

DE SOPHISTICIS AUTEM ELENCHIS ET
de his qui videntur quidem
elenchi sunt
autem para-
logismi sed
non elenchi:
dicemus inci-
pientes secundum naturam a primis. Quoniam ergo
alii quidem sunt sillogismi. alii autem cum
non sint videntur: manifestum. Namquemad-
modum et in aliis hoc fit per quandam similitudi-
nem: sic et in orationibus se habet. Etenim habi-
tum alii quidem habent bene. alii autem
videntur tribuliter inflantes et fingentes
se. Et pulchri alii quidem propter decorem. alii
autem videntur componentes se. Et in anima-
tis quoque similiter. Nam et horum hec quidem
argentum. alia vero aurum est: vere. Alia autem
non sunt quidem. videntur autem secundum sen-
sum ut litargirea quidem et stagnea: argen-
tea. felle vero tincta: aurea. Eodem autem modo
et sillogismus et elenchus. hic quidem est: ille
vero non est quidem. videtur autem propter imperitiam.
Nam imperiti velut distantes longe speculan-
tur. Nam sillogismus quidem ex quibusdam
positis est ut dicatur diversum quid ex necessi-
tate ab his que posita sunt. Elenchus autem
syllogismus cum contradictione conclusionis.
Illi vero hoc quidem non faciunt. videntur autem
ob multas causas. Quorum unus locus aptis-
simus est. et publicissimus per nomina. Nam
quoniam non est ipsas res ferentes disputare. sed nomi-
nibus pro rebus utimur notis: quod accidit in nomi-
nibus. in rebus quoque arbitramur accidere. velut in
compositis ratiocinantibus. Hoc autem non est
simile. Nam nomina quidem finita sunt. et
orationum multitudo. res autem numero infi-
nite. Necesse est ergo plura eandem orationem

et nomen unum significare. Quemadmodum
igitur illic qui non sunt prompti numeros fer-
re a scientibus expelluntur: eodem modo et in oratio-
nibus qui nominum virtutis sunt ignari para-
logizantur. et ipsi disputantes et alios audientes.
Ob hanc ergo causam et que dicende sunt. est et
sillogismus et elenchus apparens. non existens
autem. Quoniam autem est quibusdam magis ope-
reprecium videri esse sapientes. quam esse et non vi-
deri. est enim sophistica apparens sapientia non
existens autem. et sophista copiosus ab apparen-
te sapientia sed non existente: palam quoniam necessarium
est his et sapientis opus videri facere magis: quam
facere et non videri. Est autem ut sit ad unum di-
cere in uno quoque opus scientis non mentiri quidem
eum de quibus novit: mentientem autem mani-
festare posse. Hec autem sunt. hoc quidem in eo
quod potest dare orationem. Illud autem in eo
quod sumere. Necesse est ergo eos qui volunt
sophistice agere dictarum disputationum genus
querere. operepretium enim est. Nam huiusmodi
potestas faciet videri sapientem cuius sunt desiderium
habentes. Quoniam ergo est quid huiusmodi genus
disputationum. et quoniam huiusmodi appetunt po-
testatem quos vocamus sophistas: manifestum.
Quot sunt autem species disputationum so-
phisticarum et ex quot numero ea constat. et
quot partes contingit esse negocii et de aliis que
suffragantur ad hanc artem: nunc dicemus.
Sunt ergo disputationum genera quatuor.
doctrinales. dialectice. temptative. litigiose.
Doctrinales quidem: que ex propriis principiis
cuiusque discipline. et non ex his que videntur
respondenti sillogizant. oportet enim credere
eum qui discit. Dialectice autem que ex probabili-
bus collective contradictionum. Temptative
vero que ex his que videntur respondenti et necessa-
rium est scire ei qui similiter habere scientiam
quomodo autem determinatum est in aliis;
Litigiose vero que ex his que videntur probabilia
non sunt autem: sillogizant. Ergo de demon-
strativis quidem in analecticis dictum est. De
dialecticis vero et temptativis in aliis. De agonisti-
cis autem et litigiosis nunc dicemus. Primum
ergo sumendum quot coniectant qui in disputa-
tionibus decertant et contrixantur. Sunt autem
quinque hec numero. Redargutio. Falsum. Ino-

pinabile: Soloecismus. & quintum facere nugari
eum qui contra agit. hoc autem est frequenter
cogere idem dicere. aut quod non sit. sed quod ui-
deatur esse : singulum horum. Nam maxime
uolunt uideri redarguentes. Secdm autem falsū
aliquid monstrare. Tercium ad hoc quod preter
opinionem est ducere. Quartum ū soloecismo uti fa-
cere. Hoc autem ē. facere secdm locutionem barba-
rizare exoratione respondentem. Ultimum autē
frequenter idem dicere. ∫ Modi autem sunt argu-
endi quidem duo. Nam alii quidem sunt: secdm
dictionem. Alii ū extra dictionem. Sunt autem
ea quidem quę secdm dictionem faciunt fanta-
siam sex numero. Sunt autem hec. Equiuo-
catio. Amphibologia. Compositio. Diuisio. Accen-
tus. figura dictionis. Huius autem fides et quę
pinductionem est & sillogismus. si quis sumatur
alius. & quoniam totidem modis. si eisdem nomi-
nib; & orationib; non idem significamus. Sunt
autem secdm equiuocationem huiusmodi oratio-
nes ut qm̄ discunt scientes. Nam secdm hoc dis-
cunt grammatici. Discere enim equiuocum. in-
telligere eum qui utitur disciplina. & accipere
disciplinam. Et rursum qm̄ mala bona. Nam
quę expediunt: bona. Mala autem expediunt.
Duplex enim: expediens. & necessarium; Quod
accidit plerūq; etiam in malis. Est enim malū
quid necessarium: & bona quoq; expedientia.
dicimus eē. Amplius. eundem sedere et stare & la-
borare. & sanum eē. Nam qui surgebat stetit. &
qui sanabatur sanus est. Surgebat autem sedens &
sanabatur laborans. Nam laborantem quidlibet
facere. aut pati non unum significat. Sed quando
q; quidem qm̄ qui nunc laborat aut sedet: quan-
doq; autem qui laborabat prius. Verum sanabatr̄
quidem. & laborans & non laborans. sanus est autē
non laborans. sed laborans non nc̄ sed prius. Secdm
amphibologiam autem tales. Velle accipe me pug-
nantes & putas quod quis scit hoc scit? Nam &
scientem & scitum contingit ut scientem significa-
ri hac oratione. Et putas quod uidet quis hoc
uidet? Videt autem columpnam quare ui-
det columpna. & putas quod tu dicis eē. hoc
tu dicis esse? Dicis autem lapidem eē. Tu ergo
dicis lapis eē. Et putas est tacentem dicere?
Dupplex enim est tacentem dicere. & hunc dicen-
tem tacere. & que dicuntur. Sunt autem tres

modi secdm equiuocationem & amphibologiam.
Unus quidem quando uel oratio uł nomen
principaliter significat plura. ut piscis et canis
Alius autem quando soliti sumus sic dicere. Tcī
ū quando compositum plura significat. separa-
tum uero simpliciter: ut scit secdm Nam
utrumq; si contingit unum quid significat
& scire. & secdm. Ambo autem plura. aut secdm
ipsum scientiam habere. aut secdm aliū. Ergo
amphibologia & equiuocatio circa hos modos
sunt. Secdm compositionem autem huiusmodi
ut posse sedentem ambulare & non scribentem
scribere. Non enim idem significat si diuidens quis
dicat & componens qm̄ possibile sedentem ambu-
lare & non scribentem scribere: & hoc similiter
si quis componat non scribentem scribere. Signifi-
cat enim qm̄ habet potestatem ut non scribens
scribat. Si autem non componat: qm̄ habet po-
testatem quando non scribit ut scribat & disce-
re nunc litteras siquidem didicit quas scit. Am-
plius. quod unum solum potest ferre plura pos-
se ferre. Secdm diuisionem ū: qm̄ quinq; sunt
& duo et tria. & paria et imparia & maius equa-
le. tantumdem enim maius & adhuc amplius.
Nam eadem oratio diuisa & composita non idē
semꝑ significare uidebitur ut ego te posui ser-
uum entem liberum & quinquaginta uirorū
centum reliquit diuus achilles. Secdm accentū
autem in his quidem quę sunt sine scriptura
dialecticis non idoneum facere orationem in
scriptis autem et poematib; magis. Ergo circa
accentum quidem huiusmodi fiunt. Quę autē
sunt secdm figuram dictionis. accidunt quan-
do non idem similiter interpretatur. ut mas-
culinum femininum. uel femininum uel mas-
culinum. uel quod inter hec est: altrm horū
uel rursum quale quantum uel quantum
quale. uel faciens patiens uel dispositum face-
re. & alia ut determinatum est prius. Est enim
quod non est eorum quę sunt facere uelut
eorum quę sunt facere quid dictione signi-
ficare. ut uigere similiter figura dictionis
dicitur ei quod est secare uł edificare quam-
uis hoc idem quid & affectum quodammodo
indicat. illud ū facere quid. Eodem autem
modo et in aliis. ∫ Ergo secdm dictionem re-
dargutiones ex his locis sunt. ∫ Eorum autē

qui extra dictionem sunt paralogismorum species sunt septem. Una quidem secundum accidens. Secunda autem in eo quod simpliciter uel non simpliciter, sed quo, aut ubi, aut quando, aut ad aliquid dicitur. Tertia autem secundum elenchi ignorantiam. Quarta uero secundum consequens. Quinta autem secundum quod in principio est sumere. Sexta quod non causa est ut causam ponere. Septima uero plures interrogationes unam facere. Ergo secundum accidens quidem paralogismi sunt, quando similiter quodlibet assignatum fuerit rei subiecte et accidenti inesse. Nam quoniam eidem multa accidunt, non necesse est omnibus predicatis et de quo predicantur hec omnia inesse. Nam omnia sic erunt eadem, ut si coriscus alterum est ab homine, ipse a se alter est; est enim homo. Aut si a socrate alter, socrates autem homo, alterum ab homine aiunt concessum esse eo quod accidit a quo dixit alterum esse, hunc esse hominem.

Secundum autem quod simpliciter hoc aut quo dicitur et non proprie, quando quod particulariter dicitur ut simpliciter dictum sumitur, ut si quod non est opinabile est, quoniam quod non est. Non enim idem esse quid et esse simpliciter. Aut rursum quoniam quod est non est, si eorum que sunt quid non est, ut si non homo. Non enim idem non esse quid et simpliciter non esse. Videtur autem eo quod proxima sint dictione et parum differant esse quid et esse, et non esse quid et non esse. Similiter autem et quod secundum quid et simpliciter. Ut si indus cum sit niger albus est dentibus. Albus ergo et non albus est. Aut si ambo quoque, quoniam simul contraria inerunt. Huiusmodi autem in quibusdam quidem omni considerare facile, ut si sumens ethiopem esse nigrum dentibus dicat quoniam albus. Si ergo ibi albus, quoniam niger et non niger putabitur disputasse sillogistice cum perfecerit interrogationem. In quibusdam uero latet frequenter, in quibus quando quo dicitur et simpliciter uidetur sequi, et in quibus non facile est considerare utrum eorum proprie sit assignandum. Fit autem huiusmodi in quibus similiter sunt opposita. Videtur enim aut ambo aut neutrum esse concedendum simpliciter predicare, ut si dimidium quidem album dimidium uero nigrum, utrum album uel nigrum

Qui autem secundum quod non determinatur quid est sillogismus aut quid elenchus, secundum diminutionem fiunt rationis. Nam elenchus est contradictio eiusdem, et uni nominis sed rei et nominis, non sinonimi sed eiusdem, ex his que data sunt ex necessitate non connumerato quod erat in principio, secundum idem et ad idem et similiter et in eodem tempore. Eodem autem modo et mentiri de aliquo. Quidam autem omittentes aliquid uel eorum ex his que dicta sunt uidentur arguere, ut quoniam idem duplum et non duplum. Nam duo unius quidem duplum, trium autem non duplum. Aut si idem eiusdem duplum et non duplum sed non secundum idem. Nam secundum longitudinem duplum secundum latitudinem uero non duplum. Aut si eiusdem et secundum idem similiter sed non simul. Quare est apparens elenchus. Trahet autem aliquis hunc et in eos qui secundum dictionem sunt. Qui autem in eo quod idem quod in principio erat sumitur, fiunt quidem sic et totidem modis quotiens contingit quod ex principio est petere; uidentur autem arguere eo quod non possint inspicere idem et diuersum. Qui uero secundum consequens est elenchus eo quod putent conuerti consequentiam. Nam si cum hoc est ex necessitate illud sit, et cum illud est putant et alterum esse ex necessitate. Unde et que circa opinionem sunt ex sensu fallacie fiunt; sepe enim fel mel suspicati sunt eo quod sequitur rubeus color mel. Et quoniam accidit terram pluuia fieri madidam, et si sit madida opinatur pluisse. Hoc autem non necessarium. Et in rethoricis que secundum signum sunt demonstrationes ex adiunctis sunt. Volentes enim ostendere quoniam adulter, quod adiunctum est accipiunt, quoniam compositus, aut quoniam in nocte uideatur errabundus. Pluribus autem hec quidem insunt, predicatum uero non inest. Similiter autem et in sillogisticis, ut melissi ratio, quoniam infinitum est uniuersum, sumens uniuersum quidem ingenitum. Nam ex nichilo nichil fieri, quod autem factum est ex principio fieri. Si igitur non factum est, principium non habet uniuersum, quare infinitum. Non necesse est autem hoc accidere. Non enim si omne quod factum est principium habet, et quicquid principium habet factum est. Velut non si febris est calor, et calidum

3

necesse est febrire. Qui uero secundum non causam ut causam cum assumitur quod non causa est. uelut propter illud fiat redargutio. Accidit autem huiusmodi in ad impossibile sillogismis. Nam in his necessarium interimere aliquid ex his que posita sunt. Si ergo enumeretur in necessariis interrogationibus ad quod accidit impossibile: uidebitur propter hoc fieri sepe redargutio ut quoniam non est anima et uita idem. Nam si corruptioni generatio contrarium: alicui corruptioni erit quedam generatio contrarium. Mors autem corruptio quedam et contrarium uite. Quare uita generatio. et uiuere generari. Hoc autem impossibile. Non ergo idem anima et uita. Non autem sillogizatum est. Accidit enim et si non aliquis idem dicat uitam et animam: impossibile sed solum contrarium uitam quidem morti cum sit corruptio. corruptioni autem generationem. Ergo in sillogizate quidem simpliciter non sunt huiusmodi orationes. ad propositum autem in sillogizate et latet plerumque non minus ipsos interrogantes huiusmodi. Ergo propter consequens et propter non causam argumentationes: huiusmodi sunt. Que autem in eo quod duas interrogationes unam faciunt: quando latet plures esse. et quasi unius assignatur responsio una. In aliquibus ergo facile uidere quoniam plures et quoniam non reddenda responsio Ut utrum terra mare est aut celum. In aliquibus uero minus et quasi una sit. aut concedunt in eo quod non respondeat interrogatum: aut redargui uidentur. Ut putas hic et hic est homo: Quare cum aliquis percusserit hunc et hunc: hominem sed non homines percutiet. Aut rursum. Quorum hec quidem sunt bona. illa autem non bona: omnia bona aut non bona. Utrum enim dixerit: est quidem cum elenchum aut falsum apparens uidebitur facere. Nam dicere eorum que non bona sunt aliquid esse bonum aut eorum que bona sunt non bonum: falsum. quandoque autem assumptis quibusdam: etiam elenchus fiet uerus. Ut si quis concedat similiter unum et plura dici alba et nuda et ceca. Nam si cecum est quod non habet uisum: natum autem habere et ceca erunt que non habent uisum. nata autem habere. Quando ergo hoc quidem habet uisum illud autem non habet: ambo erunt uel uidentia uel ceca quod est impossibile. Aut ergo sic diuidendum apparentes sillogismos et elenchos: aut omnes reducendum in elenchi ignorantiam his qui hanc principium faciunt. Est enim omnes resoluere dictos modos in elenchi diffinitionem. Primum quidem si inmodificati. Oportet enim ex his que posita sunt accidere conclusionem ut dicatur ex necessitate. sed non uideatur. Deinde et secundum partes diffinitionis. Nam eorum qui sunt in dictione: hii quidem sunt secundum duplex ut equiuocatio et oratio. et similis figuratio. Consuetum enim omnia ut hoc aliquid significare. Compositio autem. et diuisio et accentus: in eo quod non eadem est oratio uel nomen differens. Oportebat autem et hec quemadmodum et rem eandem: si debeat elenchus uel sillogismus fieri. ut si tunica non uestis sillogizetur sed tunica. Nam uerum et illud. sed non sillogizatum est. sed adhuc interrogatione indiget quoniam idem significat ad eum qui interrogat. Qui uero secundum accidens diffinito sillogismo manifesti fiunt. Nam eandem diffinitionem oportet et elenchi fieri uerum adiacere contradictionem. Nam elenchus sillogismus contradictionis. Si ergo non est sillogismus accidentis: non fit elenchus. Non enim si cum hec sunt necesse est hoc esse. hoc autem est album: necesse est album esse per sillogismum. Neque si triangulus duobus rectis equales habet. accidit autem ei figuram esse: uel primum uel principium quoniam figura uel principium uel primum hoc. Non enim in eo quod figura uel primum. sed in eo quod triangulus demonstratio. Similiter autem et in aliis. Quare si elenchus sillogismus quis: non erit qui secundum accidens fit elenchus. Sed secundum hoc et artifices et omnino scientes ab inscius arguuntur. Secundum accidens enim faciunt sillogismos contra sapientes. Qui uero non possunt diuidere: aut interrogati concedunt. aut cum non dederint putantur dedisse. Qui autem secundum quid et simpliciter: quoniam non de eodem affirmatio et negatio. Nam secundum quid albi: secundum quid non album. simpliciter autem albi: simpliciter non album negatio. Si ergo dato secundum quid esse album ut simpliciter dictum accipit: non facit elenchum. Uidetur autem eo quod ignoretur

quid est elenchus. Manifestissimi autem omnium qui prius dicti sunt secundum elenchi diffinitionem. Quare et nuncupati sunt sic. Nam secundum rationis omissionem fantasia fit. et dividentibus sic. communis nominibus his ponenda est rationis diminutio. Qui vero in eo quod sumitur hoc quod erat in principio. et non causa ut causa ponitur manifesti per diffinitionem. Oportet enim conclusionem eo quod hec sunt accidere. quod non erat in non causis. Et rursum non enumerato eo quod ex principio. quod non habent qui sunt secundum petitionem eius quod in principio. Qui vero secundum consequens: partes sunt accidentis. Nam consequens accidit. Differt autem ab accidente. quoniam accidens quidem est in uno solo sumere. ut idem esse rubeum et mel et album et cignum. Quod autem secundum consequens: semper in pluribus. Namque uni et eidem eadem: et sibi invicem probamus esse eadem. propter quod fit secundum consequens elenchus. Est autem non omnino verum. ut si sit secundum accidens. Nam nix et cignus: albo idem. Aut rursum ut in melissi ratione. Idem esse accipit factum esse et principium habere. Aut equalia fieri. et eandem magnitudinem accipere. Quoniam enim quod factum est habet principium: et quod habet principium factum est probat. tanquam ambo eadem sint in eo quod principium habent factum esse et terminatum. Similiter autem et his que equalia facta sunt si eandem magnitudinem et unam sumentia equalia fiunt: et que equalia facta sunt unam magnitudinem accipiunt. Quare consequens sumit. Quoniam ergo secundum accidens elenchus in ignorantia elenchi est: manifestum quoniam et qui secundum consequens. Perspiciendum autem hoc et aliter. Qui vero in eo quod plures interrogationes unam faciunt: in eo quod non enodamus propositionis diffinitionem. Nam propositio unum de uno est. Nam eadem diffinitio unius solius et simpliciter rei. ut hominis et unius tantum hominis. Similiter autem et in aliis. Si ergo una tantum propositio est que unum de uno assignat: et simpliciter erit propositio huiusmodi interrogatio. Quoniam autem sillogismus ex propositionibus est. elenchus autem sillogismus et elenchus erit ex propositionibus. Si igitur propositio unum de uno: manifestum quoniam et hic in elenchi ignorantia. Videtur enim esse propositio que non est propositio. Si ergo dedit responsionem ut ad unam interrogationem: erit elenchus. Si autem non dedit sed videtur: apparens elenchus. Quare omnes loci cadunt in elenchi ignorantiam. Ergo qui sunt secundum dictionem: quoniam apparens contradictio. quod erat proprium elenchi. Alii autem secundum sillogismi diffinitionem. Fallacia autem fit in his quidem que secundum equivocationem sunt et orationem: cum non potest dividi quod multipliciter dicitur. Quedam enim non est idoneum dividere. ut unum et ens. et idem. In his autem que sunt secundum compositionem et divisionem: eo quod nichil putatur differre composita et divisa oratio. velut in plurimis. Similiter autem et in his que sunt secundum accentum. Non enim aliud videtur significare remissa et intensa oratio in nullo. aut non in pluribus. Eorum vero que sunt secundum figuram: propter similitudinem dictionis. Difficile enim dividere. que similiter et que diverse dicuntur. Pene enim qui hoc potest facere. prope est videre verum. maxime autem sciet annuere. quoniam omne quod de aliquo predicatur opinamur hoc aliquid et ut unum intelligimus. Nam uni et substantie maxime videtur sequi hoc aliquid. et ens. Quare in his que sunt secundum dictionem hic locus ponendus. primum quidem quoniam magis fallacia fit his qui cum aliis considerant. quam qui per se. Namque cum alio est consideratio: per orationes. Que autem per se: nimirum per ipsam rem. Deinde et per se fallaci accidit. cum in oratione facit considerationem. Amplius. fallacia quidem ex similitudine. similitudo autem ex dictione. In his autem que sunt secundum accidens: eo quod non potest diiudicare idem et diversum. et unum et multa. neque qualibus predicationibus omnia hec et rei acciderunt. Similiter autem et in his que sunt secundum consequens. Pars enim quedam accidentis est consequens. Amplius autem et in pluribus videtur et probatur sic. si hoc ab illo non separatur: neque ab altero separari alterum. In his vero que sunt secundum diminutio-

nem rationis. et in his que sedm quid et simpliciter
in eo quod pene fallacia est. Nam quasi nichil con-
significat quid. aut quo. aut quomodo aut nunc
universaliter concedimus. Similiter autem et
in his que quod in principio sumunt et in non cau-
sis. et quecumque plures interrogationes ut unam
faciunt. In omnibus enim est fallacia in eo quod
pene. Non enim subtiliter dicernimus neque pro-
positionis neque sillogismi diffinitionem propter
predictam causam

Quoniam autem habemus sedm quot
fiunt apparentes sillogismi: habemus
et sedm quot sophistici fiunt sillogismi et elen-
chi. Dico autem sophisticum elenchum et sillo-
gismum non solum eum qui uidetur sillogis-
mus uel elenchus. Non est autem: sed et qui
est quidem. uidetur autem non conveniens
rei. Sunt autem hii qui non sedm rem arguunt
et monstrant ignorantes. quod erat temptati-
ue. Est autem temptativa pars dialectice. hec
autem potest sillogizari: falsum propter ignoran-
tiam eius qui dat orationem. Sophistici autem
elenchi. et si sillogizent contradictionem: non
faciunt manifestum si ignorat. Nam et sci-
entem impediunt his orationibus. Quoniam autem
habemus eos eadem uia: manifestum. Nam
sedm que uidentur audientibus uelut interrogata
sillogizare: sedm hec et respondenti uidebitur
Quare erunt sillogismi falsi per hec. aut omnia
aut quedam. Quod enim non interrogatus arbi-
tratur dandum. et interrogatus ponet. Ve-
rum in quibusdam simul accidit. et interroga-
re quod deest et falsum apparere. ut in his que
sedm dictionem et soloecismum. Si ergo pa-
ralogismi contradictionis sedm apparentem
elenchum sunt: manifestum quoniam propter tot
erunt et falsorum sillogismi sedm quot et
apparens elenchus. Apparens autem sedm par-
ticulas ueri. Nam cum singulum deerit: ui-
debitur elenchus ut sedm accidere propter oratio-
onem. qui ad impossibile. et qui duas interro-
gationes unam facit sedm propositionem. et propter
sedm idem qui sedm accidens et huius pars
qui sedm consequens. Amplius non in re sed
in oratione accidere: deinde propter universale
contradictionem et sedm idem ad idem et si-
militer: sedm quod in aliquo. uel sedm singu-
lum horum. Amplius. sedm non connumera-
to quod in principio: quod erat in principio
accipere. Quare habebimus sedm quot fiunt
paralogismi. Nam sedm plura non erunt. Sedm
autem que dicta sunt erunt omnes. Est autem
sophisticus elenchus non simpliciter elenchus
sed ad aliquem. et sillogismus similiter. Nam
si non sumat. et qui sedm equivocum e unum
significare. et qui sedm similem formam solum
hoc et alii similiter: neque elenchi neque sillogismi
erunt neque simpliciter. neque ad eum qui inter-
rogatur. Si autem sumant ad eum qui inter-
rogatur. erunt. simpliciter autem non erunt.
Non enim unum significatum sumpserunt
sed apparens et sedm reliqua. Sedm que autem
arguunt qui elenchis utuntur: non oportet
temptare sumere sine omnium que sunt scien-
tia. hoc autem non unius est artis. Infinite
enim sunt fortasse scientie. quare manifestum
quoniam et demonstrationes. elenchi autem sunt
et ueri. Nam quecumque e demonstrare erit
et redarguere eum qui ponet contradictionem
ueri. ut si commensurabilem diametrum posuit.
arguet quis demonstrationem quoniam incommen-
surabilis. Quare omnium oportebit scientes ee.
Nam alii quidem erunt sedm ea que in geome-
tria sunt principia. et horum conclusiones. Alii
autem sedm ea que in medicina. alii uero sedm ea
que sunt aliarum medicinarum. Sed et falsi
elenchi similiter in infinitas erunt. Nam sedm
unamquamque artem est falsus sillogismus. ut
sedm geometriam geometricus et sedm medi-
cinam medicinalis. Dico autem sedm artem:
sedm illius principia. Manifestum ergo quoniam non
omnium elenchorum. sed eorum qui sunt
sedm dialecticam sumendi sunt loci. Nam
hi communes ad omnem artem ypotheticam
et eum quidem qui est sedm quamque disciplinam.
elenchum scientis e considerare sive cum
non sit uidetur: sive est quare est. Cum autem
qui ex communibus e. et sub nullam artem dialec-
ticorum. Nam si habemus ex quibus probabiles sillo-
gismi in quolibet: habebimus ex quibus elenchi.
Nam elenchus e contradictionis sillogismus
Quare aut unus aut duo sillogismi contra-
dictionis: elenchus est. Habemus ergo sedm

que omnes huiusmodi sunt. Si autem hoc habemus: et solutiones habemus. Nam horum instancie: solutiones sunt. Habemus autem secundum que sunt et apparentes. Apparentes autem non cuilibet. sed talibus. Infinita enim sunt si quis consideret secundum que appareant quibuslibet. Quare manifestum quoniam dialectici est. posse sumere secundum que fit per communia uel qui est elenchus uel apparens elenchus. et uel dialecticus uel apparens dialecticus uel temptatiuus. Non est autem differentia orationum quam dicunt quidam esse. has quidem ad nomen. illas autem ad intellectum. Inconueniens enim est opinari alias quidem esse ad nomen orationes. alias autem ad intellectum. sed non easdem. Quid enim est non ad intellectum: nisi quando non utitur nomine qui putatur interrogare ad quod is qui interrogatus est dedit. Idem autem hoc est et ad nomen. Ad intellectum autem quando ad quod dedit intelligens. Si autem aliquis plura significante nomine unum putet significare et interrogans. et interrogatus. ut forte ens et unum plura significat sed et respondens et interrogans zeno unum putans esse interrogat et est oratio quoniam unum omnia. hec ad nomen est autem ad intellectum interrogati disputata. Si uero aliquis multa putet significare: palam quoniam non ad intellectum. Primum ergo circa huiusmodi orationes est ad nomen et ad intellectum quecumque plura significant. Deinde circa quemlibet est. Non enim in oratione est ad intellectum esse. sed in eo quod respondens se habet aliquomodo ad ea que dantur. Deinde ad nomen omnes contingit tales esse. Nam ad nomen non ad intellectum esse est hoc loco. Nam si non omnes: erunt quedam alie neque ad nomen neque ad intellectum. hii uero dicunt omnes. et diuidunt uel ad nomen uel ad intellectum esse. omnes. alias autem non. Attamen quicumque sillogismi sunt in eo quod multipliciter: horum sunt aliqui qui secundum nomen. Nam inconuenienter dictum est secundum nomen dicere esse. omnes qui sunt secundum dictionem. sed sunt quidam paralogismi non in eo quod respondens ad eos se habeat aliquo modo. sed quod huiusmodi interrogationem oratio ipsa habeat. que plura significet. et omnino inconueniens de elencho disputare et non prius de sillogismo. Nam elenchus sillogismus est. Quare oportet et de sillogismo prius quam de falso elencho. Est enim huiusmodi elenchus apparens sillogismus contradictionis. Quare autem in sillogismo erit causa: aut et in contradictionem. adiacere enim oportet contradictionem quandoque autem in utrisque erit apparens elenchus. Est autem de eo quidem quod est tacentem dicere: in contradictione non in sillogismo. De eo autem quod est que non habet aliquis dare: in utrisque. De eo uero quod est quoniam homeri poema figura est per circulum: in sillogismo. Qui autem in neutro: uerus sillogismus. Sed unde sermo uenit prius. Que in disciplinis sunt orationes ad intellectum sunt uel non. et si cui uidetur plura significare triangulus: et dedit non ut hanc figuram de qua concludebat. quoniam duo recta: utrum ad intellectum hic disputauit illi uel non? Amplius. Si plura quidem significat nomen. ille autem non intelligit neque putat: quomodo hic non ad intellectum disputauit? Aut quomodo oportet interrogare nisi dantem diuisionem siue interroget aliquis si est tacentem dicere uel non. aut est quidem ut non est autem ut sic? Si autem aliquis det nullo modo. ille autem disputet: ergo non ad intellectum disputat? Quamuis oratio uideatur earum que secundum nomen sunt esse. Non est ergo genus aliquod orationum ad intellectum sed he quidem ad nomen sunt et huiusmodi: non omnes non quoniam elenchi sed neque apparentes elenchi. Sunt enim et non secundum dictionem apparentes elenchi. ut qui secundum accidens et reliqui. Si autem aliquis probet diuidere. quoniam dico autem tacentem dicere. hec quidem sic. illa autem sic: tamen hoc est primum quidem inconueniens probare. quandoque enim non uidetur interrogatum multipliciter habere. impossibile autem diuidere quod non putat. Deinde docere quid aliud erit. Manifestum enim faciet. ut habet ei qui neque considerat neque scit neque opinatur quoniam aliter dicitur. Deinde et in non duplicibus quid prohibet hoc pati. ut putas equales sunt unitates binariis in quaternariis. Sunt autem binarii hi quidem sic uniti: illi autem sic. et putas contrariorum una disciplina uel non. Sunt autem contraria hec quidem nota. illa uero ignota. Quare uidetur ignorare qui hoc probat. quoniam

5

aliud est docere quam disputare. et quoniam oportet do-
centem quidem non interrogare sed eum mani-
festa facere. illum autem interrogare. Amplius.
Ut dicant uel negent probare: non monstrantis
est. sed experimentum sumentis. Nam temptati-
ua est dialectica quedam. que propter de omnibus in-
spicit. et considerat non scientem sed ignorantem
et assimulantem. Qui ergo secundum rem considerat
communia: dialecticus. Qui autem hoc apparenter
facit: sophista. et sillogismus litigiosus et sophisti-
cus est. unus quidem apparens sillogisticus. de
quibus dialectica temptatiua est et si uera sit con-
clusio. Nam eius quae propter quid deceptiuus est.
et quicumque cum non sint secundum singulorum uiam
paralogismi uidentur esse. secundum artem. Nam false
descriptiones non litigiose. Nam secundum ea que
sub arte sunt: paralogismi neque si qua est falsa
descriptio circa uerum. ut ypocratis. aut qua-
dratura per lunulas. sed ut brisso quadrauit
circulum. Nam et si quadratur circulus: tamen
quia non secundum rem: ideo sophisticus. Quare
et quid de his est apparens sillogismus: litigio-
sa oratio. et qui secundum rem est apparens sillogismus.
et si sit sillogismus litigiosa oratio. Nam apparens
est secundum rem. Quare fallax et iniustus. Quemad-
modum enim que in certamine est iniuria speci-
em quandam habet et est quedam iniusta cer-
tatio: sic in contradictione iniusta contentio est
litigiosa. Nam et illic qui omnino uincere uo-
lunt omnia apprehendunt. et hi litigiosi. Ergo
qui ob uictoriam ipsam tales sunt: litigiosi ho-
mines et contentionis amici uidentur esse. Qui autem propter
gloriam que in diuitias: sophistici. Nam sophistica
est ut diximus ditatiua quedam ab apparente
sapientia. propter quod apparentem demonstra-
tionem appetunt. et in orationibus eisdem quidem
sunt litium amatores et sophiste. sed non propter
eadem. et oratio eadem quidem erit sophistica
et litigiosa. sed non secundum idem. sed in eo quidem quod
quod propter uictoriam apparentem: litigiosa
in eo uero quod propter sapientiam: sophistica. Nam
sophistica est apparens quedam sapientia non
autem existens. litigiosus autem est qui quodam
modo sic se habet ad dialecticam. ut falsigraphus
ad geometricum. Nam ex eisdem dialectice paralo-
gizat. uelut et falsigraphus geometrie. sed hic
quidem non litigiosus. quoniam ex principiis et con-

clusionibus que sunt sub arte falso describit. qui
autem ex his est que sunt sub dialectica: circa alia
quidem quoniam litigiosus erit manifestum. ut qua-
dratura que est quidem per lunulas non litigiosa.
brissonis autem litigiosa. et hunc quidem non est
transferre nisi ad geometriam tantum. eo quod
ex propriis sunt principiis. illam autem ad plures.
Quicumque non sciunt quid possibile est in unoquoque
et quid impossibile. Aptabitur enim id ut anti-
pho quadrauit. uel si quis non dicat melius esse
post cenam deambulare per zenonis rationem: non
medicinalis communis enim. Si igitur omnino similiter
se haberet litigiosus ad dialecticum ut falsigra-
phus ad geometricum: non esset de illis litigiosus.
nunc autem non est dialecticus circa genus ali-
quod determinatum. neque ostensiuus ullius. neque
talis qualis uniuersalis. Neque enim sunt omnia
in uno aliquo genere. neque si essent. possibile sub
eisdem principiis esse ea que sunt. Quare nulla
ars monstratiua alicuius nature: interrogatiua
est. Non enim possibile utramlibet partium da-
re. Nam sillogismus non fit ex utrisque. Dialecti-
ca autem interrogatiua est. Si autem ostenderet et
si non omnia sed prima et propria principia: non inter-
rogaret. Nam si non daret: non iam haberet ex
quibus amplius disputaret ad instantiam. Talis
autem et temptatiua. Neque enim temptatiua ta-
lis est qualis geometria. sed quam habeat et non
sciens aliquis. Est enim experimentum sumere et
non scientis eum qui nescit rem si quidem dat
non ex quibus nouit neque ex propriis sed ex consequen-
tibus quecumque talia sunt que scientem quidem
nichil prohibet non scire artem. non scientem au-
tem necesse est ignorare. Quare manifestum.
quoniam nullius determinati temptatiua disciplina
est eo quod de omnibus est. Nam omnes artes
utuntur communibus quibusdam. quare omnes
etiam ydiote quodammodo utuntur dialec-
tica et temptatiua. Nam omnes usque ad quid
conantur diiudicare pronuntiantes. hec autem
sunt communia. Nam ea nichil minus sciunt
ipsi quamuis uideantur ualde extra dicere. Ar-
guunt igitur omnes. Nam sine arte participant id de
quo artificialiter dialectica est et arte sillogis-
tica temptatiuus dialecticus. Quoniam autem
sunt multa quidem hec et de omnibus non talia
autem ut natura quedam sit et genus. sed ut

lut negationes. alia autem non talia sed propria. e ex his de omnib; experimentum sumere. et ee artem quandam et non talem ee quales que monstrant. eo quod litigiosus non est. sic se habens omnino ut falsigraphus. Non enim erit paralogisticus ex determinati cuiusdam generis principiis sed circa omne genus erit litigiosus. Loci ergo de sophisticis elenchis hi sunt. Quoniam autem est dialectici considerare de his et posse ea facere: non difficile videre. Namque circa propositiones est methodus. omnem habet hanc speculationem. et de elenchis quidem apparentib; dictum e. Falsum autem in aliquo ostendere. et rationem ad inopinabile ducere. hoc enim fuit secundum sophistice voluntatis. primum quidem ex eo quod interrogat quodammodo et per interrogationem accidit maxime. Nam ad nullum determinatum positum interrogare: venativum est horum. Nam vane dicentes: peccant magis. Vane autem dicunt quando nichil habent propositum. Et interrogant multa quamvis determinatum sit ad quod disputat. et ea que videntur dicere probare: facit quandam idoneitatem ut ad inopinabile ducat. vel falsum. Et si interrogatus dicat aut neget horum aliquid: ducere ad que argumentari idoneus est. Possunt autem nunc minus ledere per hec quam prius. Exigunt enim quid hoc ad id quod in principio. Elementum autem eveniendi. aut falsum aliquod. aut inopinabile: nullam statim interrogare positionem sed conteri ob hoc se interrogare quod discere velit. Locum enim argumentationis consideratio facit. ad mentientem autem ostendendum: proprius modus sophisticus est ducere ad talia ad que habundet orationib;. Est autem et bene et non bene. hoc facere quemadmodum dictum est prius. Rursum ut quod extra opinionem est dicat: considerare ex quo genere e qui disputat deinde interrogare quod plurib; hi dicunt inopinabile. est autem singulis aliquid tale. Elementum autem horum: singulorum sumere positiones in propositionib;. Solutio vero horum competens fertur ostendere quoniam non propter orationem accidit improbabile Semper autem hoc vult qui contendit. amplius autem ex voluntatib; et manifestis opinionib;. Non enim eadem et volunt et dicunt. sed

dicunt quidem decoratissimas orationes. volunt autem ea que videntur prodesse ut bene mori magis vivere voluptuose dicere oportere. et egere iuste magis quam ditius affluere prave. volunt aut contraria. Ergo eum qui dicit secundum voluptates: ad manifestas opiniones ducendum. Eum vero qui secundum has: ad absconsas. Utrumque enim necessarium extra opinionem dicere. Aut enim ad manifestas aut ad obscuras opiniones dicunt contraria. Plurimus autem locus e faciendi que extra opinionem sunt dicere. sicut et callicles in gorgia scriptus est dicens. et veteres autem omnes arbitrati sunt accidere in eo quod secundum naturam. et secundum legem. Contraria enim ee naturam et legem et iustitiam secundum legem quidem ee. bonum. secundum naturam autem non bonum. Oportere ergo ad eum quidem qui dicit secundum naturam: secundum legem obviare. ad eum vero qui secundum legem in naturam ducere. Utrumque enim dicere ee quod extra opinionem e. Erat autem eis secundum naturam quidem: verum. Secundum legem autem: quod plurib; videtur. Quare manifestum quoniam et illi quemadmodum. et qui nunc aut arguere. aut quod extra opinionem eet dicere respondentem conabantur facere. Quedam autem interrogationes habent utrique improbabilem ee responsionem. ut utrum sapientib; aut patri oporteat obedire. et expedientia facere aut iusta. et iniuriam pati melius quam nocere. Oportet autem ducere ad ea que plurib; et sapientib; sunt contraria. Nam si dicat aliquis ut qui circa rationes: ad ea que pluribus. Si autem ut plures in ea que his qui in ratione. Dicunt enim hi quidem ex necessitate beatum iustum ee. plurib; autem improbabile est regem non felicem ee. Erit autem ad ea que sic sunt improbabilia ducere idem quod et in eam que est secundum naturam. et secundum legem contrarietatem ducere. Nam lex opinio plurium. Sapientes autem secundum naturam et secundum veritatem dicunt. et ea quidem que sunt extra opinionem ex his oportet querere locis. De facere nugari. Quid dicimus nugari iam monstravimus. Omnes autem huiusmodi orationes hoc volunt facere. si nichil differat nomen vel orationem dicere. Duplum autem et duplum dimidii idem. Si ergo e duplum dimidii duplum: erit dimidii dimidii duplum

& rursum si pro duplo duplum dimidii ponatur: ter erit dictum dimidii dimidii dimidii duplum & putas est. concupiscentia delectationis. Hoc autem est appetitus delectationis. Est ergo concupiscentia appetitus delectationis delectationis. Sunt autem omnes huiusmodi orationes et in ad aliquid quecumque non solum genera sed et ipsa ad aliquid dicuntur. & ad idem et unum assignantur. ut appetitus alicuius appetitus. & concupiscentia. alicuius concupiscentia & duplum alicuius duplum. & duplum dimidii. & quorumcumque substantia cum non sit aliquid oratio quorum sunt habitus aut passiones aut aliquid huiusmodi in ratione eorum condesignatur predicatorum de his. ut habundans est numerus medium habens. Est autem numerus habundans. Est ergo numerus medium habens & simum. cavitas naris est. Est autem naris sima. Est igitur naris naris cava. Videntur autem facere non facientes quandoque eo quod non adinterrogant si significat aliquid per se dictum duplum aut nichil. & si aliquid significat: utrum idem aut diversum. sed conclusionem dicunt statim. Et videtur eo quod nomen idem sit idem et significare. Soloecismus autem quale quidem est. dictum est prius. Est autem hoc & facere. Non facientem videri. & facientem non videri quemadmodum protagoras dicit. si fictus sedes declinationis. Nam qui dicit fictus maturas: soloecismum quidem facit secundum illum. Non videtur autem pluribus. qui vero fictos: videtur quidem. sed non facit. Eodem modo si sinus solum masculini generis secundum quosdam. Nam qui dicit certam: soloecismum facit secundum eos. Manifestum ergo quoniam et ars quedam hoc potest facere. eo quod multe orationes non colligentes soloecismum videntur sillogizare velut in elenchis. Sunt autem omnes pene apparentes soloecismi secundum hoc. & quando casus neque masculinum neque femininum indicat sed neutrum. Nam hic masculinum significat. hec autem femininum. Hoc vero vult quidem neutrum significare. Sepe autem significat & illa utraque. ut quid hoc. calliopea. lignum coriscus. Ergo masculini & feminini differunt casus omnes. Neutri autem: alii quidem. alii autem non. Dato ergo sepe hoc: sillogizant quasi dictum sit hunc. Similiter autem & alium casum pro alio

Paralogismus autem fit eo quod commune sit hoc plurium casuum. Nam hoc significat quandoquidem hic quandoque autem hunc. Oportet autem permutatim significare. cum est quidem hic. cum esse autem hunc. ut est coriscus esse. coriscum et in femininis nominibus similiter. Nam in omnibus similiter est et esse faciet differentiam eo quod ammodo similis est in his soloecismis elenchis. qui dicuntur secundum quod non similia similiter. Nam quemadmodum illis in rebus: sic his in nominibus accidit soloecismum facere. Nam homo & album. et res et nomen est. Manifestum ergo quoniam soloecismum temptandum ex dictis casibus sillogizare. Species igitur sunt he agonisticarum disputationum et partes specierum & modi qui dicti sunt. Differt autem non parum si ordinentur quodammodo ea que circa interrogationem sunt ut lateant velut in dialecticis. Deinceps ergo his que dicta sunt hec primum dicendum. Est ergo ad arguendum. unum quidem longitudo. difficile enim est simul multa conspicere. Ad longitudinem vero predictis elementis utendum. unum vero festinatio. Nam tardiores minus previdentur. Est autem ira et contentio. Conturbati enim minus possunt conservari omnes. Elementa autem ire. et manifestum eum facere qui velit iniuste agere: & circa omnem impudentiam esse. Amplius permutatim interrogationes ponere. sive ad idem plures aliquis habeat orationes. sive & quoniam sic. & quoniam non sic. Simul enim accidit aut ad plura aut ad contraria facere observationem. Omnino autem omnia que ad occultationem dicta sunt prius utilia et ad agonisticas disputationes. Nam occultatio est latendi causa. Latere autem: fallacie. Ad abnuentes autem quecumque opinantur esse ad orationem ex negatione interrogandum velut contrarium velit. aut etiam ex equo interrogationem facere. Nam cum dubium est quid velit sumere: minus graves sunt. & quando in partibus dederit aliquis singulare: inducenti universale sepe non interrogandum sed ut concesso utendum. Nam quandoque putant et ipsi dedisse: & audientibus videntur propter inductionis memoriam velut non interrogata frustra. & in quibus non nomine significatur universale sed similitudine utendum ad hoc

quod expedit. Latet enim similitudo plerumque et ad sumendum propositionem contrarium oportet admittentem inquirere. Ut si debeat sumere quoniam oportet patri omnia obedire, utrum omnia oportet obedire parentibus aut omnia inobedire. Et sepe multa, utrum multa concedenda aut pauca. Magis enim si necesse est videbuntur esse multa. Appositis enim iuxta se contrariis et maiora et magna videntur et peiora et meliora hominibus. Valde autem et sepe facit videri redargui maxime sophistica calumpnia interrogantium cum nichil sillogizantes non interrogationem faciunt hoc quod ultimum est sed conclusive dicunt velut sillogizantes: non ergo hoc et hoc. Sophisticum autem et posito inopinato probare hoc quod videtur respondenti proposito eo quod videtur ex principio et interrogationem talium sic facere: utrum tibi videtur. Necesse est enim si sit interrogatio ex quibus sillogismus aut elenchum aut inopinabile fieri. cum dat elenchum. cum autem non dat neque videri facitur inopinabile. Cum autem non dat, videri autem facitur: elenchi simile. Amplius. Quemadmodum in rethoricis et in elenchicis similiter contrarietates considerandum aut ad ea que ab eo sunt dicta: aut ad quos confitetur bene dicere vel facere. Amplius. Ad eos qui videntur huiusmodi aut ad similes vel ad plures vel ad omnes. Et sicut respondentes sepe cum redarguuntur faciunt duplex si debeat accidere redargui: et interrogantibus utendum quandoque hoc contra instantes si sic quidem accidit sic autem non. quoniam sic sumpsit. ut Cleofon facit in Mandrabulo. Oportet etiam absistentes ab oratione reliqua argumenta incidere. et respondenti si presenserit prius instare et predicere. Conandum autem quandoque et ad alia ab eo quod dictum est. illud excepta sumentibus. si non ad hoc quod propositum est. habeat aliquis argumentari quod Licofron fecit proposito liram extollere. Ad eos autem qui exigunt ad quid conatur: quia videtur oportere assignare causam. dictis autem quibusdam: observabilius quod universaliter accidit in elenchis dicere contradictionem. quoniam quod dixit negare. aut quod negavit dicere. sed non quoniam contrariorum eadem disciplina. Non oportet autem conclusionem

ut propositionem interrogare. quasdam autem nec interrogare. sed ut concessis uti. Ex quibus ergo interrogationes. et quomodo interrogandum in agonisticis exercitationibus dictum est.

e responsione autem. et quomodo oportet solvere. et quid et ad quam utilitatem huiusmodi orationes prosunt: post hec dicendum. Utiles ergo sunt ad philosophiam quidem propter duo. Primum quidem quoniam sepe que secundum dictionem fiunt melius habere faciunt quotiens singulum dicitur: et que similiter et que aliter in rebus accidunt et in nominibus. Secundo autem: ad eas que per eundem sunt questiones. Nam qui ab alio facile paralogizatur et hoc non sentit: et ipse a se hoc patitur sepe. Tertium vero et reliquum ad hunc: ad gloriam circa omnia exercitatum esse videri. et in nullo inscie se habere. Nam si is qui communicat orationibus spernit orationes cum nichil habeat determinare de vitio earum: suspectionem dat qui videtur gravis esse. non quia verum. sed propter imperitiam. Respondentibus autem quomodo obviandum ad huiusmodi orationes manifestum siquidem recte diximus prius ex quibus sunt paralogismi et que in querendo sunt superhabundantias sufficienter divisimus. Non est autem idem sumentem orationem videre. et solvere vitium: et interrogantem posse obviare velociter. Nam quod scimus sepe transpositum ignoramus. Amplius autem quemadmodum in disputationibus citius et tardius ex exercitatione fit magis: sic et in aliis se habet. Quare si manifestum quidem nobis sit. immeditati autem simus: fallimur temporibus frequenter. Accidit autem quandoque sicut in descriptionibus. Nam et illic solventes quandoque componere rursum non possumus: sic et in elenchis scientes secundum quid orationem accidit connectere: solvere orationem dubitamus. Primum ergo sicut sillogizare dicimus probabiliter quandoque magis quam vere eligere oportere: sic et solvendum quandoque magis probabiliter quam secundum verum. Omnino enim contra litigiosos obstandum non ut arguentes sed ut apparentes. Non enim dicimus eos sillogizare. Quare ut non videantur corrigendi sunt. Nam si est elenchus contradictio non equivoca

7

ex quibusdam: nil opus est diuidere ad am-
phibola et equiuocationem. Non enim facit
sillogismum. Sed ob nil aliud concludendum
nisi quia conclusio uidetur elencho similis. Non
ergo redargui sed uideri cauendum eo quod in-
terrogare amphibola et que sunt secundum equiuo-
cationem. et quecumque alie huiusmodi obtusiones:
et uerum elenchum obnubilant et arguentem
et non arguentem dubium faciunt. Nam quia
licet in fine conclusi non quod affirmauit nega-
re dicere sed equiuoce. et si quam maxime con-
tigit in idem ferat: dubium si redargutus est
dubium enim si uera dicit nunc. Si uero diui-
dens interrogasset equiuocum aut amphibo-
lum: non dubius esset elenchus et quod requiritur
nunc quidem minus prius autem magis liti-
giosi: uel sic uel non respondere interrogatum
necesse. Nunc autem quia non bene interro-
gant inquirentes: necesse est ut respondeat
aliquid is qui interrogatur corrigens uitium
propositionis quoniam diuiso sufficienter uel sic
uel non necesse est dicere respondentem. Si autem
aliquis putet eum qui secundum equiuocationem
est elenchum esse: quodam modo non erat
respondentem effugere redargutionem. Nam
in uisibilibus necessarium quod dixit negare
nomen. et quod negauit affirmare. Nam ut
corrigunt quidam nichil prodest. non enim
coriscum aiunt esse musicum et non musicum.
Sed hunc coriscum musicum. et hunc coriscum
non musicum. Nam eadem erit oratio coris-
cum uel hunc coriscum non musicum esse
uel musicum. uel quod simul affirmant et
negant. Sed fortasse non idem significat. Nam
nec illic nomen. Quare aliquo differt. Si autem
huic quidem simpliciter dicere coriscum assignet
illi autem addat aliquem aut hunc inconue-
niens. Nichil enim magis alteri. utrolibet enim
nichil differet. Non autem. Sed quia dubius
quidem est qui non determinauit amphiboliam
utrum redargutus est uel non: concessum est
autem in disputationibus diuidere: manifestum
quoniam non determinantem dare interrogatio-
nem sed simpliciter: peccatum est. Quare et
si non ipse: tamen disputatio redargute simi-
lis est. Accidit autem sepe uidentes amphibo-
liam pigrescere diuidere. eo quod frequenter

talia proponantur ne ad omnia uideantur graues
esse. Deinde non putantibus propter hoc fieri orationem
sepe obuiauit improbabile. Quare quoniam datum est
diuidere non pigritandum quemadmodum dic-
tum est prius. Si autem duas interrogationes non
unam faceret quis: non propter equiuocationem
et amphiboliam fieret paralogismus sed uel elen-
chus uel non. Quid enim differt si callias et
themistocles musici sunt: quam si ambobus
unum nomen existentibus esset diuisis? Nam si plu-
ra significat uno: plura interrogauit. Si ergo
non rectum ad duas interrogationes unam
responsionem probare sumere simpliciter ma-
nifestum quoniam nulli eorum que equiuoca sunt
conuenit respondere simpliciter. Nec si de omnibus
uerum sit ut uolunt quidam. Nichil enim
hoc differt quam si interrogasset coriscus et
callias utrum domi sint uel non domi. siue
presentibus utrisque siue non presentibus. Utrumque enim
plures propositiones. Non enim si uerum est dice-
re propter hoc una est interrogatio. Possibile enim
et mille alia interrogata omnia uel sic uel non
uerum esse dicere. Attamen non respondendum
una responsione. Interimitur enim disputare
hoc autem simile tanquam si idem nomen
ponatur diuersis. Si ergo non oportet ad duas
interrogationes unam responsionem dare:
manifestum quoniam nec in equiuocis sic uel non di-
cendum. Neque enim qui dixit respondit sed di-
xit. Sed conceduntur quodam modo in disputa-
tionibus eo quod lateat quod accidit. Sicut ergo
diximus quoniam elenchi quidam uidentur esse.
qui non sunt: eodem modo et solutiones ui-
dentur esse quedam que non sunt quas dicimus
quandoque magis oportere ferre quam ueras
in agonisticis disputationibus et ad duplex
obuiationem. Respondendum autem in his
quidem que uidentur: sic dicentem. Et enim
sic minime fiet ad se elenchus. Si uero aliquid quod
extra opinionem sit cogatur dicere: hic maxime
addendum uideri. Sic enim neque elenchus neque
inopinatum uidebitur fieri. Quoniam autem quo-
modo petatur quod est in principio manifes-
tum. putant autem omnino si sit propinquum:
interimendum et non concedendum esse. que-
dam uelut quod in principio est petente. Et quan-
do aliquid tale probauerit quis quod necessa-

rium quidem accidere ex positione. Est autẽ
falsum uel inopinatum: idem dicendum. Nã
que ex necessitate accidunt eiusdem uidentur
ẽẽ positionis. Amplius qñdo uniuersale non
nomine sumitur sed parabola: dicendum
qm̃ non ut datum est neq; ut ꝓposuit sumit.
Nam ꝓpter hoc fit sepe elenchus. Si autem
ꝓhibeatur his: ad hoc qm̃ non bene ostensũ
est eundum obuiando sedm̃ dictam dẽtermina
tionem. In his gͦ que ꝓpe dicuntur nominib;
necesse est respondere uel simpliciter uel diui
sum. Que autem subintelligentes ponimus
ut quecũq; non plane sed truncatum inter
rogantur: ꝓpter hoc accidit elenchus. Ut pu
tas ne quicquid ẽ danaum possessio ẽ dana
um? Utiq;. Similitẽ autem et in aliis. Sed ho
mo ẽ animalium? Utiq;. Possessio gͦ homo ani
malium. Nam hominem animalium dicim͂
qm̃ animal est. Et lisandrum lacedemonioꝝ
qm̃ lacedemonius. Manifestum gͦ qm̃ in quib;
obscurum est quod ꝓponitur: non conceden
dum simpliciter. Quando autem duob; exi
stentib; cum altẽm quidem ẽ ex necessitate alte
rum ẽẽ uidetur: cum autem altẽm hoc non ex
necessitate: interrogatum prius oportet quod
minus est dare. Difficilius enim sillogizare de
pluribus. Si autem conetur qm̃ huic quidem
ẽ contrarium. illi autem non est. si oratio ue
ra sit contrariũ dicere. nomen autem non
ẽẽ alterius. Qm̃ autem quedam quidem eoꝝ
que dicunt plures eum qui non concedit men
tiri inquiunt. quedam autem non. ut queq;
utrimq; opinantur. Utrum enim corruptibi
lis uel inmortalis sit anima animalium non
dẽterminatum ẽ multis: in quib; ergo dubium
ẽ. utro modo soleat dici ꝓpositum. utrum in
conceptiones. uocant enim conceptiones et
ueras opiniones et totas negationes. ut diame
ter incommensurabilis. Amplius cui uerum utrĩq;
opinantur: maxime transferens aliquis nomi
na in his latebit. Nam quia dubium est
utro modo se habet uerum: non opinabitur
sophisma agere. Quia uero utriq; opinantur:
non putabitur mentiri. Nam translatio faci
et orationem sine elencho uideri. Amplius
quascũq; aliquis presenserit interrogationũ
ꝑius insurgendum et predicendum. Sic enĩ

maxime interrogantem ꝓhibebit. Qm̃ autem ẽ
recta quidem solutio manifestatio falsi sillogismi
sedm̃ quamlibet interrogationem accidit falsũ
falsus autem sillogismus fit dupliciter. Aut enĩ
si sillogizatum est falsum. aut si cum non est
sillogismus uidetur ẽẽ sillogismus: erit et que
nunc dicta ẽ solutio. et apparentis sillogismi
sedm̃ quam uidetur interrogationum correc
tio. Quare accidit orationes sillogizatas quidẽ
interimentem. apparentes autem diuidentẽ
soluere. Rursum autem qm̃ sillogizatarum
orationum. he quidem ueram. ille autem fal
sam habent conclusionem: eas quidem que
sedm̃ conclusionem sunt false. duob; modis
contingit soluere. Nam et in eo quod interi
mitur aliquid eorum que interrogata sunt
et in eo quod ostenditur conclusio non sic se
habere. Eas uero que sedm̃ ꝓpositiones: in eo
quod interimitur quid tamen. Nam conclu
sio uera. Quare uolentib; soluere orationem:
primum quidem ꝑspiciendum si sillogizata
ẽ. aut non sillogizata. Deinde utrũ uera sit
conclusio uel falsa. quatinus uel diuidentes
uel interimentes soluamus. et interimentes
uel hoc modo uel illo sicut dictum ẽ prius.
Differt autem plurimum interrogatã uel
non soluere orationem. Nam ꝑuidere quidẽ
difficile. ꝑuacationem autem uidere facile.
Eorum ergo qui sunt sedm̃ equiuocationẽ
et amphiboliam elenchorum alii quidem ha
bent interrogationum aliquam plura signifi
cantem alii autem conclusionem multipliciter
dictum ut in eo quidem quod est tacentem
loqui: conclusio est duplex. In eo uero quod est
non conscire scientẽ: una interrogationum
amphibola. et duplex quandoq; quidem ẽ.
quandoq; autem non est. Sed significat
duplex hoc quidem ens. illud uero non ens.
Quib; gͦ in fine ẽ multipliciter: nisi prius
sumpserint contradictionem: non fit elen
chus ut in eo quidem quod ẽ cecũ uidere. Nã
sine contradictione non erat elenchus. Quib;
uero interrogantib;: non necesse ẽ prius negare
quod duplex est. Nam non ad hoc sed ꝓpter
hoc oratio. ergo in principio quidem duplex
et nomen et orationem sic respondendum
qm̃ est ut est. aut ut non. ut tacentẽ loqui:

8

qm̄ est ut sic. est autem ut non. & que expediunt faciendum. sunt que sic. sunt aūt que non. Nam expedientia dicuntur multipliciť. Si autem lateat: in fine addentem interrogationi corrigere. Ergo ē tacentē loqui. non. Sed hunc tacentem. & in his autem que habent multipliciť in ppositionib; similiť. Non ergo consciunt qm̄ sciunt: utiq;. Sed non sic scientes. non enim idem ē. qm̄ non est conscire. & qm̄ sic scientes non est. & omnino obstandū etiam si simpliciter sillogizet. qm̄ non rem quam dixit negauit. sed nomen. Quare non elenchus. Manifestum autem & eos qui sunt diuisionem & compositionem quomodo soluendum. Nam si diuisa & composita oratio aliquid significat: conclusa contrarium dicendum. Sunt autem omnes huiusmodi orationes sedm̄ compositionem uť diuisionē.
Putasne quod uidisti tu hunc pcussum. hoc pcussus est hic. & quo pcussus est hoc tu uidisti
Habet ergo aliquid & dubiatum interrogationum sed est sedm̄ compositionem. Non enim est duplex quod sedm̄ diuisionem. Non enim eadē oratio fit diuisa: siquidem non & malum & malum sedm̄ accentum plata. significant aliud. Sed in scriptis quidem idem nomen. cum ex eisdem elementis scriptum ē et similiť. Et illic autem iam signa faciunt, plata autem non eadem. Quare n̄ duplex quod sedm̄ diuisionem ē. Manifestum etiam qm̄ non om̄s elenchi sedm̄ duplex. sicut quidam dicunt. Diuidendum ergo ei qui respondet. Non enim idem ē diuidere oculis pcussum. & euthidimi autem oratio. Putasne uidisti tu nunc coexistentes in piraei naues in sycilia ens. & rursum. Putasne ē bonum sutorem malum ēē. Erit autem quis bonus sutor malus. Putasne quorum scientie bone. bonas disciplinas. Mali autem bona disciplina. Bona ḡ disciplina malum. At ū & malum & disciplina ē malū Quare mala disciplina malum. Sed est malorum disciplina bona. Putasne uerum dicere nunc qm̄ tu factus es. factus es ergo nunc. Aut aliud significat diuisum. Verum enim dicere nunc qm̄ tu factus es. sed non nunc factus es. Putasne ut potes & que potes sic & ipsa facies. non citharizans autem habes potestatem cytharizandi. Cytharizabis ergo non cytharizans. aut non huius habet potestatem ut non cytharizans cytharizet. sed cum non facit ut faciat. Soluunt

autem quidam hunc & aliter. Nam si dedit ut potest facere: non dicunt accidere non cytharizantem citharizare. Non enim omnino ut potest facere datum esse qm̄ faciet. non idem autem ēē. ut potest. & omnino ut potest facere. Sed manifestum qm̄ non bene soluunt. Nam orationum que pp̄ter idem: eadem solutio. Hec autem non conueniet in omnes. nec omnino interrogatas. Sed est ad interrogantem non ad orationem. Sedm̄ accentum autem orationes non sunt neq; in his que scribuntur. neq; in his que dicuntur excepto si que pauce fiant ut hec. Iustos uiros oportet pendere. Iustos uiros non oportet pendere. Idem ergo oportet iustos uiros pati. & non. Quomodo autem soluendum palam. Non enim idem significat grauiter & acute platum. Palam autem & his qui fiunt in eo quod similiter dicuntur que non sunt eadem quomodo obuiandum eo quod habemus genera predicamentorum. Nam hic q̇dem dedit interrogatus non ēē quid horum que quid est significant. Ille ū ostendit ēē quid eorum que sunt ad aliquid uel quantitates. uidentur autem quidem significare sedm̄ dictionem. ut in hac oratione. Putasne contingit idem simul et facere et fieri? Non. At uero uidere aliquid simul et uideri idem & sedm̄ idem contingit. Putasne ē quid eorum que sunt pati facere quid. Ergo secatur. urit. opatur: similiter dicuntur. & om̄ia pati q̇d significant. Rursum autem dicere. currere. scribere. similiť sibi inuicem dicuntur. Sed scribere quidem opari quid est: quare et pati quid. simul autem et facere. Si autem aliquis illic datis non contingere simul idem facere. & fieri. uidere et uideri. dicat contingere: nondum elenchus factus est. si non dicat uidere facere quid sed pati. indiget enim hac intrrogatione. sed ab audiente opinatum datū ēē. cum et secare facere quid & secari fieri dedit & quecūq; alia similiť dicuntur. Nam reliquum ipse addit qui audit uelut similiter dictum. Hoc autem dicitur quidem non similiter: uidetur autem sedm̄ dictionem. Idem autem accidit quod in equiuocationib; Putat enim in equiuocis inscius orationum quod dixit negare. rem non nomen; hoc aūt

adhuc egit interrogatione. si ad unum aspiciens dicat equiuocum. Sic enim dante erit elenchus. Similes autem et he orationes his. Si quod quis habens postea non habet: amisit. Nam unum solum amittens digitum non habebit decem digitos. Aut quod non habet quidem prius habens amisit. Quantum autem non habet uel quanta: non necesse tanta amittere. Ergo interrogans quod habet: colligit in eo quod quanta. Nam decem quanta. Si ergo dixisset ex principio. si quanta quis non habet prius habens putasne amisit tanta: nullus dedisset. sed aut tanta. aut horum aliquid. Et quoniam dabit quis quod non habet. Non enim habet unum solum denarium. aut non dedit quod non habuit sed ut non habuit unum. Nam solum non hoc significat. neque tale neque tantum. sed ut habet ad aliquid. ut quoniam non cum alio quemadmodum si diceat. putasne quod non aliquis habet dabit non dicente autem interroget si dabit quis quid cito quod non habeat cito. Dicente autem: sillogizet. quoniam dabit quis quod non habet. et manifestum quoniam non sillogizauit Nam cito non hoc dare: sed hoc modo dare est. Ut autem non habet. dabit aliquis. ut quod delectabiliter habet cum tristicia dabit. Similes autem et huiusmodi omnes. Putasne quam non habet manu percutiet? Aut quem non habet oculo uidebit? Non enim habet unum solum. Soluunt autem quidam dicentes. et ut habet unum solum et oculum et aliud. quidlibet qui plura habet. Quidam uero et ut quod habet accepit. Dedit enim unum solum hic denarium. et hic habet dicunt unum solum ab hoc denarium. Accepit enim ab hoc. Alii autem statim interrogationem interimentes quoniam contingit quod non accepit habere. ut unum accipientem suaue. corrupto in acceptione. habere acre. Sed quod dictum est. et prius hi omnes non ad orationem sed ad hominem soluunt Nam si esset hec solutio: dantem oppositum non possibile soluere. sicut in aliis ut si est quidem quod est autem quod non sit solutio: si simpliciter dec dici concludit. Si autem non concludat: non erit solutio. In predictis autem omnibus datis nec dicimus fieri sillogismum. Amplius autem et he sunt ex huiusmodi orationibus. Putasne quod scriptum est scripsit quis. Scriptum est autem nunc quoniam tu sedes falsa oratio. erat autem uera cum scribebatur. Ergo simul scribebatur falsa et uera. Nam falsam uel ueram orationem uel opinionem esse: non hoc sed tale significat. Nam eadem oratio et in opinione. Et putas quod discit dicens. hoc est quod discit. Discit autem aliquis hoc quod est tarde cito. Non ergo quod discit. sed ut discit dixit. et putas quod ambulat aliquis calcat. Ambulat autem totum diem. Aut non qui ambulat. sed cum ambulat dixit. Nec quando cyphum bibere qui bibit. sed ex quo. Et putas quod quis nouit uel inueniens uel discens nouit. Ex quibus autem hoc quidem inuenit. illud autem didicit: ambo neutrum. Aut quod quidem omne. illa autem non omnia et quoniam est quis tertius homo a se. et ab uno quoque. Nam homo et omne commune non hoc aliquid sed quale quid. uel ad aliquid aliquo modo. uel huiusmodi quid significat. Similiter autem et in coriscus. et coriscus musicus utrum ipsum uel alterum. Nam hoc quidem hoc aliquid. illud autem quale significat. Quare non est ipsum exponere. Verum exponere non facit tertium hominem. sed idem quod hoc aliquid esse concedere. Non enim erit hoc aliquid esse idem quod callias et idem quod homo est. Neque si quis expositum non idem quod hoc aliquid esse dicat. sed idem quod quale: nichil distabit. Erit autem quod preter plures unum quid. ut homo. Manifestum ergo quoniam non dandum hoc aliquid esse quod communiter predicatur de omnibus. sed aut quale aut ad aliquid aut quantum. aut talium aliquid significare. Omnino autem in hiis que secundum dictionem sunt orationibus semper oppositum erit solutio. quam secundum quod est oratio. Ut si secundum compositionem oratio: solutio diuidenti. Si autem secundum diuisionem: componenti. Rursum si secundum accentum acutum: grauis accentus solutio. Si uero secundum grauem: acutus. Si autem secundum equiuocationem est: oppositum nomen dicentem soluere. Ut si animatum accidit dicere negantem non esse: monstrare quod est inanimatum. Si uero inanimatum dixit. hic autem animatum collegit: dicere qui est inanimatus. Similiter autem et in amphibolia. Si autem secundum similitudinem dictionis: oppositum

erit solutio. Ergo quod non habet dabit aliquis aut non quod non habet sed ut non habet. ut unum solum denarium. Ergo quod scit discens uel inueniens scit. Sed non quae scit et si qui ambulat calcat: sed non cum. Similiter autem et in aliis

d illos uero qui sunt secundum accidens: una quidem eadem solutio ad omnes. Nam quia indefinitum est quando dicendum de re cum in accidente inest: et in quibusdam quidem uidetur et dicunt in quibusdam autem non dicunt necessarium esse dicere concordes similiter ad omnes. quoniam non necessarium. habere autem oportet proferre ut. Sunt autem omnes huiusmodi orationes secundum accidens. Ergo nosti quod debeo te interrogare. ergo cognoscis uenientem uel coopertum. Ergo statua tuum opus est. aut tuus canis pater. ergo tanta pauca. Manifestum enim in omnibus his. quoniam necesse est quod de accidente et de re euenerunt esse. Solis enim his quae secundum substantiam sunt indifferentia et quae unum sunt: omnia uidentur eadem inesse. Bono autem non idem est et bonum esse et futurum interrogari. Neque uenienti uel coperto: et uenientem esse et coriscum. Quare non si cognosco coriscum ignoto autem uenientem eundem cognosco et ignoro. Neque si hoc est meum. Est autem opus: meum est opus sed uel possessio. uel res uel aliud quid. Eodem autem modo et in aliis. Soluunt autem quidam interimentes interrogationem. Dicunt enim contingere eandem rem nosse et ignorare. sed non secundum idem. Nam uenientem quidem non noscentes coriscum autem noscentes: eundem quidem nosse et ignorare dicunt sed non secundum idem quamuis primum quidem sicut iam diximus oportet earum quae secundum idem sunt orationum eandem esse correctionem. Hoc autem non erit: si quis non in nosse. sed in esse uel aliquo modo se habere idem probamentum accipiat. ut si hic est pater. est autem tuus. Nam si in quibusdam hoc uerum est. et contingit idem nosse et ignorare: tamen hic nichil communicat quod dictum est. Nichil autem prohibet eandem orationem plures fallendi occasiones habere. sed non omnis fallaciae manifestatio solutio est. Contingit enim. quoniam falsum sillogizauit ostendere aliquem secundum quid autem non ostendere. ut zenonis orationem quoniam non est mouere. Quare et si quis conetur colligere uelut impossibile deducens ad impossibile. peccat. et si milies sillogizet. Non enim est haec solutio. Erat enim solutio manifestatio sillogismi falsi. secundum quod falsus. Si ergo non sillogizauit. uel uerum uel falsum conetur colligere: illius manifestatio solutio est. Fortasse autem et hoc in quibusdam nichil prohibet accidere uerum in his nec hoc uidebitur. Nam et coriscum quoniam coriscus noscit et ueniens quoniam ueniens. Contingere autem uidetur idem nosse et non. ut quoniam album quidem nosse. quoniam autem musicum non nosse. Sic enim idem noscit et non noscit. sed non secundum idem. Uenientem autem et coriscum et quoniam ueniens et quoniam coriscus noscit. Similiter autem peccant et qui soluunt quoniam omnis numerus paucus sicut quos diximus. Nam si non concluso hoc omittentes uerum conclusum esse dicant: omnia enim esse et multum et paucum: peccant. Quidam autem et dupliciter soluunt sillogismos. ut quoniam tuus est pater uel filius. uel seruus quamuis manifestum quoniam si in eo quod multipliciter dicitur uidetur elenchus: oportet nomen uel orationem principaliter esse plurium. Hunc autem esse huius natum nemo dicit proprie: si dicuntur est nati. sed secundum accidens compositio est. putas ne est hoc tuum. Utique est autem hoc natum. Tuum ergo hoc natum. quoniam accidit esse et tuum et natum. sed non tuum natum esse. malorum quoddam bonum. Nam prudentia est disciplina malorum. Hoc autem horum esse: non dicitur multipliciter sed possessio. Quod si forte multipliciter: nam et hominem animalium dicimus esse sed non possessionem. Et si quid ad mala dicitur ut alicuius propter hoc malorum est: sed non hoc malorum. Secundum quod ergo et simpliciter uidetur quamuis contingit fortasse bonum esse aliquid malorum dupliciter. At non in oratione hac. Sed si quid seruum sit bonum mali: magis. Fortasse autem nec sic. Non enim si bonum et huius: bonum huius. Similiter autem neque hominem dicere animalium esse: dicitur multipliciter. Non enim si quandoque quid significamus auferentes.

hoc dicitur multipliciter. Nam et dimidium dicentes uersum: da michi iliada. significamus ut iram pande dea. Eos uero qui fiunt in eo quod principaliter hoc uel quo. uel ubi. uel aliquomodo uel ad aliquid dicuntur et non simpliciter: soluendum considerati conclusionem ad contradictionem: si contingit horum aliquid passum esse. Nam contraria et opposita et affirmationem et negationem simpliciter quidem impossibile inesse eidem. quo autem utrumque uel ad aliquid uel aliquomodo. aut hoc quidem quo. illud autem simpliciter: nichil prohibet. Quare si hoc quidem simpliciter. illud autem quo: nondum elenchus. Hoc autem in conclusione considerandum ad contradictionem. Sunt autem omnes huiusmodi orationes hoc habentes. Ergo contingit quod non est esse. Est autem quid quod non est. Similiter autem et quod est non erit. Non enim erit quid eorum que sunt. Ergo contingit eundem simul bene iurare et periurare. Ergo possibile est eundem simul eidem suadere et dissuadere. aut non et esse quid et esse idem. Quod autem non est: non si est quid et est simpliciter. Neque si bene iurat hoc. aut secundum hoc: necesse est et bene iurare. Nam qui iurat periuraturum: bene iurat periurans hoc solum. bene autem iurat non. neque qui dissuadet suadet. sed quid suadet. Similis autem ratio et de eo quod est mentiri eundem singulum et uerum esse. Sed quia non est facile inspicere utromodo quis assignet. Simpliciter dicatur esse uel mentiri: difficile uidetur. prohibet autem eundem nichil. Simpliciter quidem esse mendacem. quo autem uerum uel aliquo et esse uerum aliquem uerum autem non. Similiter autem et in ad aliquid. et ubi et quando. Omnes enim huiusmodi orationes secundum hoc accidunt. Ergo sanitas uel diuitie bonum. Sed insipienti et non recte utenti: non bonum. Bonum ergo et non bonum. Ergo sanum esse uel posse in ciuitate bonum. Sed est quando non melius. Idem ergo eidem bonum et non bonum. Aut nichil prohibet quod simpliciter est bonum: huic non esse bonum. aut huic quidem bonum: sed non nunc. uel non in hoc bonum. Ergo quod non uolet sapiens malum. amittere autem non uult bonum.

Malum ergo bonum. Non enim idem dicere malum esse bonum et amittere bonum. Similiter autem et que de fure est oratio. Non enim si malum est fur. et sumere est malum. Non ergo malum uult sed bonum. Nam sumere bonum bonum. Et egritudo malum est. sed non amittere egritudinem. Ergo iustum iniusto. et quod iuste eo quod iniuste magis eligendum. Ergo iustum est sua habere quemque. Que autem aliquis iudicat secundum opinionem suam. et si sit falsus: sua sunt singula ex lege. Idem ergo iustum et non iustum. et utrum oportet iudicare eum qui iusta dicit uel qui iniusta. At uero eum qui iniuriam passus est iustum est sufficienter dicere que passus est. Ea autem erant iniusta. Non enim si pati aliquid iniuste eligendum: hoc quod iniuste eligendum magis quam quod iuste. Sed simpliciter quidem quod iuste; hic autem nichil prohibet iniuste quod iuste. et habere sua iustum. aliena autem non iustum. Iudicium uero hoc iustum esse: nichil prohibet. ut si sit secundum opinionem iudicantis. Non enim si iustum hic. uel sic: et simpliciter iustum. Similiter autem et que iniusta sunt: nichil prohibet dicere ea iustum esse. Non enim si dicere iustum: necesse est iusta esse. Sicut nec si utile est dicere: utilia. Similiter autem et iniustis. Quare non si que dicuntur iniusta qui dicit iniusta uincit. Dicit enim que dicere est iusta. Simpliciter autem et pati iniusta. His autem qui secundum diffinitionem fiunt elenchi. quemadmodum scriptum est prius obuiare considerantes conclusionem ad interrogationem ut sit idem. et secundum idem et ad idem. et similiter et in eodem tempore. Si uero in principio interroget: non fatendum quoniam impossibile est. idem esse duplum et non duplum. sed dicendum non sic autem ut erat redarguere concessum. Sunt autem omnes hee orationes secundum hoc. Putas qui scit singulum quoniam singulum: nouit rem. et qui ignorat similiter. Sciens autem quis coriscum quoniam coriscus ignorabit quoniam musicus. Quare idem scit et ignorat. Putas ne tetracubitum tricubito maius fiet autem ex tricubito tetracubitum secundum longitudinem. Maius autem minore maius. Ipsum ergo ipso secundum idem maius et minus. Illos uero qui secundum

in eo quod petunt & accipiunt quod in princi-
pio est quesitum. si sit manifestum: non dandū
nec si probabile sit dicenti uerum. Si autem lateat:
ignorantiam propter molestiam talium orationū
ad interrogantem transuertendum uelut non
arguentem. Nam elenchus sine eo quod ex princi-
pio. Deinde quia datum est. non ut hoc utere-
tur: sed ut ad hoc disputaret contrarium uel
in terra elenchus. Et eos qui per consequens. concor-
des. in ipsa oratione monstrare. ē autem du-
plex sequentium consequentia. aut enim ut
particulare sequitur uniuersale ut hominē
animal. Probant enim si hoc cum illo & illud
ēē cum hoc: aut secundum oppositiones. Nam si
huic est illud consequens & opposito oppositū
secundum quod & mellissi ratio. Nam si quod fac-
tum est habeat principium: ingenitum pro-
bat non habere. Quare si ingenitum est celū:
& infinitū. hoc autem non est. E contrario enī
consequentia. Qui autem in eo quod additur
aliquid sillogizant: considerandum si ablato
accidit nichil minus impossibile. Deinde hoc
ostendendum. & dicendum quoniam dedit non
ut uideretur: sed ut ad orationem. qui uero
usus est nichil ad orationem. Ad eos autem
qui plures interrogationes unam faciunt:
statim in principio determinandum. Nam
interrogatio una ad quam una responsio ē.
Quare neque plura de uno. neque unum de
multis. sed unum de uno dicendum uel ne-
gandum. Sicut autem in equiuocis quan-
doque quidem ambobus quandoque autem ne-
utro inest: quare cum non simplex est inter-
rogatio simpliciter respondendentibus nichil
accidit pati: similiter et in his. Quando ergo
plura uni uel unum pluribus inest uel non inest
simpliciter danti & delinquenti hoc peccatū
nichil contrarium accidit. Quando autem
huic quidem. illi autem non. aut plura de
pluribus: & est quoniam insunt ambo ambobus. Est
autem quoniam non insunt rursum. Quare hoc
formidandum. ut in his orationibus. si hoc qui-
dem est bonum. illud autem malum: quoniam
hoc uerum est dicere bonum & malum & rur-
sum neque bonum neque malum. Non enim est
utrumque utrumque. quare idem bonū & malū
& neque bonum neque malum. Et si singulum

ipsum. sibi idem & alii diuersum. Quoniam
autem non aliis eadem sed sibi. & diuersa aliis.
ipsa sibimet diuersa et eadem. Amplius. Si bo-
num quidem malum sit. malum autem bo-
num est: duo fient. Et duum et inequalium:
utrumque ipsum sibi equale. Quare equalia et
inequalia ipsa sibi. Cadunt ergo hee oratio-
nes & in alias solutiones. Nam ambo & omnia
plura significant. Non ergo idem preter no-
men accidit dicere et negare. hoc autem n̄
erat elenchus. Sed manifestum quoniam si non
una interrogatio plures fiant sed unum de
uno dicat uel neget: non erit impossibile.
Illis autem qui deducunt ad idem frequen-
ter dicere: manifestum quoniam non dandum eorum
que ad aliquid dicuntur significare quid se-
paratas per se predicationes. ut duplum sine eo
quod est duplum dimidii quoniam in eo uidetur
Nam & decem in uno minus decem. & facere
in non facere. & omnino in negatione dictio.
Non tamen si quis dicit hoc non ēē album.
dicit idem album ēē. Duplum autem neque
significat nichil fortasse quemadmodum
neque quod in dimidio est. Quod si forte signifi-
cat. at non idem & copulatum: neque scientia
in specie. ut si est medicina scientia ipsum ip-
sum quod commune. illud autem erat scien-
tia scibilis. In his autem per que ostenduntur pre-
dicatis: hoc dicendum quoniam non idem est extra
et in oratione quod ostenditur. Nam cauum
communiter quidem idem significat in simo
& in uo. additum autem nichil prohibet hoc
quidem naso. illud autem cruri significare.
Nam hinc quidem: simum. illinc autem uarū
significat. et nichil differt dicere nasus simus
& nasus cauus. Amplius. Non danda est dic-
tio secundum nominatiuum. falsum enim est.
Non enim est simum nasus cauus. sed nasi
hoc passio. Quare nichil inconueniens si na-
sus simus nasus est habens cauitatem nasi
De soloecismis autem secundum quid quidem
uidentur accidere: diximus prius. Quomodo
autem soluendum: in ipsis orationibus erit
manifestum. Omnes enim huiusmodi hoc
uolunt construere. Putas quod dicis uere
& est hoc uere. Dicis autem. ēē. quid lapi-
dem. Est ergo quid lapidem aut dicere lapi-

dem non est dicere quod sed quē. Hec hoc. sed hunc. Si ergo dicat aliquis. putas quem uere dicis ēē hunc: non uidetur romane loqui. quemadmodum neque si dicat. Putas quam dicis ēē est hic. Lignum autem dicere sic. uel quecumque neque femininum neque masculinum significant: nichil differt. Quare et non fit soloecismus si quod dicis ēē. est hoc. Lignum autem dicis ēē. Est ergo lignum. Lapis autem et hic masculinum habent declinationem. Quod si quis dicat. putasne est hic illa: deinde rursum. quid autem non hic est corisciis ita dicat. Est ergo hic illa: non sillogizauit soloecismum. nec si coriscus significet idem quod illa. non dec autē qui respondet: sed oportet hoc ad interrogare. Si autem neque est neque dat: non sillogizatur. neque in eo quod est quid. neque ad eum qui interrogatus est. Similiter ergo oportet et illic lapidem significare hic. Si autem neque est neque datur: non dicenda est conclusio. Apparet autem eo quod dissimilis casus nominis similis uidetur. Putas uerū ē dicere. quoniam est ista id quod ēē ais eam. ēē autem ais aspidem. Est ergo ista aspidem. Aut non necesse est. si non ista aspidem significat. sed aspis. aspidem autem istam. Neque si quem dicis ēē. hunc. est hic. Dicis autem esse cleonem. Est ergo hic cleonem. Non enim est hic cleonem. Dictum est enim quoniam quem dico ēē hunc est hic. non hunc. Neque enim dicetur romane sic interrogatio dicta. Putas scis hic. hoc autem ē lapis. Scis ergo lapis. aut non idē significat hoc. in putas scis hoc et in hoc autē lapis. Sed in primo quidem hunc. in posteriore autem hic. Putasne cuius scientiā habes scis hoc. Scientiam autem habes lapidis. Scis ergo lapidis aut huius quidē: lapidis dicis. hunc autem lapidem. Datū ē autem cuius scientiam habes scis. non huius sed hoc. Quare non lapidis sed lapidem. Quoniam ergo huiusmodi orationes non sillogizant soloecismum sed uidentur. et propter quid uidentur. et quomodo ē obuiandum eis: manifestum ex his que dicta sunt. ∫ Oportet etiam intelligere. quoniam omniū orationum. alie quidem sunt faciles conspici. alie autem difficiliores secundum quid et in quo paralogizant audientem frequenter, ȝ eedem illis

Nam eandem orationem oportet uocare que secundum idem fit. Eadem autem oratio aliis quidē secundum dictionem. aliis uero secundum accidens. aliis autē secundum aliud uidebitur ēē eo quod translatum unumquodque non similiter est manifestū. Quemadmodum ergo in his que sunt secundum equiuocationem qui modus uidetur ēē leuissimus paralogismorum hec quidē et quibus libet sunt manifesta. Nam et orationes pene ridicule omnes sunt secundum dictionem ut uir ferebatur gradatim sedens. et boreas purus. non perdidit enim pauperem et uitta boum antea pariet. neutra sed posterius ambo. Eodem autem modo et aliarū. pene plures: illa autem et peritissimos uidentur latere. Signum autem horum quoniam litigant sepe de nominibus ut utrum idem significet de omnibus ens. et unum uel aliud. Aliis autē uidetur idem significare ens et unum. Alii autem zenonis orationem et parmenidis soluunt eo quod multipliciter dicant unū dici et ens: similiter autem et in accidente. et in aliis singulis alie quidem orationum erunt faciles uideri alie uero difficiliores. et sumere in quo genere et utrum elenchus uel non elenchus: non facile similiter in omnibus. Est autem acris oratio que dubitare facit maxime. Mordet enim hec maxime. Dubitatio autem est duplex. hec quidē in sillogizatis quam eligat quis interrogationū. illa autem in litigiosis quomodo dicat quis propositum. Quapropter in sillogisticis acriores orationes. querere magis faciunt. Est autem sillogistica quidem oratio acerrima. si ex quā maxime apparentibus quam maxime probabile interimit. Nam cum una est oratio: transposita contradictione omnes similiter habebit sillogismos. Semper enim ex probabilibus similiter probabile interimet uel construet. Quapropter dubitare necessarium. Maxime ergo huiusmodi acris que ex equo conclusionem facit interrogationibus. Secunda autem que ex omnibus similibus; hec enim similiter faciet dubitare que interrogationum interimenda est. hoc autem difficile. Nam interimendum quidem. quid autem interimendum: dubium. Litigiosarum autem acerrima quidem que primum statim dubia est. utrum sillogizata ē. uel non. et utrum secundum falsum uel diuisionē solutio.

11

Secundum autem aliarum que manifesta quidem quoniam secundum divisionem vel interemptionem est. Non est autem evidens per quam interrogationum interemptio vel divisio solvenda est. sed utrum secundum conclusionem. aut secundum aliquam interrogationum est. Quandoque ergo non sillogizata oratio facilis est. si sint valde improbabilia vel falsa que sumuntur: quandoque autem non digna despici. Nam quando deest aliqua talium interrogationum de qua oratio et propter quam et non assumit hanc. et non sillogizat: fatuus sillogismus. Quando autem earum que extrinsecus: non despiciendus ullo modo. Sed oratio quidem habilis. interrogans autem interrogavit non bene. Et est quemadmodum solvere quandoque quidem ad orationem. quandoque autem ad interrogantem et interrogationem. quandoque vero ad neutrum horum: similiter et interrogare et sillogizare est. et ad positionem et ad respondentem et ad tempus: quando est pluris temporis egens solutio. quam presentis temporis disputatio ad solutionem. Ex quantis igitur et qualibus fiunt disputantibus paralogismi. et quomodo ostenderimus falsum et que extra opinionem sunt dicere faciemus. Amplius autem ex quibus accidit sillogismus. et quomodo interrogandum et quis ordo interrogationum. Amplius autem ad quid sunt utiles omnes huiusmodi orationes et de responsione simpliciter omni et quomodo solvendum disputationes et sillogismos: dicta sunt de omnibus nobis hec. Reliquum est autem de eo quod ex principio erat propositum reminiscentibus dicere aliquid breviter et imponere finem dictis. Ergo sumpsimus invenire potestatem quandam sillogisticam de proposito ex his que insunt quam probabilissima. Hoc enim opus est dialectice per se et temptative. Quoniam autem conformatur ad eam propter sophistice vicinitatem. ut non solum experimentum possit sumere dialectice sed et quasi sciens: propter hoc non tantum dictum opus negocii proposuimus orationem posse sumere: sed etiam ut orationem sustinentes observemus positionem velut per probabilissima similiter modo. Causam autem diximus huius. quia et propter hoc socrates interrogabat sed non respondebat. fatetur enim non scire. Manifestum est autem in prioribus et ad quot et ex quot hoc erit. et unde idonea erimus horum. Amplius autem quomodo interroganda vel ordinanda questio omnis et de responsionibus et solutionibus que sunt ad sillogismos. Patefactum est autem et de aliis quecumque eidem vie sunt orationes. Preter hec autem de paralogismis pertractavimus sicut diximus iam prius. Quoniam ergo habent finem sufficienter que proposuimus manifestum.

Oportet autem nos non latere quod accidit circa hoc negocium. Nam eorum que inveniuntur omnium que quidem ab aliis sumpta sunt prius elaborata: particulariter augentur ab eis qui accipiunt postea. Que autem ex principio inveniuntur: parvum in primis augmentum sumere solent. utilius autem plurimum illo qui postea ex his fit augmentum. Maximum enim fortasse principium omnium ut dicitur. quare et difficillimum. Quanto enim optimum potestate. tanto parvissimum magnitudine difficillimum est videri. Hoc autem invento: facile est addere et augere reliquum. Quod et circa rethoricas orationes accidit. Pene autem et circa alias omnes artes. Nam qui principia invenerunt omnino ad parvum quid perduxerunt. Qui autem famosiores sunt assumentes a multis velut ex successione particulariter colligentibus sic auxerunt. tysias quidem post priores. thrasimachus vero post tysiam. theodorus autem post hunc. et multi multas coadunaverunt partes. Quapropter nichil mirum si habet multum quid ars. Huius autem negocii non hoc quidem erat. illud autem non erat perscrutatum sed nichil omnino inerat. Nam eorum qui circa litigiosas orationes erant mercenarii. similis quedam erat doctrina gorgie negotio. Rationes enim hi quidem rethoricas. illi autem interrogativas docebant ediscere. in quas sepius cadere solebant utrique alterutrorum orationes. Quapropter velox quidem sine arte autem erat doctrina discentibus ab eis. Non enim artem sed que ab arte sunt dantes: erudire arbitrati sunt. Velut si quis disciplinam dicat tradere ut non doleant pedes. Deinde sutoriam quidem non doceat neque unde possunt inveniri talia. Det autem plura genera omnimodorum calceorum. Hic enim profuit

quidem ad utilitatem. artem autem non tradidit. Et de rethoricis quidem erant multa et antiqua dicta. De sillogismis autem omnino nichil habuimus prius aliud dicere quam attritione querentes multum tempus laboraremus. Si autem videtur considerantibus nobis velut ex his que a principio erant habere ars sufficienter supra alia negocia que ex traditione ad aucta sunt: reliquum erit omnium vestrum vel eorum qui audierunt opus: omissis quidem artis indultionem. inventis autem multas habere grates.

Multa veteres philosophie duces posterorum studiis contulerunt in quibus priusquam ad res profunda caligine mersas pervenirent quadam quasi intelligentie luctatione preluderent. Hinc institutionem brevior pro compendii facilitate doctrina. hinc per ea que illi prologomena vocant ad intelligentiam promptior via munitur. Huius igitur emulus prudentie statui obscurarum aditus doctrinarum premisse institutionis luce reserare presentemque operam syllogismis quorum connexionibus omnis ratio continetur addicere. modumque eum custodire dicendi ut facilitati atque intelligentie servientes astringamus aucteribus dicta latius enuntiata brevius porrigamus. obscurata improprii sermonis consueti vocabuli proprietate pandamus. Sed qui ad hoc opus lector accedit ab eo primitus petitum velim. ne in his que numquam alias attingerit statim audeat iudicare. neve si quid in ludo puerilium disciplinarum rudis adhuc et nondum firmius accepit id amplexandum. atque etiam colendum putet. Alia enim teneris atque inbuendis adhuc antibus accommodata sunt alia firmis ac robustioribus doctrina mentibus reservantur. Quare si quid est quod discrepet ne statim obstrepat. sed ratione consulta quid ipse sentiat quid nos ponamus veriore mentis acumine et subtiliori consideratione diiudicet. Ita namque eveniet ut que in priore statim studendi aditu didicerunt perspecta penitus ac potius deprehensa contempnant. At si iam quisque sue sententie defensor esse cupidus malit. habent enim hoc quoque vitii homines quos comprehendit discendi vetusac

longa segnicies uetabat teptis semel opinioni
b; non recedant ne in senectute discendo nichil
usq; in senectutem didicisse uideantur si in-
quit maluit uendicare quam uertere que
uulgatis semel studiis imbiberunt nemo expe
rit ut potiora condempnent. sed ut his maiora
quedam astruant atq; auctiora coniungant
Non enim est una atq; eadem diuersarum ra-
tio disciplinarum. cum sit diuersissimis dis-
ciplinis. una atq; eadem subiecta materies.
Aliter enim de qualibet orationis parte gra-
matico. aliter dialectico disserendum est. Hec
eodem modo lineam uel superficiem mathemati
cus ac physicus tractant. Quo fit ut altera
alteram non impediat disciplina. sed multarum
consideratione coniuncta. fiat uera nature
atq; omnib; explicata cognitio. Sed de his hacte
nus. Nunc de propositis ordinamur. Quoniam igitur
nobis in hoc opere in cathegoricis sillogismorum
compago propositionib; texitur. propositionum
uero partes sunt nomen et uerbum. pars autem
ab eo cuius pars est prior est. de nomine et uerbo que
prima sunt disputatio prima ponatur dehinc
de propositione atq; ad ultimum de sylogis-
morum conexione tractabitur.

omen est uox significatiua secundum placitum
sine tempore. cuius nulla pars significatiua
est separata. Que diffinitio paulo enodatius expli-
canda est. Nomen enim uocem esse diximus quoniam uox
nominum genus est. Omne autem genus de sua
specie predicatur. omnisq; diffinitio a genere su-
mitur. ut diffinias hominem prius animal di-
cas quod est genus. Post uero differentias iungas
que sunt rationale mortale. Itaque nos quoq; in
nominis diffinitione. Vocem quidem ut genus
sumimus. Cetera autem uoci quasi differenti-
as aggregamus uelut quod nomen designatiua
uox dicitur. Sunt enim uoces que nichil desig
nant ut sillabe. Nomen uero designatiua uox est
quoniam nomen designat semper id cuius nomen est. Secundum
placitum uero adiunctum est quod nullum nomen
natura significat. sed secundum placitum ponentis
constituentisq; uocabulum. Id enim unaquaq;
res dicitur. quod ei placuit quod prius nomen
impressit. Alias enim sint uoces naturaliter
significantes. ut canum latratus iras canum
significat. Et alia eius uox blandimenta
Gemitus etiam designat dolorem. Sed non sunt
nomina quia non designant secundum placitum. sed
secundum naturam sine tempore uero quia uerba
uoces sunt significatiue et secundum placitum sunt
sed distant nominib; quod nomina quidem sine
tempore sunt uerba cum tempore. Cuius uero nulla
pars est significatiua separata nomina ab orati
one disiungit. Oratio uero uox est designatiua et
secundum placitum et aliquotiens sine tempore. ut
hic uersus; nerine galathea thymo mihi dulcior
ible. Si orationis partes separate et tota oratio
designant. Nominum uero nichil extra significat
At in illis quidem nominib; que figure sunt sim-
plicis nichil partes nominum significare mani-
festum est ut in eo quod est cicero nulla pars
separata designat neq; ci. neq; ce. neq; ro. At
si nomen compositum fiat. significare aliquid
separate partes uidentur. Sed in eodem nomi-
ne quod ex utrisq; compositum est separate
nichil designant ut si dicatur magister par-
tes huius nominis sunt magis et ter que sumpte
extrinsecus et a nominis partes separate signifi
catione non carent. Utraq; enim aduerbia aliter
significant quantitatem. Sed cum magister
quod est compositum nomen alicuius artis
peritum doctoremq; significet. magis neq;
partem doctoris neq; totum doctorem poterit
designare. Eodem quoq; modo ter neq; in
toto significat neq; in parte doctorem. Quo
fit ut magis uel ter doctorem id est rem illam
que magistri uocabulo subiecta est nulla ratione
significent. Compositorum ergo nominum partes
nichil eius rei quam in unum conuenientes uo-
cabulum designabant. disiuncte distracteq;
significant. Alia uero significare possunt. sed esse
non partes nominis sed ipsa sunt nomina. Quid
enim iuncta consignificant. id diuisa atq; seposi
ta non designant. Iuncta autem magis et ter
doctoris significationem tendunt. Separata ergo
omnem significationem doctoris amittunt
Sed ne quis superius posito calumpnietur exem
plo nec magister compositum nomen esse conce
dat. uir fortis esse compositum si uno proferatur
accentu nullus negabit. cuius partes uir et
fortis si quid in eo quod est uir fortis signifi
care dicantur. nominis partes sed ipsa sunt
nomina. Et uir fortis non erit nomen sed

potius oratio. que duum nominum collata significationem coniungitur. Quod uir fortis uni accentus intentione prolatum est. non est oratio sed nomen. partes cuius nomina ee non poterunt. At si nomina nomina non sunt. cum neque naturalis affectus. neque ut uerba significent omnino nichil designant. Quare concludendum est. cum quelibet propriam significationem teneant. non partes nominum sed ipsa ee nomina. Cum uero unius formam nominis copulauerint eo considerantur partes uim proprie significationis amittere. Sed de his per incommentario periermenias libri aristotelis satis dictum est. et maior est rei tractatus est. quam ut nunc totus ualeat expediri. Sed quoniam sunt quedam uoces que et designatiue sunt et secundum placitum et sine tempore. quarum partes nichil extra significant neque tantum proprietatem nominis naturamque conseruent discernende prius sunt additisque differentiis a nomine segregande. ut eque sit uis nominis euidenter appareat. Adiecta enim semper negotio nomini uocem dubiam facit. que neque uerbo neque orationi. et si incertis consideratum sit neque nominum possit annecti. Ut si quis dicat non homo uox ee significatiua. designat enim quicquid homo non fuerit. Secundum placitum. Eas enim partes habet quas ad significationes uel negationis hominis placitum uocabula ponentis assumpsit. Sine tempore. Queres eam uocem que dicit non homo seiungit a uerbo. Cuius partes nichil extra significant ne oratio esse uideatur. non homo enim uox est iuncta ex negatiua particula et homo est. Que in eo nomine separata nichil designant. Significat enim non homo uel non equum uel canem uel quicquid ut dictum est homo non fuerit. Sed non que est negatio neque equus neque canis neque ullius substantie significationem tenet. Item homo neque equum neque canem nec quicquid homo non fuerit significare potest. Quocirca in ea uoce que est non homo. partes nichil separate significant eius rei quam tota uocis compositio designabat. Atque ideo ne in oratione quidem poni potest. Si quis enim uocem eam que est non homo oratione ee contendat. nichil aliud eam ee fatebatur quam negationem

Negatio uero hominis. uera uel falsa est. Qui autem dicit non homo. neque ueritatem enuntiat neque mendacium. Preterea ab omni negatione. si quis negatiuam seiungit ad uerbum affirmatio relinquetur. Ab ea autem uoce que est non hominis si quis auferat id quod est aduerbium negatiuum. homo relinquetur quod nondum est affirmatio. Quocirca si non homo uox negatio ee potest. nichil autem aliud ee uideretur. si esset oratio concludendum est negationem iunctam cum nomine orationem ee non posse. Quod si neque uerbum est neque oratio. nichil restat aliud nisi ut sit nomen. quandoquidem in diffinitionem nominis cadet. Sed hoc fieri non potest. Nomen enim omne certum aliquid diffinitumque significat. ut homo canis equus et cetera. Non homo aut uox aufert quidem quod significatur a nomine. nec prescribit quid ipsa designat. Quocirca quoniam significat quidem aliquid. sed non finitum negatio iuncta cum nomine infinitum nomen uocatur. Addenda est igitur diffinitioni nominis differentia scilicet ut nomen sit quod cum ceteris que dicta sunt finite sit significationis. Iam autem casus nominum non aliis intuentibus nomina uideantur. Quis enim catonis et catoni ciceronis. et ciceroni atque huiusmodi uocem que rectis nominibus inflectuntur nomina ee non estimet. Sed hec quoque uoces a nomine quadam differentia discrepant. Omne enim nomen iunctum cum uerbo enuntiationem reddit suscepti mendacii ueritatisque naturam ut cato est. uel dies est. At si est uerbum casibus adiungatur. neque enuntiatio sit neque plena sententia orationis absoluitur ut catonis uel ciceronis est que sententiam non habet absolutam. nec ueri aliquid possunt notare nec falsi atque idcirco non nomina sed casus nominum nuncupantur. Nam cum id a quo aliquid inflectitur primum sit. illud uero ab inflexione primi nascitur sit secundum neque id primum ac secundum ee possit manifestum est casus nominum non idem ee quod nomina. Idcirco ceteros quidem genitiuum datiuum accusatiuum casus grammatici appellant. Primum uero rectum ac nominatiuum quod hic locum principem in significatione possit. facienda est igitur nominis plena neque ullo diminutiua diffinitio sic.

Nomen est vox significativa secundum placitum sine
tempore cuius nulla pars separata significet atque
definitum designans cum est verbo coniuncta fa-
ciens enuntiationem. Separatur igitur nomen vox quidem
ab inarticulatis inanimalibus sonis. Designata
vero a vocibus litteratis que non significant. Secundum
placitum a vocibus aliquid natura significan-
tibus. Sine tempore a verbo quod a significatio-
ne temporis non recedit. Cuius nulla pars se-
parata significat ab oratione cuius quemad-
modum partes extra significant paulo poste-
rius disseram. Aliquid definitum designans
ab his vocibus que nomen negationemque con-
iungunt et nomina faciunt infinita. Cum est
verbo faciens enuntiationem a casibus qui
cum est verbo copulati non possunt plenam
perficere atque explicare sententiam.

Et verbo quoque eadem fere conveniunt nisi quod
significatione temporis a nomine separatur.
Omne enim verbum actionem passionemve
designat que proferri sine temporis no-
tatione non possunt. Est itaque verbi diffi-
nitio hec. Verbum est vox designativa
secundum placitum cum tempore cuius nulla
pars significativa est separata. Ut currit vin-
cit. Sed si verbis negativa copulentur
adverbia fient infinita verba sicut fieri
nomina diximus infinita ut non currit
et non vincit. Nam cum currit aut vin-
cit certum aliquid finitumque designat, ad-
dita negatio id quidem quod a verbo de-
signatur intercipit. Quid vero aliud dicat
tali significatione non terminat. Preterea
negatio iuncta cum verba sive in eo quod est
sive in eo quod non est recte dici potest ut
homo non vincit. Non esse autem orationem
aut enuntiationem negativam illa prius
argumenta monstrabunt que infinitum no-
men ab oratione aut negatione dividebant.
Sed quoniam principaliter presentia quoque sentimus,
his autem rebus quas presentes sensu concipi-
mus indita a mortalibus vocabula esse mani-
festum est: recte dicitur verbum semper signi-
ficationem temporis habere presentis. At
currit vincit. Curret autem et vincet et
currit aut vincit non sunt verba sed ver-
borum casus. Scilicet quod a presentis temporis
significatione flectuntur. Est ergo verbi
plena diffinitio sic. Verbum est vox signifi-
cativa secundum placitum cum temporis signi-
ficatione presentis. Cuius nulla pars signi-
ficativa est separata. Aliquid finitum de-
signans. Restat igitur ut de oratione dicamus
sed prius videtur esse demonstrandum utrum
ne nomen et verbum sola in partibus oratio-
nis ponantur an ut grammatici volunt
et relique orationis partibus debeant aggre-
gari. Grammatici enim considerantes vo-
cum figuras octo orationis partes annu-
merant. Philosophi vero quorum omnis de
nomine verboque tractatus in significatio-
ne constitutum duas tantum orationis
partes esse docuerunt quicquid plenam signi-
ficationem tenet. Siquidem sine tempore
significat nomen vocantes. Verbum vero si
cum tempore atque ideo adverbio quidem
atque pronomina nominibus adiungunt. Sine
tempore enim quoddam constitutum defi-
nitumque significant. Nec interest quod
flecti casibus nequeunt. Non est enim hoc
nominum proprium ut casibus inflectantur.
Sunt enim nomina que a grammaticis
aptota nominantur. Participium vero quia
temporis significationem trahit et si cum
casibus affertur, verbo tamen recte coniungitur.
Interiectiones autem siquidem naturaliter
significent, nec verbo nec nomini copulan-
de sunt. Verbi enim ac nominis diffinitio-
nes habent non esse naturalia sed a ponentis pla-
citum constituta atque ideo nec in orationis
partibus numerabuntur. Oratio enim positi-
onem significat. Nam si naturaliter significa-
ret oratio non diversa gentes omnes loqueren-
tur. Sique vero interiectionum positione
significant recte nominibus adnumerabuntur.
Que vero ipsa quidem nulla propria significatione ni-
tuntur cum aliis vero iuncta designant ut
coniunctiones atque prepositiones ille ne par-
tes quidem orationis esse dicende sunt. Oratio
enim ex significativis partibus iuncta est.
Quo circa recte nomen ac verbum sole orati-
onis partes esse dicuntur.

[O]ratio est vox designativa secundum placi-
tum. Cuius partes aliquid extra signi-

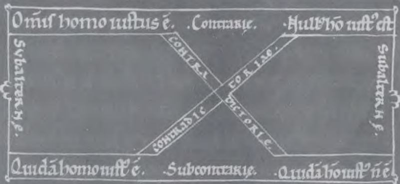
ficent. Oratio ergo habet simul cum nomine ac uerbo commune quod est uox. quod designatiua quod secundum placitum ē. Separatim uero cum nomine quidem illi commune ē. quod aliquando sine tempore ē. ut uirgilianus quem supradiximus uersus. Nerine galathea thimo mihi dulcior ible et qui sequitur. Candidior cignis edera formosior alba. Cum uerbo autem quod interdum cum temporis significatione profertur. Ut si qua tui coridonis habet te cura. uenito. Differt uero ab utroque quod partes orationis a tota separate oratione significant. Sunt enim partes orationis nomen et uerbum que singulatim designatiua ēē dum ea diffiniremus ostendimus. Significant igitur partes orationis ut dictio non affirmatio. quamquam etiam aliquociens quidem ut affirmatio. sed non semper aliquociens quidem ut affirmatio. sed non semper tamen sed semper ut dictio. Est enim ut dictio simplex uerbi ac nominis nuncupatio. Nam cum dicimus si dies ē. lux est hanc totam orationem si diuidere in partes uelimus: scilicet dies est lux est. utraque pars ut affirmatio significaunt Dies est enim et lux est affirmationes ēē manifestum: et ac si minutatim tota orationis membra carpemus. usque in nomina ac uerba postrema fiet resoluta. Dicemus enim partes ēē supradicte proposite orationis dies et lux et est que per se prolata non sunt affirmationes sed tantummodo dictiones. Omnis uero oratio que ex uerbis nominibus consistit. in uerba et nomina solui potest. Non uero orationem omnem in affirmationes cedi possibile ē. uelut si quis dicat lux est. huius partes sunt lux atque est. que non ēē affirmationes sed simplices dictiones nullus ignorat. Cum ergo oratio quod non semper in affirmationes solui queat semper autem in simplices dictiones iure dictum est orationis partes aliquid extra designare non ut affirmationes sed potius ut dictiones. Orationis species ut artissime diuidam: sunt quinque interrogatiua ut quo te meri pedes an quo uia ducit in urbem. Imperatiua ut suggere tela mihi. Inuocatiua ut dii maris et terre tempestatumque potentes. Deprecatiua ut ferte uiam uento facilem et spirate

[14]

secundi. Enuntiatiua ut est in disparibus septem compacta cicutis fistula. Quarum quidem preter enim enuntiationem nulla uel ēē aliquid uel non ēē designat. Cetere namque uel interrogant uel inuocant. uel imperant uel precantur. Enuntiatio uero semper ēē aliquid uel non ēē significat atque ideo sola enuntiatio ē. in qua ueritas uel falsitas inueniri queat. Unde etiam enuntiationis nascitur diffinitio. Est enim enuntiatio que uerum falsumue denuntiat. hanc etiam proloquium uel propositionem tullius uocat. Que quidem partim simplex partim composita ē. Simplex est que condicione seposita ēē aliquid uel non ēē proponit. ut plato philosophus est. Composita uero que ex duabus simplicibus copulate condicione consistit ut plato si doctus est philosophus est. Simplicium enuntiationum alias in qualitate sitas. alias in quantitate differentias inuenimus In qualitate quidem: quod alia affirmatiua alia negatiua ē enuntiatio. Affirmatiua enuntiatio ē. aliquid de aliquo significans ut plato phylosophus ē. Philosophum enim de platone predicamus. Negatiua uero enuntiatio aliquid ab aliquo predicatione seiunges ut plato philosophus non est. Philosophum enim a platone tali predicatione seiungimus Secundum quantitatem uero differentie enuntiationum sunt quod quedam uniuersales sunt: alie particulares. alie indefinite. alie singulares. Uniuersales sunt que siue affirment siue negent. uniuersaliter tamen enuntiant uniuersale subiectum ut omnis homo sapiens est. nullus homo sapiens. Homo enim uniuersale quoddam est. Multos enim sub se indiuiduos cohercet. et continet. qui uniuersaliter enuntiatur. dum ei omnis uel nullus adiungitur. Particulares uero que uel affirmando uel negando ambitum uniuersalis subiecti in partem redigunt ut quidam homo sapiens est. quidam homo sapiens non est. Hic namque uniuersalitas hominis adiecta particulari determinatione imminuta est atque in parte redacta. Indefinite uero sunt que absque uniuersitatis et particularitatis determinatione dicuntur ut ē homo sapiens non est. homo sapiens. Singulares uero sunt que de singulari aliquid et indiuiduo

affirmando negando ue proponunt. ut socrates sapiens est. socrates sapiens non est. Differt autem particularis propositio singuli. quod particularis quidem unum aliquem subicit nec quis sit iste designat. ut quidam homo sapiens est. quis iste homo sit propositio non declarat. Singularis vero unum aliquem sumit et quis sit iste significat. Ut socrates sapiens est. Unum enim et hunc socratem sapientem esse proponit. Amplius. Particularis omnis universalem quidem terminum ponit. sed ei distrahit dum quantitatem. particularitatis adiungit. ut in propositione quidam homo sapiens est. homo ipse universalis est terminus. Multos enim propria predicatione concludit. sed quia dicitur quidam: ad unum hominem reducitur. quod universale persisteret nisi particularitas fuisset adiuncta. In singularibus vero propositionibus predicativo termino semper individua supponuntur. ut socrates sapiens est. Socrates enim singularis est atque individuus. Iccirco illa particularis dicitur propositio que partem ex universitate detrahit. Hec singularis que in singularis atque individui predicatione consistit. Simplicium vero enuntiationum partes sunt. subiectum atque predicatum. Subiectum est quod predicati suscipit dictionem. ut in ea propositione que est Plato philosophus est. plato subiectum est. De ipso enim philosophus predicatur et in eo philosophi suscipit dictionem. Predicatum vero est quod dicitur de subiecto ut in eadem propositione. Philosophus enim dicitur de platone subiecto. Semper enim id quod subiectum est. uel minus. uel equale est predicato. Minus quidem ut in ea propositione de qua paulo ante tractavimus. Plato enim philosophi nomen non potest exequare. Neque enim plato philosophus est. Equalis vero est subiectus terminus predicato ut siquis dicat homo risibilis. homo qui subiectus est predicato risibili coequatur. Unde fit ut possit reddi reciproca predicatio. scilicet ut vices subiectum predicatumque permutent. fiatque subiectum quod erat predicatum. Verso ordine predicetur quod fuerat ante subiectum ut si dicant quod risibile est. homo est. Omnia enim que sunt equalia de se invicem predicantur. Ut vero id quod subiectum est maius possit esse predicato nulla prorsus enuntiatione contingit. Ipsa enim predicati natura minor esse non patitur. sed quod equale uel maius est id semper de equali uel minore predicatur. Has vero simplicium enuntiationum partes idem predicatum atque subiectum terminos appellamus. Terminum vero dicunt quod in eos fit postrema solutio. Itaque in singularibus uel indefinitis propositionibus duos semper terminos invenimus. et verbum quod propositionum determinet qualitatem ut in propositione qua diximus socrates sapiens. Socrates quidem ac sapiens terminos esse manifestum est. Est vero verbum nomen terminus sed designatio qualitatis. Et enim qualis propositio sit. negativa an affirmativa significat. Et nunc quidem solo est verbo propositioni accommodato. facta est affirmatio. At si non quod est negativum adverbium esset adiunctum ita diceretur. Socrates sapiens non est. Atque hoc modo mutata qualitate fit ex affirmatione negatio. Est igitur et non est. non sunt termini sed ut dictum est significatio qualitatis. Eadem omnia etiam indefinita propositione conveniunt. Quod si duabus orationis partibus constet ut siquis dicat socrates est uel dies est. verbum est in gemina fungitur scilicet et in predicati. est enim verbum de socrate uel die predicatur uel significatione qualitatis. Idem namque est solum positum affirmatione cum negativo simul adverbio perficit negationem. At si sint propositiones que differentias secum habeant quantitatem. ut sunt universales et particulares eadem vis permanet terminorum. Omnis enim ac nullus et quidam non terminis adnumerantur sed enuntiationum significant quantitatem. Atque ideo recte quod subicitur ac predicatur termini nuncupati sunt quoniam in eos tantum resolvitur propositio. Cetera enim que simplicibus propositionibus adiunguntur aut qualitatem propositionum retinent. aut significant quantitatem. Propositionum ergo simplicium alie sunt que sibi nulla parte conveniunt ut plato philosophus est. et virtus bona est. Utraque enim aliud quoddam de alio predicant. nec habent aliquid in proponendi ratione commune. Illa enim platonem philosophum dicit. illa virtutem

bonam ēē pnuntiat. Alie ū sunt que aliqua
terminorum participatione iunguntur. Id autē
duob; fieri modis potest. Aut enim utroq;
participantur termino aut altero. Vtroq; termi-
no conueniunt duob; modis. Aut enim eodē
ordine. aut pordinis commutationem. Eodē
ū ordine duplici modo. uel simplices terminos
inutrisq; constituas. uel si popposìtionem
fiat participatio terminorum. Quod trib;
neq; amplius continget modis. Nam uel pre-
dicatio uel subiectio. uel utrisq; terminis
negatio copulatur. ordinis etiam commu-
tatione conueniunt duob; modis. Aut enim
psimplicem terminorum dictionem. aut peorū-
dem terminorum oppositionem. Hec quoq; op-
positio terminorum duplicem recipit modū
cum negatio uel predicatio uel subiectio ul'
utrisq; coniungitur. Altero ū termino partici-
pat trib; modis. uel cum in una ppositione
qui predicatur. in altera subiectus ē. uel cum
idem in utrisq; predicatur ul' cum in utrisq;
subiectus ē. Et qm omnium sibimet conuenien-
tium ppositionum ordinatissimam fecim'
diuisionem. nunc de singulis quib; q; dicem'.
Ac primum de ea ppositionum conuenientia
que cum utrisq; participent terminis. par-
ticipandi tamen ordinem seruant. Ea est
huiusmodi. Omīs homo sapiens ē. nullus homo
sapiens ē. Vtraq; enim ppositio hominem su-
biecit & predicat sapientem & cum utroq;
termino congruant sunt tamen diuerse
qm hec affirmatio est illa negatio. Et hoc
quidem exempli grā dictum sit. plenius ū
fiet de tali participatione tractatus hocm
Cunctarum simplicium ppositionum dif-
ferentias uel inqualitate uel inquantitate
sitas ēē monstrauim'. Inquantitate cum uni-
uersalitate pnuntiantur. ul' particularit
uel indefinite uel singulariter pferuntur
Inqualitate ū cum hec quidem affirmatiue
sī. ille ū negatiue. Si g duas differentias que
inqualitate sunt constitute. quantitatis
differentiis aggregemus. mixte utrisq; octo
differentie fiunt que simul qualitatem qn-
titatem contineant. Sunt autem mixte hee
affirmatio uniuersalis. negatio uniūsalis
Affirmatio particularis. negatio particula-
ris. Affirmatio indefinita. negatio indefinita
Affirmatio singularis. negatio singularis.
Quarum quidem indefinitas singularesq; pau
lulum segregemus & de uniuersalib; ac parti
cularib; disseram'. Describatur g primum uniū-
salis primum affirmatio. Omīs homo iustus est
Cui aduersum tenet locum negatiua ppositio.
Nullus homo iustus est. Item sub affirmatione
uniuersali ponatur particularis affirmatio
Quidam homo iustus est hanc aduersa res-
piciat. sitq; uniuersali negatiue supposita
particularis negatio. Quidam homo iustus
non est.

arum g affirmatio atq; negatio uniuersal
qualitate quidem discrepant. sed quantita
te concordant. Nam quod hec quidem affirmati
ua est. illa ū negatiua. sed inqualitate discrete.
Quod ū uniuersalis est. utraq; quantitate con-
ueniunt. Harum g uel utrasq; falsas uel
unam ueram. alterā falsam. repperire possibi
le ē. Vtraq; autem simul uere nequeunt in-
ueniri. Nam inposita descriptione affirma
tio que est. Omīs homo iustus est. & negatio
que est. nullus homo iustus est. Cum utreq;
autem sint uniūsales neutra tamen uera ē.
At si sit affirmatio. Omīs homo animal est. Eaq;
uniuersaliter denegetur ita. Nullus homo ani-
mal est. ul' ita. Omīs homo lapis ē. Nullus homo
lapis est. unam ueram. alteram falsam ēē neces
se est. Atq; ideo quotiens ea predicantur. que &
conueniunt subiecto & ab eo ualeant segregari
& uniūsaliter illa confirmat. hec denegat. utrasq;
ēē falsas contingit uelut supius positis exem-
plis. Iusticia enī cum ēē in hominib; possit
non tamen ita inhesit ut ab eis separari nullo
modo possit. Atq; ideo neq; omīs homo iust'
est. neq; omnis homo iustus n̄ est. Contingit
utrasq; mentiri. At si tale sit quod a subiecto
abstrahi separariq; non possit. uel quod num
quā possit euenire subiecto & que uniuersa
liter affirmatiua ē. uniuersalit abnuat

euenit unam ueritatem alteri semper adesse mendacium. Sed ita ut si a subiecto quod predicatur non potest segregari, uera semper sit affirmatio, falsa negatio. At si quod euenire potest predicatur, affirmatio quidem falsa sit, uera negatio. Nam quoniam animal ab homine non potest segregari, que hominem esse animal confirmat uera est, falsa uero illa que denegat. Item si quod non potest euenire predicetur, fiatque affirmatio: omnem hominem esse lapidem, idque aduersa propositio neget: nullumque hominem esse lapidem contendat, negatio quidem iuncta ueritati est, affirmatio quidem iuncta mendacio. Simul autem ueras esse affirmationem uniuersalem uniuersalemque negationem nulla poterunt exempla monstrare. Atque ideo uniuersalis quidem affirmatio uniuersalisque negatio contrarie dicuntur. Nam in contrariis aliquid medium continentibus potest neutrum inesse subiecto. Ut corpus neque nigrum sit neque album, quoniam est quod preterea esse possit ut rubrum. Item in contrariis medietate carentibus necesse est alterum semper inherere subiecto, ut omne animal aut dormit aut uigilat, quoniam inter uigilare et dormire nichil est medium. Ut autem simul atque in eodem utraque contraria reperiantur fieri nequit. Ita etiam in uniuersalibus affirmatione ac negatione utreque false sunt exemplo contrariorum que aliquid medium claudunt. Uel altera falsa uero altera, sicut in contrariis que medio carent, fieri posse manifestum est. Sed impossibilis est ut utrique sententia in ueritate conueniat, sicut nulla contraria simul esse patiuntur. Atque ideo uniuersalis affirmatio uniuersalisque negatio contrarie nominantur. Hee igitur non eam uim in ipsa semper aduersitate conseruant, ut eis sit perpetua atque inconciliata discordia, nec se semper inuicem perimunt que cum sententia dissideant, communi tamen falsitate concordant. Si igitur earum una submota sit, non necesse est ut esse alteram consequatur. Fieri enim potest ut neutra sit uel ut si omnem iustum esse hominem destruatur, non est consequens ut nullus homo sit iustus. Que autem sub his propositionibus collocantur idem particularis affirmatio atque negatio, subcontrarie nomen habent. Idcirco quod uniuersalitati particulare omne subiectum est. Cum igitur uniuersales intelliguntur esse contrarie, subcontrarias esse necesse est que sub uniuersalibus collocantur. Harum quoque quantitas eadem, quoniam utreque sunt particulares. Diuersa uero qualitas intelligitur quod hec affirmatio est, illa uero negatio. Sed quamquam contrariis uideantur esse subiecte, conuerso tamen modo particulares in ueritate sibimet et falsitate consentiunt. Nam et hec uerum, falsum illa pronuntiant, atque ut utreque sint uere facile propositis declaratur exemplis, ut uero utreque false sint non potest inueniri. Nam si quod neque separari neque possit adesse subiecto alterutra enuntiet propositio, una est ueritati, altera cognata mendacio. Et si quid est quod a subiecto separari non potest predicetur, affirmatio ueri calculum tenet. At quod subiecto impossibile est adesse dicatur, sola optinet negatio ueritatem, ut si quis enuntiet: quidam homo animal est, et alius neget: quidam homo animal non est, ut atque quidam homo lapis est, quidam homo lapis non est. Utriusque affirmationum negationumque oppositio uerum inter se falsumque partitur. Sed in prioribus quidem affirmatio, in posterioribus autem uera negatio est. At si quid euenire quidem possit, sed aliquando tamen a subiecto ualeat segregari, affirmatio particularis negatioque pronuntient, utrasque ueras esse necesse est. Ut quidam homo iustus est, quidam homo iustus non est. Ut uero utreque false sint nulla poterunt exempla congruere. Quocirca ne iste quidem quas subcontrarias appellamus semper sese inuicem perimunt, quandoquidem aliquotiens in ueritate concordant. At si omnibus differentiis dissidentes ac sese semper inuicem destruentes inuenire contenditur, respiciende sunt angulares. Hee uero sunt uniuersalis affirmatio et negatio particularis, ut uniuersalis negatio et particularis affirmatio. His enim tantam inter se discordiam esse manifestum est, ut neque in falsitate umquam neque in ueritate conueniunt, semperque necesse est cum affirmatio uera sit negationem esse mendacem, cum ne-

gationi adsit ueritas, affirmationi esse primam falsitatem. Ac primum cum geminas esse propositionum differentias dixerimus, in qualitate scilicet et quantitate dissentiunt. Quod si hec uniuersalis, illa est particularis, quantitate discordant. Itemque neque in falsitate neque in ueritate unquam poterunt conuenire. Siue enim de his terminis propositiones fiant quod adesse possibile est et non adesse subiecto, siue de his que a subiecto nequeant segregari, siue de his que subiecto adesse non possunt, unam semper ueram esse necesse est, alteram falsam. Nam si talis terminus predicatur, ut ei uel adesse subiecto uel non adesse contingat, uniuersales semper false sunt, particulares uere. Si quis enim ita proponat: Omnis homo iustus est, atque alius neget: quidam homo iustus non est, uniuersalis affirmatio falsa est, particularis negatio uera. Similiter autem si quis ita pronuntiet: Nullus homo iustus est, idque alius affirmet: quidam homo iustus est, uniuersalis negationis falsa, particularis affirmationis uera est sententia. Ita in his que et adesse subiecto uel abesse contingunt, uniuersales falsitati coniuncte sunt, particulares optinent ueritatem.

¶ At si tales termini sint qui separari atque a subiecto diuidi nequeant, siue illa sit uniuersalis, siue sit particularis, herebit semper in affirmatione ueritas, in negatione mendacium. Ut si quis uniuersaliter enuntiet omnem hominem esse animal, alius particulariter neget quendam hominem animal non esse, affirmatio uniuersalis uerum loquitur, particularis negatiue falsa sententia est. Item si quis uniuersaliter negando proponat: Nullum hominem animal, aliusque particulariter affirmet quendam hominem esse animal, particularem affirmationem ueritas sequitur, heret uniuersalis negatio falsitati. Quod si ea sint que predicantur ut nunquam possint adesse subiecto, seu ille uniuersaliter seu particulariter proponantur, negationes ornat ueritas, affirmationes falsitas decolorat. Si quis enim confirmet dicens: Omnem hominem esse lapidem, alius quendam hominem lapidem non esse respondeat, uniuersalem affirmationem falsitas, particularem negationem ueritas tenet. Quod si ita quis uniuersaliter neget: Nullus homo lapis est, et particulariter affirmet quidam homo lapis est, uniuersali constat negationi ueritas, particularis affirmatio non caret falsitate. Quoquo igitur modo uel predicata uel subiecta mutaueris, si tamen uniuersalem affirmatiuam particulari negatiue uel uniuersalem negationem particulari affirmationi consertam angulari consideratione commutas, si hec falsa est, illam ueram contingit. Et si hec uera est, illam falsam necesse est inueniri. Atque idcirco has inter se oppositas et contradictorias nuncupamus.

¶ Et hactenus quidem affirmationes ac negationes aduersis frontibus conferentes, quid eis discordie ac diuersitatis sit ostendimus. Nunc uniuersalem affirmationem particulari affirmatiue et uniuersalem negationem particulari negatiue ad ueritatis uel falsitatis conuenientiam comparemus. Harum namque inter se nulla discordia est, atque ideo non de earum dissensu, sed de consensu potius uidetur esse querendum. Primum igitur uniuersalis affirmatio et particularis affirmatio subalterne dicuntur, quoniam altera subiacet alteri. Idem particularis affirmatio uniuersali affirmationi supposita est atque subiecta, ueluti pars intra totius semper ambitum latet. Itemque de uniuersali et particulari negatiua dicendum est. Subalterne enim uocantur quod superior atque amplior uniuersalis negatio intra se particularem negationem claudit et continet. Hee igitur tali ratione consentiunt. Si enim uniuersales in ueritate precedant, particulares ueras esse necesse est. Ut si quis uniuersaliter affirmando proponat omnem hominem esse animal, que cum sit uera, particularis sibi affirmationis ueritatem comitem trahit. Ea uero est quidam homo animal est. Nam si uerum est esse omnem hominem animal, uerum est esse aliquem. Item si quis uniuersaliter negando enuntiet nullum esse hominem lapidem, uerum dixerit. At subiecta uel particularis negatio eandem retinet ueritatem. Nam si uerum est dicere quoniam nullus homo lapis est, non mentitur qui dixerit quendam hominem non esse lapidem. Itaque uniuersalibus affirmationem ac

negationem ueram dicentib; particularis affir
matio & negatio ueram uniuersalium sententiā
consequitur. At si uniuersales falsę sint non ne
cesse est particulares uniuersalium cum sensu
prebere mendatio. Velut in his uniuersalib;
quę ꝓponunt Omnem hominem ēē iustum. nul
lum hominem ēē iustum. Quę cū una sit affirma
tio altera ū negatio. utręq; falsę sunt. Sed eas par
ticularium falsitas non ex necessitate sequitur.
Nam & quendam hominem ēē iustum quę par
ticularis ē affirmatio. Et quendam non ēē
iustum quę particularis est negatio uere
quis dixerit. Atq; ideo falsis uniuersalib; par
ticulares non necesse ē ēē mendaces. Sed nec eas
dem uniuersalib; falsis. particulares ueras ēē
necesse ē. Quid enim uniuersalis affirmatio
falsa dicat. Omnem hominem lapidem ēē. nū
uera erit particularis affirmatio quę ꝓponit
quendam hominem ēē lapidē. At si uniuer
salis negatio falsa ꝓponat. Nullum hominē
ēē animal num ideirco particularis uera erit
negatio ꝓnuntians. Quendam hominē ani
mal non ēē. Atq; ideo uniuersalib; quidem
in ueritate manentib; particulares necesse ē
uniūsalium consentire ueritati. At si uniūsa
lib; falsitas inherebit particulares. Tum ue
ras. tum etiam falsas ēē possibile ē. Veras qui
dem si quid tale predicetur quod ad ēē subiec
to possit. & a subiecto ualeat separari. falsas
autem affirmationē particularem quidem
si in eo sit uniuersalis falsa affirmatio quod
subiecto non potest conuenire. Negationē uero
particularem si in eo uniuersalis negatio mentia
tur quod a subiecto non potest segregari. Vt posi
ta supius exempla declarant. Quod si aduerita
tis falsitatisq; consequentiam particulares ꝓpo
sitiones locum ꝑncipem sortiantur contraria
eis uniuersales ꝓpositiones ratione conueniūt.
Nam si sint falsę particulares. Vniuersales
falsas ēē necesse est. Sin ū particulares uerę fi
unt. Tum uniuersales uerę sunt. Tum etiam
mentiuntur. Nam si particularis affirma
tio falsa ē quę dicit. Aliquem hominem ēē
lapidem non uniuersalis quoq; affirmatio
falsa ē quę ꝓponit. Omnem hominē ēē lapidē.
Item si particularis ē falsa negatio quę decer
nit quendam hominem ēē animal falsa erit

uniuersalis negatio quę nullum hominem
animal ēē contendit. at si particularis affir
matio uel negatio uerę sint. id quod ꝑdicetur
quod a subiecto diuidi segregari queat affirma
tionem negationemq; uniuersales non est dubi
um posse mentiri. Vt qm uerę sunt particulares
quę ꝓponunt. Quendam hominem ēē iustum
& quendam non ēē iustum. his suppositas uni
uersalem falsam ēē manifestum est. Vt ea quę
dicit. Omnis homo iustus est & nullus homo iu
stus ē. At si quidem affirmatio particularis
tale ꝓnuntiet quo subiecto carere non possit
non erit supposita affirmatio uniuersalis. Vt
cum aliquis enuntiat. Quendam hominem
ēē animal huic uniuersalis affirmatio in ue
ritate consentit quę ē. Omnis homo animal ē.
At si quidem particularis negatio tale ꝓponat
quod subiecto nequeat inherere ueritatem
particularis negationis uniuersalis negatiue
ueritas necesse est subsequatur. Vt cum aliquis
dicit. Quendam hominem lapidem ū ēē con
sonat uniuersalis ueritas ꝓpositionis quendā
hominem lapidem ēē ꝓnuntiat. Quo fit ut prece
dentib; quidem uniuersalib; particulares ueras ēē
necesse sit. Precedentib; ū in falsitate particularib;
uniuersalium falsitas subsequatur. Mentientib;
ū uniuersalib; particularem mendatiū non
sit necesse. Sicut nec ueras quidē particularib;
ꝓponentib; ueram uniūsalium necēē est esse
sententiam. Et hoc quidem exempla docuerūt
Vt autem firma demonstratione clarescat uti
lis ad eandem iam rerum descriptio subponatur

Ex his ḡ quę supius dicta sunt intelligi potest
contrarias quidem uel uerum inter se falsumq;
diuidere uel simul posse mentiri ueras simul
ēē non posse. Subcontrarias ū uel ueras q; simul
ēē ueras uel alteram nunquam tamen simul
posse ꝓferre mendatium. Angulares ū neq;

in ueritate unquam neque in mendacio consonare. sed unam semper ueram alteram semper falsam sententiam esse. Nunc igitur demonstrandum est uniuersalibus ueris particulares non posse mentiri. falsis autem uniuersalibus particulares posse non falsa proferre. Dico enim si uniuersalis affirmatio uera sit particularem quoque affirmationem ueram futuram. Nam si particularis affirmatio falsa est erit uera que particulari affirmationi opponitur uniuersalis negatio. Sed posita est uera uniuersalis affirmatio. Hoc igitur modo utrasque simul ueras esse contingit. Affirmationem scilicet uniuersalem et uniuersalem negationem quod euenire non posse monstratum est. Non igitur fieri potest ut affirmatiua uniuersali uera proposita particularis affirmatio mentiatur. Rursus si uera est negatio uniuersalis particularemque negationem ueram esse contendo. Nam si particularem negationem falsam quis dixerit uniuersalem affirmationem que est ei opposita ueram necessario esse fatebitur. At negatio uniuersalis uera esse proposita est. Simul igitur uniuersales negationem neque affirmationem ueras esse contingit. Quod fieri non posse superius posita exempla docuerunt. At si falsa est. Uniuersalis affirmatio. particularis falsum poterit pronuntiare uel uerum. Quo posito nichil impossibile sequitur. Siue enim falsa sit affirmatio particularis erit uera negatio uniuersalis. Seu uera sit illa uniuersalem negationem falsitas optinebit. Quo fit ut falsa uniuersali affirmatione. Uniuersalis negatio tum ei falsitate consonet. Tum ab ea ueritate discordet. Quod non esse impossibile superioribus docetur exemplis. Eodem quoque modo et si uniuersalis negatio falsa sit particularem negationem uel ueram uel falsam esse possibile est. Neque idcirco aliquod sequitur incongruum. Particulari namque negante uera uniuersalis affirmatio mentietur. Eademque falsa uerum uerum uniuersalis affirmatio pronuntiat. Quo fit ut uniuersali negatione falsa proposita. Uniuersalem affirmationem tum ueram tum falsam rationis demonstrat euentus. quod impossibile non est. Rursus si particulares false sint. Uniuersales quoque falsitas sequitur. Nam si pronuntiet particularis affirmatio mendacium. Uniuersali quoque affirmationi falsitas inherebit. Nam si hec uera est falsa erit ei opposita negatio particularis. Sed affirmationem particularem constituimus esse mendacem. Simul igitur particularis affirmatio et negatio false sunt quod esse inconueniens precedens ratio declarauit. Item si particularis negatio falsa dicatur. Uniuersalis quoque negationis falsitas consonabit. Nam si negatio uniuersalis fuerit uera falsa erit ei opposita que est affirmatio particularis. Quomodo utrasque particulares affirmationem scilicet ac negationem simul falsas esse contingit. quod fieri non posse prediximus. At si uera sit affirmatio particularis falsa uel uera uniuersalis affirmatio esse potest. Sed si falsa sit particularem negationem ueram esse necesse est si uera sit habebit particularis negatiua mendacium. Sed cum uera sit affirmatio particularis negationem particularem uel falsam esse uel ueram nichil est impossibile. Rursus si negatio particularis tenet ueritatem. uniuersalis negatio uel ueritatem tenere potest uel pronuntiare mendacium. Nam si uera est oppositam affirmationem particularem falsam esse necesse est. Si falsa est ueritatem particularis affirmatiua custodiet. Quo fit ut cum particularis teneat negatio ueritatem. affirmatio particularis uel uera uel falsa sit. quorum neutrum possibile premissa exempla docuerunt. Atque hec quidem de uniuersalibus ac particularibus propositionibus sufficiant. Nunc de infinitis ac singularibus disseramus. Quarum quidem indefinite sunt quibus significatio nulla determinationis adiungitur si preter uniuersalis uel particularis intelligentiam quantitatis pure proferuntur. Ut homo iustus est. homo iustus non est. Quibus tamen etsi ut dictum est nulla significatio determinationis adnectitur uim tamen optinent particularium propositionum. Namque ut ille quas subcontrarias in priore descriptione designauimus alias quidem uerum inter se falsumque distribuunt. alias indicenda ueritate conspirantur. nunquam tamen simul uidentur posse mentiri. Ita etiam indefinite siquidem tale est quod predicatur quod subiecto semper inesse necesse sit. Affirmatio uera est falsa negatio ut in his propositionibus homo animal est. homo animal non est. At si id indefinitis propositionibus

32

77

efferatur. quod subiecti naturam non suscipit negatio quidem uera est. sed affirmatio uincta est falsitati ut si quis dicat. homo lapis est. homo lapis non est. Ut uero utraque in pronuntianda falsitate consentiant non potest inueniri. Eodem tamen ab uniuersalibus affirmatiuis ac negatiuis ita dissentiunt ut quoquomodo subiecta permutes. una semper uera altera semper sit plena mendacio. Exemplum uero huiusmodi praedicati quod subiecto semper inhaerat hoc est. Omnis homo animal est. homo animal non est. Et rursus nullus homo animal est. homo animal non est. In quibus autem indefinitae uniuersalibus comparentur in unaquaque tamen oppositione. Una semper uera. altera falsa nequeant conuenire. Omnis homo lapis est. homo lapis non est. Et rursus nullus homo lapis est. homo lapis est. In his quoque indefinitae uniuersalibus oppositae per unamquamque oppositionem unam ueram alteram falsam reddiderunt. Itemque et suscipere naturam subiecti ualeat et possit amittere. Omnis homo iustus est. homo iustus non est. Nullus homo iustus est. homo iustus est. In his etiam indefinitae particulares imitatae sunt quae uniuersalibus obiectae per unamquamque propositionum aduersitatem: uni semper uerum alteri diuisere mendacium. Praeterea quoquomodo terminorum exempla ponantur si affirmationes affirmationibus et negationes negationibus comparentur. uniuersalibus ueris indefinitarum ueritas peruenit. Ut cum uere sint. omnem hominem esse animal. et nullum hominem esse lapidem. constat ueritas indefinitis quae proponunt hominem esse animal et hominem non esse lapidem. At si uniuersalium falsitas antecedat indefinitarum uel ueritas uel mendacium uariabitur hoc modo. falsa est enim enuntiatio uniuersalis quae proponit omnem hominem esse iustum. sed ea quae dicit hominem esse iustum tenet in humanae naturae parte ueritatem. Nam et si non habet omnis homo iustitiam cum tamen aliquis habeat uere dici potest hominem esse iustum. Item cum proponitur uniuersaliter. Nullus homo iustus est. falsum est. At si indefinite denegetur: a ueritate non discrepat. Nam cum sit aliquis homo non iustus non mentietur qui pronuntiauerit hominem esse non iustum. Item cum

falsa sit quae uniuersaliter affirmat dicens. Omnem hominem esse lapidem: falsa est quae idem indefinita enuntiatione confirmat dicens. hominem lapidem esse. Rursus cum sit falsa negatio per quam proponitur. Nullum hominem esse animal. falsa est indefinita negatio quae proponit hominem animal non esse. Hucusque particularium similitudo seruata est. Nam ut in subalternis uera. Uniuersalitas ueritatem particularitatis trahebat. falsa uero uniuersalitas nec ueritatis nec mendacii necessitatem particularibus afferebat. Eadem omnia uniuersalium atque indefinitarum collatione proueniunt. Rursus si indefinitas primum falsitas constat. Uniuersales quoque necesse est esse mendaces. Ut si falsum sit esse hominem iustum: falsum erit omnem hominem esse iustum: quando quidem non capit uniuersalitas ueritatem si iustum uel unus homo non fuerit. Item si indefinita negatio mentiatur. Uerum uniuersalis negatio non habebit. Uelut si falsa sit ea quae dicit hominem non esse iustum falsum erit. nullum hominem esse iustum. quandoquidem non potest uniuersaliter ab homine negari si uel uni hominum probabitur iustitia non adesse. At si indefinitae sententiam ueritatis optineant. Uniuersales tum ueras tum euenit esse mendaces. Uelut cum dicimus hominem esse iustum uera est. Huius uniuersalis mendacium loquitur quae dicit omnis homo iustus est. Item indefinita negatio homo iustus non est. Uera est. Est enim homo qui iustitia careat. Huius uniuersalis negatio mentietur cum quis dixerit. Nullum hominem esse iustum. At si indefinitae id attribuitur quod a subiecto euelli secernique non possit. Uera nichilominus erit affirmatio uniuersalis. Ut cum dicimus. homo animal est. Uerum uniuersalis affirmatio affirmatio adnuntiabit quae proponit Omnem hominem animal esse. At si id quod subiecti naturam non recipit proponat indefinita negatio. Uelut si dicat hominem non esse nichil ab eius ueritate uniuersalis negatiua dissentiet. Ut ea quae nullum hominem lapidem esse proponit. Nichil ergo dubium est indefinitas particularibus esse consimiles eandemque uim in ueritatis ac falsitatis significatione

cationibus optinere. De quibus quoniam sufficienter dictum est, nunc de singularibus explicemus que nichil superioribus similes existunt. Ille namque quoniam constituebant universale subiectum de quo predicatum terminum dicerent, iccirco suscipiebant etiam differentias quantitatis. Nam quod universale est et universaliter et particulariter et indefinite proferri potest vel pronuntiari. At vero hee que unum aliquid proponunt singulariter atque individue differentias pluralitatis vel quantitatis habere non possunt. Atque ideo sola inter eas relinquitur discrepantia qualitatis quod hec quidem affirmatio est, illa vero negatio. Semper igitur inter se affirmatio et negatio singularis verum falsumque distribuunt, si non certa impediant que sensum in alias significationes solent deflectere ac detorquere. Cum unum atque idem predicatum atque subiectum in affirmatione et negatione constiterit. Uno atque eodem tempore sumptum. Uno eodemque prolatum modo. Ad unum atque idem relatum. De una eademque parte propositum. Necesse est unam earum semper esse veram alteram falsam. Nam sive equivocos terminos sumat, sive non ad idem tempus predicet, sive alius insit modus utrisque, sive vel ad alias partes vel ad aliquid aliud referantur, veras utrasque esse contingit. Age enim equivocum subiectum sumat affirmatio dicatque: Cato utice se punivit. Negetque negatio: Cato se utice non punivit. Hee igitur utreque sunt vere. Quoniam Cato equivocum est. Namque Cato pretorius utice se occidit. Cato vero censorius minime sibi manus intulit. Item proponatur affirmatio hoc modo: Nocte lucet. Negatio respondeat: Nocte non lucet. Hic igitur lucem equivocum est. Atque ideo nichil impedit quominus utreque in veritate permaneant. Affirmatio namque cum dicit lucem nocte lune loquitur lucem. Illa vero cum negat de solis luce significat. Hic igitur equivocum predicatum utrasque numerum consentire permisit. Item si quis de Socrate proponat dicens: Socrates sedet, atque alius neget: Socrates non sedet, utreque vere esse queunt si ad diversa tempora referantur. Potest enim nunc quidem Socrates sedere, alio vero tempore non sedere. Rursus si quis humani oculi colorem nigrum esse confirmet, aliusque nigrum non esse contendat, utrique verum loquentur si ad singulas oculi partes affirmatio negatioque referantur. Namque circa orbem est

qui medius pupillam tenet album est. Ille vero orb tinget insitus. Rursus si de Socrate inter duos locato quis dixerit: Socrates dexter est, aliusque respondeat: Socrates dexter non est, utrique constare veritas potest. Ad eum quippe cui Socratis sinistra dexter est, ad eum vero cuius levo lateri pars Socratis dextra coniungitur dexter non est. Item si quis ovum animal constituat, aliusque ovum animal neget, utreque a veritate non dissonant. Namque ovum potestate est animal, actu vero non. Ita igitur inter se singularium propositiones subiectorum verum et falsum distribuent, ut unam veram alteram falsam necesse sit herere mendatio. Si neque quod subiectum est neque quod predicatum aliqua sit equivocatione confusum, si ad idem tempus, ad easdem partes, atque ad eundem modum, eandemque rem ad quam affirmatio retulerit, ea que proponuntur in negatione referantur. Ut si quis de Socrate pronuntiet: Socrates calvus est, Socrates calvus non est. Si igitur de eodem Socrate affirmatio negatioque proponantur. Si eandem calvitii significationem et affirmatio suscepit et negatio. Si eandem utreque capitis partem loquantur. Si vel actum vel potestatem significent. Si nulla in diversitate temporis erretur ambage. Si non ad alium affirmatio ad alium negatio referantur. Una semper veritati iuncta est, retinet semper altera falsitatem. Quoniam de ea propositionum convenientia que utriusque simplicibus terminis eodemque ordine collocatis captaretur explicui. Nunc de ea participatione dicendum est que et utrosque terminos et eundem ordinem servat. Sed adiecta terminis negatione perficitur. Hoc autem ut dictum est tribus contingere modis potest. Aut enim predicatus tantum, aut subiecti terminus, aut utrumque cum negatione proponitur. Ac tunc enuntiatio vel ab infinito predicato vel ab infinito subiecto vel ab utrisque infinitis consistit. Quotiens enim negatio nomini iungitur, nomen redditur infinitum. Atque ideo per oppositionem participatio fieri dicitur. Nomini enim simplici semper infinitum nomen opponitur: ut homo non homo, animal non animal et cetera. Que cum ita sint, disponantur simplices atque ex earum natura ceteras colligamus. Primum igitur propositionum seriem describatur ea scilicet que ex utriusque

iungitur infinitas, propositasque simplicibus, ita ex infinitis nominibus copulatarum propositionum ordo finitis iungatur. Ut affirmationes affirmationibus et negationes negationibus adversis frontibus collocentur.

...arum igitur propositionum talis est inconsona falsitate vel veritate proprietas. Ut affirmationes quidem inter se universales particularesque negationes vel in mendacio vel in vero convenire queant vel verum inter se vel falsum que dividere. Si quid enim de subiecto tale predicetur quod vel a subiecto nequeat segregari et subiecti naturam non possit excedere. Ut hominem rationalitas vel a subiecto quidem recedere queat sed subiecti naturam non possit equare. Ut hominis grammaticus. Unam veram et alteram falsam esse provenient. Nam qui dixerit. Omnis homo rationalis est verum loquitur et qui dixerit. Omnis non homo non rationalis est mentietur. Divine namque substantie rationis quidem sunt compotes sed homines non sunt. Item si quis pronuntiet. Omnis homo grammaticus est falsum dixerit. Atque proponit. Omnis non homo non grammaticus est verum dixerit. Nam qui homo non est grammaticus esse non potest. At si id de subiecto predicatur quod vel numquam subiecto valeat convenire. Ut lapis homini. vel conveniens ab eo possit abscedere. cum sit maius atque universalius subiecto. Ut iusticia de homine. simul in utrisque falsitas provenit. Nam si quis dicat. Omnis homo lapis est. falsam fecerit propositionem eodemque modo qui dixerit. Omnis non homo non lapis est cum sit lex non sit homo sed lapis. Item propositio. Omnis homo iustus est. falsa est. cuius sequitur falsitatem. Omnis non homo non iustus est. Nam in divinis substantiis adest iusticia cum non sit humanitas. At si quid tale de subiecto predicetur quod ei semper copuletur neque tamen subiectum possit excedere. Ut risibilis homini utrarumque sententia in significandi veritate concurrit. Omnis homo risibilis est. vera est. Omnis non homo non risibilis est. hec quoque retinet veritatem.

Nam si risibilis proprium hominis est. recte dicitur non esse risibilis quicquid homo non fuerit. Eadem omnia in particulari negatione redduntur. Nam sive que sunt maiora subiecto. utque ab eodem recedere nequeunt. Ut rationabilitas ab homine vel que discedunt quidem sed minora subiecto sunt. Ut grammaticus homine de subiecto predicetur. unam veram alteram falsam faciunt. Nam qui dicit quidam homo rationalis non est falsum proposuit. Qui vero respondeat. quidam non homo non rationalis non est. verum loquitur. Divina quippe substantia non est quidem homo. sed carere non potest propria ratione nature. Item quidam homo grammaticus non est. vera est. sed falsa est si dicam. Quidam non homo non grammaticus non est. Cum illud sit verius quoniam qui homo non fuerit non potest esse grammaticus. At si que numquam vel a subiecto possunt vere predicari. Ut lapis de homine vel predicantur quidem et sunt maiora subiecto. sed ab eo discedere separarique patiuntur. Ut iusticia ab homine veras pronuntiationes utrasque conservant. Nam qui dicit quidam homo lapis non est. verum dixerit. At si quis respondeat. Quidam non homo non est non lapis. is quoque verum dixerit siquidem de silice vel de huiusmodi ceteris intelligi velit. que cum homines non sint non lapides non sunt. Item quidam homo iustus non est. propositio veritatem retinet. sed non falsa est que dicit. Quendam non hominem non esse non iustum. Hoc enim in divinis ut dictum est. substantiis invenitur. Ut iusticiam teneant quamvis ab hominis diffinitione seiuncte sint. Item si id quod abesse non potest. et sit equale subiecto de eodem subiecto predicetur ut risibilis homini incurrit utrisque mendacium. Nam qui dicit quidam homo risibilis non est falsum est. Cuius falsitati sese emulam prestat que proponit. Quendam non hominem non risibilem non esse. quasi qui homo non sit possit esse risibilis. Ita igitur in affirmationibus quidem universalibus et particularibus negativis veritas falsitasque et simul aliquotiens invenitur et inter utrasque dividitur. Negationes vero universales et particulares affirmationes non simili respondetur modo. Sed negationes quidem universales unam verum dicere alteram falsum simul que falsas esse possibilis est. Simul autem veras

nunquam eé contingit. Nam sicud quod adeé
subiecto non potest predicetur. Ut lapis homini
unam ueram faciunt alteram falsam. Ut est.
Nullus homo lapis é. uera é. falsa é que ꝓponit
Nullus non homo non lapis est. Omnia quippe ani-
malia pter hominem ita non sunt lapides
sicut ab hominum natura seiuncta st. Quicqd
ū aliud de subiecto predicatur neutri ueritas
constare potest. Ut siquis ꝓponat. Nullus homo
rationalis est falsum dixerit. Aliusq; responde-
at. Nullus ū homo non rationalis est. hunc qq;
conuincit ratio mentiri. Equus quippe homo
non é. nec eum quis dixerit rationis eé parti-
cipem. Ut autem simul sint: nulli poterit omni-
nus appbari. Particlares autem affirmatiue
indifferentiam ueritatis falsitatisq; discedunt
quotiens tale aliquid de subiecto dicitur quod
nunquam adeé possit subiecto. Ut lapis homini
Nam siquis enuntiet. Quidam homo lapis é. fal-
sa ꝓpositio é. At siquis respondeat. Quidam non
homo non lapis é tenet contrariam ueritatem
Equus quippe non homo é. nec tam lapis esse
dicitr. Quicquid ū aliud de subiecto predicabi-
tur neceé é eas in ueritatis significantiá con-
uenire. Ut quidam homo rationalis é uera est.
Quidam non homo non rationalis est. hec qq;
uera est. Equus quippe nec homo é. nec ratione
subsistit. Ut ū simul false sint nullis reppiuntur
exemplis. Ad hunc ġ modum ⁊ de ceťis que ul
predicatum uel subiectum tenet infinitum
ad ueritatis falsitatisq; consensum enuntiatio-
num ꝓprietas consideranda est. De quib; non bre-
uiter quidem eueniat tetigisse sufficiat. Sin-
gula ū lectoris explorandâ diligentie ⁊ pue-
nientes tinnos rimanda ꝑmittimus. Disponan-
tur itaq; ꝓpositiones que ex utrisq; simplicib;
tminis constat easq; quarum subiectum tan-
tum diuiditur abnuitē exradicsa fronte respi-
ciant.

In harum ġ affirmationib; quidem uniuersa-
lib; ueritas ac falsitas distribuitur. Si quid de

tale de subiecto predicabitur quod abeé non
possit siue illud maius sit. Ut animal homine
siue equale ut risibilis homini. In his enim uná
ueram alteram falsam eé neceé est. Quicquid ū
preter ea fuerit predicatum semp falsitas in
utrisq; respondet. Ut autem simul uere sint fie-
ri nequit. In uniuersalib; ū negatiuis siquidé
illa pdicentur que subiecto maiora sint termino
siue illa non possunt a subiecto decedere. Ut animal
ab homine. Seu possint. Ut ab homine iusticia con-
sonat utraq; mendacio. Quicqd ū pterea fuerit
predicatum: unam semp ueritas alteram falsi-
tas sequitur. Ut autem simul uere sint neqt
ostendi. Particularium ū in affirmationib;
quidem si ea predicentur que ualeant tran-
sire subiectum. siue ab eo separari nequeant.
Ut animal ab homine. seu possint. ut iusticia
ab homine loquitur utraq; sententia uera
Quicquid preterea fuerit predicatū uná falsi-
tas alteram tenet ueritas. False autem simul
nequeunt inueniri. Negationes ū particulares
siquidem id pdicent quod a subiecto non
possit abscedere. Siue illud maius sit. ut rati-
onale homini seu equale ut risibile homini
uni constabit ueritas altera mentietur. Si
quid ū preterea fuerit predicatū. ueras
semp utrasq; constat ut in eas communis fal-
sitas nunquá possit incidere. Item disponãt
primum quidem simplices has ex regione re-
spiciant que subiecto denegantur simplici
predicamento.

arum ġ affirmationes quidem uniuer-
sales. siquidem predicent quod uel sub-
iecto nequeat conuenire. Ut lapis homini
ul a subiecto cum sit maius uel equale non
possit abscedere. Ut animal uel risibilis ab
homine. Unam semp ueritatem necesse é alte-
ram ꝓferre mendatium. Quicqd ū preterea p-
dicabitur in utrisq; falsitas inuenitur. Ut
ad ueritatem conuenire non possint. Negati-

ones vero universales. Siquidem id de subiecto predicent quod subiecto adesse possit et abesse ita ut excedat, ut virtus hominem; vel id quod adesse quidem queat sed non possit equare subiectum, ut grammaticus hominem, utreque in falsitate communicant. Quicquid vero aliud fuerit predicatum, unam veritas alteram falsitas consequitur. Ut autem simul vere sint nequit ostendi. Particularium vero affirmationes quidem simul vere sunt, sive quod vel adesse possit vel abesse precedetur, sive illud maius, ut iustus ab homine, seu minus, ut grammaticus ab homine. Siquid vero aliud predicatum fuerit, veritas inter eas falsitasque distribuitur, ita ut numquam communem consonent falsitatem. Particulares quoque negative in similibus terminis veritate concordant. Nam si quod adesse vel abesse potest, sive illud maius sit ut iustus ab homine sive minus, ut grammaticus ab homine de subiecto tamen predicetur, veritas utrisque constabit. In aliis vero cunctis predicationibus uni veritas, alteri falsitas cedit. Numquam tamen utraque in perdenda falsitate consentient. Preter hanc autem inter se convenientiam propositionum habent hec aliquid proprium que predicant adiecta negatione pronuntiant quod ceteris inesse non possit. Affirmationes namque negationibus negationesque affirmationibus, quorum universalis est propositio. Itemque particulares affirmationibus negationibus negationesque affirmationibus ita conveniunt ut numquam neque in falsitate neque in veritate discordent. Convenientium autem ordinem seriemque descripsimus, quas siquis in superius posita descriptione respexerit videbit angulares constitutas.

[Q]uod iccirco in his tantum videbitur evenire quod de eisdem subiectis utrorumque intelligitur ordo propositionum. Nam qui dicit: Omnis homo rationalis est, de homine rationali predicat. Itemque qui proponit: Omnis homo non rationalis est, ab eodem homine rationali seiungit. Ut merito simplices affirmationes negationi consentiant. At non in aliis intelligitur idem esse subiectum. Nam et illa que proponit: Omnem non hominem non esse rationalem, et illa que enuntiat: Omnem non hominem non esse risibilem, de homine non loquuntur, sed de quolibet alio quod hominis negatione relinquitur. Atque ideo velut extranee atque a se met aliene nec in veritate possident aliquam nec in falsitate concordiam. Indefinitas autem propositiones quoniam particularibus similes esse monstravimus, adiungendas superioribus non putavi. Idem enim indefinitis necesse est evenire quod particularibus solet incurrere.

[E]xpeditis igitur his propositionibus que utrisque communicant terminis atque eodem ordine collocatis, nunc eam propositionum participationem loquimur que in utrisque quidem terminis convenientia sed ordinis commutatione consistunt. Cuius disceptationis hic finis est de propositionum conversione docuisse. Quid est enim aliud propositiones mutato ordine utrisque terminis convenire nisi propositiones esse conversas? Converti autem vel sibi vel aliis propositiones dicuntur quotiens mutato ordine terminorum idem qui subiectus fuerat predicato et qui predicabatur ante subiecto veritatem simul optineant vel falsitatem. De quibus plenissime hic disputandi sumamus exordium. Quattuor propositiones esse prediximus que habent differentias quantitatum et utrisque terminis absque ordinis permutatione participent. Hec vero sunt affirmatio universalis et negatio universalis, affirmatio particularis, negatio particularis. Harum igitur particularis quidem affirmatio principaliter sibi convertitur ipsa, universali autem affirmationi per accidens. Et rursus universalis negatio loco principe sui recipit conversionem. Ad particularem vero negationem per accidens converti potest. Affirmationis vero universalis ad se ipsam perpetua non potest esse conversio, ad particularem vero affirmationem per accidens potest. Negationis vero particularis ad se ipsam principaliter stabilis ac firma conversio est, sed negationi universali secundo loco atque accidenter convertitur. Que omnia facilius declarantur exemplis. Affirmatio namque particularis, ut ea que proponit: Quidam homo albus est, facile sibi ipsa convertitur si dicam: Quiddam album homo est. Atque in utrisque

ueritas constat. At si proponat quis. Quendam hominem esse lapidem eandemque conuertat dicens. Quendam lapidem esse hominem. mansit utrisque mendacium. Hoc igitur modo affirmatio particularis sui recipit conuersionem. Item negatio uniuersalis conuerti potest. Ut si quis enuntiet. Nullum hominem esse lapidem. Eandemque conuersis terminis dicat Nullum lapidem esse hominem simul ueritatem tuentur. At si quis dicat. Nullum hominem esse animal. atque eandem subterminorum conuersione proponat dicens. Nullum animal esse hominem neutra suam perdit falsitatem. Hoc igitur modo uniuersalis quoque negatio sibi ipsa conuertitur. Uniuersalis uero affirmatio non tenet perpetuam conuersionem. Quamuis enim quotiens de speciebus propria predicantur conuerti uniuersales affirmationes queant. Ut si quis dicat. Omnis homo risibilis est poterit ordinem terminorum permutare ac proponere. omne risibile esse hominem. tamen non est hec equabilis. atque in omnibus terminis fida conuersio. Quid enim cum quis ita proponat. Omnis homo animal est. Numquid conuertere uere potest. Ut omne animal esse pronuntiet. Quare cum aliquotiens uniuersalis affirmatio conuersa propriam non retinet ueritatem dicitur conuersionis naturam non posse suscipere. Negatio quoque particularis interdum uidetur posse conuerti. Uelut si quis enuntiet. Quendam hominem lapidem non esse uerum loquitur cum dixerit. Quendam lapidem hominem non esse. Sed est instabilis et incerta conuersio. Nam cum quidam homo grammaticus non sit falsum est dicere quendam grammaticum hominem non esse. Itaque hec quoque conuersa penitus a sua ueritate non desinit. Superius igitur propositarum quattuor enuntiationum due quidem opposite id est particularis affirmatio. et uniuersalis negatio firmam conuersionem sui perpetuamque suscipiunt. Due uero opposite. id est affirmatio uniuersalis particularisque negatio conuersionis non tenent firmitatem. Sed uniuersalis affirmatio que in sui conuersione uidetur instabilis si uera est particularem quoque affirmationem ueram esse necesse est. Uera autem particularis affirmatio conuersa non amittit propriam ueritatem. Uniuersalis quoque affirmationi particulari conuerse eandem ueritatem sonabit.

Uelut his probabitur exemplis. Si quis enim proponat omnem hominem esse animal uerum dixerit. Huius subalterna particularis affirmatio est que proponit. Quendam hominem esse animal. Ea quoque uera est que uniuersalis affirmationis ueritas antecessit. Sed eadem conuerti sibi uerissime potest. Dicitur enim quoddam animal esse hominem. Quocirca affirmatio uniuersalis que proponit omnem hominem esse animal. et conuersa particularis affirmatio que pronuntiat. Quoddam animal esse hominem. Utreque simul a ueritatis significatione non desinunt. Ita igitur uniuersalis affirmatio que sui conuersionem perpetuam ferre non poterat per accidens affirmationi particulari conuersa est. Per accidens autem ideo quoniam particularis affirmatio principaliter sibi ipsa conuertitur. conuerse particulari affirmationi uniuersalis affirmatio eandem retinet in ueritate sententiam. Eadem est ratio. Uniuersalis negationis etiam. que quoniam sibi ipsa principaliter conuerti potest. conuerseque uniuersali negationi illa subalterna eandem ueritatis sententiam refert. Particularis negatio uniuersali conuerse ad ueritatis significationem poterit conuenire. Ut si quis nullum hominem lapidem esse confirmet. Et huius conuersio est. Nullum lapidem esse hominem que cum uera precedat. subalterne particularis negatiue perficit ueritatem. Ea uero est. Quidam lapis homo non est. Que comparata uniuersali negationi que dicit Nullum hominem esse lapidem. Quamuis conuersis terminis tamen simul in ueritate proponitur. Ita igitur particularis negatio que sibi conuerti non poterat uniuersali negationi per accidens conuerti potest. Per accidens autem idcirco quoniam uniuersalis negatio in se ipsam proprio loco conuertitur. Per conuersionem autem sui cum particulari negatione similem in ueritatis uidetur optinere sententiam. Itaque concludendum est. particularem quidem affirmationem uniuersalemque negationem conuersionem sui firmam semper ac stabilem custodire. affirmationem autem uniuersalem particularemque negationem in conuertendo firmas esse non posse. Sed hanc quidem affirmationi particulari. illam uero uniuersali negationi per accidens posse conuerti. Restat igitur nunc de propositionum parti-

cipatione differret in quam utrorumque terminorum ordine permutato uni uel utrique eorum negatiuum copulatur aduerbium. Atque ideo in his enuntiationibus conuersi terminum per oppositionem dicuntur. Vnusquisque enim terminorum negationem praeposita terminis simpliciter enuntiatis uidetur oppositus. Huius uero participationis triplex modus est. Aut enim predicato tantum termino negatio iungitur. Aut subiecto aut utrique terminum denegetur. Primum igitur supposita descriptione earum conuenientia pandantur exempla. Post autem quemadmodum se habeant ad ueritatis falsitatisque consensum consequenti ordine disputabitur. Ac primum quidem de his differemus cuius subiectum predicatumque negatur. Post uero cuius subiectum solum. Postremum cuius qui predicatur terminus cum negatione profertur. Atque earum quidam naturam atque ordinem ex simplicibus informabimus. Simplices autem in quantitatum differentiis constitutas quattuor esse monstrauimus. Sit quidem prima igitur affirmatio uniuersalis que proponat. Omnem hominem esse animal. Aduersum hanc collocetur affirmatio uniuersalis que non solum conuersis terminis enuntietur. uerum in unoquoque termino negatiuum copulatur aduerbium habeat hoc modo. Omne non animal non homo est. Rursus proponatur. Vniuersalis negatio ea que est. Nullus homo animal est huic aduersum teneat locum uniuersalis negatio terminis cum negatione conuersis id est nullum non animal non homo est. Item sit particularis affirmatio simplex. Quidam homo animal est. Huic eminus atque ex aduerso referatur particularis affirmatio que commutatis in ordine terminis negationes utrisque gestet oppositas ut est. Quiddam non animal non homo est. Item sit simplex particularis negatio que proponit. Quendam hominem animal non esse. Hanc ex aduerso respiciat particularis negatio que permutatis ordinibus terminis aduerbium negationis adiecerit. Ut est quiddam non animal non homo non est.

Sed quamquam huiusmodi participationis plures esse differentias esse nouerimus. ad institutionem tamen kathegoricorum sillogismorum de hac tantum proposuisse sufficiat. Quarum quidem propositionum pars ex simplicibus nominibus constat pars uero ex infinitis constat. Nam propositio uniuersalis que est. Omnis homo animal est. Ex utrisque finitis nominibus constat. Namque et homo et animal finita esse nomina manifestum est. Ea uero affirmatio que proponit. Omne non animal non hominem esse ex infinitorum terminorum positione coniuncta est. Non animal enim non homo nomina esse infinita in nominis diffinitione precipimus. Que quidem sese ad ueritatis falsitatisque ratione sic habeant. Ut enim negationibus adiunctis infinita nomina simplicibus opponuntur. Ita etiam conuersio propositionum contrario contingit modo quam paulo ante in simplicibus habebatur. Nullius enim affirmatio uniuersalis particularisque negatio conuersionem stabilem non tenebant. Affirmatio autem particularis atque uniuersalis negatio conuersae certissimum tuebantur uel in ueritate uel in falsitate consensum. Hic uero omne diuersum constat. Vniuersalisque affirmatio negatioque particularis per oppositionem sibi conuertitur. Vniuersalis autem negationis et particularis affirmationis non est ad ueritatis falsitatisue consensum fida conuersio. Ac primum de uniuersali affirmatione tractemus que cum in simplicibus uera sit ueritatem quoque per oppositionem conuersa custodit. Vt ea que dicit. Omnem hominem esse animal uera est atque per oppositionem illi conuertitur. id est omne non animal non homo non est. Ea quoque uera esse necesse est. Propositionis autem huius ista est sententia. quoniam non est homo quicquid animal non est quod uerum esse nullus ignorat. Item si sit falsa uniuersalis affirmatio in simplicibus terminis constituta falsa quoque ei per conuersam oppositionem probabitur conuersio. Nam cum dicimus. Omnis lapis animal est falsum est. Similiter quoque a ueritate seiunctum est si dicamus. Omne non animal non lapis est. Id enim ex tali enuntiatione sentitur quoniam omne quicquid animal non est id lapis non est quod apertissime falsum est cum animal non sit ipse lapis. Quod si uniuersalis affirmatio cum terminorum opposita omne conuersa sibimet

et in veritate et in falsitate convenit non est dubium quin universalis simplex affirmatio stabilis per oppositionem conversione nitatur. Idem de simplici etiam particulari negatione dicemus. Nam cum hec falsa sit ut ea que dicit. quidam homo animal non est. illa quoque falsitatem tenebit. que huic cum terminorum oppositione convertitur. Ut ea que proponit. Quoddam non animal non homo non est. Id enim ex hac enuntiatione colligitur. quod res quedam que non sit animal homo sit. Et enim hoc est esse hominem quod non esse non hominem. At si vera sit negatio particularis ex simplicibus terminis iuncta. Ut est. Quidam lapis animal non est. non deerit veritas cum terminorum oppositione converse que proponit. Quoddam non animal non lapidem non esse. Id enim conversio ista significat quod res quedam que animal non sit lapis sit. Hoc enim est esse lapidem quod non esse non lapidem. Quod si particularis simplex negatio et per oppositionem conversioni et veritatis et falsitatis significationem concordant non est dubium particularem simplicem negationem certo sibi et stabili modo per oppositionem terminorum posse converti. In negatione vero universali non est perpetua neque fida conversio. Quod quidem fallere poterit si quis ad solam respiciat conversionem falsitatis. Nam cum sit falsa simplex universalis negatio que proponit Nullum hominem esse animal. falsa est que ei per oppositionem convertitur. ut nullum non animal non homo est. Idem enim ex hac propositione monstratur quoniam omne quod animal non est id homo est. Hominem enim esse significat quicquid animal non sit que proponit nullum esse non animal quod homo non sit. Sed hic in falsitate consensus ad veritatem usque non pervenit. Age enim si vera simplex universalis negatio. Nullus homo lapis est. Num vera potest esse que dicit. Nullus non lapis non homo est. Id namque designat ista conversio quoniam quicquid lapis non fuerit id homo est. Hominem namque esse significat quod non sit lapis que pronuntiat nullum esse non lapidem quod homo non sit quod apertissime falsum est. Quamvis enim per se tam multa que cum lapides non sint tamen ab hominum natura seiuncta sunt ut equus arbor atque alia quam plura. Si igitur

negatio universalis per oppositionem propter conversionem in falsitate quidem pervenit. nec tamen in veritate consentit. recte pronuntiatur conversionem perpetuam atque equabilem non habere. Eadem quoque ratio est in affirmatione simplici particulari. Nam in hoc quoque sepe error ostenditur ut certe esse propositionem conversionis putetur. si quis non ad falsitatis quoque sed ad solam convenientiam veritatis aspiciat. Nam cum affirmatio simplex particularis vera sit. ut est. quidam homo animal est. Si huius terminis cum oppositione vertantur fiatque propositio. Quoddam non animal non homo est a veritate non discrepat. Quid enim aliud enuntiatio ista designat quam rem aliquam esse que cum sit non animal ne homo quidem sit. ut lapis. Simul enim animalis et hominis natura deficit. Sed hic in veritate consensus ad falsitatem usque non tenditur. Quid enim si sit falsa simplex affirmatio particularis ut est quidam homo lapis est num erit per oppositionem falsa conversio. Quidam non lapis non homo est. Atque hec firma veritate consistit. Id enim ex ista propositione datur intelligi quod quod quiddam quod cum lapis non sit ne homo quidem sit. Ut equus atque arbor que neque hominis neque lapidis diffinitione clauduntur. Quod si particularis affirmatio dum per oppositionem convertitur in veritate quidem tenet sicut ipsam concordiam. In falsitate autem sibimet ipsa dissentit. rectum est pronuntiare quod terminorum negatione coniuncta conversionem firmam ac stabilem cum non teneant quare cum in simplicibus ac preter oppositionem conversionibus. Universalis quidem negatio particularisque affirmatio perpetua fidaque terminorum permutatione vertantur. Affirmatio vero universalis particularisque negatio minime dum per terminorum oppositionem simplex propositio sibi ipsa convertitur. Omnia ut dictum est adversa ratione contingunt. Universalis namque affirmatio et particularis negatio firma negatarum partium retinent conversionem. Universalis autem negatio in falsitate quidem recte sibi ipsam convertitur in veritate quidem sibi ipsa discordat. Particularis autem affirmatio in veritate quidem sibi ipsa convenit sed in falsitate dissentit. Simul etiam contem-

plicatio e in his que conuerso ordine terminorum
Vel predicato tantum uel subiecto soli negati-
onem copulant. In quib; ut in superiorib; quoq;
fecimus ppositionum tantum ordinem descri-
bimus et quid eueniat sub breuitate monstra-
bimus. pquirendi atq; examinandi singula
lectoris diligentie relinquentes. Descriptis
g simplicib; exclusa parte que conuerso ordine
predicatum cum negatione pnuntiant con-
ferantur

arum g in affirmationib; quidem uni-
uersalib; si ea de subiecto predicentur
que et adesse et abesse queat uel contingat
siue illud sit maius subiecto. Vt iusticia ho-
mine. Siue minus ut grammaticus homine
Vel si ea que omnino adee non possunt. Vt
lapis homini. simul falsas ee semp necesse est
Siquid u preter hoc fuerit pdicatum unam
ueram alteram falsam ee puenit. Nunquā
u utriq; ueritas consonabit. In negationibus
uero uniuersalib; siquidem ea de subiecto
predicentur que a subiecto ualeant segrega-
ri. Siue illa maiora sint. Vt iusticia homine
siue minora. Vt eodem homine grammati-
cus. utrisq; aderit falsa sententia. Quicqd
u reliquorum fuerit pdicatum uni ueritā
alteri adee mendacium. Nunquā u in his
concors ueritas inuenitur. In particularib;
u affirmationib; siquidem ea predicentur
que cum separari possunt cum maiora sint
Vt iusticia homine. uel minora ut gram-
maticus communis affirmationis ueritas
optinebit. Alia u quelibet pdicatio. Vnam
ueram alteram semp efficiet ee mendacē.
Sed nunquam communit mentientur. In
negationib; u particularib; hic modus est
Vt siue ea que adee subiecto non possunt.
Vt lapis homini. Siue que possunt ac po-
terunt segregari cum tamen aliud eorum
maius sit. Vt iusticia homine. aut minus
Vt grammaticus homine predicentur ueritā

utrisq; constabit. Quicquid u absq; his predica-
bitur. Veritatem uni alteri diuidet falsitatem
Simul tamen falsas ee non euenit. Item descriptio
supponatur que simplicib; priore collocatis easq;
conuerso ordine predicant cum negatione ponit
contraria fronte constructa

upius g descriptarum enuntiationum
affirmationes quidem uniuersales si ea de
subiecto predicentur que ab eo nunquam uale-
ant amoueri: siue illud maius sit. Vt animal
homine. seu equale. ut risibilis homini. Seu
tale quod subiecto nullo m possit contingere
Vt lapis homini. Vni ueritatē dispertient alteri
falsitatem. At siquid absq; his pdicabitur
utrasq; falsitas optinebit. Communi autem
ppositionum ueritati locus ee non poterit.
At in negationib; siquidem uniuersalia et ma-
iora predicentur seu ea que relinquere subiec-
tum nequeant. Vt animal hominem seu
que possint. ut iusticia hominem. utrisq; falsi-
tas inherebit. Alia u quelibet predicamenta
Vnam ueram faciunt alteram falsam ita ut
communis utreq; ueritatis non possunt ee
participes. At in particularib; affirmationib;
siquidem maiora de subiecto predicentur que
uel nunquā a subiecti coniunctione discedant
Vt animal ab homine uel etiam segregentur
Vt iusticia respondebit utraq; ueritatē. Cete-
u predicationes ueritatem ppositionib; fal-
sitatem ue distribuunt nunquā in commu-
ne participantib; falsitatem. Particulares u
negationes siquidem ea pdicentur que possunt
a subiecto separari. siue illud mai sit. ut iusti-
cia homine seu minus. Vt grammaticus ho-
mine ueras utrasq; ee necesse e. Siquid u
extra predicabitur uni oportet uerum al-
teri falsum adee. Vt simul false queant in-
ueniri non est. Atq; hec quidem de his ppositi-
onib; que cum determinatione pferuntur dicta
sunt. Que u indefinite sunt qm particulariū

ppetatib; adequantur eadem omnia comparate
uniuersalib; optinebunt que in superiore descrip-
tione ppositionum ordo seruauit. Restarent
subiectorum singularium ppositiones de quib;
quia et longum e dicere et nichil ad opis pposita
utilitatem. et sibi ipse exemplo earum quas supi
us pposuimus easdem lector expediet pretere-
undum uidetur.

MULTA GRAECI UETE-
RES. POSTERIS
suis consultissi-
mis reliquere
tractatibus. In
quibus priusquam
ad res densa cali-
gantes obscurita-
te uenirent. quasi quadam intelligentie luctatione
preluderent. hinc per introductionem faci-
lior discibiliorque doctrina. hinc per ea que illi
ΠΡΟΣΛΟΓΟΜΗΝΑ. uocant. nos predicata uel
predicenda possumus dicere ad intelligentiam
promptior uia muniatur. hanc igitur prudentiam
non exosus statui ego quoque in res obscurissimas
aliquem quodammodo pontem ponere. medio-
criter quidque delibans. ita ut si quid breuius dictum
sit. id nos dilatatione ad intelligentiam porrigamus
Si quid suo more aristotiles nominum uerborum
ue mutatione turbauit nos intelligentie seru-
entes ad consuetum uocabulum reducamus. Si
quid uero ut ad doctos scribens summa tantum
tangens designatione monstrauit. nos ad intro-
ductionis modo aliqua in eas res tractatione dis-
posita pquiramus. Sed si qui ad hoc opus accesse-
rint legendum ab his petitum sit ne in his que
nunquam attigerint statim audiant iudicare
ne ue si quid in puerilib; disciplinis acceperint id
sacro sermone iudicent quando quidem res teneris
aurib; accomodatas sepe phylosophye senior trac-
tatus eliminat. Si quid uero his non uidebitur ne
statim obstrepant sed ratione consulta quod ipsi
optinentur quid ue nos ponimus uerioremen-
tis acumine et subtiliore peractum ratione diiu-
dicent. Et hi quidem si nos ut arbitror non suffi-
cimus eos commentarios de quib; hoc pfluximus
degustent. blando sapore subtilitatis elicita quam-
uis et indomita ceratores sunt ueterum uirorum
inexpugnabilib; auctoritatib; adquiescerent
Si quis uero grece rationis expers est in his uel si
qua aliorum sunt similia desudabit. Itaque huius
perenni lex erit. ut forum nostrum nemo non intellectu-
rus et obid culpaturus inspiciat. Sed ne
perennis nichil afferentib; tempus teratur incho-
andum nobis est. illo post depulso periculo ne ad-
quam sterilis culpetur oratio. Non enim elo-
quentie compositiones sed planitiem consec-
tamus. Quare si hoc efficimus quamlibet in-
compte loquentes intentio quoque nobis nostra pfec-
ta est. Sed quoniam sillogismorum prima est ppositio
de ppositionib; hoc libello tractatus habebitur.
Et quoniam ppositiones partes nomen et uerbum sunt.
Pars autem ab eo cuius pars e prior est. De nomine
et uerbo que prima sit disputatio prima ponatur

Nomen e. Vox designatiua
ad placitum sine tempore cuius nulla pars
extra significatiua e. Vox autem dicta est quod uox
nominum genus. Omnis enim diffinitio a genere tra-
hitur. Ut si diffinias hominem animal dicas id est
genus. Post uero rationale. id est differentia. Desig-
natiua uero. Vox est dicta quod sunt quedam uo-
ces que significant ut sunt syllabe. Nomen
uero designat. id cuius est nomen. Ad placitum uero

quod nullum nomen aliquid per se significet sed
ad ponentis placitum. Illud enim unaqueque res
dicitur quod ei placuit qui primus nomen illud
impressit. Sunt enim voces naturaliter signi-
ficantes. Ut canum latratus iras canum signifi-
cat et alia eorum quedam vox blandimenta sed
non sunt nomina quia non sunt ad placitum
significantes sed natura. Sine tempore vero. quia
et verba quidem voces sunt et designative et se-
cundum placitum sed distat quia nomina sine
tempore. Verba vero cum tempore sunt. Cuius vero
nulla pars extra designativa est quod oratio et
ipsa vox designativa et secundum placitum et aliquoti-
ens sine tempore est sed orationis partes significat
nominum vero partes nichil significat. Et in cicero-
nis nomine enim nulla pars est significativa extra
neque ci. neque ce. neque ro. neque si ex duobus integris
nomina sunt. Quod enim in uno consignificat
id extra non significat. In nomine enim magis-
ter. magis et ter. consignificant quod est magis-
ter. Sublatum ter. vel magis. non erit alicuius
significatio nisi tibi alium hoc nomen dare placu-
erit. Omnia enim nomina non naturaliter sunt
sed ad placita imponentur. Sed de his in commen-
tario perihermenias libri dictum est et maior eius
tractatus rei est quam ut nunc expediri debeat

·Revertamur igitur ad nomen sed quoniam sunt quedam
voces que et designative sunt et secundum placitum
et sine tempore quarum dubia sit natura. Ut est
non homo. hoc enim significat equidem quiddam
et secundum placitum apposita est enim. Sed dubium est
cui subdi possit. nomini enim non potest. Omne
enim nomen significat aliquod definitum.
Non homo vero quod definitum est perimit. Oratio autem
dici non potest. Omnis enim oratio ex nominibus
et verbis constat. Non homo autem neque ex no-
minibus constat neque ex verbis. Sed multo magis esse
verbis non potest. Omne enim verbis cum tempore
est. non homo vero sine tempore est. Quid sit igitur viden-
dum est. Et quoniam non homo vox significat equi-
dem quiddam. Quidam autem significet in nomi-
ne ipso non continetur. Potest enim non ho-
mo esse equus et lapis et domus. et quicquid homo
non fuerit. Quoniam ea que significat potest infi-
nita sunt. infinitum nomen vocatur. Et quoniam sunt
quedam voces et designative ad placitum et
definite et quarum partes extra nichil signifi-

-cent. Ut sunt casus nominum. Ut ciceronis et cice-
roni. et cetera. hec nomina non erunt. Omne enim
nomen iunctum cum est verbo. aut verum aut
falsum. demonstrat. ut si dicas dies est. hoc vel aut
verum aut falsum est. Si vero casum iungas neque
verum efficis. neque falsum. Si enim dicas diei est
nichil quid sit aut non sit demonstrasti. Itaque
nichil ex hoc neque verum neque falsum efficies.
Et merito dicunt nomen solum nomen merito
vocabitur. Qui enim primus circo circum nomen
imposuit. ita dixisse videtur. Dicatur hic
circus. Atque ideo primus hic casus nominativus
dicitur quod nomen sit. alia vero non nomina
sed casus nominis appellaverunt. Ergo a capi-
te revoluendum est. Vocem dictam quod vox
nominum genus sit. Designativam vero. ut ab
his vocibus separaretur que nichil significant
Ad placitum vero ut ab his separaretur que na-
turaliter significant ut sunt pecudum. Cuius
vero nulla pars extra significant ut divide-
retur ab oratione cuius partes nomina et ver-
ba sunt. que significant. Sine vero tempore
dictum est ad divisionem verbi quod cum
tempore est. Finita vero ut ab infinitis separare-
tur. Recta vero ut a casibus disiungeretur. Et in
verbo omnia eadem fere conveniunt.

Est enim verbum vox significativa ad
placitum cum tempore cuius nulla pars
extra significativa est. et quia est. quedam vox sig-
nificativa ad placitum cum tempore cuius nul-
la pars nichil significat ut est non albet. Albet
enim quod cum non iunctum cum significat
solum non significat. et quia nil diffinitum de-
monstrat. Quod enim non albet potest et rube-
re potest et nigrescere potest et pallere. Et quod
non albet ideo infinitum nomen vocatum est. Faci-
ebat autem et facturus. Ut supius in nomine
non verba sed casus verborum sunt. Repetendum est
igitur a b initio. Verbum vocem esse dicunt a genere.
Significativum vero ut ante significativis voci-
bus divideretur. Ad placitum ut ab illis que
natura significative sunt vocibus separaretur.
Cum tempore vero ut a nomine divideretur
Presens aliquid significat ut a verbis casibus
disiungeretur. Finita vero ut ab infinitis disster-
minaretur. Restat igitur nunc de re quid

sit oratio dicere. Hec enim ex nomine et uerbo composita uidetur. Sed prius utrum nomen et uerbum sole partes orationis sint consideremus. an etiam alie sex ut grammaticorum opinio fert. an aliqua ex his in nominis et uerbi uita uertantur. Quod nisi prius constitutum sit tota propositionum ac deinceps ea ipsa que ex propositionibus componuntur sillogismorum ratio titubabit. Nam si ex quo sint genere termini nescientur totum ignorabitur. Nomen et uerbum due sole partes sunt putande. Cetere enim non partes sed orationis supplementa sunt. Ut enim quadrigarum frena uel lora non partes sed quedam quodam modo ligature et ut dictum est supplementa sunt. non etiam partes et sic coniunctiones et prepositiones et alia huiusmodi non partes orationis sunt sed quedam colligamenta. Principium uero quod uocatur uerbi loco ponitur quoniam temporis demonstratiuum est. Aduerbium uero nomen est cuiusdam enim diffinite significationis est sine tempore. Quod si per casus non flectatur nichil impedit. Sunt enim quedam nomina que flecti per casus non possunt que a gramaticis monoptota nominantur. Sed hoc grammatice magis quam huius consideracionis est.

ratio est uox designatiua ad placitum cuius partes extra aliquid significant ut dictio non ut affirmatio. Et est orationi commune cum nomine et uerbo quod uox est et designatiua et ad placitum. Cuius enim partes sunt ad placitum. ea quoque ipsa sunt ad placitum. Orationis autem partes nomen et uerbum sunt sed hec ad placitum. Oratio igitur est ad placitum. Termini uero a dialecticis nominantur uerba et nomina. Termini uero dicti sunt quod usque ad nomina et uerba resolutio partium fiat orationis. ne quis orationem usque ad syllabas nominum uel uerborum temptet resoluere. que iam designatiue non sunt. Distat autem a nomine uel uerbo oratio quod illius partes extra significat. Verbi uero et nominis partes nichil extra designant. Est autem dictio unius simplex uocabuli nuncupatio uel simplex affirmatio. Atque ideo dictum est orationis partes significat ut dictum est orationis partes significat ut dictionem id est simplex uocabuli nuncupationem. In oratione enim que est socrates ambulat utraque enim extra significat tantum quantum simplex uocabuli nuncupatio designare queat. Quomodo autem ut affirmatio simplex non significet in commentario perhermenias explicui. Quid autem sit affirmatio uel negatio paulo post explicabimus. Species uero orationis in angustissima diuisione sunt quinque. Interrogatiua ut putasne anima inmortalis est? Imperatiua ut accipe codicem. Optatiua uel deprecatiua ut faciat deus. Vocatiua ut adesto deus. Enuntiatiua. Ut socrates ambulat. Sed in illis quattuor nulla neque ueritas neque falsitas est. Enuntiatiua uero sola aut uerum continet aut falsum. atque hinc propositiones oriuntur. Enuntiatio autem in duas secatur partes In affirmationem et negationem. Affirmatio est enuntiatio alicuius ad aliquid. Negatio uero est alicuius ab aliquo. Et est affirmatio ut puta. Plato philosophus est. Negatio. plato philosophus non est. Affirmatio enim ad platonem phylosophiam aliquam enuntiat id est platonem esse phylosophum. Negatio uero ab aliquo platone aliquam phylosophiam enuntiando tollit id est platonem non esse phylosophiam. Enuntiatiuarum ergo orationum. alie sunt simplices. alie non simplices. Simplices sunt ut si dicas dies est lumen est. Non simplices ut si dicas. Si dies est lumen est. Affirmationes uero et negationes alie sunt uniuersales alie particulares alie indefinite. Uniuersales sunt que omnis affirmant Ut omnis homo animal est. aut omnis negant. ut nullus homo animal est. Particulares uero que aliquem affirmant uel aliquem negant. Ut aliquis homo animal est. aliquis homo animal non est. Indefinite uero que neque uniuersaliter affirmant aut negant neque particulariter. ut homo animal est. homo animal non est. Diuiditur autem simplex propositio in duas partes in subiecto et predicato. Ut homo animal est homo subiectum est animal uero de homine predicatur. et est predicatum. Hee autem partes termini nominantur quos diffinimus sic. Termini sunt partes simplicis propositionis in quibus diuiditur principaliter propositio Est enim simplicis propositionis uniuersalis secunda diuisio. ut in propositione. Omnis homo animal est. Omnis homo terminus unus est alius uero terminus est. animal est. sed hoc secundo

loco illud uero principaliter. Nam primi termini sunt subiectum et predicatum. Est enim et non est non magis sunt termini quam affirmationis uel negationis designatiua sunt. Et omnis nullus uel aliquis non magis sunt termini quam diffinitionum utrum particulariter an uniuersaliter dictum sit designatiua sunt. Diuiditur ergo ut dictum est propositio in id quod subiectum est et in id quod predicatur. Dico autem subiectum ut in propositione homo animal est. homo. id uero quod predicatur animal. Et semper quod predicatur aut habundat et super est subiecto aut equatur. Minus autem predicatum a subiecto nunquam repperietur. Sed id quod diximus demonstremus exemplis. Predicatum subiecto habundat quotiens genus aliquod de aliquo predicatur ut si dicas omnis homo animal est. Non enim potes conuertere ut dicas omne animal homo est. quia animal ab homine plus est et abundat. Equatur autem predicatum subiecto quotiens proprium quiddam cuipiam predicatur. Ut omnis homo risibilis est. Potes enim conuertere. omne risibile homo est. Ut autem minus sit id quod predicatur ab eo quod subiectum est fieri nequit. Dicitur etiam precedere predicatum sequi quod subiectum est. Idoneior enim est predicatio constituere propositionem. quod id quod subiectum est. Simplicium autem propositionum alie sunt in nullo sibi participantes ut sunt omnis homo est animal est et uirtus bona est. et alie huiusmodi propositiones. alie uero que participant. Participantium alie sunt que utroque termino participant. alie que altero. Et altero termino participant tribus modis. utroque uero duobus. Ostendamus ergo exemplis quomodo altero termino tribus modis participant. Communis est enim terminus cum in una subiectus sit in altera predicatus. Ut est omnis homo animal est et omne animal animatum. In priori enim propositione animal predicatur ad hominem. In posteriore predicatur ad animal animatum. et fit animal subiectum. Et hic est primus modus de his que altero termino participant. Secundus uero modus est cum in utrisque communis terminus predicatur. Ut si quis dicat Omnis nix. candida et omnis margarita. Candida et enim in prima et secunda propositione. Candida predicatur. In prima ad niuem. In secunda ad margaritam. Et hic secundus modus est altero termino participantium. Tertius modus est cum in utrisque propositionibus communis terminus subiectus est. ut si dicas uirtus bona est. uirtus iusticia est. In utrisque enim ad iusticiam et ad bonum uirtus subiectum. Sunt ergo participantes ad alterum terminum his tribus modis. Aut cum in una communis terminus predicatur in alia subiectus est. aut cum in utrisque predicatur. aut cum in utrisque subiectus est. Earum uero que ad utrosque participant terminos duo sunt modi. Alii enim ad eundem ordinem. alii ad ordinis commutationem. Ad eundem sunt qui de eodem idem demonstrant uel affirmatiue uel negatiue. uel uniuersaliter uel particulariter. Ut omnis uoluptas bonum est Nulla uoluptas bona est. Et rursus particulariter. Quedam uoluptas bona est. quedam uoluptas bona non est. Ad ordinis uero commutationem sunt quotiens qui in alia subiectus est. terminus in alia predicatus est. Ut omne bonum iustum est. et omne iustum bonum est. Nam in priori bonum subiectus est. iustum predicatur. In secunda iustum subiectum bonum predicatum. Nunc ergo quoniam alie sunt participantes ad eundem ordinem alie ad ordinis commutationem. Prius dicemus de his que ad eundem ordinem utroque termino participant. Et quoniam sunt propositiones alie affirmatiue alie negatiue alie uniuersales. alie particulares alie indefinite. Due ex his sunt que qualitate differunt. uel que quantitate. Et sunt que qualitate differunt affirmatiua et negatiua. Ad quantitatem uero que differentes sunt. Particularis. Uniuersalis. Indefinita. In affirmatiuis uero et negatiuis. quale quid sit aut non sit ostenditur. In uniuersali. Particulari. Indefinita. de omnium uel nullorum uel non nullorum quantitate monstratur. Ex istis ergo quinque differentiis. id est uniuersali. Particulari. Indefinita. affirmatiua et negatiua sex coniunctiones fiunt. Ita ut tribus que ad quantitatem dicuntur. due que ad qualitatem aptantur. et fit uniuersalis affirmatiua. et uniuersalis negatiua. Ut omnis homo iustus est. Nullus homo iustus est. Et particularis affirmatiua et particularis negatiua. Ut quidam homo iustus est. quidam homo iustus non est. Et indefinita affirmatiua et indefinita negatiua. Ut homo iustus est. homo

iustus non est. Fiunt ergo his que sunt duabus que ad qualitatem tribus que sunt ad quantitatem iunctis. Sex coniunctiones. de quib; indefinitas affirmatiuas. et negatiuas separemus et de solis uniuersalib; et particularib; tractatus habeatur. Subscribantur ergo earum participantium que ad eundem ordinem utroq; omnino participant. due uniuersales propositiones. Una affirmatiua altera negatiua. Et sic affirmatiua uniuersalis. Omnis homo iustus est et cum in ipsa uniuersalis negatiua. Nullus homo iustus est. Item subtus ponantur particularis affirmatio et particularis negatio ita ut sub uniuersali affirmatiua ponantur particularis affirmatio et sub uniuersali negatiua ponatur particularis negatio. Et si particularis affirmatiua. Quidam homo iustus est. Et iuxta ipsam particularis negatiua. Quidam homo iustus non est. Quod demonstratur subiecta descriptio.

In superiore ergo descriptione. Uniuersalis affirmatiua et uniuersalis negatiua contrarie sunt. Subcontrarie uero particularis affirmatiua et particularis negatiua. Subalterne uero dicuntur uniuersalis affirmatiua et particularis affirmatiua. et item uniuersalis negatiua et particularis negatiua. Contraiacentes sunt angulares id est uniuersalis affirmatiua et particularis negatiua. Et item uniuersalis negatiua et particularis affirmatiua. Ut omnis homo iustus est. Quidam homo iustus non est. Nullus homo iustus est. Quidam homo iustus est. et sunt ut hoc modo diffiniri possunt. Contrarie sunt que uniuersaliter et eidem idem hec affirmat hec negat. Subcontrarie sunt que particulariter eidem idem hec affirmat. hec negat. Subalterne sunt que eidem idem hec affirmat hec negat. hec particulariter illa uniuersaliter. Contraiacentes sunt quando eidem eandem rem hec affirmat uel negat hec affirmat illa generaliter hec particula-

riter. Et uocantur contrarie quia quod affirmatio uniuersaliter ponit negatio uniuersaliter tollit. et quod affirmatio particulariter ponit negatio uniuersaliter tollit. Subalterne uero quia quod illa uniuersaliter ponit hec etiam particulariter ponit. uel quod illa uniuersaliter tollit. hec particulariter tollit. Subcontrarie uero dicte sunt uel quod naturaliter sub ipsis contrariis posite sint ut descriptio docet. uel quia a contrariis diuise sunt et ipsis contrariis quodammodo sunt contrarie. Nam ut contrarie simul sint fieri nequit. Ut utreq; omnino non sint fieri potest. Contrariam uim optinebunt subcontrarie. Nam utreq; omnino non sint: fieri non potest ut utreq; simul sint fieri potest. Quod in subsequentib; melius explicabitur. Contraiacentes dicuntur quoniam uniuersalis affirmatio. uel particularis negatio affirmationem uel negationem angulariter respiciunt. Cum autem singule propositiones habeant duas differentias unam ad qualitatem alteram ad quantitatem. ut que uniuersalis affirmatio est habeat differentiam ad quantitatem quoniam uniuersalis est. et aliam ad qualitatem quoniam affirmatiua est. et eodem modo cetere propositiones binas habeant differentias unam secundum qualitatem. alteram secundum quantitatem. Subalterne que sunt una tantum differentia distant quantitatis quod hec particularis illa uniuersalis est. Nam qualitatis differentiam nullam retinent. Utreq; enim affirmatiue sunt. Iure uero alie id est contrarie et subcontrarie ad qualitatem quod illa affirmatiua ista negatiua est. Nam ad quantitatem nichil differunt. Utreq; enim uniuersales contrarie. Utreq; subcontrarie particulares sunt. Ille autem que contraiacentes dicuntur utrisq; differentiis distant. Nam et illa uniuersalis affirmatio est. hec particularis negatio. et illa uniuersalis negatio. hec particularis affirmatio. Nunc quoniam que secundum quantitatem uel qualitatem uel quomodo differant differant dictum est. Earum proprietates que secundum uerum falsumq; sunt explicemus. Igitur earum que subalterne sunt si fuerit uniuersalis affirmatio uera. uera erit particularis affirmatio. Si enim omnis homo iustus est uera est: uera erit etiam et que dicit. Quidam homo

iustus est. Nam si omnis homo iustus est et quidam. Et eodem modo negatiue subalterne. Nam si uniuersalis negatiua uera fuerit erit etiam uera particularis negatiua. Ut si nullus homo iustus est uera fuerit uera erit etiam aliquis homo iustus non est. Nam si nullus iustus est nec quidam. Conuerti autem non potest. Nam particularis uera fuerit non necesse erit ueram esse etiam uniuersalem. Ut si quidam homo iustus est. uera sit non necesse erit ueram esse omnis homo iustus est. Potest enim esse non omnis. et eodem modo de negatiua. Nam si particularis uera fuerit ut est quidam homo iustus non est. non necesse erit uniuersalem. Nullus homo iustus est ueram esse. Potest enim fieri ut quidam iusti sint. Ergo dicimus in subalternis propositionibus si uniuersales uere sint particulares ueras esse necesse est sed non conuertitur. Nam si particulares uere sint non necesse est ueras esse uniuersales etiam. Particulares uero ad uniuersales contrariam conuersionem habent. Nam ut superius si uniuersales uere essent. uere essent etiam particulares et si uere essent particulares non omnino uere essent etiam uniuersales. In particularibus Si particulares false fuerint false erunt etiam uniuersales. Nam si particularis. Quidam homo iustus est falsa fuerit. uniuersalis etiam omnis homo iustus est falsa erit. Nam si quidam homo iustus est falsa est. uera est. nullus homo iustus est Si uera est Nullus homo iustus est. falsa est omnis homo iustus. est. falsa igitur particulari falsa erit uniuersalis. Item si negatiua particularis falsa fuerit. Que est quidam homo iustus non est falsa erit etiam. Nullus homo iustus est. Nam si falsa est quia quidam homo iustus non est. uera est quia omnis homo iustus est. Si uera est hec falsa est. Nullus homo iustus est. falsa igitur particulari falsa erit etiam uniuersalis. Sed non conuertitur ut si uniuersales false sint falsas esse necesse sint particulares. Nam si omnis homo iustus est. uniuersalis fuerit non necesse erit particularem. Quidam homo iustus est falsam esse. Potest enim fieri ut si omnis iustus non fuerit sit quidam iustus. Et item si uniuersalis negatiua Nullus homo iustus est falsa fuerit. non necesse est quidam homo iustus non est falsam esse. Nam si falsa est uera est aliquos iustos esse. Vera est etiam que dicit. quidam homo iustus non

est quod sint quidam etiam non iusti. Repetens igitur acceptis dicat quod in subalternis si uniuersales uere fuerint uere erunt etiam particulares Sed non conuertitur. Item si particulares false fuerint false erunt etiam uniuersales sed non conuertitur. Contrarie uero numquam simul uere esse possunt. Potest autem fieri ut utreque aliquando false sint. aliquando una falsa una uera. Utreque false sunt ut si quis dicat. Omnis homo grammaticus est. falsa est. Nam non omnis. Et nullus homo grammaticus est falsa est. Nam non nullus. Est autem una uera altera falsa ut si quis dicat. Omnis homo bipes est hec affirmatio uera est. Nullus homo bipes est. hec negatio falsa est. Et item omnis homo est quadrupes est. hec affirmatio falsa est. Nullus homo quadrupes est. hec negatio uera est. Sunt ergo contrarie aliquotiens utreque false aliquotiens inter se uerum falsumque diuidentes. Ut utreque autem simul sint fieri numquam potest. Subcontrarie uero contrarie patiuntur. Nam false numquam reperiri queunt. Sed aliquando utreque uere sunt ut est. Quidam grammaticus homo est. uera est quidam homo grammaticus non est. etiam hec uera est Potest enim alius esse grammaticus alius non esse. Aliquando una uera altera falsa. Vera est enim affirmatio. quidam homo bipes est falsa autem negatio. quidam homo bipes non est. Item falsa est affirmatio. Quidam homo quadrupes est uera negatio. quidam homo quadrupes non est. Ut uero utreque false sint fieri numquam potest. Restat igitur ut de contradicentibus dicamus que neque false simul esse possunt aliquando neque uere. sed semper una est uera altera falsa. Quod facilius liqueret si quis sibi quecumque fingat exempla. Res ammonet ut quedam de indefinitis propositionibus consideremus. Indefinite enim propositiones equa uim tenent particularibus propositionibus. Dictum est enim quod si uniuersales affirmatiue uel negatiue in subalternis propositionibus essent uere essent quoque uere etiam particulares. Nunc uero dicimus quod si uniuersales propositiones uere fuerint uere erunt etiam indefinite. Nam si uera est omnis homo bipes est uera est et quidam homo bipes est. Vera etiam indefinita que dicit homo bipes est. Item dictum est. quod si particulares false essent false essent etiam uniuersales. Nunc dicendum est quod si indefinita falsa fuerit falsa

erit etiam universalis. Nam si falsa est que dicit homo quadrupes est falsa etiam erit que dicit quidam homo quadrupes est et omnis homo quadrupes est. Atque hoc idem in negativis convenire videtur. Unde constat quod omnis indefinite propositiones particularibus propositionibus equam vim continent. Rursus dictum est quod subcontrarie que particulares affirmative et negative sunt simul esse vere possunt. Dividere etiam verum vel falsum valerent simul vero falsas esse non posse. Hoc idem in indefinitis propositionibus expectandum est. Nam dividunt inter se verum falsumque. Ut si quis dicat homo bipes est verum est homo bipes non est falsum est. Et item homo quadrupes est falsum est homo quadrupes non est vera est. Vere autem simul inveniri possunt ut si quis dicat homo grammaticus est si quis hoc dicat de donato verum est. Item grammaticus non est homo. si quis hoc dicat de catone verum est. Ut simul false sint nunquam repperiemus. Hinc quoque ostenditur indefinitas cum particularibus equali esse potentia. Amplius. quod dictum est contrajacentes id est universalem affirmativam et particularem negativam et item universalem negativam et particularem affirmativam neque veras simul esse neque falsas sed inter se dividere verum falsumque. idem hoc evenit in indefinitis. Nam universalis affirmativa et indefinita negativa vel universalis negativa et indefinita affirmativa neque vere simul esse possunt neque simul false. Dividunt autem inter se verum falsumque. Nam si dixeris. Omnis homo bipes est vera est. Et si dicas homo bipes non est falsa est. Item si dixeris homo quadrupes est falsa est si dixeris. Nullus homo quadrupes est vera est. Unde hinc quoque colligere licet omnis indefinitas potestate et inequales esse particularibus. Sunt etiam quedam propositiones que dividunt quidem et ipse verum et falsum. Ut deus fulminat. deus non fulminat. Sed iste cum dividunt inter se verum et falsum tum idem tempus. idem subiectum idem predicatum sit. Quod autem dico tale est. Si equivocum subiectum fuerit non dividunt verum aut falsum. Si enim quis dicat Cato se utice occidit et respondeatur. Cato se utice non occidit utraque vere sunt. Nam et

cato minor se utice occidit et cato se utice non perimit. Sed hoc idcirco evenit. quod catonis nomen equivoce dicitur. Dicitur enim et maior cato censorinus. et minor uticensis. Item si equivoca fuerit in propositione predicatio verum inter se affirmatio negatioque non dividunt. Si quis enim dicat in nocte lucet et respondeatur in nocte non lucet fieri potest ut utraque vere sint. Nam et in nocte lucerna lucere potest et sol lucere non potest. Hoc autem ideo evenit quod lucere equivocum et ad lucerne lumen et ad solis dicitur. Amplius. Si aliud et aliud in subiectis et predicatis tempus fuerit verum falsumque inter se affirmatio negatioque non dividunt. Nam si quis dicat. Socrates ambulat et respondeatur. Socrates non ambulat. Possunt utraque vere esse. Potest enim fieri ut socrates alio tempore ambulat alio tempore non ambulet sed aut stet aut sedeat aut quidlibet aliud. In talibus igitur propositionibus quales sunt. Socrates ambulat. socrates non ambulat. ille inter se verum falsumque dividunt que ad idem subiectum ad idem predicatum ad idem tempus dicuntur. Sunt etiam alie propositiones que contradictorie dicuntur. que sunt huiusmodi quotiens confirmationem universalem negatio particularis tollit. Ut est. Omnis homo iustus est. non est omnis homo iustus. Et rursus nullus homo iustus est. et quidam homo iustus est. In his enim universalis diffinitio tollitur sed de his alias. Et quoniam de his dictum est que eo ordine participant. dicamus nunc de his que ad ordinis commutationem participant earum conversio propositionum que ad commutationem ordinis participant duplex est. Est enim per contrapositionem conversio propositionum. Ut si dicas omnis homo animal est. Omne non animal non homo est. Simplex conversio est ut si dicas. Omnis homo risibilis est. et convertas omne risibile est homo. Sed in nullis terminorum commutatio conversionem facit in quibus neque predicatum subiecto neque subiectum predicato habundat. In hac enim propositione que dicitur. Omnis homo risibilis. homo subiectum et risibile predicatum. equam vim habent. et ideo converti potest. ut fit risibile subiectum. homo predicatum. et dicatur omne risibile est homo

Inquib; ũ unus terminus alio habundaue-
rit ꝓpositio conuerti non potest. Nam si dicas
Omnis homo animal est. uera est. non tam̃ po-
test fieri ut conuersa hęc ꝓpositio terminis com-
mutatis uera sit. falsum est enim dicere omne
animal homo ē. Sed cum hoc euenit: quia ho-
mine animal habundat. Ita ũ conuersio quę
ꝑ contrapositionem fit hoc modo fit. quociens
quod in affirmatione subiectum fuerit id
mutant & facit ꝑ̄dicatum. ad negatiuā parti-
cularem ponitur. Ut ē omnis homo animal. est
hic homo subiectum ē & ad hoc animal predi-
catum. Siquis ũ ꝑ contrapositionem conũtat
et faciat animal ꝑ̄dicatum hominem ũ sub-
iectum & ad hominem negatiuam particu-
lam ponat hoc modo faciet. Omne animal
non homo ē. & erit ista conũsio omīs homo
animal ē. Omne animal non homo ē. Sed de
his posterius tractabimus nunc ad simpli-
cem reuertamur. Cum sint ergo quatuor
ꝓpositiones quarum hę sunt uniuersales
affirmatiua et negatiua duę ũ particula-
res id est affirmatiua et negatiua. Particu-
laris affirmatiua et uniuersalis negatiua
commutatis terminis sibi ipsa conuertitur.
Conuertuntur autem ille ut dictum est
quociens commutatis t̃minis sibi ipsa con-
uertitur. Conuertuntur autem ille ut dic-
tum est quociens commutatis terminis ul'
simul uerę sunt uel simul falsę. Nam siquis
dicat. Quidam homo animal est uera est
conuersio ũ eius. Quidam animal homo est
uera est. Item. Quidam homo lapis ē. falsa est.
Quemadmodum et eius conũsio. Quidam lapis
homo est & ista falsa ē. Est ḡ particularis affir-
matiua quę commutatis t̃minis sibi ipsa conũ-
titur. Idem ũ patitur uniuersalis negatio. Si-
quis enim dicat. Nullus homo lapis est uera est
& potest conuerti. Nullus lapis homo est. nā
et ista uera est. Item nullus homo rethor ē fal-
sa ē & eius conuersio. nullus rethor homo est
falsa est. In quatuor his ꝓpositionib; duę tan-
tum contraiacentes sibi ipsi conuertentur.
id est particularis affirmatio et uniuersalis
negatio. Alię ũ duę sibi ipsi non conuertentur
Nam neq; uniũsalis affirmatio neq; particula-
ris negatio. Siquis enim dicat. Omīs homo
animal ē uera est. Siquis uero conuertat om-
ne animal homo est falsa est. Non igitur sibi
ipsi conuerti potest. qm̃ conuersa prioris ue-
ritatem non recipit. Neq; ũ particularis ne-
gatio sibi ipsi conuertitur. Nam siquis dicat
Quidam homo grammaticus non ē uera est
siũ conuertat. Quidam grāmaticus homo n̄
est. falsa ē. Omnis enim grammaticus homo
est. Repetendum ē ḡ a capite. Cum quatuor
ꝓpositiones sint affirmatio uniuersalis nega-
tio uniuersalis. affirmatio particularis. ne-
gatio particularis particularis affirmatio
et uniuersalis negatio quę contraiacentes
sunt sibi ipsi conuerti possunt. Uniuersalis
ũ affirmatio et particularis negatio sibi ipsi
conuerti nunquam possunt. Nec hoc nos ꝑ-
turbet quod quędam uniuersales affirmatio-
nes et quędam particulares negationes conũ-
ti possunt. Potest enim dici. Omīs homo risi-
bilis. & omne risibile homo. & utraq; uerę sũt.
Et item. Omnis homo hinnibilis ē. falsa est.
Omne hinnibile homo. & hęc quoq; falsa est
Item in particulari negatione. Quidā homo
non est lapis uera est. & quidam lapis non
est homo uera ē. Item Quidam homo non
est risibilis falsa est. Quidam risibilis non ē
homo. hęc quoq; falsa est. Ergo uidentur ui-
dentur particulares negationes et uniuersa-
les affirmationes posse conuerti. Conuertunt̃
quidem sed non uniuersaliter. Generaliter aũt
dico ꝓpositiones posse conuerti quotiens uni-
uersaliter id est in omīb; conuertentur. Iste
autem in duabus solis materieb; conuerti
possunt. Siquis enim ꝓprium cuiuslibet
speciei ad ipsam speciem cui⁹ ē ꝓprium uelut
ad subiectum predicet potest conuertere.
Nam quia risibile ꝓpium est hominis. si pre-
dices risibile & hominem subicias. Ut est
omnis homo risibilis est. potes iterum risi-
bile subicere & hominem predicare. Ut si
dicas omne risibile homo ē. In illis enim si-
mul falsę sunt generalium affirmatio-
num conuersiones. in quib; id quod pre-
dicatur ad subiectum nullo tempore di-
ci potest. Ut siquis dicat omnis homo lapis
est falsa ē. Et item Omīs lapis homo ē falsa
ē hęc. qm̃ nullo tempore neq; homo lapis ne

lapis homo uere predicabitur. In particulari
bus uero negatiuis contrarium e. Nam tunc
false sunt cum proprium subiectum est aut p-
dicatur. Vt si dicatur. Quidam homo risibilis
non est falsa e. Item quidam risibilis homo n e.
& hec quoque falsa e. Nullis uere sunt quando id
quod affirmando nullo tempore uere predica-
ri potest. ad subiectum predicatur. Vt si dicas
Quidam homo lapis non e uera e. Item Quida
lapis homo non est uera e. Ergo uniuersales
affirmationes cum sibi conuertentur ut uere
sint cum proprium predicant. cum sibi conuer-
tentur ut false sint cum id quod nullo tempore
ad subiectum uere dici poterit predicatur. Item
in particularib; negatiuis tunc false sunt cu
proprium predicant. tunc uere cum id quod nul-
lo tempore uere dici poterit predicatum. In his
g solis iste conuerti possunt. In aliis u conuerti
non possunt. atque ideo uniuersaliter non con
uertentur. Remanet ergo ut in aliis reb; om
nib; ut supius dictum e. uniuersalit non conu
tantur. Hoc u pspiciendum e quod particula-
ris affirmatio que sibi ipsa conuertitur uniuersa
li affirmationi que sibi non conuertitur paccidens
conuerti potest. Et item. Contraiacens uniusali
affirmationi particularis negatio que sibi ipsi n
conuertitur: conuerti potest paccidens negationi
uniuersali que sibi ipsi conuertitur. Sed quomo
particularis affirmatio et uniuersalis negatio
sibi ipsis conuertantur ostendimus. Nunc si quo-
modo particularis affirmatio uniuersali affirma-
tioni paccidens uel quomodo particularis ne-
gatio. uniuersali negationi paccidens conuer-
tantur demonstrandum e. Dictum e supius
quod si uera eet uniuersalis affirmatio et uera
particularis eet & sequeretur particularis uni
uersalem. Nam si uera est. Omnis homo animal
e uera est etiam. Quidam homo animal est
Si enim omis & quidam. sed particularis affir-
matio sibi ipsi conuertitur. conuertitur autem
uniuersali affirmationi. Nam si omnis homo
animal e. & quidam homo animal e. Potest g
conuerti ad omnis homo animal est uniuersa
lem affirmationem particularis affirmatio.
Quidam homo animal est. Vt si dicas. Quodda
animal e homo. Utraque enim uere sunt. Et
que dicit omis homo animal e. et que dicit
quoddam animal homo e. Paccidens autem
conuerti dicitur particularis affirmatio uni-
uersali affirmationi quod particularis affir-
matio sibi ipsi principaliter conuertitur. Sedo
loco affirmationi uniuersali conuertitur. Restat
g ut hec monstremus quomodo particularis ne-
gatio que sibi non conuertitur uniuersali nega
tioni que sibi conuertitur paccidens conuertit
& hic eadem ratione. Nam si uniuersalis negatio
uera est uera eet particularis. Uniuersalis u
negatio sibi ipsa conuertitur. potest uniuersa
li negationi conuerse particularis negatio
conuerti. Age enim uniuersalem negationē
id est nullus homo hinnibilis est conuertam
ut sit nullus hinnibilis homo. Sed istam pro
positionem id est uniuersalem negationem que
e nullus homo hinnibilis est sequitur parti-
cularis negatio que est quidam homo non est
hinnibilis. Conuerte g uniuersalem que est
nullus homo hinnibilis est. & fac nullus hin
nibilis homo. conuerte huic particularem
negationem que e quidam homo hinnibilis
non est. & fac quoddam hinnibile homo n est
Utraque enim uere sunt. Nam & nullum hinni-
bile e homo que e conuersio uniuersalis nega-
tionis uera e. & quoddam hinnibile non est.
homo. que est conusio particularis negationis
Cur autem paccidens conuerti dicatur supius
demonstratum e. Liquet ergo paccidens conu
sio. Quod g habet uniuersalis affirmatio hoc
habet ei contraiacens particularis negatio.
Utraque enim enuntiatio sibi non conuertitur
Quod autem habet uniuersalis negatio. hoc
habet et ei contraiacens particularis affirmatio.
Utraque enim sibi conuerti possunt. Iuncte g
que sibi conuerti possunt. & que sibi conuti non
possunt ut que sibi conuerti potest iungatur
ei que sibi conuerti non potest & que sibi conuti
non potest iungatur cum ea que sibi conuerti
potest fecerunt paccidens conusionem que
sunt supius demonstrate. Restat ut de his con
uersionib; dicamus que pcontrapositionem
fiunt. Et primum earum sit dispositio indef-
criptione subiecta. Generalis enim affirmati
onis que dicit. Omis homo animal e conuer-
sio pcontrapositionē est que dicit. omne non
animal non homo e. Item generalis nega-

tionis quę dicit nullus homo animal ē. conūer-
sio ꝑ contrapositionem ē. Nullum non animal
non homo est. Item particularis affirmationis
quę dicit. Quidam homo animal ē conūsio ꝑcō-
trapositionem ē quę dicit. Quoddam non ani-
mal non homo est. Item particularis negatio-
nis quę dicit. Quidam homo animal non est
conūsio ꝑ contrapositionem est. Quoddam
non animal non homo non est quod monstrat
subiecta descriptio.

is ergo ita positis quomodo dictum est
superius in simplici terminorum conuer-
sione quod particularis affirmatio et
particularis negatio sibi ipsis non conuerte-
rentur. Hic in ꝑ contrapositionem conuersio-
nib; contra ē. Nam generalis affirmatio et
particularis negatio ꝑ contrapositionem sibi
ipsa conuertitur. Generalis ū negatio et parti-
cularis affirmatio sibi non conuertuntur. Qđ
ita ēē his exemplis ꝓbabimus. Si enim uera sit
affirmatio generalis quę dicit. Omīs homo ani-
mal est uera erit ꝑ contrapositionem conūsio
quę dicit. Omne non animal non homo est.
Qđ enim animal non fuerit id homo non est.
Et si falsa fuerit generalis affirmatio quę dicit
Omne animal homo est. falsa erit etiam eius ꝑcon-
trapositionem conuersio. quę dicit Omnis non
homo non animal est. Potest enim fieri ut quod
homo non est animal sit. Illa enim negat ēē ani-
mal quod homo non fuerit. Quod si uera ē ge-
neralis affirmatio uera est eius ꝑ contrapositio-
nem conuersio. At sicū falsa est generalis ꝓposi-
tio dubium quin generalis affirmatio possit
sibi ipsa conuerti. Item nunc ostendendum ē
quomodo particularis negatio quoīn sibi ipsa
conuertitur ꝑ contrapositionem. Nam si falsa
est quę dicit Quidam homo animal non ē falsa
erit etiam eius ꝑ contrapositionem conūsio quę
dicit. Quoddam non animal non homo non
est. Hoc enim uidetur hęc ꝓpositio dicere.
Quędam res quę animal non est homo est. Qui
enim dicit non homo non est. hominem ēē signi-
ficat quod animal non sit. hoc ū apte falsum est
Omnis enim homo animal ē. Et si uera fuerit par-
ticularis negatio quę dicit quoddam animal ho-
mo non est uera erit eius etiam ꝑ contrapositionē
conuersio. quę dicit quidam non homo non ani-
mal non est. Equale ē enim. ac si diceret. Res quę
homo non est non animal non est sed ē animal
ut equus & bos & homo non est & est animal. Ergo
sicut particularis negatio falsa ē. falsa est et
eius ꝑ contrapositionē conuersio. Et sicut parti-
cularis negatio uera ē. uera ē etiam eius ꝑ contra-
positionem conuersio. non est dubium quin
particularis negatio ꝑ contrapositionem pos-
sit sibi conuerti. Nunc qm̄ ostensum est gene-
ralem affirmatiuam et particularem negati-
uam ꝑ contrapositionem sibi posse conuerti.
Nunc ostendamus generalem negationem
et particularem affirmatiuam ꝑ contraposit-
onem sibi non posse conuerti & prius de genera-
li negatiua dicendum ē. Nam si generalis nega-
tio uera ē non neccē erit ꝑ contrapositionem
sibi conuersam ueram ēē. Sed si falsa fuerit
ꝑ contrapositionem sibi conūsam falsam ēē ne-
cesse ē. Nam si falsa est quę dicit nullus homo
animal ē. falsa erit fortasse ꝑ contrapositionē
conuersio quę dicit nullum non animal non
homo ē. Equale est enim ac si dicat. Nulla res
est quę non sit animal & non homo sit. Quod ē
Omnis res quę animam non habet homo est
quod aperte falsum est. Item si uera fuerit ge-
neralis negatio falsa erit eius ꝑ contrapositionē
conuersio. Nam si uera ē quę dicit nullus homo
lapis est. falsa erit eius ꝑ contrapositionem con-
uersio quę dicit. Nullus non lapis non homo est
Equale est enim ac si dicant. Nulla res est quę
cum non sit lapis non homo sit. Quod est Om-
nis res quęcumq; lapis non fuerit homo ē quod
falsum est. Innumerabilia enim inuenies quę
cum non sit lapides. & inde homines non sunt.
Ergo qm̄ si generalis negatio uera uel falsa
fuerit falsa ē eius ꝑ contrapositionem conūsio.
non est dubium generalem negationem sibi
non posse conuerti. Restat ģ ut id qđ reliquū
est monstremus particularem affirmationē
ꝑ contrapositionem sibi non posse conuerti.

Cum enim fuerit particularis affirmatio vera erit etiam vera eius per contrapositionem conversio. Et si semper falsa fuerit vera erit eius per contrapositionem conversio. Nam si vera est que dicit quidam homo animal est vera est eius per contrapositionem affirmatio. Quoddam non animal non homo est. Equale est enim ac si diceret. Quedam res que animam non habet homo non est quod verum est. Lapis enim animam non habet et tamen homo non est. Item si particulares affirmatio que dicit quidam lapis homo est falsa est vera erit eius per contrapositionem conversio que dicit quidam non homo non lapis est. Equale est enim ac si diceret. Quedam res que homo non fuerit lapis non est. quod verum est. Equus enim homo non est. et tamen lapis non est. Ergo si cum in quibusdam particularis affirmatio vera fuerit. vera erit eius per contrapositionem conversio. Et si cum in quibusdam falsa fuerit particularis affirmatio vera erit eius per contrapositionem conversio. Non est dubium particulares affirmationes sibi converti non posse. Generalis vero negatio et particularis affirmatio que contraiacentes sunt in per contrapositionem conversionibus contraria patiuntur. Nam in generalibus negativis sive generales negative vere fuerint sive false per contrapositionem conversiones semper false sunt. In particularibus autem affirmativis sive particularis affirmatio vera fuerit sive falsa eius per contrapositionem conversio vera est. Repetendum est igitur a superioribus et confirmandum quod in simplicibus terminorum conversionibus particularis affirmatio et generalis negatio sibi converti possunt. Generalis vero affirmatio et particularis negatio sibi converti non possunt. In his vero conversionibus que per contrapositionem fiunt. contra est. Nam generalis affirmatio et particularis negatio per contrapositionem sibi ipsi converti possunt. Generalis vero negatio et particularis affirmatio per contrapositionem sibi ipsi converti non possent generalis negatio vel particularis affirmatio que contraiacentes sunt in veri falsique distantia ut demonstratum est sibi ipsis invicem contraria patiuntur. Hec de cathegoricorum sillogismorum kategoricis propositionibus dicta sufficiant. Si qua vero his pretermissa sunt in periermenias aristotilis commentario diligentius subtiliusque tractata sunt.

Superioris voluminis series quod ad kathegoricorum sillogismorum propositiones attinebat explicuit.

Nunc autem quando introductionis patitur temperamentum de ipsa kathegoricorum sillogismorum ratione tractabitur. Et quoniam omnium compositorum firmitudo vel vitium aut in his maxime reperitur ex quibus est compositum. aut penes bonam malamve compositionem eius laus vituperatioque retinetur. Namque domus si sit fortibus debilibusque lapidibus constructa ipsa quoque est fortis aut debilis. porro autem si artifices compositionem equabilem solertemque fuerit nacta ipsa quoque constructionis merito stabilitatis erit laudabile fundamentum. Sin vero insolertior compositio sit tota quoque quamvis ex bonis ordinata lapidibus nulla sese gerens fabrica stabilitate nutabit. Nos quoque hinc eandem imaginem secuti prius de his quibus sillogismus ipse constat id est propositionibus explicuimus. Nunc vero de ipsa inter se sillogismorum coniunctione compositioneque tractamus. Illud vero meminisse debebis introducendis hec me prestitisse inchoantibus non docendis. Et prius quid sit esse in omni vel non esse paucis ostendam. Si qua enim res alteri genus fuerit omnem intra se speciem continebit. Et in toto speciei genere illa esse dicetur. Sit enim genus animal homo vero species. homo igitur quoniam minus est quam animal in toto animali esse dicitur. Omnis enim homo animal est. Si quis igitur sic dicat aliquam rem de omni alia predicari conversa vice nichil inter est. Nam sicut in toto animali homo est sic etiam de omni homine animal predicatur. In toto vero non esse est quotiens aliqua res ab aliqua re omni disiuncta est. Ut si dicas animal in nullo lapide est. Nullum enim animal lapis est. Ac si dicas animal de nullo lapide predicatur. De nullo enim lapide animal dicitur. Diffinimus ergo in toto esse vel in toto non esse sic. In toto esse vel de omni predicari dicitur quotiens non potest inveniri aliquid subiecti ad quod illud quod predicatur dici non possit. Namque nichil ho-

minus inueniatur ad quod animal predicari non possit. In toto uero non esse uel de nullo predicari dicitur quociens nichil subiecti potest inueniri ad quod illud quod predicatur dici possit. Nichil enim lapidis potest inueniri de quo possit animal predicari. Illud sane notandum est quod esse in toto uersa uice dicitur. Nam si aliquid de omni alio predicatur: illud de quo predicatur in toto illo esse dicitur quod predicatur. Ut animal de homine dicitur: homo uero in toto est animali. Velut quedam pars intra totum animal latet. Et si quid in alio omni fuerit in eo toto res illa de qua supius dicebatur esse dicitur. Ut idem animal cum in omni homine sit et de eo omni predicetur: homo in toto est animali. His igitur positis quocienscumque ita dicimus. Ut litteras pro terminis disponimus: pro breuitate hoc et pro compendio facimus. et id quod per litteras demonstrare uolumus uniuersaliter demonstramus. Nam fortasse in terminis aliquid falsum ingerendum necesse sit. in litteris uero numquam fallimur. Quam ad hoc utimur litteris quasi si terminos poneremus. In litteris uero ipsis nisi terminorum connexio per se firma ualensque fuerit ulla neque ueritas neque falsitas reperietur. Quociens igitur aliud de alio omni predicari uolumus ostendere sic ponimus. Sit primus terminus. A. secundus uero. B. et predicetur. A. de omni. B. Hoc autem ita accipito. tanquam si posuerimus. A. animal et B. hominem. Eodem modo etiam de negatiuis. Namque si dicamus. A. de nullo. B. predicatur tale est ac si dicamus. A. quod est animal de nullo lapide predicatur quod est. B. et alia quecumque his fuerint similia.

Omnis autem sillogismus simplex sillogismus tribus terminis demonstratur atque concluditur. Sed prius ipsorum figuras aspiciamus post uero de modis eorum ordinibusque tractabimus. Tribus igitur terminis ita positis ut prope se et sibi conexi sint tres non ultra fieri complexiones necesse est hoc modo. Sit enim. A. bonum sit B. iustum. sit. C. uirtus. Aut enim. A. predicabitur de. B. et. B. de. C. Aut certe. A. et de. B. predicabitur et de. C. aut isdem ipsis. A. et. B. C. terminus uidebitur esse subiectus. Sit enim. A. bonum . B. iustum. sit. C. uirtus. Aut enim. A. id est bonum erit in omni. B. id est iusto et dicitur omne bonum iustum est. et item. B. iustum in omni. C. id est uirtute. et dicatur omnis uirtus iusta est et erunt huiusmodi propositiones. Omne iustum bonum est. omnis uirtus iusta est. Aut A. id est. bonum de. B. quod est iustum. et. C. quod est uirtus. predicabitur. Ut sit omne iustum bonum est. Omnis uirtus bona est. Aut certe. A. bonum. B. iusto. et. C. uirtuti subiacebit. ut dicatur. Omne bonum iustum est et omne bonum uirtus est. In hac enim complexione. B. et. C. de solo. A. termino predicantur. Ubi uero. A. de omni. B. termino. et. B. item predicatur de omni C. hanc figuram uoco primam que diffinitur sic.

Rima figura est in qua is qui subiectus est de alio predicatur. Namque. B. quod. A. termino subiectum est. ad. C. item terminum predicatur. Extremitates uero huius figure dico quod predicatur et quod subiectum est id est. A. et. C. Namque. A. predicatur de. B. termino C. uero terminus. B. termino subiacet. Medium uero uoco illud quod aliis subiacet et de alio predicatur id est. B. Namque. B. terminus. A. termino subiacet. De. C. uero termino predicatur. Maior uero extremitas est que prima predicatur: id est. A. Namque idem de. B. termino predicatur. Minor uero que medio termino subicitur. Namque C. terminus medio termino id est. B. subiectus est de eo enim. B. medius terminus dicitur. Maior uero terminus. A. uocatus est. id est qui predicatur. quoniam omne predicatum ab eo de quo predicatur maius est. et in conclusione sicut et in prima propositione. A. semper terminus predicatur. A. enim bonum predicatur. B. iusto. et dicatur omne iustum bonum est. B. uero medius terminus predicatur de. C. et dicatur omnis uirtus iusta est. Ex his igitur in sillogismo concluditur Omnis uirtus bona est. Et. A. bonum nominabitur de. C. uirtute. atque ideo a nobis maior extremitas appellatur. Illud uero meminisse debemus que ea que paria sunt retorqueri posse et ad se inuicem predicari. Et sicut id quod predicatur in eo quod subiectum est. omni est. ita rursus conuersim quod fuerat subiectum in eo quod antea predicabatur omni erit. Nam si. F. et. G. duo termini ita sunt sibi equa-

-les ut neuter neutro maior sit. Cum predicaretur .F. de omni .G. erit .F. terminus in omni .G. termino. Si vero convertas et predices .G. terminus de .F. termino erit iterum .G. terminus in omni .F. termino. Sit enim .F. risibile, .G. homo. Ergo si predices .F. risibile et .G. hominem subicias, .F. risibile in omni .G. invenietur. Omnis enim homo risibilis est. Si vero predices .G. hominem ad .F. risibile, .G. homo in omni .F. risibili invenitur. Omne enim risibile homo est. Quid autem termini sint vel quid predicatio aut quid subiectio priori de propositionibus libro satis dictum est. Sed ne forte erremus quod videtur universalis affirmatio conversa. Nam de hoc quoque superius iam dictum est. Modo vero hoc solum monstrare volumus quod que sunt in toto paria sola convertantur. Hoc tamen prodest ad ostensionem sillogismorum que fit in circulo quam in analecticis diximus. Ac de prima cathegoricorum figura sillogismorum expeditum est.

[S]ecunda vero figura est quotiens .A. terminus de utrisque .B. et .C. terminis predicatur hoc modo. Si enim dicas .A. bonum de omni .B. iusto, ut sit huiusmodi propositio. Omne iustum bonum est. et item .A. bonum de omni .C. virtute predicatur, ut dicas Omnis virtus bona est. solum .A. de utrisque .B. et .C. terminis predicasti. et hec erit secunda figura. Medius autem in hac figura erit qui de utrisque predicatur id est .A. Extremitates vero ea que subiecta sunt id est .B. et .C. Maior vero extremitas est de qua prima .A. terminus appellatur id est .B. Vel si ad .C. .A. primus predicabitur .C. terminus maior extremitas invenitur. Iccirco quod ea extremitas de qua medius terminus primo predicatur in conclusione ipsa quoque predicabitur ut posterius demonstratum est. Minor vero extremitas erit ad quam medius terminus posterius predicabitur

[T]ercia vero figura erit. quotiens .A. et .B. termini de uno .C. predicantur. Si quis enim predicet .A. id est bonum de .C. id est virtute. Ut sit huiusmodi propositio. Omnis virtus bona est. Et item .B. predicetur de .C. Ut sit. Omnis virtus iusta est. figuram terciam fecit. In hac vero figura medius terminus erit qui utrisque subiectus est. id est .C. Namque de .C. termino .A. et .B. termini predicantur. Maior autem extremitas est que primo predicatur id est .A. Minor vero que postea id est .B. Vel si quem libuerit .B. prius .A. posterius predicare. Secundum priorem posterioremque predicationem maior minorve extremitas invenietur. Et hic quoque minor extremitas in conclusionibus sicut in superioribus aliis figuris de minore predicatur. Expeditis igitur tribus sillogismorum figuris dicendum est quod perfectus sillogismus est cui ad integram probatamque conclusionem superius sumptis et propositis nichil deest. sed modo atque ordine facta conclusio nichil dehabens preter que antea proposuit terminatur. Imperfectus sillogismus vero est cui nichil eque ad perfectionem deest. Verumtamen in his que in propositionibus sumpta sunt aliqua desunt cum ita esse videtur. Sed hee diffinitiones omnes posterius liquebunt. Nunc autem hee figure unde nascantur breviter explicande. quoniam unde nascuntur in eadem iterum resolvuntur. Sed secunda figura et tercia de prima nasci procrearique videntur. Sit enim .A. terminus in omni .B. termino. et de eo predicetur; .B. vero terminus de omni .C. termino predicetur. hec ut dictum est prima sillogismorum figura est. Si quis igitur maiorem extremitatem propositionemque convertat et quod fuerat antea predicatum faciat esse subiectum secundam faciet figuram. Nam quemadmodum .A. terminus predicatur de .B. termino. ita .B. de .C. Si igitur convertatur et fiat ut .B. terminus de .A. termino predicetur. Invenitur .B. terminus qui antea fuerat medius et .A. termino subiecto de .C. vero termino predicatum ad utrosque terminos predicativus est. Age enim quoniam .A. bonum de .B. iusto predicabitur. .B. vero iustum de .C. virtute et erit propositio. Omne iustum bonum est. Omnis virtus iusta est. propositione manente que est. Omnis virtus iusta est. Prima propositio id est omne iustum bonum est. convertatur et fiat Omne bonum iustum est. Invenientur igitur propositiones sic. Omne bonum iustum est. omnis virtus iusta est. et iustum id est .B. de .A. et de .C. terminis predicabitur. Conversa igitur maiore prioris figure extremitate secunda sillogismorum figura procreatur. Tercia vero figura nascitur minore propositione conversa. Nam si .A. bonum predicatur de .B. iusto et dicatur. Omne iustum

bonum ē. B. ū iustum predicatur de .c. uirtute & dicatur. omīs uirtus iusta ē sic priore ꝓpositione manente. Omne iustum bonum ē. Scđa que est Omīs uirtus iusta ē conuertatur & fiat. Omne iustum uirtus est. inuenientur ꝓpositiones sic. Omne iustum bonum est & omē iustum uirtus ē Et de .b. iusto .a. & .c. t̄mini predicantur & fit tertie figure coniectio. Conuersis p̄mis ɋ̄ posterisq; extremitatib; figure prime t̄cie uel scđe figure nascuntur. At ū una queq; harum trium figurarum habet plures sub se sillogismorū modos. Vt modi sub figuris ita sint ut sc̄ species sub gnerib; suis. Habet enim p̄ma figura sub se aristotile auctore modos quattuor. Sed theofrastus uel eudemus sup hos quattuor modos quinq; alios modos addunt. Aristotile dante principium scđo priorum analeticorum uolumine quod melius postmodum explicabitur. Scđa ū figura habet sub se quattuor modos. Tertia ū aristotile auctore sex addunt etiam aliī unum sicut ipse porphirius superiores sequens scilicet. Et qm̄ in superiore libro dictum est. Alie ꝓpositiones affirmatiue alie negatiue sunt & harum alie uniuersales. alie particulares secđm eas ipsas ꝓpositiones sillogismorū conclusionesq; iunguntur

amq; prime figure primus modus est qui fit ex duab; uniuersalib; affirmatiuis uniuersalem affirmatiuam colligens. Si enim fuerit .a. t̄minus in omī .b. t̄mino. & si .b. t̄mini de omī .c. t̄mino p̄dicat̄. a. t̄minus de omī .c. t̄mino p̄dicabitur. Namq; .a. bonum si p̄dicetur de B. iusto. ut sit omne iustum bonū ē. b. ū iustū si de .c. predicetur uirtute. Vt sit omīs uirtus iusta ē necessario concluditur extremitatib; ad se inuicem predicatis. id ē .a. & .c. Vt sit omīs uirtus bona est. Sunt ɋ̄ huiusmodi ꝓpositiones atq; conclusiones. si .a. in omī .b. fuerit. & .b. in omī .c. fuerit. a. t̄minus de omni .c. t̄mino p̄dicabit̄ id ē. omne iustum bonum ē. Omīs uirtus iusta est & fit conclusio. omīs ɋ̄ uirtus bona ē. Et hic est prime figure primus modus

ecūs ū modus prime figure est quociens ex p̄ma uniuersali negatiua. & scđa uniuersali affirmatiua conclusio uniūsali negatione colligitur. Sit enim malum .a. B. bonum c. iustum. a. t̄minus de nullo. B. t̄mino predicabitur. Nullum enim malum bonum est B. ū t̄minus de omī .c. t̄mino predicatur. Omē enim iustum bonum ē. quare colligitur. Nullum iustum malum ē. & ē hoc modo. Si .a. t̄minus de nullo .B. predicatur. B. ū t̄minus de omī .c. fuerit predicatus. a. t̄minus de nullo .c. predicabit̄. ut est. nullum malū bonū est. Omne iustum bonum est. Nullum ɋ̄ iustum malum est

ertius modus ū prime figure quociens ex uniuersali affirmatione & particulari affirmatiua particularis affirmatiua colligitur. Nam si .a. uirtus de .b. id ē bono predicetur. & .B. bonum de quodam .c. iusto predicetur. Particulariter quoq; erit conclusio erit particularis huiusmodi. Vt .a. uirtus de quodam .c. iusto particularit̄ predicetur. Sic ɋ̄ si fuerit .a. t̄minus in omī .b. & .b. t̄minus in aliquo .c. particularit̄. erit .a. t̄minus in aliquo. c. ut sit Omne bonū uirtus est. Quoddam iustum bonum est. Quoddā ɋ̄ iustum uirtus est.

uartus modus prime figure ē. quociens ex uniuersali negatione & particulari affirmatione particularis negatiua colligitur. Nam si .a. t̄minus de nullo .b. t̄mino predicetur. b. ū t̄minus de quodam .c. t̄mino predicetur. a. t̄minus de quodam c. t̄mino non p̄dicabitur quod demonstrat subiecta descriptio. Nam sunt huiusmodi ꝓpositiones. Nullum bonum malum ē. & quoddam iustum bonum est. Quoddam ɋ̄ iustum malum non ē. Hos ɋ̄ quattuor in p̄ma figura modos in analecticis suis aristotiles posuit. Ceteros ū quinq; theophrastus uel eudemus addiderunt. Quib; porphirius grauissime uir auctoritatis uisus est consensisse. Qui sunt huiusmodi. Nam qm̄ particularis affirmatio sibi ipsa conuertitur. q̄s quis ostenderit in conclusione. A. t̄minum de quodam .c. t̄mino particularit̄ predicari in eadem ipsa conclusione monstrauit. quod .c. terminus de .a. t̄mino rursus par-

ticulariter predicetur. Nam sibi particularis ꝓpositio in conclusione conuertitur. Si .a. terminus in quodam .c. t̃mino fuerit .c. t̃minus de quodam .a. t̃mino predicabitur. Item quisquis uniuersalem negationem in conclusione ꝓbauerit necesse eum ipsius quoq; conuersionem in eadem ꝓbasse. Uniuersalis enim negatiua semp sibi ipsa conuertitur. Nam si quis ꝓbauerit quod .a. terminus de nullo .c. termino predicetur non est dubium quin in hac conclusione illud quoq; probatum sit. quod .c. t̃minus de nullo .a. t̃mino predicatur. Semp enim ut dictum est uniuersalis negatio sibi ipsa conuertitur. Uniuersalis quoq; affirmatiua duplici conclusione continetur. Nam quisquis ostenderit .a. t̃minū de om̄. c. t̃mino predicari id quoq; ostendit quod .c. t̃minus de quodam .a. t̃mino particulariť predicetur. Si quis enim ꝓbauerit animal de om̄i homine predicari ita dicens. Om̄is homo animal ē illud quoq; necessario monstrauit particulariter qm̄ quoddā animal homo est. Ita semp uniuersalis affirmatio et uniuersalis negatio dupliciter uel particularis affirmatio concludentur. Alię enim sibi ipsis conuertentur quę particularis ē particulariť et quę uniuersalis ē uniuersaliter. Alię uͦ cum ipsa uniu̇salis sit particulariter sibi ipsa conuertitur. Particularis autem negatio nunquam sibi ipsi conu̇titur. Atq; inse simplicem ideo retinet conclusionem. Hoc autem quod nup diximus in sedo ꝑmoꝝ analeticorum libro ab aristotile monstratur. qđ scilicet theophrastus et eudemus principium capientes ad alios in ꝑma figura sillogismos adiciendos animum adiecerunt. qui sunt huiuͦmodi qui ka-θa-akaa ci- uocatur. id ē prefractionem quandam conuersionemq; ꝓpositionis

tem quintus modus ex duab; uniuersalib; affirmationib; particularem colligens affirmationem hoc modo. Si .a. fuerit in om̄i .B. & .B. in om̄i .c. posset etiam concludi qm̄ .a. ēēt in om̄i .c. Sed qm̄ ista ꝓpositio uniu̇salis ut dictum ē particulariter conu̇titur pretermisso eo qđ .a. t̃minus de om̄i .c. termino predicatur conclusio ēē dicitur. quod .c. terminus de quodam .a. t̃mino predicatur quod hoc exemplo monstrandum est. Si enī sint ꝓpositiones sic. Omne iustum bonum est Om̄is uirtus iusta ē. Possit etiam concludi. qm̄ om̄is uirtus bona ē. Sed qm̄ ista ꝓpositio sibi conuertitur ut sit quoddam bonum uirtus est particulariter. particularis sillogismus conclusioq; colligitur ex duab; affirmatiuis uniuersalib;. Eius uͦ forma talis est. a. t̃minus in om̄i B. & .B. terminus in om̄i .c. ergͦ .c. t̃minus in qͦdā est .a. Ut est omne iustum bonum ē. Om̄is uirtus iusta est. Quoddam ergͦ bonum uirtus est. Per conuersionem quoq; refractionemq; dicuntur. qm̄ quod uniuersaliter colligebatur conu̇sim particulariter collectum est.

extus modus prime figurę ē qui fit ex uniuersali negatione et uniuersali affirmatione uniuersalem conclusionem ꝑ conuersionem colligens. Nam si .a. t̃minus in nullo .b. fuerit .b. uͦ t̃minus in om̄i .c. fuerit possit equidem colligi quia t̃minus .a. in nullo .c. t̃mino est. Sed qm̄ uniuersalis negatiua conuertitur dicimus qm̄ .c. terminus in nullo .b. t̃mino ē. Ut sit hoc m̄. Nullū bonum malum ē. Omne iustum bonum est Posset colligi. Nullum iustum malū ē. Sed ex his ꝑ conuersionem colligimus. Nullum malū iustum est. Omne sensibile substantia est. Quoddam animal sensibile est.

eptimus modus est ꝑmę figurę qui ex uniuersali affirmatiua & particulari affirmatiua ꝑ conuersionē particularem colligit affirmatiuam. Si enim fuerit .a. t̃minͧ in omni .b. & .b. t̃minus de quoddam .c. termino predicetur. Potest .a. t̃minus de qͦdam .c. t̃mino predicari. Sed qm̄ particularis affirmatio sibi ipsa conuertitur ꝑ conuersionē fit conclusio. Ut dicatur .c. terminus de qͦdā .a. termino predicari. Ut est sic. Omne bonū uirtus est. Quoddam iustum bonum est Posset equidem concludi qm̄ quoddam iustū uirtus est. Sed quia particularis affirmatio sibi ipsa conuertitur dicimus quędam uirtus iusta est.

ctauus prime figure modus ē. quotiens ex uniuersali affirmatiua & uniuersali negatiua particularis negatiua colligitur. Si enim. a. terminus de omni. b. t̄mino fuerit predicatus. b. uero t̄minus de nullo. c. t̄mino predicetur non posset colligi q̄m. a. terminus de nullo. c. t̄mino predicetur. Cur autem non possit in resolutoriis dictum est. Sed q̄m uniuersalis negatiua sibi ipsa conuertitur. potest dici et conuerti q̄m. c. t̄minus de nullo. b. termino predicatur. B. uero t̄minus de quodam a. t̄mino dicitur. q̄m uniuersalis affirmatio sibi ipsa conuertitur particularit̄. Quare. c. t̄minus de quodam. a. t̄mino non predicabitur. Ut sit sic. Omne bonum iustum ē. Nullum malum bonum ē. non colligi possit q̄m nullum malum iustum est. Sed conuertitur sic. Nullum bonum malum ē. Quoddam iustum bonum est. Quoddam igitur bonum n̄ est.

onus modus p̄me figure ē. qui ex particulari affirmatiua & uniuersali negatiua particularem negatiuam p conuersionem colligens. Si enim. a. t̄minus de quodam. b. t̄mino non predicatur. Cur autem non possit hoc quoq; in resolutoriis dictum ē. Sed q̄m uniuersalis negatio conuerti potest dicetur q̄m. c. terminus de nullo. b. t̄mino predicabitur & b. t̄minus de quodam. a. p̄dicetur. c. igitur t̄minus de quodam. a. non predicabitur. Ut sit sic. Quoddam bonum iustum ē. Nullum bonum malū ē. Quoddam igitur iustum malum non est. Expeditis igitur nouem p̄me figure modis ad sc̄de modos inueniamus. Illud tamen constat qui quemadmodum in prima figura p nouem sup scriptos modos & affirmatio uniuersalis et negatio uniuersalis & affirmatio particularis et negatio particularis in conclusione colligitur. In sc̄da figura affirmationem neq; generalem neq; particularem posse colligi sed tantum uel particulariter uel uniuersalit̄ solas colligi negatiuas.

st autem sc̄de figure primus modus hic quotiens ex uniuersali negatione & uniuersali affirmatione uniuersalis negatiua colligitur. Si enim. a. terminus de nullo. b. t̄mino. & de omni. c. t̄mino predicatur. B. t̄minus de nullo. c. termino predicatur. Sit enim. a. bonum. b. malum. c. iustum. Si quis igitur sic dicat. Nullum malum bonum est. Omne iustum bonum ē. concludit. Nullum igitur iustum malum est. Liquet igitur maiorem extremitatem de minore in conclusione predicari. Sed omnes sc̄de figure sillogismi quamuis ueri sint uerumtamen ex se ipsis non p̄bantur. sed ex p̄me figure modis implentur. Namq; si. a. t̄minus de nullo. b. termino predicetur. & in omni. c. t̄mino sit nondum p̄batum est q̄m omnino. b. t̄minus de nullo. c. t̄mino p̄dicetur. Sed si quis ex isto sc̄de figure primo modo prime figure sc̄dm modum faciat p conuersionem totus sillogismus conclusioq; p̄bata est. Si quis enim in hoc sillogismo qui est. a. t̄minus in nullo. b. Et idem. a. t̄minus de omni. c. p̄dicatur. a. b. p̄positionem conuertat & faciat ēē. b. a. Nam omnis uniuersalis negatiua conuertitur. Si quis igitur dicat quia. a. t̄minus de nullo. b. t̄mino p̄dicatur. & b. igitur de nullo. a. t̄mino predicabitur. sed. a. de omni. c. t̄mino predicabitur. hic igitur prime figure sc̄ds modus ex uniuersali negatiua & uniuersali affirmatiua uniuersalem colligens negationem. Ut sit conclusio. De nullo igitur. c. t̄mino. b. predicabitur. his igitur conuersionib;. Omnis sc̄de et t̄cie figure sillogismus conclusioq; p̄batur & colligitur. Atq; ideo q̄m ex se ipsis non sunt p̄bati nisi ex superiorib; comp̄bentur id est p̄me figure modis quicumq; in sc̄da uel t̄cia figura inuentus fuerit imp̄fectus uocabit̄ sillogismus.

ecundus uero modus secunde figure ē quotiens ex uniuersali affirmatione et uniūsali negatione commutatis ordinib; uniuersalis rursus negatiua conclud̄ Si enim. a. t̄minus in om̄i. b. t̄mino fuerit & de nullo. c. t̄mino predicetur. b. terminus

de nullo .c. termino predicabitur. Sit enim .a. bonum .b. iustum .c. malum. Si quis ergo sic dicat. Omne iustum bonum est. Nullum malum bonum est. concluditur. Nullum igitur malum iustum est. Sed hec complexio coniunctioque propositionum duplicem conversionem habet. Ostenditur enim de sede prime figure modo sic. Nam si .a. terminus in omni .b. termino est et de nullo .c. termino predicatur. Hec universalis negativa convertitur. Erit ergo ut .c. terminus de nullo .a. termino predicetur quod si ita est erit huiusmodi sillogismus. .c. terminus de nullo .a. termino predicabitur .a. terminus in omni .b. termino est. C. igitur terminus de nullo .b. termino predicabitur. Ecce facta est una conversio propositionis negative. Sed quoniam diximus non concludi .c. in nullo .c. termino. Hec universalis negativa conversio convertitur. Et sicut conclusum est .c. terminum de nullo .b. termino predicari ita concluditur de nullo .c. termino .b. terminum predicari.

ertius modus secunde figure est ex universali negativa et particulari affirmativa particularis negativa colligitur. Si enim .a. terminus de nullo .b. termino predicetur et in quodam .c. termino non fuerit .b. terminus de quodam .c. termino non predicabitur. Sit enim .a. bonum .b. malum .c. iustum. Si quis ergo sic dicat. Nullum malum bonum est. Quoddam iustum bonum est concluditur necesse est. Quoddam ergo iustum malum non est. Hic quoque sillogismus hoc modo probatur per conversionem. Nam si .a. terminus de nullo .b. termino predicatur et .b. terminus de nullo .a. termino predicabitur. Sed .a. terminus de quodam .c. termino predicatur. Redit ergo prime figure modus quartus qui ex universali negatione et particulari affirmatione est. particularem scilicet colligens negativam ut in hoc quoque sillogismo. Nam hic quoque particularem negativam colligit id est .b. terminum de quodam .c. termino predicari.

uartus modus secunde figure est qui ex universali affirmatione particulari negatione particularem colligit negativam. Nam si .a. terminus in omni .b. termino fuerit et de quodam .c. termino non predicetur .b. terminum de quodam .c. termino non predicabitur. Sit enim .a. bonum .b. iustum .c. malum. Si quis ergo dicat omne iustum bonum est. Quoddam malum bonum non est. concluditur. Quoddam igitur malum iustum non est. Hec vero complexio atque ordo propositionum per conversionem non potest approbari. Generalis enim affirmativa sibi ipsa converti non potest. Monstratur ergo sillogismus iste ex prima figura non per conversionem sed per impossibilitatem. Quoniam si particularis conclusio negativa in hoc sillogismo non concluditur aliquid inconveniens impossibileque continget sed hec impossibilitas per primam figuram demonstratur. Dico enim quoniam si .a. terminus de omni .b. termino predicetur et in aliquo termino non sit talem colligit conclusionem ut .b. terminus de aliquo .c. termino non predicetur. Nam si hoc falsum est. huic contraiacens propositio vera erit. Particularibus enim negativis universales affirmative contraiacentes sunt ut superiore libro docuimus. Si igitur particularis negatio conclusio non est. erit generalis affirmatio. Sit affirmatio generalis et predicetur .b. terminus de omni .c. termino. Sed .a. terminus de omni .b. termino predicatur. B. vero terminus de omni .c. termino dicitur predicari. A. ergo terminus de omni .c. termino predicatur quod fieri non potest. Ita enim .a. c. propositionem prius proposuimus ut diceremus .a. terminum de quodam .c. termino non predicari. Hoc igitur ostensum est per primum modum prime figure. Quare in secunda figura omnis sillogismus imperfectus erit et eius probatio aut per conversionem in primam figuram reducitur aut ex hypothetica dispositione per impossibilitatem et primam figuram aliter fieri non posse monstratur. Et alii quidem omnes per impossibile probantur quod paulo post monstrabitur. Restat ut tertie figure modos atque ordines explicemus. illud prius videndum est quod in tertie figure modis nunquam conclusio colligitur universalis. Sed sive affirmative vel negative fuerint

collectiones particulares semper erunt nunquã etiam generales.

st autem tertie figure primus modus hic qui ex duab; uniuersalib; affirmationib; particularem colligit affirmationem. Nam si .a. & .b. termini de omñ .c. termino predicantur .a. t̃minus de quodam .b. termino predicabitur per conuersionem. Nam si .b. terminus de omni .c. termino predicatur & uniuersalis affirmatio. Particulariter sibi ipsa conuertitur .c. terminus de quodam .b. t̃mino predicabitur. Quod si ita est fit tertius prime figure modus qui est ex uniuersali & particulari affirmatione colligit .a. terminum de quodam .b. termino predicari. Sit enim .a. iustum .b. uirtus .c. bonum. Siquis ergo sic dicat. Omne bonum est iustum. Omne bonum uirtus est fit conclusio. Quedam uirtus iusta est. Mutant alii terminos & uolunt facere sc̃dm modum ut sit .a. uirtus. B. iustum .c. bonum ut sit talis sillogismus. Omne bonum uirt̃ est. omne bonum iustum est & concludatur Quoddam iustum uirtus est. Sed hunc aristotiles a superiore non diuidit & hos duos unũ putat modum. & iccirco nos septem tertie figure ẽẽ diximus modos dubitantes. Sed magis aristotiles sequendus ẽ. atq; ideo aliũ modum ponamus uel dicamus ẽẽ qui possit integre uideri sc̃ds.

cds ũ modus ẽ tertie figure quociens ex uniuersali negatione uel uniuersali affirmatione negatio colligitur particularis. Si enim .a. terminus de nullo .c. termino. b. ũ terminus de omni .c. t̃mino predicetur .A. t̃minus de quodam .b. termino non predicabitur. Nam si .a. t̃minus de nullo .c. t̃mino predicatur .B. ũ terminus de omni .c. & .c. t̃minus de quodam .b. termino predicabitur. Particularit̃ enim sibi ipsa uniuersalis affirmatiua conuertitur. Concludit̃ igitur in quarto prime figure modo .a. terminum de quodam .b. termino non predicari. Sit enim .a. malum .b. iustum .c. bonum. Siquis sic dicat. Nullum bonum malum est. Omne bonum iustum est concludat necesse est. Quoddam iustum malum est. Ex quo considerandum est maiorem extremitatem in conclusione predicari.

ertius uero modus est tertie figure quociens ex uniuersali & particulari affirmatiua particularis affirmatio concluditur. Si enim .a. t̃minus de quodam .c. & .b. terminus de om̃ .c. t̃mino predicetur concluditur .a. terminus de quodam .b. t̃mino predicari per duplicem conũsionem. Qm̃ enim .b. terminus de om̃ .c. termino predicatur .A. terminus de quodam .c. termino predicat̃. Particularis affirmatiua semp sibi ipsa conuertitur. C. terminus de quodam .a. termino predicabitur. Sunt igitur ppositiones sic .B terminus de omni .c. termino. C. ũ terminus de quodam .a. termino predicatur. Quod si ita est colligitur in prime figure modo tertio b. terminum de quodam .a. termino predicari. atq; ita particularis affirmatiua conuertitur. & .a. t̃minus de quodam .b. termino predicabitur. Et erunt dupplices conuersiones una ppositionis alia conclusionis. Sit enim a. iustum .b. uirtus .c. bonum. Siquis ergo sic dicat. Quoddam bonum iustum ẽ. Omne bonum uirtus est concludat necesse est. Quedã uirtus iusta ẽ.

uartus modus tertie figure ẽ. quociens ex uniuersali affirmatione & particulari affirmatione particularis affirmatio colligit̃. Nam si a. terminus de om̃ .c. termino predicetur. B. ũ terminus in quodã .c. fit. concluditur .a. terminum de quo .b. termino predicari p conuersionem. Si enim .b. terminus de quodam .c. termino predicet̃. & .c. terminus de quodam .b. t̃mino predicet̃. qm̃ particularis affirmatio sibi ipsi conuertitur. & fit sillogismus in prime figure tertio modo qui fit ex uniuersali affirmatiua & particulari affirmatiua particularem colligens affirmatiuam ut sit sillogismus hoc modo. A. terminus in omni .c. & .c. terminus in quodam .b. Igitur A. terminus in quodam .b. Sit enim. a. uirt̃ b. iustum .c. bonum. Siquis igitur sic dicat omne bonum uirtus est. Quoddam bonum iustum concludet qm̃ quoddam iustum uirtus est.

uintus modus tertie figure ẽ. quociens ex particulari negatione et uniũ-

sali affirmatione particularis colligitur negati-
ua. Sed hic modus per conuersionem probari non
potest sed per impossibilitatem sicut quartus mo-
dus secunde figure probaturus est. Si enim .a. terminus
de quodam .c. termino non predicetur. B. uero de
omni .c. predicetur. A. terminus de quodam
b. non predicatur. Nam si non est ita erit illud
uerum. a. terminus de omni .b. termino predi-
cari. Sed .b. terminus de omni .c. termino pre-
dicatur. A. igitur terminus de omni .c. ter-
mino predicabitur quod fieri non potest.
Prius enim ita positus est .a. terminus ut de quo-
dam .c. termino non predicaretur. Quod si ge-
neralis affirmatio in conclusione sillogismi
non est ut sit .a. terminus in omni .b. termino
erit huic contraiacens particularis negatio
ut .a. terminus de quodam .b. termino non pre-
dicetur. Sit enim .a. malum .b. iustum .c. bo-
num. Si quis igitur sic dicat. Quoddam bo-
num malum non est. Quoddam iustum bo-
num. concludat necesse est. Quoddam iustum
malum non est.

ertius modus tercie figure est quociens
ex uniuersali negatiua et particulari
affirmatiua particularis negatio colligitur
per conuersionem. Nam si .a. terminus in nul-
lo .c. termino sit. B. uero terminus de quodam
c. termino predicetur fit conclusio. a. ter-
minum de quodam .b. termino non pre-
dicari. Nam si .a. terminus de nullo .c. ter-
mino predicetur. B. uero terminus de quodam
c. termino predicabitur. Et .c. terminus de
quodam .b. termino predicabitur quoniam par-
ticularis affirmatio conuerti potest. fit igitur
talis sillogismus. ut .a. terminus de nullo .c.
termino predicetur. C. terminus de quodam
b. termino predicetur. et .a. terminus de quo-
dam .b. termino non predicetur. Sit enim .a.
malum .b. iustum .c. bonum. Si quis igitur sic di-
cat. Nullum bonum malum est. Quoddam
bonum iustum est. concludet quoddam ius-
tum malum non est.

is igitur expeditis quid sillogismus
ipse sit diffiniendum est. Diffinitur au-
tem sic. Sillogismus est oratio in qua positis
quibusdam et concessis aliud quiddam quam
sunt ea que posita concessa sunt necessario
contingit per ipsa que concessa sunt. Orationem
enim esse diximus sillogismum iccirco quoniam omnis
diffinitio a genere trahitur. Genus autem sil-
logismi est oratio. Quod autem dictum est
In qua positis quibusdam et concessis ita intel-
ligendum est quasi sic dictum esset secundum quam
positis et concessis. Ut enim sillogismus fiat
ante aliquid apponente dicitur. quod audi-
ens concedat. Quod si ille concesserit concludit
et perficit sillogismum. iccirco quod res dubie
per quedam concessa explicita monstrantur.
Concedentur autem equaliter et affirmatio
et negatio uera. Cetera uero in diffinitione sillogis-
mi talia sunt que non integre dispositos sillogis-
mos a sillogismorum uerorum diffinitione discer-
nunt. Nam quod dictum est in qua positis quibus-
dam sumptorum scilicet propositionum multi-
tudo monstratur. Sunt enim qui putant esse
huiusmodi sillogismos in quibus tantum una
propositio est et una conclusio. Qualis est hic.
Uides? uiuis igitur. homo es? animal igitur es. et alia
huiusmodi quos scilicet ueteres in sillogismis
non acceperunt ita. Sillogismus enim est
aliquorum collectio. At uero collectio non nisi
plurimorum est. et quicumque unam posuit pro-
positionem ille non colligit. Nullum igitur
faciet sillogismum. Debet autem sillogismus
ut angustissimus sit duabus propositionibus com-
probari. Quod autem dictum est aliud quiddam
necessario euenire quam sunt ea que conces-
sa sunt. quoniam frequenter tales ab aliquibus fiunt
sillogismi ut ea que proposuerunt ipsa etiam
in collectione concludant. ut est hic. Si homo
es. homo es. homo autem es. homo igitur es.
Idem enim concludit quod ante proposuit
atque ideo ad istorum discretionem aliud
quiddam contingere debere dictum est quam
sunt ea que concessa sunt. Ut in superioribus om-
nibus sillogismis quos in trium figurarum mo-
dis et demonstratione proposuimus. Tales uero
sillogismi quales nunc dicti sunt perridiculi
sunt quod id quod ante concessum est quasi
dubium quiddam in conclusione colligitur
Nam quod positum est necessario continge-
re ad hoc pertinet. quoniam frequenter ad inductio-
nem uere quedam propositiones sunt quarum
conclusio nullo modo uera est. Ut si quis dicat

Qui musicam nouit musicus ē et concedatur. & qui arithmeticam arithmeticus. ē. & qui medicinam medicus ē. & qui bonum bonus est. Cum igitur hec omnia concessa sunt dicat. & qui malum nouit malus ē. Quod quasi superioribus simile ee uidetur. Sed omnino falsum est. Boni enim homines non aliter cauerēt nisi mala nouerint. atque ideo propter has conclusiones que fiunt per eas propositiones que per inductionem dicuntur addictum est conclusiones in sillogismis necessarias contingere ex necessitate contingere. Est enim alia expositio sed in analeticis nris iam dicta est. Illud u quod dictum ē. per ipsa que posita sunt hoc propter eos dictum ē. qui tales faciunt sillogismos in quibus aut minus aliquid aut plus aut aliud propositum est quam proponi debuerat. [S]unt autem huiusmodi syllogismi si quis ita dicat. Socrates homo est. Omnis homo animal ē. & concludit. Socrates igitur animatus est. Minus proposuit quod non dixit. Omne animal ee animatum. Nam si sic proposuisset recte socratem animatum ee concluderet et ita dicendo. Socrates homo ē. Omnis homo enim animal ē. & omne animal animatum est. Socrates igitur animatus est. Plus autem proponere est hoc est. Ut si quis hoc dicat. Omnis homo animal ē. Omne animal animatum. sed et sol in ariete ē. Omnis igitur homo animatus est. Hoc uero superfluum est. quod solem ee in ariete interposuit. Aliud autem quam necesse est quiddam proponit hoc modo. Ut si quis dicat hoc. Omnis homo animal est. Uirtus autem bonum ē. Omnis igitur homo animatus est. Nulla enim harum propositionum ad rem pertinet quam concludere cupiebat. [E]xpedita igitur sillogismi diffinitione ad ipsorum modorum naturam resolutionemque ueniamus. & prius omnes in ordine disponantur modi prime figure. Quorum primus hic est.

[O]mne iustum bonum est.
[O]mnis uirtus iusta est.
[O]mnis uirtus bona est.

[N]ullum bonum malum est.
[O]mne iustum bonum est.
[N]ullum iustum malum est.

[O]mne bonum uirtus est.
[Q]uoddam iustum bonum est.
[Q]uoddam iustum uirtus est.

[N]ullum bonum malum est.
[Q]uoddam iustum bonum est.
[Q]uoddam igitur iustum malum non est.

[O]mne iustum bonum est.
[O]mnis uirtus iusta est.
[Q]uoddam igitur bonum uirtus est.

[N]ullum bonum malum est.
[O]mne iustum bonum est.
[N]ullum igitur malum iustum est.

[O]mne bonum uirtus est.
[Q]uoddam iustum bonum est.
[Q]uedam igitur uirtus iusta est.

[O]mne bonum iustum est.
[N]ullum malum bonum est.
[Q]uoddam igitur iustum malum non est.

[Q]uoddam bonum iustum est.
[N]ullum malum bonum est.
[Q]uoddam igitur iustum malum non est.

[N]ullum malum bonum est.
[O]mne iustum bonum est.
[N]ullum igitur iustum malum est.

[O]mne iustum bonum est.
[N]ullum malum bonum est.
[N]ullum igitur malum iustum est.

[N]ullum malum bonum est.
[Q]uoddam iustum bonum est.
[Q]uoddam igitur iustum malum non est.

[O]mne iustum bonum est.
[Q]uoddam malum bonum non est.
[Q]uoddam igitur malum iustum non est.

ullum bonum iustum est.
inne bonum uirtus est.
uędam uirtus iusta est.;

inne bonum uirtus est.
inne bonum iustum est.
uoddam iustum uirtus est.;

ullum bonum malum est.
inne bonum iustum est.
uoddam g iustum malum n est.;

uoddam bonum iustum est.
inne bonum uirtus est.
uędam uirtus iusta est.;

inne bonum uirtus est.
uoddam bonum iustum est.
uoddam g iustum uirtus est.;

uoddam bonum malum n est.
inne bonum iustum est.
uoddam g iustum malū n est.;

ullum bonum malum est.
uoddam bonum iustum est.
uoddam g iustum malum n est

n sunt omnes trium figurarum modi quorum primę figurę primi quattuor indemonstrabiles nominantur et dicti.id est sine aliqua conůsione monstrati. Indemonstrabiles autem qin non per alios demonstrantur. Et pfecti dicuntur qin pse ipsos comprobantur. & pmi qin positione & natura pmi sunt & in eos omnes cęteri resoluuntur. Illi ů quinq; modi primę figurę impfecti & pconůsionem sunt

cdę ů uel tertię figurę oms impfecti sunt qin pprios primę figurę modos quattuor comprobantur. Namq; in ipsos resoluuntur. ut eos pconuersionem resoluam & pimpossibilitatem ut duo illi supius monstrati sunt. Considerem g eorum pncipia qin unde nascuntur in id ipsum resoluuntur. Quintus igitur primę figurę modus de primo figurę modo pcreatur. binis enim ppositionib; priorib; manentib; conclusio primi particularit conuersa quantum efficit sillogismum quod in subiecta descriptione declaratur

ine iustū bonū ē.	ine iustū bonū ē.
insurť iusta ē.	insurť iusta ē.
nin g uirť bonaē.	uoddā g bonū uirť ē.

ectus ů primę figurę modus de scdo pmę figurę modo. capit principium. manentib; enim priorib; duab; ppositionib; scdi modi uniůsali conclusione uniuersaliter conuersa. sextus nascitur sillogismus ut subiecta descriptio docet.

ullū bonū malū ē.	ullū bonū malū ē.
ine iustū bonū ē.	ine iustū bonū ē.
ullū iustū malū ē	ullū malū iustū ē.

eptimus primę figurę modus de tcio primę figurę modo nascitur. Manentib; enim porib; ppositionib; particulari affirmatione in conclusione conůsa septimi modi collectio precreatur.;

ine bonū uirť ē.	ine bonū uirť ē.
ddā iustū bonū ē.	ddā iustū bonū ē.
ddā g iustū bonū ē	uędā uirť iusta ē.

ctauus uel nonus primę figurę modus in quartum pmę figurę modum resoluuntr. Vnde etiam initium habent. Octauus resoluitur in quartum hoc modo. Prima enim quarti in scda octaui uniuersaliter conuersa. & prima ppositione octaui modi particulariter in scda quarti modi conůsa eadem conclusio colligitur negatiua particularis.

ullū bonū malū ē.	ine bonū iustū ē.
ddā iustū bonū ē.	ullū malū bonū ē.
ddā iustū malū n ē.	ddā iustū malū n ē.

onus uero modus in quartum resoluitur sic. Prima enim quarti in secunda noni ppositione uniuersaliter conuertatur. & scda quarti in prima noni rursus particulariter conuertatur. et eedem conclusiones maneant. negatio particularis. Resolutis g quinq; pmę figurę in quattuor supiorib; scdę figurę quattuor modos in prioris figurę quattuor modos resoluamus. quorum tres pconůsionem resoluuntur.

Vnus ū sic. id ē quartus p solam impossibilitatem. At ū primus et scđs secđe figure modus in scđm p̄ orū figure modum resoluuntur. & resoluitur primus sic. Conuersa enim prima uniuersali negatione uniuersaliter. & manente scđa uniuersali affirmatione. eadem conclusio nascitur utrorumq;

ullū bonū malū ē.	ullū malū bonū ē.
ōme iustum bonū ē.	ōme iustū bonū ē.
ullū iustū malū ē.	ullū iustū malū ē.

ecđe figure scđs modus in p̄me figure scđm modū resoluitur sic. Conuersa uniuersaliter prima & scđa ppositione & scđa & prima manente: uniuersaliter fit conuersa conclusio.

ullum bonū malū ē.	ōme iustum bonū ē.
ōme iustū bonum est.	ullū malū bonū ē.
ullū iustū malū ē.	ullū malū iustū ē.

ertius modus secđe figure de quarto modo prime figure pcreatur. Vt enim uniuersalis negatio in primam ppositionem uniuersaliter conuertatur. & secđe ppositiones maneant: idem sillogismi terminis ppositioq; colligitur.

ullū bonū malū ē.	ullū malū bonū ē.
q̄dd̄ā iustū bonū ē.	q̄dd̄ā iustū bonū ē.
q̄dd̄ā iustū malū n̄ ē.	q̄dd̄ā iustū malū n̄ ē.

uartus modus secđe figure est p conuersionem in superiorus aliquem prime figure modum retorqueri non potest. sed est p impossibile demonstratus. Hic quoq; p impossibile ad superiores reducitur modos. Et qm̄ omīs secđe figure modi p impossibile demonstrantur: ideirco nos quoq; inchoantes a quarto omīs p impossibile demonstrantur. Nam quartus secđe figure modus in p̄me figure modum soluetur p impossibilitatem. Tertius in scđm. Scđs in tertium. Primus in quartum. quod hoc modo liquebit. Si quis enim duas istas concesserit ppositiones id est omne bonum uirtus est & quoddam iustum uirtus non est. necesse est conclusionem quoq; concedat que est. Quoddam igitur iustum bonum non est. Nam si hec falsa ē. erit contrariacens uera. Omne iustum bonum est. Sed illam concessit que est prima quarti modi. id ē. omne bonum uirtus est. Ex his ḡ concludat. Omne igitur iustum uirtus est. Sed prius concessit scđam q̄rti modi ppositionem que est. Quoddam iustum uirtus non est. Nunc ū concedit. Omne iustū uirtus est. Duas contrariacentes sibi simul conclusurus est quod fieri non potest. Hoc autem ideirco euenit quia quarti conclusio modi in p̄mi modi scđam ppositionem conuersa ē. Quod si scđa ppositio p̄mi modi in quarti conclusionē non colligitur quarti conclusio. id ē particularis negatio p manebit. Sed ne forte conturbet quod alios t̄minos in resoluendo posuim̄ modo quam sup̄ in disponendo. Non enī in terminis laboramus modo sed in figuris & modis & complexionib; constituendis atq; resoluendis opam consumimus. Eodem modo & c̄ri secđe figure in primis quattuor resoluimus.

ōme bonū uirt̄ ē.	ōme bonū uirt̄ ē.
q̄dd̄ā iustū uirt̄ ē.	ōme iustū bonū ē.
q̄dd̄ā ḡ iustū bonū n̄ ē.	ōme ḡ iustū uirt̄ ē.

ertius secđe figure modus in scđo prime figure modo resoluitur sic. Si quis duas p̄mas tertii modi concesserit particularem quoq; negationem concludet que ē. Quoddā ḡ iustum bonū non est. Nam si hec falsa ē. uera erit contrariacens que est. Omne iustum bonū est. Sed etiam illa concessa est que ē. Nullum bonum malum ē. Ex his ḡ colligitur: Nullum ḡ iustum malū est. & p̄us concessa erat. Quoddam ḡ iustum malū est. Nunc ū nullum iustum malum ē. Duas sibi contrariacentes uno tempore concedet quod fieri non potest. Sublata ḡ uniuersali conclusione que est omne iustum bonum est remanebit particularis negatio. Quoddam iustum bonū non est.

ullū bonū malū ē.	ullū bonū malū ē.
q̄dd̄ā iustū malū ē.	ōme iustū bonū est
q̄dd̄ā ḡ iustū bonū n̄ ē.	ullū ḡ iustū malū ē.

ecđs secđe figure in tertio p̄me figure modo sic resoluitur: Si quis duas secđe figure ppositiones concesserit conclusionem quoq; concedet. Nichil ḡ iustum bonum est. Nam si hec falsa est uera erit contrariacens ei particularis affirmatio. Quoddā iustum bonum est. Sed idem concessit illam que est. Omne bonum uirtus est. Concludat necesse est. Quoddam ḡ iustum uirtus est qm̄ ante concesserat scđam scđi modi que est. Nullum iustū uirtus est. Duas sibi contrariacentes uno tempore concedit. Quod fieri non potest

[O]mne bonum virtus est.	Omne bonum virtus est.
Nullum iustum virtus est.	Quoddam iustum bonum est.
Nullum igitur iustum bonum est.	Quoddam igitur iustum virtus est.

[..]rimus tertium secunde figure in quartum prime figure sic resolvitur. Qui concedit duas propositiones primi modi concedat necesse est et conclusionem. Nam si illa falsa est erit vera contraiacens ei particularis affirmatio que est. Quoddam iustum bonum est. Sed idem concessit illam que est. Nullum bonum malum est. concludat necesse est. Quoddam igitur iustum malum non est qui ante concesserat illam que est. Omne iustum malum est. Uno tempore duas contraiacentes concedit quod fieri non potest. Sublata igitur particulari affirmatione que est. Quoddam iustum bonum est. illa que est nullum iustum bonum est

[N]ullum bonum malum est.	Nullum bonum malum est.
Omne iustum malum est.	Quoddam iustum bonum est.
Nullum igitur iustum bonum est.	Quoddam igitur iustum malum non est.

[S]equitur ut tertie figure modos ad primos quattuor reducamus quorum quintus per conversionem et per impossibilitatem ad primos quattuor resolvuntur. Unus vero solus id est quintus per solam impossibilitatem in priore resolvitur. Primus tertie figure modus in tertium prime figure modum hoc modo resolvitur. Si enim prima propositio tertii modi prime figure maneat. et secunda propositio universaliter convertatur et fit secunda propositio primi modi tertie figure eadem conclusio procreatur affirmatio particularis

[O]mne bonum iustum est.	Omne bonum iustum est.
Quedam virtus bona est.	Omne bonum virtus est.
Quedam virtus iusta est.	Quedam virtus iusta est.

[Ni]hil certe sic. Quia superius talem sillogismum dixeram terminis commutatis quem aristoteles dissimilem non putat.

[Se]cundus modus tertie figure in quartum modum prime figure hoc modo resolvitur. Si enim prime propositiones secundi tertie figure modi et quarti modi prime figure maneant quarti vero modi prime figure secunda propositio universaliter convertatur et fit secunda propositio secundi modi tertie figure eadem conclusio procreatur.

[N]ullum bonum malum est.	Nullum bonum malum est.
Quoddam iustum bonum est.	Omne bonum iustum est.
Quoddam igitur iustum malum non est.	Quoddam iustum malum non est.

[T]ertius modus tertie figure in tertium modum prime figure resolvitur. Si enim prima propositio tertii modi prime figure et secunda propositio tertii modi tertie figure maneat et secunda propositio tertii modi prime figure particularis particulariter convertatur et fit prima tertii modi tertie figure conversa particulariter conclusio nascitur.

[O]mne bonum virtus est.	Quoddam bonum iustum est.
Quoddam iustum bonum est.	Omne bonum virtus est.
Quoddam iustum virtus est.	Quedam virtus iusta est.

[Q]uartus modus tertie figure in tertium modum prime figure resolvitur. Si enim utrorumque prime maneant propositiones et secunde particulares particulariter convertantur eedem conclusiones nascuntur.

[O]mne bonum virtus est.	Omne bonum virtus est.
Quoddam iustum bonum est.	Quoddam bonum iustum est.
Quoddam iustum virtus est.	Quoddam iustum virtus est.

[R]eliquus sextus sillogismus tertie figure de prime figure quarto procreatur. Manentibus enim primis eorum propositionibus et secundis particulariter immutatis particularis utroque conclusio manebit.

[N]ullum bonum malum est.	Nullum bonum malum est.
Quoddam iustum bonum est.	Quoddam iustum bonum est.
Quoddam iustum malum non est.	Quoddam iustum malum non est.

[Q]uintus autem qui restat sicut ante per impossibile probatur ita etiam nunc per impossibilitatem resolvitur. Sed quemadmodum unus fuerit resolutus eodem ordine omnes resolvendi sunt. Resolvitur autem sextus tertie figure modus in tertium prime figure modum. Quintus modus tertie figure solvitur in primum prime figure modum. Quartus tertie figure modus resolvitur in quartum prime figure modum. Tertius tertie figure modus resolvitur in secundum prime figure modum. Secundus tertie figure modus resolvitur in primum prime figure modum. Primi tertie figure modi resolvuntur in secundos prime figure modos. Resolvitur autem per impossibilitatem sextus tertie figure modus in prime figure tertium modum hoc modo. Si quis duas propositiones sexti modi tertie figure concesserit concedat et necesse est conclusionem que est. Omne iustum malum est. Sed iam concessit

33

secūdam ꝓpositionem. Quoddā bonum iustum ē. Ex his ergo concedat necesse ē. Quoddam bonū malū ē. qui iam ante concesserat primam ꝓpositionem sexti modi tertię figurę quę est. Nullū bonum malum est. Uno tempore duas sibi contraiacentes concedit quod fieri non posse descriptio declarat.

ullū bonū malū ē.	mē iustū malū ē.
ddā bonū iustū ē.	ddā bonū iustū ē.
ddā iustū malū n̄ ē.	ddā bonū malū ē.

oc modo omnes ceteri modi tertię figurę in primos modos primę figurę feruntur. quod subiecta descriptio declarat. In qua post quintus qui ꝑ conuersionem resolui non potuit ꝑ impossibile resolutus est.

ddā bonū malū n̄ ē	mē iustū malū ē.
mē bonū iustū est.	mē bonū iustū ē.
ddā iustū malū n̄ ē.	mē bonū malū ē.

mē bonū uirtꝰ ē.	ullū iustū uirtꝰ ē.
ddā bonū iustū ē.	ddā bonū iustū ē.
ddā iustū uirtꝰ ē	ddā bonū uirtꝰ n̄ ē.

ddā bonū iustū ē.	ulla uirtꝰ iusta ē.
mē bonū uirtꝰ est.	mē bonū uirtꝰ ē.
uedā uirtꝰ iusta ē.	ullū bonū iustū ē.

N resolutione secūdi modi tertię figurę in primum modum primę figurę. hec impossibilitas euenit quod duas contrarias concedet uno tempore. Quod fieri nequit. Nunquam enim duę contrarię uno tempore in una ꝓpositione simul uerę inueniuntur.

ullū bon̄ malū ē.	mē iustū malū ē.
mē bonū iustū ē.	mē bonū iustū ē.
ddā iustū malū n̄ ē.	mē bonū malū ē.

t in sequenti quoq; sillogismo duas concedit contrarias quod impossibile est.

mē bonū iustū ē.	ulla uirtꝰ iusta ē.
mē bonū uirtus ē.	mē bon̄ uirtꝰ ē.
uedā uirtꝰ iusta ē.	ullū bonū iustū ē.

ec nos illud conturbet quod in quibusdā contraria ꝓpositio & conclusio inueniuntur. in quibusdam ū contraiacens. Nam equaliter peccabit qui utrasq; contraiacentes concessit tanquam si utrasq; contrarias. Nam quomodo contraiacentes uno tempore uere ēē nunquā possunt sic etiam & contrarię.

mē bonū uirtꝰ ē.	ullū iustū uirtꝰ ē.
mē bonū iustū ē.	mē bonū iustū ē.
ddā bonū uirtꝰ ē.	ullū bonū uirtꝰ ē.

ec de kathegoricorū sillogismorum introductione aristotilem plurimum sequens et aliqua de theophrasto uel porphyrio mutuatus quantum parceas introducendi ꝑmittebat expressi. Si qua ū desunt in analeticis nr̄is cautius exprimemus. Nunc ū quantum ad solam kathegoricorum sillogismorū formam. Expectebat ꝑfectum nobis ē. & ad cumulum introductionis elaboratum. Nec nos hoc conturbet si quę hic ꝓpositiones & conclusiones falsę sunt quandoquidem n̄ ueritate rerum sed conexiones sillogismorum figuras et modos suscepimus disserendas. Namq; hic cognitis si quos ad ꝑfectū studium loycę disciplinę disputationis subtilitas traxerit prius de ambiguis disputationib; discant post ab his ueritas in reb; mendaciumq; meditabitur .,;

TUDIUM SAPIENTIE q; phylosophiā uocamus plerisq; uidetur tres species seu partes habere. Naturalem. moralē. & de qua nunc ꝓposui.

Rationalem. Qua connectitur ars disserendi. Sed
cum differamus orationem cuius uarie species sunt.
Ut imperandi. mandandi. Succensendi. Optandi.
fouendi. Irascendi. Odiendi. Inuidendi. Fauendi.
miserandi. Admirandi. Contempnendi. Obiur-
gandi. Penitendi. Deplorandi. Tum uoluntatem
afferendi. Tum metum incutiendi. in quibus ora-
toris excellentius est. Lata anguste angusta la-
te. uulgata decenter. Noua usitate. Usitata no-
ue. Extenuare magna maxima minimis posse
efficere. Aliaque id genus plurima. Est una inter
has ad propositum potissima. que pronuntiabilis
appellatur. absolutam sententiam comprehen-
dens sola ex omnibus ueritati aut falsitati obnoxia.
Quam uocat sergius effatum. Uarro proloquium.
Cicero. enuntiatum. Greci. Protasim. Tum axio-
ma. ego uerbum e uerbo. Tum protensionem. Tum
rogamentum. familiarius tamen dicetur
propositio. Propositionum igitur proinde ut ip-
sarum conclusionum due species sunt. Altera pre-
dicatiua que etiam simplex est. Ut si dicamus
Qui regnat beatus est. Altera substitutiua uel
conditionalis que etiam composita est. Ut aiat
qui regnat si sapit beatus est. Substituimus enim
conditionem qua nisi sapiens est non sit beatus.
Nos nunc de predicatiua dicemus. quia natura
prior est. ac uelut elementum substitutiue.
Sunt et alie differentie. Quantitatis et qualita-
tis. Quantitatis quidem quod alie uniuersales
sunt. Ut omne spirans uiuit. Alie particulares
ut quedam animalia non spirant. Alie indefini-
te. ut animal spirat. Non enim diffinit utrum
omne an aliquod. Sed tamen pro particulari
semper ualet quia tutius est id ex incerto acci-
pere quod minus est. Qualitatis autem quod
alie dedicatiue sunt quod dedicant aliquid
de quopiam ut uirtus bonum est. Dedicat enim
uirtuti esse bonitatem. Alie abdicatiue que ab-
dicant aliquid de quopiam. ut uoluptas non est
bonum. Abdicat enim uoluptati inesse bonita-
tem. At stoici hanc dedicatiuam putant cum in-
quiunt euenit cuidam uoluptati bonum non
esse. Ergo dedicat quid euenerit ei id est quid
sit. Iccirco inquiunt dedicatiua est. quia ei in
quo negauit esse dedicat id quod non uidetur
esse. Solum autem abdicatiuum uocant cui
negatiua particula preponitur. Uerum quidem

hi cum maluis tum in hac re uincuntur. Si quis ita
rogauerit. Quod nulla substantiam non habet
non est. Cogentur enim secundum quod dicunt. Con-
fiteri esse quod non est. Quod nullam substantiam
habet. Ceterum propositio ut ait in theteto plato
duabus paucissimis orationis partibus constat. No-
mine et uerbo ut apuleius disserit. Quod aut
uerum aut falsum est et ideo propositio est. Unde
quidam rati sunt has duas solas orationis par-
tes esse quod ex his solis fieri possit perfecta oratio
id est quod habunde sententiam comprehenderit.
Aduerbia uero et pronomina et participia et coniuncti-
ones et id genus cetera que grammatici nu-
merant. non magis partes orationis esse quam
nauium aplustria. et hominum pilos. aut
certe in uniuersa compage orationis uice cla-
uorum et picis et glutinis deputanda. Porro ex
duabus predictis partibus altera subiectiua nomi-
natur uelut subdita. Ut apuleius. Altera decla-
ratiua ut disserit. non disserit. Declarat enim
quid faciat apuleius. Dicet autem eadem in
manente utramuis partem in plura uerba pro-
tendere. Ut si pro apuleio dicas philosophum platoni-
cum maudaurensem. Item pro disserendo dicas
eum uti oratione. Plerumque autem subiectiua
minor est declaratiua maior. Est tamen hanc
modo sed alias quoque subiectiuas comprehendens
Non enim solus apuleius disserit sed et alii
plurimi qui sub eadem declaratione possunt
contineri nisi forte proprium cuipiam de eo decla-
retur. Ut si dicas. Qui equus est hinnibilis est
Proprium est equi hinnire. et iccirco in his propriis par
est declaratiua par subdita. At non ut in ceteris
maior quippe commutata uice eadem possit
subdita fieri. Et qui prius habuerit subditam
nunc habet sui declaratiuam. Ut si uerso ordine
ita dicas quod hinnibile est equus est. At non
itidem ubi impares partes conuertere uices pos-
sis. Non enim quia uerum est. Omnem hominem
animal esse iccirco si conuertas uerum erit omne
animal hominem esse. neque enim ut proprium est
equi hinnibile. ita proprium hominis est animal
esse. cum sint animalia alia innumerabilia.
Agnoscetur hic de pluribus declaratiua licet
conuerso ordine rogamentum proponatur.
Primo quod plura comprehendere potest
declaratiua quam subdita. Dehinc quod numquam

uocabulo sed semper uerbo terminatur. Quo pre(ci)pue etiam in illis proprietatibus a pari subiectiua discernitur. Id etiam pro similitudine tenendum est quia ut sunt propositiones definite et indefinite ita etiam constat particulas tam subiectiuas quam declaratiuas partim definitas esse. Ut homo animal. partim indefinitas non homo. non animal. Non enim diffiniunt quid sit cum hoc non sit sed tamen ostendunt aliud preter hoc esse. Nunc dicendum est quemadmodum quattuor ille propositiones inter se affecte sunt quas abre est in quadrata formula spectare. Sint igitur in superiore linea ut infra scriptum est. Uniuersalis dedicatiua et abdicatiua. Ut omnis uoluptas bona est. Omnis uoluptas bona non est. Dicanturque hee inter se incongrue. Item in inferiori linea sub utraque particulares subnotentur. Quedam uoluptas bona est. Quedam uoluptas bona non est. Dicanturque inter se he subpares. Deinde ducantur oblique linee angulares. altera pertingens ab uniuersali dedicatiua ad particularem abdicatiuam. Altera uero a particulari dedicatiua ad uniuersalem abdicatiuam. Que inter se et qualitate et quantitate contrarie alterutre nominentur quod iam necesse est alterutram ueram esse. que dicuntur perfecta pugna et integra. At inter subpares et incongruas pugna diuidua est quod incongrue nunquam quidem fiunt simul uere. interdum simul mentiuntur. Subpares autem mutata uice nunquam quidem simul mentiuntur. interdum tamen simul uere fiunt. Et ideo utriusuis harum reuictio confirmat alteram non tamen et utriusuis confirmatio reuincit alteram. De incongruis qui utramuis posuit utique alteram tollit non tamen mutata uice qui utramuis tollit utique alteram ponit. Enimuero de alterutris qui utramuis comprobat utique alteram refutat. Et qui alteram refutat utique alteram comprobat. Ceterum uniuersalis utrauis particularem suam comprobata utique confirmat reuicta non utique infirmat. Particularis autem uersa uice uniuersalem suam reuicta utique infirmat probata utique non confirmat. Hec omnia ut diximus ex ipsis propositionibus facile ostenduntur infrascriptis.

Certum est enim quid concedat quid aliquid proposuerit. Destruitur autem utrauis uniuersalis trifariam. dum aut particularis eius falsa ostenditur. aut utrauis ex duabus ceteris uera siue incongrua siue subneutra. Instruitur autem uno modo si alterutra eius falsa ostenditur. Contra particularis uno quidem modo destruitur si alterutra eius uera ostenditur. Instruitur autem trifariam. si aut uniuersalis eius uera est. aut utrauis ex duabus ceteris falsa siue subpar eius siue subneutra. Eadem seruabimus et in equipollentibus propositionibus. Equipollentes autem dicuntur que alia enuntiatione tantundem possunt et simul uere fiunt. aut simul false. altera ob alteram scilicet sicut indefinita et particularis. Item omnis propositio si assumat in principio negatiuam particulam fit alterutra eius equipollens. Ut cum sit uniuersalis dedicatiua. Omnis uoluptas bona est. Si ei negatio preponatur fiet non omnis uoluptas bona tantundem ualens quantum ualebat alterutra eius. Quedam uoluptas non est bona. Hoc in ceteris propositionibus tribus intelligendum est. Deinde de conuersione. Conuersibiles propositiones dicuntur uniuersalis abdicatiua et alterutra eius id est particularis dedicatiua. eo quod particule earum subiectiua et declaratiua possunt semper inter se seruare uices permanente conditione ueritatis aut falsitatis. Nam ut uera est propositio. Nullus prudens impius. ita si conuertas partium uices uerum erit. Nullus impius prudens. Item ut falsum est. Nullus homo est animal. ita si conuertas falsum erit. Nullum animal est homo. Pari ratione et particularis dedicatiua conuertitur. Quidam grammaticus homo est. et contra. Quidam homo grammaticus est. Quia due cetere propositiones semper facere non possunt. quamquam interdum conuertantur nec tamen conuersibiles dicuntur. Nam qui alicubi fallitur certo repudiatur. Ergo unaquaque propositio per omnes significationes reperienda est. an etiam conuersa congruat. Hec uniuerse uere sunt iste. sed quinque sole. Aut enim proprietas alicuius declaratur. Aut genus. Aut differentia. aut finis. aut accidens. Nec preter hec unquam inueniri potest in ulla propositione. Ut si hominem substituas

quicquid de eo dixeris. aut proprium eius significa-
bilis ut cachinnabile. aut genus ut animal.
aut differentiam. ut rationale. aut diffinitionem
ut animal rationale mortale. aut accidens ut
orator. Quippe omne declaratiuum alicuius. aut
potest eius uicissim fieri subiectiuum. aut non
potest. Sed si potest. aut significat quid sit et
est diffinitio. aut non significat et est proprium
Sin autem non potest. aut id est quod in diffi-
nitione poni debeat atque est genus uel differen-
tia aut quod non debeat. et est accidens. Igitur
per hec agnoscitur particularis abdicatiua non
esse conuersibilis. Vniuersalis autem dedi-
catiua et ipsa quidem non est conuertibilis sed
particulariter tamen non potest conuerti
ut sit omnis homo animal. non potest
conuerti ut sit omne animal homo sed par-
ticulariter potest ut Quoddam animal ho-
mo; Verum in simplici conuersione que in
conclusionum illationibus reflexio nomina-
tur. Est enim et altera propositionum conuer-
sio que non tantum ordinem sed etiam ipsas
particulas in contrarium producit. ut que de-
finita est indefinita fiat. et contra que indefi-
nita est definita. Hanc uicissim relique due
ita mittunt. Vniuersalis dedicatiua et par-
ticularis negatiua. Vt omnis homo animal est
Omne non animal non homo. Item. Quoddam
animal non est rationale. Quoddam non ra-
tionale non est non animal. Id ita ut dictum
per illas quinque predicatas species explorabis.
Coniugatio autem propositionum dicatur
ipsa conexio. Earum per aliquam communem par-
ticulam qua inter se copulantur. ita enim
possunt ad unam conclusionem consentire
que particula communis necesse est. Vt
aut in utraque propositione subiecta sit. aut
in utraque declarans. aut in altera subiecta
aut in altera declarans. Tres igitur coniugatio-
nes formule fiunt quarum prima dicatur
cum illa communis particula in altera sub-
iecta in altera declarans est. Qui ordo non
tantum enumeratione sed conclusionum
dignitate contentus est. Quippe ultima
formula est tercia quia nichil in ea nisi par-
ticulare concluditur. Hac superior est secunda
que habet conclusiones uniuersales sed

tamen abdicatiuas tantum. Et ideo sic prima
pollet. quia in omne genus illationum conclu-
ditur. Dico autem illationem uel illatiuum
rogamentum quod ex acceptionibus colligitur
et infertur. Porro acceptio fit propositio que con-
ceditur a respondente ut si quis ita proponat
ita. Est ne omne honestum bonum? Propositio
est. Et si assentire se dicat fit acceptio remota con-
clusio. Coniugatione que et ipsa tamen commu-
niter uocatur propositio. Omne honestum bonum
est. Huic iunge alteram acceptionem similiter posi-
tam et concessam. Omne bonum utile est. Ex hac coniuga-
tione ut inferius ostendimus primi modi fit illatiuum
si directim uniuersale. Omne igitur honestum utile est
Si reflexim particulare. Quoddam igitur utile hones-
tum est. Quia particulariter tantum in reflexio-
nibus conuerti potest uniuersalis dedicatiua.
Directim autem dico inferri cum eadem parti-
cula subiecta est tam in coniugatione quam
in ipsa illatione. Itemque declarans est eadem est
utrobique. Reflexim uero cum hoc fit uersa uice.
Ceterum tota ratiocinatio ista que ex accepti-
onibus et illatione constat et collectio uel con-
clusio nominatur. Secundum aristotilem commo-
dissime potest diffiniri. Oratio in qua concessis
aliquibus quiddam preter illa que concessa
sunt necessario euenit. sed per illa ipsa concessa.
In qua diffinitione et orationis species non
alia quam pronuntiabilis intelligitur
est que ut superius diximus sola aut uera est
aut falsa. Et concessis aliquibus pluraliter dictum
est quia ex una acceptione non fit collectio.
Licet antipatro stoico contra omnium senten-
tiam uisum plena conclusio esse. Vides?
uiuis igitur. cum sit illo modo plena. Si uides ui-
uis atque uides. Viuis igitur. Itemque conclude-
re uolumus non quod concessum est nobis sed
quod negatum idcirco in diffinitione aliud quid-
dam preter illa que concessa sunt necessario eue-
nire. Quare superuacanei sunt moduli stoicorum
non idem differenter pergentes aut dies est. aut
nox est. Atqui dies est idem geminantes. Si dies
est. dies est. dies igitur est. frustra enim colligitur
qui sine controuersia ultro conceditur. Illud potius
uerisimile est cum dico. Si dies est lucet. atque
dies est igitur lucet. non male colligere preter
quod accepi. Nam quod est in conclusione fuerat

lucet. et in propositione. Hoc tamen ita refutabimus aliter dici in conclusione quod lucet ut ostendatur nunc lucere. aliter in propositione acceptum in qua non est dicunt nunc lucere sed tantum consequens esse. ut si dixisset. utique et lucet. Multum autem refert ita ne nunc affirmatiue aliquid esse an tantum solere esse cum aliud quiddam precesserit. Ita illud quod in eadem diffinitione necessitatis comprehensum est. factum est ut in conclusione uisa similitudo inductionis distingueretur. Nam et in distinctione quedam conceduntur. Ut puta homo inferiorem molam mouet. Equus inferiorem molam mouet. Item homo et canis. in istis acceptionibus in conclusione aliud quid infertur. Ergo et omne animal inferiorem molam mouet quod cum sit in corcodrillo falsum poteris superioribus concessis illationem ipsam non recipere quam tibi in conclusione non licuisset recusare. Quippe cum illatio in ipsis acceptionibus continetur et ideo inea additum est necessario euenire. ne ultima quidem diffinitionis uacat sed ostendit ex eisdem ipsis que concesserit euenire debere illationem. Ceterum ratam non fore ac de his quidem satis dictum est. Nunc de his tradendum est quibus modis et coniugationibus fiant intra certum numerum predicatiui generis uere conclusiones. Quippe in prima formula. nouem soli moduli. sex autem coniugationes repperiuntur. In secunda. quattuor moduli. tres coniugationes. In tertia. sex moduli. coniugationes quinque. De quibus hic iam suo ordine demonstrabo. Prefatus neque ex particularibus solis denique abdicatiuis solis ratam fieri conclusionem quia sepe possunt et falsa conducere. Item quilibet mistis dedicatiuis si uera uis abdicatiua iungatur dedicatiuam non sed abdicatiuam fieri illationem tantum uel una mixta ceteris preualet. similis etiam particularium uis est. Uteruis enim mixta uniuersalibus particularem facit illationem. Igitur in prima formula modus primus est qui conducit ex uniuersalibus dedicatiuis dedicatiuum uniuersale directim. Ut omne iustum honestum est omne honestum bonum est. Omne igitur iustum bonum est. At si reflexim inferas. Quoddam igitur bonum iustum. fit ex eadem coniugatione quintus modus. Nam si tantum reflexim posse uniuersalem dedicatiuam supra posui. Secundus modus est. qui conducit ex uniuersalibus dedicatiua et abdicatiua abdicatiuum uniuersale directim. Ut omne iustum honestum. Nullum honestum turpe. Nullum igitur iustum turpe. At si reflexim inferas. Nullum igitur turpe iustum. sextum modum effeceris. Nam ut dictum est reflectitur ipse uniuersalis abdicatiua. Tantum meminisse debemus subiectiuum ex dedicatiua trahendum ad illationem ex secundo modo. atque priore priorem estimandam licet ante abdicatiua enuntietur. Similiter et in ceteris potestate prior intelligitur. In tertio autem modo trahitur subiectiuus ex abdicatiua hec sola differentia est eorum. Item tertius modus qui conducit ex dedicatiuis particulari et uniuersali dedicatiuum particulare directim. Ut quoddam iustum honestum. Omne honestum utile. Quoddam igitur iustum utile. Sed si reflexim inferas. Quoddam utile iustum. septimum modum feceris. Nam ut dictum est reflectitur ipse particularis dedicatiua. Quartus modus qui conducit ex particulari dedicatiua et uniuersali abdicatiua. abdicatiuum particulare directim ut quoddam iustum honestum. Nullum honestum turpe. Quoddam igitur iustum non est turpe. Ex hoc modo contrarie uices inueniuntur prioribus octauus et nonus. quippe seruant eius illationem non ut illi reflexam. Coniugationem autem ipsam tantum reflectunt propositionibus equipollentibus inmutato ordine ut prior fiat abdicatiua. Atque ideo conducere dicitur ambo per coniugationis conuersionem. Nam si abdicatiuum uniuersale quarti conuertas et subicias ei uniuersalem dedicatiuam. quod conuertant eius particularis dedicatiua fiet. Octauus modus est qui conducit ex uniuersalibus abdicatiuam et dedicatiua particulare abdicatiuum reflexim uelut Nullum turpe honestum. Omne honestum iustum. Quoddam igitur non est turpe. Nonus quoque modus per similem conuersionem ex uniuersali abdicatiua et particulari dedicatiua abdicatiuum particulare conducit reflexim. Nullum turpe honestum. Quoddam honestum iustum.

Quoddam igitur iustum non est turpe.
Cur autem solus quartus modus duos genu-
erit. ceteri singulos. illa ratio est quia pri-
mi modi si utramque propositionem conuertamus
fit coniugatio irrita duarum particulari-
um. Si alteram tantum fiet aut secunda formula
aut tertia. Ita secundi modi si utramque conuertas
fiet coniugatio nouem quam iam ostendimus
ex quarto gigni. quia uniuersalis dedicati-
ua secundi modi non nisi particulariter conuerti
potest. Si alteram tantum fiet secunda formu-
la aut tertia. Ex his ergo in prima formula
modis .viiii. et primi quatuor indemonstra-
biles nominantur. non quod demonstrari
nequeant ut uniuersi maris est. Nec quod
demonstrabiles sint ut circuli quadratura
sed quod tam simplices tanquam manifesti
sint ut demonstratione non egeant adeo ut
ipsi ceteros gignant fidemque illis ex se imperti-
ant. Nunc formule modos trademus secunde
Primus modus in secunda formula est. qui condu-
cit ex uniuersalibus dedicatiua et abdicatiua
abdicatiuum uniuersale directum. Velut
omne iustum honestum. Nullum turpe
honestum. Nullum igitur iustum turpe
hic redigitur in secundum demonstrabilem
conuersa eius secunda propositione. Secundus modus
est qui conducit ex uniuersalibus abdicati-
ua et dedicatiua abdicatiuum uniuersale
directum. Velut. Nullum turpe honestum.
Omne iustum bonum est. Nullum igitur turpe iu-
stum. hic coniugatione non differt a priore
nisi quod subiectiuam particulam abdicati-
uam trahit ad illationem quoniam ita ua-
riatus est. enuntiationis ordo quod in prima
formula fieri non potest. Tertius modus
est. qui conducit ex particulari dedicati-
ua et uniuersali abdicatiua abdicatiuum
particulare directum. Velut quoddam iu-
stum honestum est. Nullum turpe honestum.
Quoddam igitur iustum non est turpe. huius
si conuertamus uniuersalem abdicatiuam
fit indemonstrabilis quartus ex quo hic
nascitur. Quartus modus est qui conducit
ex particulari abdicatiua et uniuersali dedi-
catiua abdicatiuum particulare directum
ut quoddam iustum non est turpe. Omne
malum turpe. Quoddam igitur iustum non
est malum. Hic solus modus tantum per impossi-
bile approbatur de qua propositione dicemus expo-
sitis modis formule. In tertia formula primus
modus est qui conducit ex dedicatiuis uniuer-
salibus dedicatiuum particulare tam directum
quam reflexum. Ut omne iustum honestum
Omne iustum bonum. Quoddam igitur hone-
stum bonum. Vel sic. Quoddam igitur bonum
honestum. Quippe non interest. quam ex
utraque propositione facias particulam subiecti-
uam quoniam non inter est utram prius enunties
ideo non recte arbitratus est theophrastus
propter hoc non unum modum sed duos esse.
Secundus modus est qui conducit ex dedicatiuis
uniuersali et particulari dedicatiuum par-
ticulare directum. Ut quoddam iustum ho-
nestum. Omne iustum bonum. Quoddam
igitur honestum bonum. Tertius modus
est qui conducit ex dedicatiuis. uniuersali
et particulari dedicatiuum particulare di-
rectum. Ut. Omne iustum honestum. Quod-
dam iustum bonum. Quoddam igitur hone-
stum bonum. Quartus modus est qui condu-
cit ex uniuersalibus dedicatiua et abdicatiua
abdicatiuum particulare directum. Ut omne
iustum honestum. Nullum iustum malum
Quoddam igitur honestum non est malum. Quintus
modus est qui conducit ex dedicatiua par-
ticulari et abdicatiua uniuersali abdicati-
uum particulare directum. Ut quoddam
iustum honestum. Nullum iustum malum.
Quoddam igitur honestum non est malum.
Sextus modus est qui conducit ex dedicatiua
uniuersali et abdicatiua particulari abdi-
catiuum particulare directum. Ut omne
iustum honestum. Quoddam iustum non
est malum. Quoddam igitur honestum non
est malum. Ex his sex. modis primi tres re-
diguntur ad tertium indemonstrabilem
conuersa priore propositione primi et secundi. Ter-
tius enim a tertio eandem coniugationem
habet hoc uno differens quod ex uniuersali
trahit particulam. subiectiuam propter quod
non tantum propositionis uerum etiam illati-
onis conuersione redigitur in tertium. Item
quartus et quintus nascuntur ex indemon-

strabili quarto conversis prioribus propositionibus eorum. Sextus autem modus nec utraque nec altera redigi conversa ad indemonstrabilem aliquem potest sed tantum per impossibile approbatur. Sicut et quartus in secunda formula et ideo uterque novissimi nominantur. Ceterorum autem in omnibus formulis ordinatio facta est pro differentia coniugationum et illationum. Nam prius est dedicare quam negare potentiusque est universale quam particulare. Priores sunt universales particularibus. Et in utrisque dedicatio et illatio similes sunt. Et his preponitur modus qui celerius ad indemonstrabilem redigitur. Isdem est una conversione que una probatio est certos eos ad concludendum modos esse. Est altera probatio communis omnium etiam indemonstrabilium que dicitur impossibilis appellaturque a stoicis prima constitutio. Vel primum expositum quod sic difiniunt. Si ex duobus tertium quod colligitur. alterum eorum cum contrarium illationis colligit contrarium relinquit. Veteres autem sic diffinierunt. Omnis conclusionis si sublata sit illatio assumpta alterutra propositione tolli reliquam. Que res inventa est adversus eos qui concessis acceptionibus id quod ex illis colligitur impudenter recusant. Per hoc enim compelluntur ad impossibilia dum ex eo quod negant contrarium aliquid invenietur ei quod antecesserant. Porro contraria simul esse vera impossibile est. Ergo per impossibile compelluntur ad conclusionem. Nec frustra constituerunt dialectici eum verum modum esse. cuius ad usum illationis cum altera vel alterutra acceptione tollit reliquam. At stoici quidem tantum negativa particula preposita putant illationem recusari. vel ex propositionibus alteram tolli ut puta. Omnis non omnis. Veteres vero et per alterutram igitur bifariam ut puta. Omnis non omnis. Quidam non quidam. Fiunt igitur adversus unamquamque conclusionem contrarie que opponantur octo. Quoniam utraque acceptio bifariam tollitur fiuntque conclusiones bis quaterne modo negativa particula preposita illationi modo alterutra illationis accepta. Exemplo sit primus indemonstrabilis. Omne iustum honestum. Omne honestum bonum. Omne igitur iustum bonum. Qui hanc illationem concessis propositionibus negat. necesse est dicat quoddam iustum non est bonum. Huic si proponas priorem ex duabus concessis. Omne iustum honestum fit illatio secundum sextum modum in tertia formula. Quoddam igitur honestum non est bonum. quod repugnat secunde propositioni que concesserat. Omne honestum bonum. Hec item omnino opposita conclusio est si isdem manentibus equipollentem eius inferat ut non igitur omne honestum bonum. Similiter et altere fiant due conclusiones si ut nunc proposuimus priorem propositionem sic assumamus posteriorem. Quoddam iustum non est bonum. Omne honestum bonum fit illatio quarti modi in secunda formula duplex. Non igitur omne iustum honestum. vel quoddam igitur iustum honestum non est. Quarum utravis eque priori propositioni repugnat que concesserat. Omne iustum honestum. His quattuor conclusionibus manentibus tantum propositio mutata est. Si pro eo quod erat. Quoddam iustum non est bonum facias non omne iustum bonum. bifariam fit sublata illatio. Erunt altere quattuor conclusiones hisdem mutationibus. Item si pro eodem facias. Nullum iustum bonum bifariam fit sublata illatio. Erunt tertie quattuor conclusiones dumtaxat in his que habebunt universalem illationem. Ea enim potest sola trifariam tolli. At in ceteris sole octo quas si quis velit singillatim sub unoquoque per omnes formulas poterit suggerere. ad exemplum quod proposuimus. Ut etiam more hypotheticorum per litteras ordine propositionum et partium commutato sed vi manente sit primus indemonstrabilis. A. de omni. b. et. b. de omni. f. Igitur A. de omni. f. Incipiunt a declarante atque ideo et a secunda propositione. hic adeo modus secundum hos preter textus recto talis est. Omne. f. B. Omne. b. a. Omne igitur. f. a. Stoici porro pro litteris numeros usurpant. Ut si primum atque primum secundum. Secundum igitur. Verum aristoteles in prima formula quattuor solos modulos indemonstrabiles prodidit. Theophrastus et ceteri quinque enumerant. Nam propositione

iungentes et infinitam colligentesque illatio-
nem in diffinitionem hoc suppra facit cum est cum
indefinita pro particulari accipitur. Et idem futu-
ri sunt modi quos particularibus iam ostendimus
in prima formula quarti. Quod si quis ue-
lit geminare indefinitam pro particulari acci-
piens indefinitamque subiciens illationem erunt
omnes nouem et uiginti. Aristoteles autem
alexandrinus et nonnulli peripathetici iu-
niores. quinque alios modos praeterea sugge-
runt uniuersalis illationis. In prima for-
mula. tres. in secunda. duo. pro quibus illi particu-
lares inferunt quod perquam ineptum est
cui plus concessum sit minus concludere.
Omnes autem modos in tribus eorum formu-
lis certos non nisi unde uiginti esse quos su-
pra ostendimus comprobatur. Quattuor sunt
propositiones. Due particulares. Due uniuer-
sales. Harum unaquaeque ut ait aristoteles
ut sit subiecta sibi aliis tribus proponatur
quaterne scilicet coniungitur atque ita sene
dene coniugationes in singulis formulis
erunt. Harum sex equaliter in omnibus non
ualent. Due quidem cum ex abdicatiuis utra
uis alteram precedit. quattuor autem cum ex
particularibus utrauis aut semet precedit
aut alteram subditur. Nichil enim conclu-
di potest ubicumque. Aut due particulares
sunt. aut due abdicatiue. Igitur remanent
singulis formulis dene coniugationes. Por-
ro tam ex his tam in prima quam in secunda for-
mula due non ualent. Cum uniuersalis
dedicatiua particulari preponitur. Aut
uniuersalis abdicatiua abdicatiuam uni-
uersalem. Quibus aut uniuersalis abdicati-
ua abdicatiuam uniuersalem. Aut par-
ticularis abdicatiua uniuersalem dedi-
catiuam antecedit. quo fit. Ut remane-
ant prime formule. Sex coniugationes
iam in nouem modis reliquis duabus formu-
lis adhuc octone ex quibus una inuenta
probatur cum uniuersalis abdicatiua pre-
cedit alteram particularem dedicatiuam.
Ex his septem que supersunt iam proprie sunt
in secunda formula. Quattuor falsae cum uni-
uersalis dedicatiua uel sibimet ipsa uel
particulari siue utrouis loco iungitur

uel cum precedit alteram. Item proprie in
tertia formula due non ualent. Cum utra-
uis abdicatiua uniuersali dedicatiue pre-
ponitur. Reliquas certas esse. tres in secunda.
Quinque tertie formule supra ostendimus
cum eas ad sex coniugationes prime formule
redigeremus. Igitur ex quadraginta nouem
coniugationibus quattuordecim sole probantur.
Cetere triginta quattuor quas enumeraui
merito repudiantur quia possunt ex ueris
falsa concludere. quod cuique facile est experiri
per illas supradictas quinque significationes ge-
neris. At ex illis quattuordecim quas probauimus
non plures quam predictum est modos fieri
doceret ipse illationes. Ut cum directim su-
mantur. cum reflexim quousque ipsa passa
est ueritas. Quapropter earum non potest nu-
merus augeri;

CUM IN
OMNIBUS
PHYLOSO-
PHYE DIS-
CIPLINIS
ediscendis
atque tractan-
dis summum
uitae positum solamen existimem tunc iocun-
dius et ueluti cum quodam fructu etiam la-
boris arripio que tecum communicanda com-
pono. Nam et si ipsa speculatio ueritatis

sua quaque specie secanda est. Fit tamen amabilior cum in commune deducitur. Nullum est enim bonum quod non pulcrius elucescat si plurimorum noticia comprobetur. Namque aliis taciturnitate compressum etiam iamque silentio periturum latius efflorescit et ab oblivionis interitu scientium participatione defenditur. Fitque iocundior disciplina cum inter eiusdem sapientie conscios iubet esse sapientem. Quod si accedat ut tecum michi nunc res est ea que sponte iocunda sunt in amicitie participatione deduci necesse est studii suavitatem quodam veluti dulcissimo caritatis sapore condiri. Nam cum id ipse optineat amicitia proprium munus ut nobis habere solitarias cogitationes tantum quod honeste quisque cogitat. nulli promptius nisi quem diligit confitetur. Quo factum est ut etiam summensus labor cepto operi vitam negabat animus tamen ad efficiendum id quod aggressus fuerat tui contemplatione sufficeret. Quid enim magnum studiositatis tui amor efficeret si intra facultatis terminum constitisset? Quod igitur apud scriptores quidem grecos perquam rarissimos strictius atque confuse apud latinos vero nullo reperi id tue scientie dedicatum nitar et si diuturnus cepti tamen efficax labor excoluit. Nam cum kategoricorum sillogismorum plenissime noticiam percepisses de hypoteticis sillogismis sepe querebas in quibus nichil est ab aristotile conscriptum. Theophrastus vero vir omnis doctrine capax rerum tantum summas exequitur. Eudemus latiorem docendi graditur viam. sed ita ut veluti quedam seminaria sparsisse nullius tamen frugis videatur extulisse proventum. Non igitur quantum ingenii viribus et amicitie tue studio sufficimus que ab illis vel dicta breviter vel funditus omissa sunt. elucidanda diligenter et subtiliter persequenda suscepimus. In qua re superate difficultatis premium fero. si tibi munus implesse videar amicitie. et si non videar satis fecisse doctrine. Vale.

[O]mnis sillogismus certis et convenienter positis propositionibus contexitur. Propositio vero omnis. aut kathegorica est que predicativa dicitur. Aut hypothetica que conditionalis appellatur. Predicativa est in qua aliquid de aliquo predicatur hoc modo. Homo animal est. Hic enim animal de homine predicatur. Hypothetica est que cum quadam conditione denuntiat esse aliquid si fuerit aliud. Veluti cum ita dicimus. Si dies est lux est. Hypotetice autem propositiones ex cathegoricis constant ut paulo posterius apparebit. Quo fit. Ut syllogismus quidem qui ex kathegoricis propositionibus iunctus est. cathegoricus appelletur. id est predicativus. Qui vero ex hypotheticis constat dicatur hypotheticus id est conditionalis. Ut igitur horum sillogismorum differentia provideatur spectanda prius est eorum in propositionum natura discretio. Videtur autem in aliquibus propositionibus nichil differre predicativa propositio a conditionali nisi tantum quodam orationis modo. Velut si quis ita proponat homo animal est. id si ita enuntiet rursus. Si homo est animal est. Hee propositiones orationis quidem modo diverse sunt rem vero non videntur significasse diversam. Primumque dicendum est. quod predicativa propositio vim suam non in conditione sed in sola predicatione constituit. In conditionali vero consequentie ratio ex conditione suscipitur. Rursus predicativa simplex est propositio. Conditionalis vero esse non poterit nisi ex predicativis propositionibus coniungatur. Velut cum dicimus. Si dies est. lux est. Dies est. atque lux est. Due sunt predicative. id est simplices propositiones. Adhuc aliud est quo maxime declaratur utrarumque proprietas. quod predicativa quidem propositio habet unum subiectum terminum alterum predicatum. Et id quod in predicativa propositione subiectum illius suscipere nomen videtur. quod in eadem propositione predicabitur hoc modo. Ut cum dicimus homo animal est. homo subiectum est. animal predicatum. Et homo animalis suscipit nomen cum ipse homo animal esse proponitur. At in his propositionibus que conditionales dicuntur non est idem predicationis modus. Neque enim omnino alterum de altero predicatur. sed id tantum dicitur esse alterum. si alterum fuerit. Veluti cum dicimus

Si peperit cum uiro concubuit. Non enim tunc dicitur ipsum peperisse id esse quod est cum uiro concumbere. sed id tantum proponitur quia partus esse numquam potuisset nisi fuisset cum uiro concubitus. Quod si quando in una eademque propositionum proprietas inciderit tunc secundum modum enuntiatę propositionis intelligendi ratio uariabitur hoc modo. Nam cum dicimus homo animal est. propositionem facimus predicatiuam. At si ita proponamus. Si homo est animal est. in condicionalem uertitur enuntiationem. In predicatiua igitur id spectabimus quod ipse homo animal sit. id est nomen in se suscipiat animalis. In condicionali uero illud intelligimus quod si fuerit aliqua res quę homo esse dicatur necesse sit aliquam rem esse quę animal nuncupetur. Itaque predicatiua propositio rem quam subiecit predicatę rei suscipere nomen declarat. Condicionalis uero propositionis hec sententia est. Ut ita demum sit aliquid si fuerit alterum etiam si neutrum nomen alteri excipiat. Ita igitur propositionibus disgregatis ex enuntiationum proprietate sillogismi quoque uocabulum perceperunt. Ut alii dicantur predicatiui. alii condicionales. Nam in quibus propositiones predicatiuę sunt eos sillogismos predicatiuos uocamus. In quibus uero hypotetica propositio prima est. potest namque et assumptio et conclusio esse predicatiua. hii tamen propter primas hypoteticos propositionis naturam hypotetici et condicionales dicuntur. Ac de simplicibus quidem id est predicatiuis sillogismis duobus libellis explicuimus quos de eorum institutione confecimus. Post simplicium uero sillogismorum disputationem ordo est ut de non simplicibus disseramus. Non simplices autem sillogismi sunt qui hypotetici dicuntur quos latino nomine condicionales uocamus. Non simplices uero dicuntur quoniam ex simplicibus constant. atque in eosdem ipsos ultimos resoluuntur cum presertim primę eorum propositiones uim proprię consequentię ex kategoricis id est simplicibus capiant sillogismis. Namque prima propositio hypotetici sillogismi si dubitetur

an uera sit predicatiua conclusione demonstrabitur. Assumptio uero in pluribus sillogismorum modis talium predicatiua esse perspicitur. Itemque conclusio ueluti cum dicimus. Si dies est lucet. Atqui dies est. hęc assumptio predicatiua est. et si queratur predicatio probabitur sillogismo. Lucet igitur. Consequuta est rursus predicatiua conclusio. Super hęc omnis condicionalis propositio ex predicatiuis ut dictum est iungitur. Quod si ex his et fidem capiunt et ordinem partium sortiuntur necesse est cathegoricos sillogismos hypoteticis uim conclusionis ministrare. Sed quoniam de hypoteticis loquimur quid significet hypothesis predicendum est. Hypothesis namque unde hypothetici sillogismi accepere uocabulum ut eudemo placet duobus modis dicitur. Aut enim tale acquiescitur aliquid per quandam inter se consentientium condicione quod fieri nullo modo possit. ut ad suum terminum ratio perducatur. Aut in condicione posita consequentia ui coniunctionis uel disiunctionis ostenditur. Ac prioris quidem propositionis exemplum est. Veluti cum res omnes corporales materię formęque concursu subsistere demonstramus. Tunc enim quod per rerum naturam fieri non potest. ponimus id est omnem formę naturam a subiecta materia si non re saltem cogitatione separemus. Et quoniam nichil ex rebus corporeis reliquum sit demonstratum atque ostensum putamus eisdem conuenientibus corporalium rerum substantiam confici quibus a se disiunctis ac discedentibus interimatur. In hoc igitur exemplo posita est consentiendi condicione ut id paulisper fieri intelligatur quod fieri non potest id est ut formę a materia separentur quod consequatur inter dicimus pereunt scilicet corpora ut eadem ex eisdem consistere comprobemus. Nam quoniam interitus corporalium rerum consequitur iure dicimus omnes res corporeas forma materiaque constare. Sed hę quidem propositiones huiusmodi quę ex consentientium condicione proueniunt nichil his differunt quas simplices kathegoricę institutionis primi libri tractatus ostendit. Quę uero a simplicibus differunt illę sunt quando aliquid dicitur esse uel non esse si quid fuerit uel non fuerit. Hę semper cum coniunctionibus

pponuntur. Vt cum dicimus. Si homo est
animal est. Si ternarius est impar est. Et ce-
tera huiusmodi. He enim ita pponuntur. vt
si quodlibet illud fuerit aliud consequatur. vt
cum dicimus. Si homo est equus non est. Rur-
sus hec eodemmodo ppotitur innegatione
quo supior inaffirmatione pponebatur hic
enim dicitur. Si hoc est illud non est. Et ad
hunc modum cetere. Possunt autem aliquan-
do etiam hoc enuntiari modo. Cum hoc sit.
illud est. Veluti cum dicimus. Cum homo ē
animal est. Vel cum homo est equus non est.
Que enuntiatio, ppositionis eiusdem potesta-
tis est. cui ea que hocmodo ppotitur. Si ho-
mo est animal est. Si homo est equus non est.
Fiunt ppositiones hypotetice etiam pdisiunc-
tionem ita. Aut hoc est aut illud est. Hec ea-
dem debet uideri hec ppositio que sic enun-
tiatur. Si hoc est illud non est. Hoc enim non
est pdisiunctionem sed pnegationem. Nega-
tio ū omnis infinita ē. Atq; ideo et incontrariis
et incontrariorum medietatib; et indisparatis
fieri potest. Disparata autem uoco que tantum
a se diuersa sunt nulla contrarietate pugnan-
tia. Velut. terra. ignis. Vestis. Et cetera. Nam
si album est nigrum non est. Si album est ru-
brum non est. Si disciplina est homo non est
At in ea que pdisiunctionem fit altm semp
poni necesse est hocmodo. Aut dies est. Aut
nox. Quod si cuncta ea que pnegationem
dici conueniunt ad disiunctionem transferant
ratio non pcedit. Quid enim si quis ita dicat
Aut album est. aut nigrum. Aut album ē.
aut rubrum. Aut disciplina ē. aut homo. Fie-
ri enim potest ut nichil horum sit. Igitur
qm pdisiunctionem ppositio incertis tantū
reb; inquib; altm eorum euenire necesse ē
ponitur. Hec autem pnegationem separa-
tio inomib; etiam his que suam inuicem na-
turam pimunt poni potest. A pcatatione dis-
creta est.

mnis igitur hypotetica ppositio uel per
conexionem fit. pconexionem quoq; illū
modum qui pnegationem fit. pnuntio ee uel
pdisiunctionem. Vterq; enim modus ex simpli-
cib; ppositionib; compatur. Simplices autem
ppositiones sunt quas predicatiuas inpmo

institutionis kathegoricorum librorum dixim̄.
He uero sunt cum aliquid de aliquo predicat̄
ul affirmando uel negando. Vt dies est. lux est
At si his media conditio interueniat fiet.
Si dies est lux est. fitq; una hypotetica ppo-
sitio ex duabus kategoricis iuncta. Sed qm
omnis simplex ppositio uel affirmatiua est
uel negatiua. Quattuor modis pconexionē
fieri hypotetice ppositiones possunt. Aut enī
ex duab; affirmatiuis. aut ex duab; negati-
uis. Aut ex affirmatiua et negatiua. Aut ex
negatiua et affirmatiua. Harum omniū
exempla subdenda sunt quod id quod di-
cimus clarius innotescat. Ex duab; affirma-
tiuis. Si dies est lux est. Ex duab; negatiuis.
Si non ē animal non ē homo. Sed quoniam
dictum est idem significare. Si coniunctione
et cum quando in hypoteticis ppositionib;
ponitur duob; modis conditiones fieri pos-
sunt. Vno scdm accidens. Altero ut habeant
aliquam nature consequentiam. Scdm
autem accidens hocmodo. Vt cum dicimus
Cum ignis calidum sit celum rotundum ē.
Non enim quia ignis calidus est. celū rotundū
est. Sed id hec ppositio designat quia quo tē-
pore ignis calidus est. eodem tempore celum ro-
tundum ē. Sunt autem alia que habent ad
se nature consequentiam. Harum quoq; du-
plex modus est. Vnus cum necesse est conse-
qui. ea tamen ipsa consequentia non ptmi-
norum positionem fit. Alius ū cum fit con-
sequentia ptminorum positionem. Ac pri-
oris quidem modi exemplum est. Vt ita
dicam. Cum homo sit animal est. Hic enim
consequentia inconcussa ueritate subnixa
est. Sed non idcirco animal est quia homo
est. Non enim idcirco genus est quia species ē.
Sed fortasse a genere principium ducit
magisq; essentie causa ex uniuersalibus
trahi potest. Vt idcirco sit homo quia animal
ē. Causa enim speciei genus est. Atq; dicit
cum homo sit animal ē. rectam ac necessariā
consequentiam facit. Ptminorum ū po-
sitionem talis consequentia non pcedit. Sunt
autem alie hypotetice ppositiones inquib;
et consequentia rata est uel necessaria reppe-
ritur et ipsius consequentie causam ētminor.

positio facit hoc modo. Si terre fuerit obiectus defectio lune consequitur. Hic enim et consequentia rata est. et idcirco defectio lune consequitur quia terre interuenit obiectus. Iste igitur sunt propositiones certe atque utiles ad demonstrationem. Partimur autem propositiones hypotheticas in suas hac simplices propositiones. et primam quidem cui coniunctio preponitur precedentem dicimus. secundam vero consequentem. Ut in hac si dies est lux est. In disiunctiuis vero propositionibus ordo enuntiandi precedentem uel consequentem facit. Ut aut dies est aut nox est. Namque prima proponitur precedens. que posterior consequens appellatur. Ac de partibus hypotheticarum propositionum ista quidem sufficiant. Illud nunc expediendum uidetur quod etiam ab aristotile dicitur. Idem cum sit et non sit non necesse est idem esse. Veluti cum sit .a. si ic circo necesse est esse .b. Idem .a. si non sit non necesse est esse .b. ideirco quoniam non est .a. Ad huiusmodi vero rei demonstrationem impossibilitatis diffinitio premittenda est. que est huiusmodi. Impossibile est. quo posito aliquid falsum atque impossibile comitatur cono inne quod prius impossibile propositum fuit. Sic igitur propositum. cum sit .a. esse .b. idem hanc inter .a. atque .b. esse consequentiam. ut si concessum fuerit esse .a. necesse sit esse .b. concedere. Itaque proponatur: Si est .a. est .b. dico quia si .a. non fuerit. non necesse est esse .b. Ac primum que sit propositionum consequentiam consideremus. Si enim fuerit tale coniunctum. ut si sit etiam .b. esse necesse sit. Si .b. non fuerit .a. non esse necesse est. Quod tali demonstratione cognoscitur: Si sit .a. necesse sit esse .b. Dico quia si non sit .b. non erit .a. Ponatur enim non esse .b. et sit si fieri potest .a. Sed dictum est si sit .a. necessario concedi esse .b. Cum igitur sit .b. non erit .b. Nam quia ponimus non esse .b. non erit .b. Quia vero ponimus esse .a. erit .b. Erit igitur .b. ac non erit quod fieri non potest. Impossibile est igitur esse .b. et non esse. Et demonstratione quidem firma sic utamur. Exemplorum id clarius innotescat. Nam si homo est animal est. Si non est animal non est homo. Non vero si homo non fuerit animal non est. Multa enim animalia sunt que homines non sunt. Itaque in consequentia propositionis coniuncte. si est primum. secundum esse necesse est. Si secundum non fuerit. non erit primum. At uero si primum non fuerit non necesse est ut non sit secundum. Nec vero necesse est ut sit. Id enim demonstrandum nobis dudum propositum fuerit. Sit enim .a. id quod cum sit necesse sit esse .b. Dico quia si non fuerit .a. non necesse est esse .b. Hec id dico quoniam si non fuerit .a. necesse non est esse .b. sed tantum non necesse est esse .b. Nam quia paulo ante demonstratum est. si .b. non fuerit necessario non esse .a. Si eundem .b. terminum non esse contingerit non erit .a. Sed cum non sit .a. necesse est esse .b. Idem .b. ex necessitate erit et non erit. Nam quia .b. terminum non esse contingit non erit. Quia vero si .a. non fuerit .b. esse necesse est erit. Idem igitur .b. terminus erit. ac non erit. quod impossibile est. Ex his igitur demonstratum esse arbitror in coniuncta hypothetica propositione si sit primum consequi ut sit secundum. Si vero non sit secundum consequens ut non sit primum. Si vero non sit primum non consequens ut sit uel non sit secundum. Nam et illud apparet. si sit secundum non consequens ut sit uel non sit primum. Ut in ea propositione que est Si homo est animal est. Si sit animal non consequitur ut sit homo uel non sit. Quod si primum non sit non consequitur ut necessario sit uel non sit secundum. Veluti in eadem propositione. Si homo non fuerit non necesse est. Ut aut sit animal aut non sit. Ex omnibus igitur sole due consequentie stabiles sunt et immutabiliter constant. Ut si sit primum consequens est. ut sit secundum. Si secundum non fuerit necessario consequitur ut non sit primum. His ita determinatis illud adiungam quoniam cum omnis hypothetica propositio simplex non sit atque ex aliis propositionibus coniungatur sunt tamen quedam que si reliquis conditionalibus comparentur simplices existimantur. Omnis enim conditionalis propositio. Aut conexa est. aut disiuncta. Hec vero quoniam ex predicatiuis copulantur in conexis propositionibus quattuor fieri necesse est huius copulationis modos. Namque hypothetica propositio. Aut ex duabus simplicibus coniuncta est. et uocatur simplex hypothetica. ut hec. Si est .a. est .b. Veluti cum dicimus Si homo est. animal est. homo est enim et animal

est. due sunt simplices ꝓpositiones. Aut ex dua
b; hypoteticis copulatur et dicitur composi
ta. Veluti cum dicimus. Si cū est. a. est. b.
cum sit. c. est. d. Veluti cum tali enuntiati
one ꝓponimus. Si cum ē homo ē animal.
cum sit corpus erit substantia. Etenim sicū
ē homo est animal una ē hypotetica. Alia
ũ cum sit corpus substantia ē. Ex quib; con
iungitur una ꝓpositio que composita non
cupatur. Aut ex una simplici et ex una hy
potetica componit̃. Velut hec. Si ē. a. cū
sit. b. ē. c. Veluti cum dicimus. Si homo
ē cum sit animal ē substantia. Namq;
homo ē. simplex ꝓpositio ē. cum sit ani
mal est substantia. hypotetica ex ipsa
consequentia condicionis ostenditur. Aut
ex priore hypotetica et simplici posteriore
conectitur. Ut cum dicimus. Si cum sit. a.
ē. b. erit et. c. Veluti hoc modo. Si cū sit
homo. animal ē. est et corpus. hypotetica
namq; ē que prior ꝓponit. Si cum sit homo
ē animal. Simplex posterior que hanc hy
poteticam ꝓpositionem sequitur id ē corp
ēē. he quoq; qm̃ ex simplicib; sunt copulate
composite dicuntur. Sed posteriores quidē
que ex simplicib; ꝓpositionib; constant et sim
plices noncupantur. hypotetice in duob; ter
minis constitute sunt. Terminos autem
nunc partes ꝓpositionis simplices quibus
iunguntur appello. que ũ composite hypoteti
ce sunt. ille quidem que ex duabus hypoteticis
constant. quattuor t̃minis copulate sunt. ille
uero que ex hypotetica et simplici uel ex sim
plici et hypotetica coniuncte sunt ex trib;
t̃minis coniuncte sunt. harum ig̃ que sunt
hypotetice simplices ul̃ composite differen
tie similitudinesq; dicende st̃. Namq; ex sim
plicib; copulantur si ad eas que ex hypoteticis
duab; iuncte sunt comparantur consequentia
quidem eadem ē et ꝓpositio manet tantum
termini duplicantur. Nam quem locum in
his ꝓpositionib; hypoteticis que ex simpli
cib; constant. ipse simplices ꝓpositiones te
nent eundem in his ꝓpositionib; que sunt
hypotetice ex hypoteticis constantes ille con
dicionales tenent. quib; ille ꝓpositiones
inter se iuncte et copulate dicunt̃. Nam in

in hac ꝓpositione que dicit. si ē. a. est. b. et
in ea que dicit. Si cum sit. a. ē. b. cum sit. c. ē.
d. quem locum in ea ꝓpositione que ex dua
b; simplicib; coniungitur. tenet ea que prior
est. Si ē. a. eundem locum tenet in ea ꝓposi
tione que ex duab; hypoteticis copulatur ea
que prior est. Si cum ē. a. ē. b. hic namq; duarũ
int̃ se ꝓpositionum coniunctionis condicione
facta est consequentia. Itemq; quam uim
optinet ex utrisq; ꝓpositionib; copulate hy
potetice sequens portio que infertur id ē ēē.
b. Eandem uim optinent in ꝓpositione ex hy
poteticis iuncta ea que sequitur. id ē cū sit. c.
est. d. atq; id tantum differunt quia cum
in prima ꝓpositione ex simplicib; iuncta
ꝓpositio sequitur. in scđa ꝓpositione ex hy
poteticis iuncta condicio consequentie con
dicionis consequentiam comitatur. Nichil
enim aliud est dicere. Si est. a. est. b. quā
ei ꝓpositioni ꝑ quam dicimus ēē. a. illam
ēē comitem ꝑ quam. b. ēē predicamus. At
in ea ꝓpositione que ex hypoteticis iuncta
est cum dicimus. Si cum est. a. ē. b. cum
sit. c. est. d. Illud dicitur ei consequentie
que inter. a. et. b. ē. eam ēē consequentiā
comitem que est inter. c. et. d. ita ut si sequi
tur posito. a. ēē. b. consequat̃ sine dubio. c.
posito ēē. d. At in his ꝓpositionib; que ex sim
plicib; et hypotetica consistunt. illa ratio
ne iit uel ꝓpositionem condicio consequentie
consequatur uel condicionem consequentie
ꝓpositio comitetur. Nam cum dicimus. Si
est. a. cum sit. b. ēē. c. intelligi uolumus ei
ꝓpositioni ꝑ quam dicimus ēē. a. consequi
eam condicionem ꝑ quam dicimus cū sit
b. ēē. c. idem ut si est. a. necē sit. b. t̃mino
comitem ēē. c. terminum. Cum ũ dicimus
si cū ē. a. ē. b. ēē. c. nichil aliud intelligi uo
lumus nisi duarum int̃ se consequentia ꝓpo
sitionum alterius ꝓpositionis consequi ue
ritatem. Ut si habeant int̃ se consequentiā
a. atq; b. necesse sit hac condicione conseque
ntie ꝓpositionis eius ꝑ quam dicimus esse.
c. consequi ueritatem id ē. si necesse ē. a. posi
to. ēē. b. necē sit etiam ēē. c. Similes ig̃
sillogismi fient earum ꝓpositionum que ex
simplicib; et earum que ex non simplicibus

utrisque iunguntur. Harum uero que ex una simpli
ci et altera hypothetica copulantur. Diversi quidem
sunt a superioribus ipsi tamen inter se similes fiunt
hoc interest. utrum prima hypothetica secunda sit
simplex. an e converso. ad sillogismi tamen modos
nisi forsitan ad ipsius tantum ordinis permutati
onem. Cum igitur demonstrata fuit earum propositi
onum que ex simplicibus constant sillogismorum
ratio. demonstrata uidetur esse earum propositi
onum que ex hypotheticis componuntur. et cum
quarumlibet earum propositionum que ex sim
plici et hypothetica constant sillogismorum na
tura perspecta est etiam conuersi ordinis pro
positionum natura quales faciant sillogismos
ostenditur. Est etiam species alia propositionum
in connexione positarum que media quodam
modo sit earum propositionum que ex hypo
teticis simplicibusque iunguntur et earum
que ex duabus hypotheticis copulantur. Nam
si ad numerum respicias propositionum quasi
ex tribus terminis constant. Quod si ad condicio
nales animum referas. quasi ex duabus condicio
nalibus uidentur esse composite. Que medietas
idcirco euenit quoniam unus in his terminus com
munis utrisque condicionalibus inuenitur. Propo
nuntur uero hec uel per primam figuram uel per se
cundam uel per terciam. Per primum hoc modo. Si est
a. est b. Si est b. est c. Igitur b. in utrisque nume
ratur. et sunt quidem tres termini. est a. est b. est c.
Due uero condiciones hoc modo. Si est. a. est b. Si est
b. est c. Namque b. in utrisque communis est. atque ideo
inter eas propositiones que ex tribus terminis et ea
que ex quattuor componuntur medie sunt huius
modi propositiones. Per secundam uero figuram hoc modo
proponuntur. Si est. a. est. b. Si non est. a. est. c. Per
terciam uero figuram sic. Si est. b. est. a. Si est. c. non
est. a. Ac de connexis quidem ista sufficiant.
Disiunctiue uero propositiones semper ex contrariis
constant. Ut hec est aut est. a. aut est. b. Alte
ro enim posito alterum tollitur. et interempto
altero ponitur alterum. Si enim est. a. non est.
b. Si non est. a. est. b. Eodem modo etiam Si est. b.
non. a. Si non est. b. erit. a. His igitur expedi
tis. ad connexam reuertamur. In illis uel propositio
propositionem uel condicio condicionem
uel propositio condicionem uel condicio sequitur
propositionem. Dicendum est igitur que propositiones

quarum propositionum consequentes esse uideantur
et que contrarietatis modo quam longissime
a se differant que uero oppositione contradictionis
dissentiant. Simplicium namque id est predica
tiuarum propositionum. Alie preter modum pro
nuntiantur. alie cum modo. Post modum sunt que
cumque purum inesse significant hoc modo. Dies
est. Socrates phylosophus est. Hoc enim. Vere
modus est propositionis. Sed in genitiuas faciunt
sillogismorum. He propositiones cum modo enun
tiantur quibus necessitatis aut possibilitatis nomen
adiungitur. Necessitatis hoc modo. cum dici
mus. Ignem necesse est calere. Possibilitatis. Vel
cum ita proponimus. Possibile est a grecis supa
ri troianos. Quo fit ut omnis propositio aut in
esse significet. aut necessario inesse. Aut cum
non sit aliquid tamen enuntiat posse contin
gere. Quarum quidem ea que inesse significat
simplex est. neque in nullas partes alias diduci
potest. Ea uero que ex necessitate aliquid in
esse significat tribus dicitur modis. Uno qui
dem quod ei consimilis est propositioni que inesse
significat. Ut cum dicimus necesse est socratem se
dere dum sedet. Hec enim eandem uim optinet.
que dicit. Socrates sedet. Alia uero necessitatis sig
nificatio est cum hoc proponimus. Hominem
necesse est habere cor dum est atque uiuit. Hoc enim
significare uidetur hec dictio non tamdiu eum
necesse sit habere quamdiu habet sed tamdiu
eum necesse est habere quamdiu fuerit ille qui
habeat. Alia uero significatio necessitatis est. Uniuer
salis et propria que absolute predicat necessitatem
Ut cum dicimus. Necesse est deum esse inmortalem
nulla determinationis condicione apposita. Pos
sibile autem idem quoque tribus modis dicitur
Aut quod inest possibile esse dicitur. Ut possi
bile est socratem sedere dum sedet. Aut quod
omni tempore contingere potest dum ea res
permanet cui aliquod contingere posse propon
itur. ut possibile est socratem legere quamdiu
enim est socrates potest legere. Item possibile est
quod absolute omni tempore. contingere potest.
Ut auem uolare. Ex his igitur apparet alias propositi
ones esse inesse significantes. Alias necessarias.
Alias contingentes. atque possibiles quarum ne
cessariarum et contingentium cum sit trina
particio singule ex hisdem particionibus ad eas

que inesse significant referuntur. Restant igitur
due necessarie. et due contingentes. Que cum ea que
inesse significant numerate. quinque omnes propositio-
num faciunt differentias. Omnium uero harum pro-
positionum alie sunt affirmatiue alie negatiue.
Affirmatiua inesse significans est que dicit. Socra-
tes est. Negatiua que proponit. Non est socrates.
Necessariarum uero propositionum affirmatiuarum
due uidentur esse negationes. Una contraria. alia
uero opposita. Eius namque que dicit necesse est esse.
a. quolibet modo ex utrisque qui dicti sunt. aut
ea est negatio que dicit. Necesse est non esse. a. aut
ea que dicit non necesse est esse. a. Quarum quidem
ea que dicit. Necesse est non esse. a. contraria est ei que
dicit. Necesse est esse. a. Vtreque enim false poterunt
inueniri. Veluti si dicamus. Necesse est socratem
legere. Necesse est socratem non legere. Vtraque men-
titur. Nam et cum legit non ex necessitate le-
git. Et cum non legit nulla ne legat necessita-
te constringitur. Sed est utrumque possibile.
At uero ea que dicit. Non necesse est esse. a. opposita
est ei que proponit. Necesse est esse. Vna enim semper
uera est semper altera falsa reperitur. In contingen-
tibus uero atque possibilibus eadem ratio est. Huic enim
que dicit. Contingit esse. a. cum ea uidetur esse
obiecta que dicit. Non esse. a. cum ea que proponit
Non contingit esse. a. Atque ea quidem que dicit
Contingit non esse. a. Contingens negatio nun-
cupatur. uera que esse potest cum ea affirmati-
one que dicit contingit esse. a. Veluti cum di-
cimus. Contingit sedere socratem. Et he qui-
dem non dicuntur esse contrarie. quoniam simul ue-
re esse possunt. At uero opposite sunt quociens ip-
sum contingens negatur. Vt si aduersum ei
que dicit contingit esse. a. ea proponatur que dicit
Non contingit esse. Id enim ista significat omnino non
posse contingere. Que cum ita sint cumque inesse
significantes propositiones preter ullos modos di-
cantur. his adesse iuncto aduerbio negatio nega-
tio plena perficitur. Que uero cum modo proponuntur.
si necessarie sint et adesse negatio coniungatur. Vt
ea que dicit. Necesse est non esse fit necessaria negatio.
Si uero ipsi negatio necessario preponatur fit necessa-
rii negatio affirmationi uehementer opposita
Vt ea que dicit. Non contingit esse. Sed quoniam omnis
propositio aut uniuersalis. aut particularis.
aut indefinita aut singularis proponitur. Vni-

uersalis hoc modo. Omnis homo legit. Particula-
ris sic. Quidam homo legit. Indefinita sic. homo le-
git. Singularis sic. Socrates legit. Necesse est ut sicut
in cathegoricorum sillogismorum institutione mon-
stratum est. ille sibi maxime uideantur opposite
queque uel uniuersale affirmant si particulariter
denegetur. uel uniuersale denegant si particula-
riter affirmetur. Et que singulares sunt si illa
quidem in affirmatione sit posita illa uero in negati-
one. Que cum ita sint si hec eadem ratio ad contingen-
tes et necessarias referatur idem in necessariis et con-
tingentibus inuenitur. Vt si quis dicat. Omne a. om-
nium esse necesse est. Alius que neget dicens non necesse est
omne a. omnium esse fecit oppositam negationem. In
utrisque enim negatio et modum remouet et significa-
tionem uniuersalitatis extinguit. Atque hec quidem
in simplicibus. et kategoricis propositionibus euenire
necesse est. de quarum natura diligentius persecuti
sumus. in his uoluminibus que secunde editionis exposi-
tionum in aristotilis periermenias inscripsimus.
Si quis igitur propositionum omnium condicionalium
numerum querat ex kategoricis poterit inueni-
re. Ac primum in conexis ex duabus simplicibus
inquirendum est hoc modo. Nam quoniam propositio sim-
plex hypotetica ex categoricis duabus iungitur.
Vna earum uel inesse significabit uel contingere
esse dupliciter uel necesse esse dupliciter. Quod si sint
affirmatiue quinquies affirmatiua enuntiatione
proponuntur. Sed quoniam omnis affirmatio habet oposi-
tam negationem. Rursus quinquies negatiua enun-
tiatione poterunt pronuntiari. Erunt igitur in prima
propositione que una pars est hypotetice propositio-
nis in negatione et affirmatione constitute mo-
dorum propositiones decem. Secunda etiam propositio
que pars est hypotetice totidem affirmationibus
et negationibus proponi potest. Erunt igitur eius enun-
tiationes decem. Sed cum prima propositio secunde
propositioni quadam consequentia copuletur
Vt una hypotetica fiat omnes decem affirmatiue
et negatiue propositiones omnibus decem affirma-
tiuis negatiuisque propositionibus applicabuntur
Itaque complexe omnes. c. efficiuntur propositiones.
he que conexe ex simplicibus coniunguntur.
Secundum hunc uero modum potest propositionum
numerus inueniri. etiam in his propositionibus
que ex cathegorica et hypotetica copulantur
uel que ex duabus condicionalibus fuerit. Nam

que ex cathegorica & condicionali constant. uel que ex diuerso ex tribus cathegoricis iuncte sunt. Quod si duarum inter se predicatarum in affirmatione uel negatione complexio secundum esse uel necessario uel contingenter esse quinque modos efficit. centum complexiones quoniam tercia propositio uel affirmatiua erit uel negatiua & si affirmatiua quinque modis uel inesse significans uel necessario uel dupliciter uel contingenter inesse dupliciter. Itemque totidem negabitur modis. simul non amplius quam decies proponetur. Quo fit ut tercia propositio est duabus superioribus centum inter se modis copulatis atque complexis iuncta atque commissa. mille omnis faciant complexiones. Centum namque duarum propositionum modi cum decem modis tercie propositionis complicati. mille perficiunt. Decies enim centum. mille sunt. Rursus quoniam ex duabus propositionibus hypoteticis iuncta condicionalis quattuor Kategoricis copulatur. & due inter se prime categorice centum complexionibus iungebantur. necesse est in posteriores quoque due centum complexionibus conectantur. Quod si centum superiorum propositionum Kategoricarum modi centum posteriorum Kathegoricarum modis complicentur fient decem complexiones. In illis autem propositionibus que tribus uariantur figuris siquidem medius terminus. similiter et in prima & in secunda hypotetica proponatur. mille erunt complexiones. ad earum similitudinem que ex tribus cathegoricis conectentur. Tunc enim unus atque idem terminus in utrisque tres neque amplius faciet enuntiationes. Similiter uero in utrisque proponitur hoc modo. Si est a. est b. Si est b. est c. hic enim b. terminus & ad a. terminum & ad c. positus est esse significans. Idem in necessariis & contingentibus intelligendum est. At si ita proponatur. Si est a. est b. & si necesse est esse b. est uel non est c. Due propositiones condicionales idem quattuor predicatiue fiunt. Quo fit ut secundum eas que ex quattuor predicatiuis conectuntur decem faciant complexiones. At qui hi numeri tam in prima quam in secunda uel tercia figura sunt inspiciendi. Et nos quidem quantus esse propositionum numerus posset ascripsimus nunquam tamen dissimiliter medius terminus enuntiatur. Namque ut fiat extremorum conclusio.

medius terminus intercedit cuius communitas extrema coniungit. Quod si medius terminus diuersis modis in utraque propositione dicatur. nec conectentur extrema. Atque ideo nec sillogismus quidem ullus fieri potest cum presertim ne una quidem propositio dici possit in qua medius terminus non dissimiliter enuntiatus. Longe autem multiplex propositionum numerus exsisteret si inesse significantes et necessarias & contingentes affirmatiuas negatiuasque propositiones per uniuersales ac particulares uel oppositas ac subalternas uariaremus. Sed id non conuenit. quia condicionalium termini propositionum indefinito maxime enuntiantur modo. Atque ideo superuacuum iudicaui determinatarum secundum quantitatem propositionum querere multitudinem cum determinate condicionis proponi non soleant. Fere autem hypotetice propositiones nec per necessitatem quidem uel per contingens enuntiantur sed ille maxime in usum collocutionis deducuntur que inesse significant. Omnis uero necessariam tenere consequentiam uolunt & que inesse significant & quibus necessitas additur & quibus predicatio possibilitatis aptatur. hec enim terminis aplicantur. Necessitas uero hypotetice propositionis & ratio earum propositionum ex quibus iunguntur inter se conexiones consequentiam querit. Ut cum dico. Si socrates sedet & uiuit. neque sedere eum neque uiuere necesse est. Item cum dicimus. Si sol mouetur necessario ueniet ad occasum tantumdem significat quoniam cum si sol mouetur ueniet ad occasum. Necessitas enim propositionis in consequentie inmutabilitate consistit. Item cum dicimus. Si possibile est legi librum possibile aduersum tercium peruenit. Rursus necessitas consequentie conseruata est. Nam si possibile est legi librum necesse est. etiam id esse possibile ut aduersum tercium perueniatur. Opponuntur autem hypotetice propositiones ille sole que earum substantiam perimunt. Substantia uero hypoteticarum propositionum in eo est ut earum consequentie necessitas ualeat permanere. Si quis ergo recte condicionali propositioni repugnabit. id efficiet ut earum destruat consequentiam. Veluti cum ita dicamus. Si ea est b. non mecum pugnabit si monstretur aut non est a. aut non est b. Sed posito quidem

a. ostendit ēē statim consequi. ēē. b. sed posse ēē. a.
etiamsi. b. terminus non sit. Vel si negatiua condi-
tionalis sit eodem destruetur modo. Vt cum dicim̄
Si est. a. non est. b. Non ostendendum ē. aut non
ēē. a. aut ēē. b. Sed cum. a. sit posse ēē. b. ēminim̄
Sunt autem hypotetice quidem ꝓpositiones
alię affirmatiuę alię negatiuę. Sed de his nunc
loquor quę in consequentia positę in conexione
ēē dicuntur. Affirmatiuę quidem ut cum dici-
mus. Si ē. a. ē. b. Si non est. a. est. b. Negatiuę
ū. Si ē. a. non ē. b. Si n̄ est. a. non ē. b. Ad conse-
quentem enim ꝓpositionem respiciendum est
ut an affirmatiua uel negatiua sit ꝓpositio
iudicetur. Idem de compositis condicionalib;
intelligi oportebit. De his autem ꝓpositionib;
quę in disiunctione sunt positę. cum de eorum
sillogismis tractauero commodius atq; uberi᷒
dicam.

Ypotetic os sillogismos quos
latine condicionales uocamus. alii q̄nq;
alii trib; constare. partib; arbitrantur
Quorum mox controuersiam diiudicabo. si p̄ri᷒
quib; nominib; talium sillogismorum par-
tes ostendendo. Cū̄ enim omnis sillogismus ex
ꝓpositionib; texitur. prima uel ꝓpositio uel
sumptum uocatur. Secd̄a ū dicitur assumptio
his quę infertur conclusio nuncupatur. Cum
enim ita dicimus. Si homo est. animal ē. ho-
mo autem est. animal igitur est. Ea quidem
enuntiatio ꝑquam diximus. Si homo est ani-
mal ēē. ꝓpositio uel sumptum uocatur. Ea ū
quam huic adiunximus. Est autem homo
assumptio dicitur. Tercia ū conclusio nomina-
tur ꝑquam ostendimus animal ēē qui fuit ho-
mo. Sed qm̄ sepe euenit ut ꝓpositionis enunti-
atę consequentia non sit uerisimilis ꝓpositioni
sepe adiungitur aprobatio ꝑquam id quod ē
ꝓpositum uerum ēē monstretur. Assumptio
quoq; sepe ad fidem ꝑse non uidetur idonea.
huic quoq; iuuamen ꝓbationis adiungitur
ut uera ēē uideatur. Quo fit ut sepe quinq;
partes. sepe quattuor interdum tres hypoteti-
cos sillogismos habere contingat. Nam quinq;
partib; constabit si et ꝓpositio et assumptio
ꝓbatione indigebunt. Quod sine ꝓpositio
siue assumptio ꝓbatione indigent quadripti-
tus est sillogismus. Quod si neutra ē ap ꝓban-
da tripartitus ēē relinquetur. In hac ū sententia etiā
M. tullius ēē deprehenditur. In rethoricis enim
sillogismos quosdam quinq; ptitos quadripertitos
alios ēē confirmatum. Quibus ū non placet taliū
sillogismorum partes ultra ternarium numerū
ꝓpagari. hi ꝓbationes ꝓpositionum atq; assump-
tionum non putant in sillogismi partib; expo-
nendas. Neq; enim ꝓpositionem ēē de qua sillo-
gismus possit existere. cui non consentit auditor
Quod si ꝑ se dubia est ea ꝓbatio quę ꝓpositioni
dubię iungitur fidem facit ut sit idonea sillo-
gismo. Ac ꝑ hoc tunc incipit ēē ꝓpositio sillo-
gismi cum talis redditur ꝑ ꝓbationem ut ex
ea colligi possit aliquid. Tunc ū colligi ex se ali-
quid potest cum ꝓbationis auxilio poterit
ab auditore concedi. Quod circa membrum
quoddam et quasi fulcimentum dubię ꝓpositi-
onis uel assumptionis ꝓbatio ēē uidetur non
pars etiam sillogismi. Sed n̄ra sententia his
potius accedit qui tribus eum partibus ꝓnun-
tiant. Etenim quelibet ꝓbatio que uel ꝓpositi-
oni uel assumptioni copulatur ꝓpositionis ēē
uel assumptionis ꝓbatio dicitur. Cum ḡ non
ad sillogismum sed ad ꝓpositionem uel assumpti-
onem cuius est ꝓbatio referatur: non oportet
eam sillogismi ꝓprie partem uideri. Nam illud
quod obici potest nullus ignorat quin partiū
partes etiam totius partes ēē dicantur. Sed plu-
rimum refert utrum ipse sint primitus partes
totius an in secundarum partium postremitate
ponantur. Amplius. Si sit ꝑse nota ac ꝓbabi-
lis ꝓpositio totus sillogismus ꝓbatione non in-
digerit. Quod si ꝓpositionis nulla fides ē. neces-
se ē ut ea ꝓpositio quodam ueluti testimonio
ꝓbationis indigeat. Non ḡ sillogismus ꝓbatione
ideo quod sillogismus indigebit. sed ꝓpositio si
fide ꝓpria fuerit destituta. Idem etiam et de
assumptione dici potest. Quare manifestum ē.
eorum ēē sententiam ponendam qui sillogis-
mum putant trib; partib; constare. Preterea
si qua ꝓpositio ꝓbationis indigeat. ut eam ue-
ri fides sequatur. aliquo demonstrabitur sillo-
gismo. Quo circa qui fieri potest ut recte sillo-
gismus pars sillogismi simplicius ēē dicatur
ipsam enim ꝓbationem ꝓpositionis sillogis-
mum uel ex sillogismo ēē necesse ē. His itaq;
determinatis de his primus sillogismis quor-

ꝓpositiones in conexione positę sunt duobus terminis constant explicandum uidetur. Horū enim duplex forma est. Quatuor enim fiunt per pcedentis positionem. qui sunt primi hypotetici atq; pfecti. Quatuor uero psequentis negationem qui cum demonstratione egeant non uidentur ēē pfecti. Prioris uero negatione uel sequentis positionem nullus omnino sillogismus efficitur. Omnium igitur talium ꝓpositionum. primum numerus explicetur ut qui fiant ex his sillogismi facilis adquiratur agnitio. Sunt autem quatuor. Si est .a. est .b; Si ē .a. nō ē .b. Si non est .a. est .b. Si non ē .a. non est .b. Ac de prioribus quidem sillogismis atq; pfectis primo loco dicendum ē. Horum enim primus modus est hic. ueniens a prima ꝓpositione. Si est .a. ē .b. Atqui ē .a. ē igitur .b. Cum enim prima ꝓpositio eam conditionem ꝓponat. ut si sit .a. necesse sit consequentiam .b. cum id assumptio quod pcedit sumit. Ac ꝓponit dicitq; Atqui est .a. consequitur igitur ut sit .b. Idem si ex consequentia primę ꝓpositionis ponamus nullus efficitur sillogismus. Age enim sit huiusmodi consequentia ut si sit .a. sit .b. Assumaturq; quod consequitur hoc modo. At ē .b. non consequitur ut sit uel non sit .a. Id uero clarius fiet exemplo. Sit enim ꝓpositio Si homo ē. animal ē. et assumatur ēē animal scilicet quod consequitur. non necesse erit ēē hominem uel non ēē. Potest enim cumq; sit animal homo ēē uel non ēē.

[Se]cu[n]dus uero modus ē eorum in quibus prior ꝓpositionis pars in assumptione repetitur qui uenit ex secunda ꝓpositione supius digestarum hoc modo. Si est .a. non ē .b. Atqui ē .a. nō est igitur .b. Id enim ꝓpositum fuerat. Si ēēt .a. non ēēt .b. Sumpto igitur precedente consequentius ē facta conclusio. Quod si consequens sumas nullus uidetur fieri sillogismus. Quia nec sequitur ulla necessitas hoc modo. Si ē .a. non ē .b. Atqui non ē .b. nō necesse ē ēē .a. uel non ēē. Age enim ita sit ꝓpositio. Si ē nigrum non est album et id quod sequitur assumatur. Atqui non est albus. non necesse erit ēē. uel non ēē niger. quia cum non sit album potest aliquid mediorum.

[T]ertius modus est talium sillogismorum qui uenit ex tercia ꝓpositione supius assumptione id ponitur quod precedit hoc modo. Si non ē .a. ē .b. Atqui non ē .a. est igitur .b. Hec igitur conclusio rursus ex conditione ꝓpositionis euenit. Id enim fuit ꝓpositum ut si non esset .a. ēēt .b. Quod si uertas et sumas ēē .b. idem quod consequitur non necesse erit uel ēē uel non ēē. id quod precedit. Sed huius exemplum non potest inueniri. Eo quod si ita ꝓponatur Ut cum non sit .a. sit .b. nichil ēē medium uideatur inter .a. atq; .b. Sed in his si alterum non fuerit statim necesse est ēē alterum. Et si alterum fuerit statim alterum non ēē. necesse sit. Videtur ergo quodam modo et sequenti posito in his fieri sillogismus Sed quantum ad rerum naturam ita ē. quantum uero ad ꝓpositionis ptinet conditionem minime consequitur. quod quidem ex his patent quę superius dicta sunt. In utrisq; supioribus modis sequenti posito nichil ex necessitate collectum est. Hic uero tercius modus quantum ad complexionem ꝓpositionum ptinet si id quod consequebatur assumatur nullum efficit sillogismum. Quantum uero ad naturam rerum in quibus hę solę ꝓpositiones enuntiari possunt dicetur ēē necessaria consequentia hoc modo. Ut si dies non ē. nox sit. Si nox sit: dies non sit ex necessitate consequitur similesq; sunt hi sillogismi his qui in disiunctione sunt constituti. De quibus paulo posterius commemorabo quorumq; ad illos et differentias et similitudines dabo. Quartus uero modus est ex quarta ꝓpositione cum ita ꝓponitur. Si non est .a. nō est .b. Atqui non est .a. non est igitur .b. Rursus enim id quoq; consequi ex ꝓpositione monstratur quę ꝓposuit non fore .b. si .a. prius terminus non fuisset. At si id quod consequitur assumamus nulla uidetur posse fieri necessitas. Velut si ita dicamus. Non est autem .b. non necesse erit ēē uel non ēē .a. Age enim ꝓponatur. Si animal non est. non ēē hominem assumaturq; at non est homo. non necesse est ēē animal uel non ēē. Demonstratum igitur est in huiusmodi sillogismis si id quidem quod precedit ponendo assumatur nullam necessitatem fieri potest in tercio modo. Qui cum sit similis his sillogismis qui secundum disiunctionē positis enuntiationibus fuerit. uidetur in tribus de quibus ꝓponi potest seruare necessitatem cum in complexione non seruet. qui in ceteris tribus modis arguitur. Primo. Secundo. atq; quarto. In quibus assumpta ponendo sequente ꝓpositionis parte nichil ex necessitate conficitur. Ac de his quidem sillogismis duobus terminis coniunguntur quorum prima

pars ꝓpositionis ponendo assumitur. quantum
administrationis ꝑtinet modum sufficienter expressim.
Nunc ū de his dicendum est quorum consequens
ꝓpositionis pars ita assumitur ut ꝑimatur. Ex
his quoq; quattuor fiunt modi. cum prior pars pro-
positionis in assumptione non possit interimi ut
ulla sillogismi necessitas consequatur.

st igitur primus modus talium sillogismorū
a prima ueniens ꝓpositione hic. Si ē. a. ē. b. At
qui non est. b. non est ḡ. a. hic igitur. b. terminꝰ
qui in prima ꝓpositione consequens fuerat. in
assumptione est interemptꝰ. ut. a. terminus qui
ꝓpositionis prima pars fuerat interimeretur.
eaq; necessitas tali ratione ꝓbabitur. Positum
namq; est. si. a. sit. b. ēē. Et assumptio facta est
ut consequens pars ꝓpositionis interimeretur
id est non ēē. b. Dico quia consequitur non ēē. a.
Nam si potest non ēē. a. ut non sit. b. frustra
erat prior ꝓpositio que ait si. a. sit. b. ēē. At quod
ea ꝓpositio ualet. cum igitur non sit. b. non est
a. Cum igitur. a. sit. est. b. Quia si cum non sit. b.
sit. a. quod scilicet ex assumptione ꝓponitur.
idem. b. erit & non erit. non erit quidem quia
b. non ēē ponit assumptio. erit autem quia si est.
a. erit. b. Quod fieri non potest. Non ḡ si. b. non fu-
erit erit. a. Hic igitur primus modus talium sil-
logismorum qui ex interempta parte consequen
ti ꝓpositionis fuerit. qui non sunt ꝑfecti neq;
ex se cogniti. sed indigent uel eius quam superius
ꝓposui uel cuiuslibet alterius ꝓbationis ut ueri
similis ēē monstretur. Quod si prima pars inte-
rimatur non erit sillogismus. Age enim ita dica-
mus. Si est. a. ē. b. At qui non est. a. non consequitur
ut sit. uel non sit. b. Ut etiam exemplo demons-
tratur. Sit enim ꝓpositio. Si est homo ē animal.
Si homo non est. non necesse erit uel ēē animal uel
non ēē.

cd's modus ꝑ contradictionem assumptionis
qui a secunda ꝓpositione descendit ille ē cum ita ꝓpo-
nimus. Si est. a. non est. b. At qui ē. a. igitur non
ē. b. Hic enim rursus secunda pars ꝓpositionis est in-
terempta. Nam cum secunda pars ꝓpositionis. b. non
ēē diceret si. a. fuisset assumptio. b. ēē ꝓnunti-
at. Affirmatio autem ꝑimit negationem qui
assumptionem consequitur ut non sit hoc mo-
do. Sit enim ꝓpositio. Si ē. a. non est. b. & sit. b.
Dico quia. a. non erit. Nam si erit. a. cum sit. b.
idem. b. erit et non erit. Non erit quidem ex prima
ꝓpositione que dicit. Si est. a. non est. b. Erit aūt
ꝑ assumptionem qua dicimus ēē. b. At si precedens
pars ꝓpositionis auferatur non fiet ulla necessi-
tas. Age enim huiusmodi ꝓpositionē. Si ē. a. non ē
b. ita dicamus. At qui non est. a. non consequitur
ut sit. b. aut non sit. Id uero tali arguitur exem-
plo. Dicamus enim. Si niger est albus non est. as-
sumamusq; non ēē nigrū. non statim consequitur
ut uel sit albus uel non sit. potest enim ēē aliquid
mediorum

ercius modus est ille ex tercia ꝓpositione deduc-
tus cum ita ꝓponimus. Si non est. a. ē. b. b. autem
non est. a. ḡ. est. Hic quoq; consequens ꝓpositionis pars
assumpta est. & cum in ꝓpositione affirmaretur in assump-
tione negata ē. & est tota consequentia & ꝑficiemus sillo-
gismum hoc modo. Nam sumptum est cum non sit
a. ēē. b. dico quia si non sit. b. ēē. a. Nam si poterit
cum. b. non sit. non ēē. a. frustra est. prima ꝓpositio
que dicit. cum non sit. a. ēē. b. Eritq; b. ac non erit
Non erit quidem ex ea assumptione que ꝓponit n̄
ēē. b. Erit autem quia si. a. terminus ēē negabitur
positio non ēē. b. termino cum non sit. a. erit. b. quod
est impossibile. Non igitur fieri potest ut cum n̄
sit. b. non sit. a. consequitur igitur ut cum sit
b. sit. a. quod si prior pars ꝓpositionis que pre-
cedens est auferatur nullus ē sillogismus hoc m̄.
Cum enim dicimus. Si non est. a. ēē. b. si assuma-
mus atqui est. a. nichil euenit necessarium ut
uel sit. b. uel non sit secundum ipsius complexionis
naturam. Nam hic quoq; ut in his in quibus in
assumptione secundus terminus ponebatur dicendum ē
secundum quidem ipsius complexionis naturam
nullum fieri sillogismum. secundum terminos ū
in quibus solet dici potest necesse est ēē. si. a. fuerit
b. non ēē. In contrariis enim & in his immedia-
tis id ē medium non habentibus hec sola ꝓposi-
tio uere potest predicari. Veluti cum dicimus.
Si dies non est nox est. Siue n̄ fuerit dies nox
erit. siue nox non fuerit dies erit. siue dies fuerit
nox non erit. Siue nox fuerit dies non erit

uartus modus est horum sillogismorum
ex quarta ꝓpositione descendens cuius prima ē.
hec ꝓpositio. Si non ē. a. non ē. b. Est autē. b.
erit igitur. a. Hic quoq; secunda pars ꝓpositionis
assumpta est. & qm̄ eadem in negatione fuerat
posita. affirmatione est interempta. Affirma-

tionem enim unn negationis interimit. hic q̊q;
eodem modo sillogismi necessitas continetur. Nā
si posito cum non sit .a. non ēē .b. assumatur ēē
b. dico quia consequens ē etiam ēē .a. Nam si poē
test cum sit .b. non ēē .a. frustra est prima ꝓposi-
tio que cum .a. non sit .b. non ēē ꝓnuntiat. fiet
ꝗ rursus ut idem .b. sit ac non sit. Ex assump-
tione namq; erit .b. Ita enim dicitur. At qui
est .b. Si ū hoc posito positum ēē. Rursus .b. ñ
erit quia prima ꝓpositio ait. Si non sit .a. non
est .b. quod est impossibile. Quod si ea portio pro-
positionis auferatur que precedens est. nichil eue-
nit necessarium. Age enim ita dicamus. Si non .a.
non est .b. Assumamusq; at qui ē .a. non conse-
quitur. ut .b. uel non ēē uel ēē necessario conclu-
datur. Vt in hoc sillogismo. Si non est animal ñ
est homo. At qui ē animal non necesse ē. uel ēē
hominem uel non ēē. Hi igitur quattuor sillogis-
mi imꝑfecti dicuntur. idcirco q̄m ꝑ se ñ habent
aptam atq; ꝑspicuam consequentie necessitatē.
eaq; illis ex ꝓbatione conficitur. Vt igitur breui-
ter concludendum sit in hypoteticis simplicib;
sillogismis conexis habentib; ꝓpositiones quoquo-
modo factas. si quidem prima pars ꝓpositionis assu-
mitur. si .a. ponatur fient quattuor sillogismi
ꝑ se cogniti atq; ꝑfecti. Si uero id quod sequitur
assumatur nulla sillogismi ē necessitas nisi in tē-
cio tantummodo qui non ꝓpter complexionis
naturam. sed ꝓpter terminorum contrarietatē
in quib; solis dici potest. uidetur conclusionis
necessitatem tenere. Itaq; si quidem in assumptio-
ne ex his que in ꝓpositione sunt ꝓlata ponatur
quattuor uel quinq; fieri necesse ē. sillogismos ꝑ-
fectos. Quattuor ubi prima pars ꝓpositionis.
Quintum ū ubi secūda pars ꝓpositionis ponen-
do assumitur si non ad complexionis naturam
sed ad t̄minos aspiciamus. Si quid ū in assumpti-
one que prima ꝓpositio enuntiat auferatur. si-
quidem consequens pars ꝓpositionis auferetur
fient imꝑfecti & ꝓbatione indigentes quattuor
sillogismi. Si uero prior pars ꝓpositionis aufe-
ratur nulla erit necessitas sillogismi. nisi in
tercio tantummodo ubi non facit necessitatē
complexionis sed terminorum natura. Quo-
circa hi quoq; quattuor uel quinq; sunt sillo-
gismi. Quattuor quidem si secūda pars ꝓpositi-
onis fuerit interempta. Quinq; uero si cum ñ

complexionis natura sed terminorum ꝓprietate
metiamur. Quocirca si ex duab; terminis ꝓpositio
prima consistit. Octo sunt uel sedecem. nec amplius
sillogismi. Ac de his quidem conditionalib; sillo-
gismis quorum ꝓpositiones conexe sunt & ex du-
ab; predicatiuis simplicib; constant sufficient
expeditum ē. Nunc ū de his sillogismis dicen-
dum est qui uel ex predicatiua & hypotetica uel
ex hypotetica predicatiuaq; conectuntur. horum
autem facile complexiones omnium sillogismorum
apparebunt earū si prius numerus exponatur.
Sunt igitur priores quidem ex predicatiua
atq; hypotetica conectuntur he

Si est a. cum sit .b. est. c.
Si est a. cum sit .b. ñē. c.
Si est a. cūñ sit .b. est. c.
Si est a. cūñ sit .b. ñē. c.
Si ñē a. cum sit .b. est. c.
Si ñē a. cum sit .b. ñē. c.
Si ñē. a. cūñ sit .b. est. c.
Si ñē a. cūñ sit. b. ñē. c.

rumum que sit earum natura uidetur
ēē tractandum. Neq; enim quoquomodo po-
natur conditio. conditio alia ꝓpositio fiet. sed
si ulla consequentia ꝓpter positam euenit condi-
tionem. Nam si quis ita dicat. Si homo est cū
sit animal est animatum. non uidetur facere
opposita conditio consequentie necessitatem.
Nam etiam si non sit homo nichilominus ta-
men cum sit animal est animatum. At si ita
ꝓponatur. Si homo est cum sit animatum est
animal uidetur consequentie ratio in conditio-
ne consistere. neq; enim cum animatum sit neces-
se est ēē animal nisi homo uel aliquid tale fuerit
quod animatum ēē ꝓponitur. Tunc enim qd anima-
tum ē animal ēē necesse ē. homo namq; uel quodli-
bet aliud tale animal est. Per singulas igitur ꝓpo-
sitiones est eundum & spectanda ē earum singula-
rum natura hoc modo.

[P]rima ꝓpositio ē ꝑ quam enuntiatur. Si ē.
a. cum sit .b. est .c. Talis enim ēē debet. ut
b. quidem possit ēē etiam preter a. si tamen.
a. fuerit. b. non ēē non possit. Rursus idem
b. terminus possit ēē etiam cum non est. c.
nec sit necesse. Vt .b. posito sit etiam .c. sed
tunc tantum necesse sit ēē .c. q̄m .b. terminus
a. terminum sequitur. Vt si sit .a. homo .b.

animatum . c . animal . Animatum enim et prēt
hominem & preter animal ēē potest . Si uͦ sit ho
mo . animatum ēē necesse est . & cū animatū homi
nis essentiam consequatur : Consequit̃ ut id ipsū
animatum sit animal . Item scdā in ppositione
quę ait . Si ē . a . cum sit . b . non ē . c . huiusmodi
ēē oportebit . Vt . b . quidem prēt . a . ēē possit . sed
cum fuerit . a . necēē sit ēē etiam . b . At uͦ . c . tale
sit ut simul quidem cū . a . ēē non possit . cum
b . uͦ ēē possit . Sed tunc tantum cū . b . ēē . c . non
possit . quando . b . tminus . a . tminū sequitur .
Vt si sit . a . homo . b . animatum . c . insensibile .
Namq; animatum prēt hominem ēē potest .
At si homo sit ut sit animatum necesse ē . In
sensibile uͦ potest ēē animatum . sed tunc insen
sibile & animatum non conueniunt . cum id
circo ē animatum quia homo ēē predicatus
ē .

Tertia uͦ ppositio . a . quidem tminum debe
habere qui nunquam simul ēē possit cum . b . ter
mino . c . uͦ terminum talē ēē oportebit . Vt pos
sit quidem non ēē . si non fuerit . b . sed tunc tan
tum necēē sit . si . b . tminus non sit ēē terminū
c . si idcirco non est . b . qm̄ . a . tminus ēē predicat̃
ē . Vt si sit . a . homo . b . inanimatum . c . sensibile .
Nam si ē homo non ē inanimatus . Sensibilis
uͦ potest simul ēē & non ēē cum non sit inani
matus . Possunt enim quędam ēē . quę nec in
animata sunt nec sensibilia ut arbores idem
tamen sensibile necēē est ēē cum n̄ sit inanima
tum si idcirco inanimatum non est quia homo
ēē predicatus ē . Rursus quarta ppositio huiꝰ
debet ēē ppriętatis . Vt . b . quidem terminus nul
lomodo ēē possit si fuerit . a . At uͦ . c . ēē . et non ēē
possit si non fuerit . b . sed tantum tunc . c . cum
non fuerit . b . non ēē necesse sit . si . b . tminus non
sit quia prius . a . tminus ēē positus ē . Vt si sit
a . homo . b . inanimatum . c . insensibile . Inani
matum enim non erit si fuerit homo . insensi
bile uͦ potest ēē & non ēē si non sit inanimatū
tunc tamen insensibile non ēē necesse est cū
inanimatum non sit cum idcirco inanima
tum non est . quia homo ēē predicatus est .

Quinta quoq; ppositio tales debet ha
bere terminos . ut . a . quidem si n̄ sit neces
se sit ēē . b . At uͦ . c . si . b . tminus sit . & ēē & n̄
ēē possit . Tunc tamen . c . ēē necesse sit cum
fuerit . b . cum idcirco . ē . b . quia . a . tminus ēē ne
gatus est . Vt si sit . a . quidem . animatū . b . uͦ in
sensibile . c . mutale . Igitur si non sit animatum
statim consequitur ut sit insensibile ut sunt ar
bores . sed tunc tamen posito insensibili consequit̃
ut mutale ēē necesse sit cum idcirco ē insensibi
le quia non est animatum .

Sexta uͦ ppositio tales habere desiderat tminos
Vt . b . quidem ēē necesse sit si non fuerit . a . At uͦ
c . tminos si sit . b . uł ēē . uel non ēē possit . Tunc
tamen . c . n̄ ēē . necesse sit cum sit . b . qm̄ idcirco
ē . b . quia . a . tminus non ēē positus est . Veluti
si sit . a . animatum . b . insensibile . c . mutale .
Nam necesse ē esse insensibile si non fuerit ani
matum . cum uͦ sit insensibile fieri quidem
potest ut n̄ uiuat . Veluti lapis fieri autem
potest ut uiuat uelut arbor . tunc tamen ne
cesse est non uiuere cum sit insensibile . qm̄ idcir
co insensibile ē . quia animatum ēē ppositum est

Septimus modus talib; tminis debet ēē contextus
Vt . b . quidem sine . a . ēē non possit . c . autem si n̄ sit
b . & ēē & non ēē possit . Tunc tam̄ necesse sit . c .
terminum ēē si non sit . b . cū idcirco . b . n̄ ēē possit
est . qm̄ . a . fuerit ante denegatum . Sit enim
a . animatum . b . uͦ sensibile . c . mutale . Sen
sibile ğ ēē non potest nisi fuerit animatum .
Si ğ non sit animatū non erit sensibile . Si uͦ non
sit sensibile potest ēē mutale uelut in lapidib;
Idem potest non ēē uelut in arborib; . Tunc tam̄
sensibili denegato mutale ēē necēē ē cum idcir
co non est sensibile quia pͦ animatum non esse
propositum est .

Octaua uͦ ppositio his tminis conectenda est .
Vt . b . tminus ēē non possit . si non fuerit . a . cū
uͦ non sit . b . tminus . c . & ēē . & non ēē possit . sed
tunc necesse sit . c . tminum n̄ ēē . cum non
fuerit . b . cum idcirco non est . b . quia . a . tminus
prius ēē negatus est . Vt si sit . a . quidem anima
tum . b . uͦ sensibile . c . uitale . Sensibile ergo ēē
non potest nisi fuerit animatum . Idem n̄ sensibi
le si non sit & non ēē uitale potest . ut lapides
et ēē . Vitale ut arbores . Tunc tamen necesse ē
uitale non ēē si non sit sensibile . cum idcirco sen
sibile non ē . quia prius animatum ēē negatū
est . Ex his igitur constat . c . tminum quocūq̄ͦ
fuerit in condicionalib; ppositionib; quę in
tota enuntiatione post predicatiuā locantur

posse tam loco affirmationis quam negationis assumi. Ex quibus assumptionibus fiunt complexiones uarie sillogismorum. His igitur ita expeditis de omnibus in commune precipiendum uidetur. Nam cum sint octo propositiones que ex predicatiua hypotheticaque nectuntur que superius ascripte sunt. Earum quatuor ita faciunt consequentiam. Si .a. terminus sit. Quatuor uero ita conditionem proponunt. Si .a. terminus non sit. Fiunt uero ex his sillogismi hoc modo.

Si est .a. cum sit .b. est .c. Atqui est .a. cum igitur sit .b. est .c. Vel sic. Atqui cum sit .b. non est .c. Non est igitur .a. Posse autem huiusmodi esse assumptionem ex superius descripta natura cognoscitur. Ex secunda propositione. Si est .a. cum sit .b. non est .c. Atqui est .a. cum igitur sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui cum sit .b. est .c. Non est igitur .a.

Si est .a. cum non sit .b. est .c. Atqui est .a. cum igitur non sit .b. est .c. Vel ita. Atqui cum non sit .b. non est .c. Non est igitur .a. Si est .a. cum non sit .b. non est .c. Atqui est .a. cum igitur non sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui cum non sit .b. est .c. Non est igitur .a. In his igitur quatuor propositionibus in quibus .a. terminus esse proponitur si assumptum fuerit eundem .a. terminum esse .c. terminus esse uel non esse monstratur. Idem uero si .c. terminus assumatur .a. terminus non esse monstrabitur.

Ex quinta etiam propositione ita sillogismi fiunt. Si non est .a. cum sit .b. est .c. Atqui non est .a. Cum igitur sit .b. est .c. Vel ita. Atqui est .a. cum sit igitur .b. Non est .c. Vel ita. Atqui est .a. cum igitur sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui cum sit .b. non est .c. est igitur .a. Vel ita. Atqui cum sit .b. est .c. non est igitur .a. Quod idcirco euenit ut huiusmodi propositio quatuor colligat sillogismos quia in his tantum si non sit aliquid esse aliud proponi potest in quibus contraria medietatibus carent. In his enim uel interempto altero alterum ponitur uel posito altero alterum necesse est perimatur. Ex sexta propositione sic. Si non est .a. cum sit .b. non est .c. Atqui non est .a. cum igitur sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui cum sit .b. est .c. est igitur .a. Si non est .a. cum non sit .b. est .c. Atqui non est .a. cum igitur non sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui est .b. cum igitur non sit .c. non est .a. Vel ita. Atqui cum non sit .b. non est .c. Est igitur .a. Vel ita. Atque cum non sit .b. est .c. non est .a. In hac quoque complexione propter eandem causam quatuor collectiones fiunt. Ex octaua propositione alio modo. Si non est .a. cum non sit .b. non est .c. Atqui non est .a. cum igitur non sit .b. non est .c. Vel ita. Atqui cum non sit .b. est .c. Est igitur .a. In his quoque quatuor propositionibus si quidem .a. non esse assumatur .c. uel esse uel non esse concluditur. Si uero .c. cum est non esse uel cum non est esse assumatur .a. terminus semper esse concluditur nisi in quinto et septimo tantum modis. Vbi cum .c. esse assumitur .a. non esse monstratur. Omnium uero communis est ratio preter quintum ac septimum modum. Vt si .a. terminus ita assumatur quomodo in prima enuntiatione propositum est. Conditio que sequitur in conclusione firmetur. Si uero conditio que sequitur contrario modo atque in enuntiatione proposita est assumatur. Kathegorica propositio que prima est interimatur. In septimo autem uel quinto modo quamquam ratione sumptum sit alterum in utrisque partibus faciet conclusionem. Itaque fiunt sedecim uel uiginti potius sillogismi. Octo quidem si .a. terminus ut est propositus assumatur. Octo uero si .c. terminus conuerso modo atque in propositione positus est assumatur. Quatuor uero ex quinto et septimo modis utrobique facientibus conclusionem. Reliquis uero complexionibus nulla consequentia necessitatis est. Vt autem plenior intellectus fieret ipsas propositiones cum suis terminis positis annotaui ut secundum predictos assumptionum modos non ratione solum demonstratio fieret. Verum etiam per exempla currentibus doctrina clarior elucesceret.

Si est .a. homo. cum sit .b. animatum est .c. animal.
Si est .a. homo. cum sit .b. animatum non est .c. insensibile.
Si est .a. homo. cum non sit .b. inanimatum est .c. insensibile.
Si est .a. homo. cum non sit .b. inanimatum non est .c. insensibile.
Si non est .a. animatum cum sit .b. insensibile est .c. inuitale.
Si non est .a. animatum cum sit .b. insensibile non est .c. uitale.
Si non est .a. animatum cum non sit .b. sensibile non est .c. inuitale.
Si non est .a. animatum cum non sit .b. sensibile non est .c. uitale.

Expeditis igitur his sillogismis qui ex talibus propositionibus fiunt quibus ex prima predicatiua secunda hypothetica copulatur, nunc ad eas transitum faciamus que ex prima conditionali secunda uero predicatiua nectuntur quorum omnium numerus ponendus est. Vt de quibus loquimur

lector agnoscat. rima igitur propositio tales habete terminos debet. Ut a quidem possit esse praeter c ac b. Sed tunc si a fuerit c esse necesse sit cum a termino b terminus subsequetur. Ut si sit a quidem animatum, b homo, c animal. Animatum namque praeter animal et praeter hominem esse potest. Tunc vero id quod animatum est etiam animal esse necesse est, si id quod est animatum homo est.

Si cum sit a, est b, est c.
Si cum sit a, est b, non est c.
Si cum sit a, non est b, est c.
Si cum sit a, non est b, non est c.
Si cum non sit a, est b, est c.
Si cum non sit a, non est b, non est c.
Si cum non sit a, non est b, non est c.
Si cum non sit a, non est b, non est c.

ecunda propositio talibus terminis est congruenda. Ut a quidem praeter b atque c et cum eisdem esse possit, tunc tamen necesse sit non esse c si a posito b sequatur. Ut si sit a animatum, b homo, c equus. Animatum quippe et ut homo vel equus sit an non sit fieri potest. Tunc vero necesse est id quod animatum est non esse equum si id ipsum quod animatum est homo fuerit.

ertia propositio his terminis copulatur. Ut a quidem cum c et b vel esse vel non esse possit. Tunc tamen necesse sit simul esse cum c si posito a termino b terminus abnuatur. Ut si sit a animatum, b animal, c insensibile. Nam quod animatum est vel animal vel non animal vel insensibile vel non insensibile esse potest. Sed tunc necesse est id quod animatum est esse insensibile si animato posito animal abnuatur.

uartae propositionis hi termini sunt. Ut a quidem cum b atque c esse et non esse possit. Tunc vero ab eo modis omnibus c separatur si posito a termino b terminus abnuatur. Ut si sit a quidem animatum, b animal, c homo. Nam quod animatum est vel animal esse vel non esse, itemque homo vel esse vel non esse potest. Tunc non necesse est ut cum sit animatum non sit homo composito esse animato animal denegatur.

uinta vero propositio his terminis conectitur ut si non sit a possit et esse et non esse b atque c. Tunc tamen cum non sit a terminum esse necesse sit si posito non esse a esse b terminum consequatur. Ut si sit a quidem inmutale, b homo, c animal. Nam si non sit inmutale, cum possunt homo atque animal esse vel non esse. At necesse est esse animal negato inmutali si cum inmutale negabitur esse hominem consequatur.

exta vero propositio est talia debent membra coniungere. Ut si non sit a terminus b atque c vel esse vel non esse possint. Tunc vero denegato a termino c non esse necesse sit cum negationem a termini b termini affirmatio comitabitur. Ut si sit a inmutale, b homo, c equus. Nam quod non est inmutale potest esse homo vel equus vel non esse. Sed necesse est non esse equum inmutali denegato si negationem inmutalis hominis propositio subsequatur.

eptimae propositionis hos terminos esse oportebit. Ut si non sit a terminus b atque c et esse et non esse possint. Sed tunc necesse sit esse c termini si negationem a termini b termini negatio subsequatur. Ut si sit a animal, b animatum, c inmutale. Animal quidem si non sit animatum et inmutale esse vel non esse potest. Tunc vero necesse est si animal non sit esse inmutale quando si animal non sit non erit animatum.

ctava propositio est cum negato a termino possint esse et non esse b atque c termini. Sed esse necesse est si a terminus abnuatur non esse c terminum cum negatione a termini negatio b termini subsequitur. Ut si sit a inmutale, b animal, c homo. Si igitur non sit inmutale potest esse vel non esse animal vel homo. Tunc vero si non sit inmutale necesse est hominem non esse cum animal non fuerit. His igitur ita expeditis illud in commune dicendum est quod superiores quattuor propositiones ita faciunt conditionem si fuerit a. Posteriores vero si non fuerit ex quibus omnibus sillogismi tali ratione nascuntur ex prima. Si cum sit a est b est c. Atqui cum sit a est b, est igitur c. Vel ita. Atqui non est c, cum igitur sit a non est b. Posse vero tales fieri conclusiones ex superius descripta propositionum natura cognoscimus. Poterat enim a terminus esse vel non esse b. Si cum sit a est b non est c. Atqui cum sit a est b. Non est igitur c. Vel ita. Atqui est c. Cum igitur sit a non est b. Ex tertia vero utrobique assumptis terminis collectiones fiunt hoc modo. Ut si cum est a non est b est c. Atqui cum est a non est b. Est igitur c. Vel ita. Atqui cum sit a est b. Non est igitur c. Vel ita. Atqui non est c. Cum igitur sit a est b. Vel sic. Atqui est c. Cum igitur

sit. a. non est. b. Quę iccirco facta ē utrobiq; col
lectio qm̄ in his terminis hę propositiones poterant
poni in quib; immediata contraria repperiebantur.
In illis enim propositio alterius alterum ponebat et
alterius interemptio ponebat alterum.

Si cum sit. a. non est. b. non est. c. Atqui cum sit
a. non est. b. Non est igitur. c. Vel ita. Atqui ē.
c. Cum igitur sit. a. est. b. Si cum non sit
a. est. b. est. c. Atqui cum non sit. a. est. b. Est
igitur. c. Vel ita. Atqui non est. c. Cum igitur
non sit. a. non est. b. Si cum non sit. a. est. b. n̄ ē
c. Atqui cum non sit. a. est. b. Non est igitur. c.
Vel ita. Atqui est. c. Cum igitur sit. a. non ē. b.
Et septima utrobiq; colligitur hoc modo.
Si cum non sit. a. non est. b. est. c. Atqui cum
non sit. a. non ē. b. Est igitur. c. Vel ita. Atq;
cum non sit. a. est. b. Non est igitur. c. Vel sic. Atq;
non est. c. Cum igitur non sit. a. est. b. Vel ita. Atq;
est. c. Cum igitur n̄ sit. a. non. b. Hic quoq;
propter eandem causam alterutra assumptione
sillogismus fiet. Nam esse aliquid cum aliud
non sit in immediatis tantum contrariis dicebatur.
Si cum non sit. a. non ē. b. n̄ ē. c.
Atqui cum non sit. a. non est. b. Non est igitur. c. Vel ita. Atqui ē. c. Cum igitur non
sit. a. est. b. In omnib; igitur descriptis superius sillogismis hęc ratio est ut si. b. terminus
assumatur ita ut in propositione fuerit positus
ita. c. terminum concludat. Vt. c. in eadem propositione fuerit collocatur. At si. c. terminus contrario modo assumatur quam in propositione
fuerit positus contrario modo. b. terminus in conclusione monstrabitur preter tercium et septimum modum in quib; etiam si. b. terminus contrario modo atq; in propositione ē positus assumatur. c. terminum contrario modo. atq; ē propositus colligitur. Vel si. c. terminus ita ut in propositione est positus assumatur similimodo. b. terminus concluditur. Vt in eadem propositione
fuerat collocatus. Quare sedecim quidem
uel uiginti sunt sillogismi. Assumptis namq;
primis hypoteticis propositionib; octo. Octo uero
si sedes predicatiuę assumantur. Quatuor
autem his adiunguntur ex tercio ac septimo modo utrobiq; colligentib;. Vt omnis etiam in
his propositionum complexionib; fiant sedecim uel uiginti sillogismi. Quoquo autem
modo aliter assumptiones uerteris nichil euenit necessarium. Vt autem omnis propositionum
ac sillogismorum ratio conlucescat exempla
subiecimus quib; facilius id quod supius docuimus colliquescat. ut

Si cum sit. a. animatum. b. homo. est. c. animal.
Si cum est. a. animatum. b. homo. n̄ ē. c. equus.
Si cum sit. a. animatum n̄ ē. b. animal ē. c. insensibile.
Si cum sit. a. animatum n̄ ē. b. animal. n̄ ē. c. homo.
Si cum n̄ sit. a. inutale. ē. b. homo. est. c. animal.
Si cum n̄ sit. a. inutale. ē. b. homo. n̄ ē. c. equus.
Si cum n̄ sit. a. animal. n̄ ē. b. animatum. ē. c inutale.
Si cum n̄ sit. c. inutale. n̄ ē. b. animal. n̄ ē. c. homo.

De his quidem sillogismis qui talib; propositionibus conectuntur que ex hypothetica
predicatiuaq; nectuntur uel consistunt sufficienter dictum est. Nunc de his dicendum est
sillogismis quorum propositiones ita tribus terminis conectantur. ut medię sint earum
quę ex hypotetica. cathegoricaq; texuntur. et
earum que ex duabus hypotheticis conectuntur.
Quas iccirco proponimus hoc loco quia ut superiores
ita he quoq; trib; terminis continentur. et a
similib; ad similia facilior transitus fieret.
Harum uero fierent multiplices sillogismi quorum
nullus poterit esse perfectus. cum nec per se perspicui sint. et ut his fides debeat accommodari.
adiumentum extrinsecus positę probationis
indigeat. Est autem probatio talium sillogismorum alius constitutus ordine sillogismorum.
Fiunt uero ut dictum est. tum per primam. tum
per secundam tum uero per terciam figuram. Sunt autem
primę figurę propositiones hę.

Si est. a. est. b. et si est. b. est. c.
Si est. a. est. b. et si est. b. n̄ ē. c.
Si est. a. n̄ ē. b. et si n̄ ē. b. est. c.
Si est. a. n̄ ē. b. et si n̄ ē. b. n̄ ē. c.
Si n̄ ē. a. est. b. et si n̄ ē. b. est. c.
Si n̄ ē. a. est. b. et si n̄ ē. b. n̄ ē. c.
Si n̄ ē. a. n̄ ē. b. et si n̄ ē. b. est. c.
Si n̄ ē. a. n̄ ē. b et si n̄ ē. b n̄ ē. c.

Ergo ratio collegentię talis est. Vt si constituat et confirmet assumptio quam enuntiatio
prima pronuntiat sedecim necesse est fieri complexiones. Ex quib; octo tantum seruant
consequentię necessitatem. Reliquę uero octo nichil habere idoneum uidetur ad fidem;

Rursus si id quod prima propositio constituit euertat assumptio. sic quoque necesse est fieri complexiones sexdecim. Quarum octo firma necessitas tenet. Octo uero reliquas infida uarietas sepe mutat. Fiunt uero hi sillogismi. Tum in prima figura. Tum in secunda. Tum in tercia. Omnes igitur trium figurarum modos a prima ordientes ut nichil subterfugiat. explicemus. Est enim prime figure primus modus ueniens a prima propositione cum ita proponimus. Si est .a. est .b. si est .b. necesse est esse .c. Tunc enim si est .a. etiam .c. esse necesse est. Cuius hec demonstratio talis est. Nam si est .a. consequitur ut sit .b. id est enim quod proponit prima condicio. Si sit .a. esse .b. At si .b. fuerit necesse est esse .c. Idem enim quod propositionis pars secunda pronuntiat. Si sit .b. consequi necessario ut sit .c. Quibus ita concessis euenit. Ut cum sit .a. etiam .c. esse necesse sit. Imperfectum uero dicimus hunc sillogismum quia testimonio probationis indiguit. Probatio uero ea fit per sillogismum demonstratio. Ita namque firmauimus talis consequentie necessitatem. Cum enim ita proponeretur. Si est .a. est .b. et si est .b. necesse est ut sit .c. poneretque assumptio quod affirmatio constituerat esse .a. eamque assumptionem talis consequi conclusio diceretur quod necessario esset .c. neque id esset ipsius sillogismi natura et proprietate perspicuum. Addita est probatio per sillogismum hoc modo. Si est .a. est .b. At si est .b. est .c. Si igitur est .a. necesse est ut sit .c. Et in reliquis quidem eandem rationem expectari oportere manifestum est. Et hec quidem complexio ea est que id quod primo in propositione positum fuerat assumit atque constituit. Quod si id ponendo quis quod sequebatur assumat nulla necessitas sillogismi. Ueluti cum dicimus. Si est .a. est .b. et si est .b. necesse est esse. Atqui est .c. non necesse est esse .b. uel non esse. Sed cum non sit necesse .b. esse. uel non esse .b. non erit necesse esse .a. uel non esse. Id quoque tale firmabit exemplum. Si est homo est animal. et si est animal est corpus animatum. Atqui est corpus animatum non necesse erit esse animal. Quo circa nec hominem quidem

[S]ecundus uero modus est hic prime figure cum ita proponimus. Si est .a. est .b. et si est .b. necesse est non esse .c. At uero est .a. Non est igitur .c. huius demonstratio talis est. Nam si est .a. est .b. Id enim prima propositio monstrabat que est. Si sit .a. esse .b. Cum uero sit .b. necesse est non esse .c. Id enim consequentia proferebat in qua pronuntiabatur. Si .b. esset consequi ex necessitate ut non esset etiam .c. Si igitur sit .a. non erit .c. Quod si id quod ultimum propositio constituit proponat assumptio id est non esse .c. nullus est sillogismus. Nam si de aliqua re ita proponatur. Si homo sit animal est. Et si animal sit lapis non est. At non est lapis non necesse erit aut esse animal aut non esse. Eodem modo nec hominem. Potest enim si lapis non sit esse lignum uel cetera que neque animalia sunt nec inter homines nominantur

[T]ercius uero modus est prime figure cum id assumptio constituit quod propositio prima ponebat. cuius ex propositione tercia principium est cum ita proponimus. Si est .a. non est .b. Et si non est .b. necesse est esse .c. Hic rursus si .a. terminus assumatur ita ut in prima propositione est positus ita diceretur. Atqui est .a. est igitur .c. Probatio uero a superioribus similis est. Nam quia est .a. non est .b. Et quia non est .b. est .c. Quia igitur est .a. est .c. Quod si .c. terminus assumatur nichil necessarium fiet. Ut si ita proponamus si homo est non est insensibilis. si non est insensibilis est animal. Est autem animal non necesse est esse hominem.

[Q]uartus uero modus est qui ex quarta propositione principium capit. Qui tali propositione formatur. Si sit .a. non est .b. si non est .b. non esset .c. hic enim. Si est .a. necesse est non esse .c. Demonstratio uero eadem que in prioribus modis. Quod si .c. assumatur nulla erit necessitas complexionis hoc modo. Age enim proponatur. Si est homo non est irrationalis. si non est irrationalis non est inanimatus. Atqui non est inanimatus non necesse est esse hominem uel non esse

[Q]uintus modus est ex quinta enuntiatione descendens cuius prima talis est propositio. Si non est .a. est .b. si est .b. etiam .c. esse necesse est. Atqui non est .a. igitur .c. necesse est esse. hic quoque dicta prius condicio facit consequentiam necessitatis. At si id quod est .c. assumatur nulla necessitas euenit. Sit enim propositio Si non est irrationale est rationabile. Et si est rationabile est animal. Et assumamus. Sed

est animal. Non necesse erit uel esse uel non esse rationabile.

extus uero modus est. ita propositus quem sexta propositio fecit. Si non sit. a. est. b. et si non est. b. non est. c. At qui non est. a. Non est igitur c. Similis uero superioribus demonstratio. At si. c. assumatur. Eodem modo nullus est sillogismus. Nam si sit propositio. Si animatum non est. inanimatum non est. Et si inanimatum est. sensibile non est. Si assumatur. At qui non est sensibile non necesse erit uel esse uel non esse animatum.

eptimus modus est qui ex septima propositione est. Si non est. a. non est. b. Et si non est. b. necesse est esse. c. At qui non est. a. necesse est igitur esse. c. Quod si assumatur. c. nichil fit necessarium. Nam supponamus. Si non est animatum non est animal. Et si non sit animal insensibile esse. Assumamusque. At est insensibile. non necesse est esse uel non esse animatum.

ctauus modus est qui ita proponitur. Si non est. a. non est. b. et si non est. b. necesse est non esse. c. At qui non est. a. Non est igitur. c. Quod si assumamus. c. nulla erit necessitas. Age enim ita proponamus. Si non est animatum non est animal. Et si non est animal necesse est non esse sensibile. At qui non est sensibile non necesse erit non esse animatum ut arbores herbas. et quicquid in tali tantum anima non etiam sensibus uegetantur.

In prima igitur figura ex tribus terminis fient hypotetice sexdecim complexiones. ita ut propositum est in propositione idem in assumptione quoque ponatur. Octo quidem si. a. terminus in propositione ponatur. Octo uero sic. Quod si. a. terminus ponendo assumatur nullus efficitur sillogismus. Eodem quoque modo sillogismorum complexionumque ordo constabit. si id in assumptione quod in propositione fuerit auferatur. Fient quippe sexdecim complexiones. quarum octo quidem ubi id quod consequitur aufertur integra necessitate perdurant. Octo uero in quibus idem quod precedit aufertur necessitatem non eadem ratione conseruant. Horum uero omnium sillogismorum subdantur exempla.

rimus modus est hic. Si est. a. est. b. Et si est. b. etiam. c. esse necesse est. At non est. c. non est igitur. a. Quod si assumamus. At non est. a. nichil eueniet necessarium. Sit enim propositio hec. Si est homo est animal. et si est animal est animatum. esse necesse est. At qui non est homo necesse non erit ut non sit animatum.

cdus modus est. Si est. a. est. b. Et si est. b. non esse. c. necesse est. At qui est. c. igitur. a. non erit. Quod si assumamus ita. At qui non est. a. non necesse erit esse. c. uel non esse. nam si sit propositio talis. Si homo est animal est. Et si animal est lapis non est. Si assumamus. At qui non est homo non necesse erit lapidem esse uel non esse.

ertius modus est. Si est. a. non est. b. et si non est. b. necesse est esse. c. At qui non est. c. necesse est igitur non esse. a. Quod si. a. terminum tollat assumptio nichil eueniet necessarium. Age enim sit propositio. Si est homo non est inanimatus. et si inanimatus non est. animatum esse necesse est. At qui non est homo non necesse est esse uel non esse animatum.

uartus modus. Si est. a. non est. b. Et si non est. b. necesse est non esse. c. At est. c. Igitur non erit. a. Quod si assumamus non esse. a. nulla complexionis necessitas inuenitur. Nam si sit propositio. Si est homo non est irrationale. si non est irrationale inanimatum eum non esse necesse est. At qui non est homo non necesse est eum uel esse inanimatum uel non esse.

uintus modus. Si non. a. est. b. Et si est. b. necesse est esse. c. At qui non est. c. igitur. a. esse necesse est. Quod si. a. terminus assumatur non fiet sillogismus. Sit enim propositio. Si non est irrationale rationale est. et si rationale est animal est.

extus modus. Si non est. a. est. b. Et si est. b. necesse est non esse. c. At qui est. c. igitur necesse est esse. a. Quod si. a. terminum sumam. nulla necessitas inuenitur. Sit enim propositio talis. Si non sit animatum est inanimatum. Et si est inanimatum non est sensibile. At quod est animatum non necesse est. uel esse uel non esse sensibile.

eptimus modus. Si non sit. a. non est. b. Et si. b. non est. c. esse necesse est. At qui non est. c. igitur. a. esse necesse est. Quod si. a. terminum sumpserimus complexio nullam faciet necessitatem. Sit enim propositio talis.

Si non est animal non est rationabile. Et si non est rationabile est irrationabile. Et si assumamus. At qui est animal non necesse est uel eē uel non eē irrationale.

[T]ertius modus est qui hac ꝑpositione formatur. Si non est. a. non est. b. Et si b. non est. c. non eē necesse est. Atqui ē. c. ĝ necē est eē. a. Quod si. a. terminum sumpserimus non fiet ulla necessitas. Sit enim ꝑpositio. Si non est animal non est homo. Et si non est homo. necesse est non esse risibilis. At qui ē animal non necesse erit uel eē uel non eē risibile. Ac de prima quidem figura satis dictum est. Sequenti ū uolumine de secda tractabitur

[C]ondicionalium ū ꝑpositionum quae tribus terminis constant. Secda figura ē.

Quotiens cum aliquid dicitur uel esse. uel non eē consequitur ut duo quedam uel esse uel non esse dicantur. Variantur autem inipsis ꝑpositionib; uel etiam in conclusionib; secdm assumptionis ordinem multis modis. Quod ut facilius innotescat prius cuncte ꝑpositiones ordine digerantur. inquib; illud est predicandum quod sepe equimode ꝑpositiones ponuntur sepe uero non. Equimodis enim nullus est sillogismus. Equimoda enim ꝑpositio est. si ita dicamus. Si ē. a. est. b. Et si ē. b. non ē. c. Inequimoda ū secde figure ꝑpositio est in his sillogismis hypoteticis quorum enuntiationes trib; terminis componuntur ueluti cum ita ꝑponimus. Si est. a. est. b. Si autem non est a. ē. c. Hui' ꝑpositionis tale intelligatur exemplum. Si est animal ē. animatum si non est animal est insensibile. Hic igitur animal quod est. a. non est unomodo ꝑpositum utrisq; sed ad. b. quidem affirmatiue ad. c. negatiue coniungitur. Et id uocatur non equimode predicari. Quod si in utrisq; eē uel non eē poneretur. a. equimoda predicatio diceretur. Disponantur igitur ut dictum ē. om̄s non equimode ꝑpositiones hoc modo

Si est. a. est. b. Si non est. a. est. c.
Si est. a. est. b. Si non est. a. n̄ ē. c.
Si est. a. est. b. Si non est. a. est. c.
Si est. a. est. b. Si non est. a. n̄ est. c.

Hunc ĝ. a. quidem positum ē. cum. b. non eē uero cum. c. Rursus. a. non eē ponamus cū. b. eē. cum. c.

Si non est. a. est. b. Si est. a. est. c.
Si non est. a. est. b. Si est. a. n̄ ē. c.
Si non est. a. n̄ ē. b. Si est. a. est. c.
Si non est. a. n̄ ē. b. Si est. a n̄ ē. c.

[S]i igitur non sit equimoda ꝑpositio assumpto quidem. b. fiunt sedecim complexiones Quarum octo tamen fiunt sillogismi. Rursus si assumatur. c. sic quoq; sedecim complexiones. sed in octo tantum sillogismorum deprehenditur firma necessitas. Fit igitur primus modus secde figure hic ex prima ueniens propositione. Si est. a. ē. b. Si autem non ē. a. est. c. Dico quī si non est. b. est. c. Qm̄ enim si ē. a. ē. b. secdm ordinem consequentie. Si non est. b. non erit. a. At qui si non ē. a. est. c. Si igitur non sit. b. erit. c. Quod si idem. b. eē ꝑponat̃ nichil euenit necessarium. Age enim sit. b. n̄ necesse ē. eē. uel non esse. a. Nichil igitur sequitur necessarium. Ut sit uel non sit. c. Ut si sit a. animal. b. animatum. c. insensibile. Nam si est animal est animatum. si non ē animal est insensibile. At qui si sit animatum non necesse est eē animal uel non eē. Non ĝ necesse est esse insensibile uel non eē. Quod si. c. terminus assumatur siquidem non eē ponatur. erit necessario. b. Si ū eē nullus erit sillogismus. Nam si non ē. c. ē. a. At si ē. a. est. b. Si igitur non est. c. ē. b. Quod si ē c. non necesse est eē. a. Aut fortasse necesse sit non eē. Hec enim ꝑpositio id est. si non ē. a. est. c. in talib; tantum euenit inquib; alterum eorum eē necesse est. Quod si ē. c. non erit. a. si n̄. ē. a. nichil ad. b. ueluti. Si est insensibile non erit animal At si non sit animal. nichil animatum uel eē uel non eē erit necesse.

[E]x secda rursus ꝑpositione fit sillogismus cum ita ꝑponimus. Si ē. a. ē. b. si autem non est a. non est. c. Dico quia si non est. b. non est. c. ꝑpositum est quippe. Si ē. a. est. b. ordo ū consequentie est. Si non ē. b. non est. a. Quod si n̄ ē a. non est. c. Si ĝ non est. b. non ē. c. Quod si fuerit. b. non necesse ē. eē. c. Sit enim. a. animal. b. animatum. c. rationabile. Et ꝑponatur. Si ē. animal est animatum. si non est animal non est rationabile. At qui est animatum non necesse ē eē animal. Quo fit ut nec rationale quidem. Quod si. c. terminū

dicat assumptio siquidem .c. terminus affirma-
tus fuerit erit .b. Quod si idem .c. terminus ab-
nuatur nullus erit sillogismus. Nam qm̄ si ē
a. erit .b. si non est .a. erit .c. si est .c. erit .a. At
cum ē .a. erit .b. Si igitur est .c. erit .b. Quod si non
sit .c. nichil est necessarium. Nam in hac proposit-
ione quę dicit. Si ē animal. ē animatum. si nō ē
animal non est rationabile. Assumamus. Atqui
non est rationabile non necesse erit ēē uel nō
ēē animal. Quo circa nec animatum quidē.
Item ex tercia propositione talis est sillogismus
Si est .a. non ē .b. si non ē .a. ē .c. Dico quia
si ē .b. est .c. Nam qm̄ ita propositum ē. Si est .a.
non est .b. necesse est consequi ut si sit .b. non sit
a. Sed si non sit .a. erit .c. Sit igitur sit .b. erit
c. Quod si non sit .b. nichil ē necessarium. Si enī
sit .a. animal .b. inanimatum .c. insensibile. In
hac propositione quę dicit. Si est animal non est
inanimatum si non est animal est insensibile si
assumamus non ēē inanimatum necesse erit
ēē animal uel non ēē. Quare nec insensibile
quidem. Si uero .a. c. termino fiat assumptio
si quidem non sit .c. non erit .b. Si uero sit
nulla erit necessitas sillogismi uel conclusionis. Nam
qm̄ ita positum est. ut si sit .a. non sit .b. Si uero non sit
a. sit .c. ea consequentia est ut si non sit .c. sit .a. In
his enim tantum terminis dici potest quod medie-
tate priuati sunt. At si sit .a. non ē .b. si igitur non sit .c. nō
erit .b. Quod si sit .c. nullus sillogismus ē. Nam in
hac propositione quę dicit. Si animal ē inanimatū
non est. si uero non est animal ē insensibile. assu-
mat aliquis ēē insensibilis sequitur quidem ut nō
sit animal. sed non sequitur ut sit uel non sit ina-
nimatum

Ex quarta propositione est sillogismus ita Si est
a. non est .b. si non est .a. non est .c. Dico quia si
est .b. non .c. Nam qm̄ ita propositum. Si ē .a. non ē.
b. certum consequentia ē. ut si sit .b. non sit .a.
Atqui cum sit .a. positum fuerat non ēē .c. Si
igitur sit .b. non est .c. Quod si .b. non ēē assuma-
tur: nullus est sillogismus. Age enim .a. qui-
dem sit animal .b. inanimatum .c. rationale.
Et sit hec propositio. Si est animal non ē inanima-
tum. si non est animal non est rationale. Assuma-
tur igitur non ēē inanimatum. necēē erit ēē animal.
Quo circa nec rationabile. Rursus si .c. terminus as-
sumatur siquidem ēē ponatur necesse erit non

ēē .b. At si non ēē nullus ē sillogismus. Nam qm̄ propo-
situm est. si sit .a. non ēē .b. si non sit .a. non ēē ne-
cesse est .c. ut cum sit .c. sit etiam .a. At si sit .a. non sit
b. Si igitur sit .c. non erit .b. Quod si .c. non ēē propo-
natur. nullus ē sillogismus. Veluti in hac propositione
Si est animal non est inanimatum. si non ē animal
non est rationabile. Si quis igitur assumat non ēē
rationale non necesse erit ēē uel non ēē animal. Quo
circa nec inanimatum uel ēē uel non ēē. Atque in his
quidem quatuor propositionibus ita .a. terminus posit-
est. ut ad .b. quidem ēē diceretur. ad .c. uero non esse.
Quod si ordo mutetur. Rursus quatuor erunt alii
sillogismi. si .b. terminus assumatur. Quatuor enī
alii sic. Ex utraque parte autem quaternę complexi-
ones erunt quę nullos faciant sillogismos. Sit enī
quinta propositio. Si non est .a. est .b. si est .a. ē .c.
Dico quia si non est .b. non erit .c. Assumatur enī
Atqui non est .b. erit igitur .a. Hi enim consequentię
tantus ordo constabit. Sed cum ē .a. ē .c. Si igitur nō
est .b. erit .c. Quod si .b. ēē proponatur nichil sit
necessarium. Si enim est .b. non erit .a. Quod si
a. non est. nichil ad .c. Quo circa nullus est sillo-
gismus. Non ēē autem .a. si .b. sit. ea propositio
monstrat per quam diximus. Si non ē .a. ē .c. Hęc
enim in inmediatis tantum contrariis conuenit
Age enim sit .a. quidem animal .b. uero insensibile.
c. uero animatum. Et proponatur. Si non ē animal
est insensibile. Et si ē animal est animatum.
Et proponatur ēē insensibile necesse est non ēē
animal. Sed non animatum quidem ēē uel nō
ēē necēē est. Quod si .c. terminus assumatur
siquidem negatiue faciet sillogismum. affir-
matiue uero nullo modo. Nam si non ē .c. non ē .a.
Quod si non est .a. ē .b. Si igitur non .c. est .b.
Quod si sit .c. non necēē est ēē. uel non ēē .a. Quo
fit ut ne .b. quidem ēē. aut non ēē necesse sit. Nā
si est animatum non necēē est ēē uel non ēē ani-
mal. Cum animal non sit necesse ēē uel non ēē
non necesse est ēē uel non ēē insensibile. Propo-
sitio uero eadem quę supius

Rursus ex sexta propositione fit sillogismus
hoc modo. Si non est .a. est .b. si ē .a. non
est .c. Dico quia si non ē .b. non erit .c. Si enī
non est .b. est .a. Et si est .a. non est .c. Si igitur
non est .b. non est .c. Quod si .b. terminum
ponat assumptio nulla ē necessitas conclusio-
nis. Si enim est .b. non est .a. Id enim ex supi-

quibus manifestum est. At si non est .a. nichil ad .c. Tunc enim .c. non erat sed erat .a. Exemplum uero hoc est. Uolo si sit .a. animal .b. insensibile .c. inanimatum. Si igitur sit propositio talis. Si non est animal est insensibile. si est animal non est inanimatum. Atque quod est insensibile non est igitur animal. sed non sequitur ut sit uel non sit inanimatum. Quod si .c. terminum sumpseris siquidem affirmes facies sillogismum. Nam si est .c. non erit .a. Quod si non sit .a. erit .b. Si igitur .c. fuerit. erit .b. At si negatiuus nichil est necessarium. Si enim assumas. Atqui non est .c. non necesse erit esse uel non esse .a. Quo circa nec .b. quidem. Nam si inanimatum negaueris non necesse est esse uel non esse animal. Quo circa nec insensibile quidem esse uel non esse.

Septima propositione conclusio est. cum ita proponimus. Si non est .a. non est .b. si est .a. est .c. Dico quia si est .b. erit .c. Nam quia ita propositum est. si non esset .a. non esset .b. si sit .b. erit .a. Atqui si sit .a. erit .c. Si igitur sit .b. erit .c. Quod si .b. terminum neget assumptio nulla est in conclusione necessitas. Nam si non sit .b. nichil erit necessarium esse uel non esse .a. Quo circa nec .c. quidem. uelut in hiis terminis. Si enim sit .a. animatum .b. animal .c. uiuere. si sic enuntiemus. Si non est animatum non est animal. si est animatum uiuit. Si igitur assumamus. Atqui non est animal non necesse est esse uel non esse animatum. Quo circa nec uiuere. Quod si assumamus .c. terminum siquidem negemus erit sillogismi perfecta necessitas. Si uero affirmaremus nulla conclusione. Nam si non est .c. non erit .a. si non est .a. non erit .b. Si igitur non sit .c. non est .b. Uel si affirmaretur nichil est necessarium. Siue enim necesse est siue non necesse est esse .a. nichil ad .b. ut in superioribus terminis poterit ostendi. Si enim uiuit et si necesse est esse animatum. non necesse est tamen esse animal. Quod si non est necesse esse animatum non necesse est esse uel non esse animal. Ut uero necesse sit non esse animatum fieri non potest.

Octaua enuntiatione est conclusio cum ita proponimus. Si non est .a. non est .b. si est .a. non est .c. Dico quia si non est .b. non est .c. Nam si est .b. est .a. Quod si est .a. non est .c. Si igitur est .b. non erit .c. Quod si .b. terminum neget assumptio nichil est necessarium. Si enim non sit .b. non necesse erit esse .a. uel non esse. Quo fit ut nec .c. quidem. Uelut in hiis terminis. Si sit .a. animatum .b. animal .c. inanimatum. Si igitur proponamus. Si non est animatum non est animal. si est animatum non est inanimatum. Et assumamus. Sed non est animal. Non necesse est esse uel non esse animatum. Quo circa nec inanimatum quidem. At si .c. terminus assumatur siquidem cum affirmatione ponatur erit necessitas sillogismi. Nam si est .c. non est .a. Quod si non est .a. non est .b. Si igitur est .c. non est .b. At si .c. terminum neget assumptio nichil est necessarium. Nam si non est .c. non necesse erit esse uel non esse .a. Quo fit ut nec .b. quidem. Nam si non est inanimatum fortasse quidem necesse sit esse animatum. sed non necesse sit esse animal. Inueniuntur autem termini in quibus necesse sit esse .a. Uelut si ponamus .c. nigrum .a. album. et ponatur si non est album non participat albedine. si est album non est nigrum. Et secunde quidem figure inequimodas quidem complexiones omnes ut arbitror explicuimus. Si uero equimode sint nullus omnino fit sillogismus. Equimode uero sunt hoc modo fiunt. Quotienscumque enim .a. terminus et ad .b. et ad .c. simul esse uel non esse ponitur quoquomodo .b. atque .c. uarientur. Harum igitur que equimode complexiones esse dicuntur nulla est collectibilis. Sunt autem omnes equimode complexiones he.

Si est .a. est .b. Si est .a. est .c.
Si est .a. est .b. Si est .a. non est .c.
Si est .a. non est .b. Si est .a. est .c.
Si est .a. non est .b. Si est .a. non est .c.
Si non est .a. est .b. Si non est .a. est .c.
Si non est .a. est .b. Si non est .a. non est .c.
Si non est .a. non est .b. Si non est .a. est .c.
Si non est .a. non est .b. Si non est .a. non est .c.

[Q]uarum imbecillam quidem conclusionem atque omni carentem necessitate ex assumptionibus quoquomodo factis inuenientur. Nec non secundum superius descriptos modos etiam terminos facile reperire poterimus per quos monstratur nullam in talibus complexionibus inueniri posse constantiam. At de secunda quidem figura quanti sint

& quot modis fiant sillogismi ostendimus. Fiunt autem sine quimode ꝓpositiones fuerint quidē b. termino assumpto sillogismi octo. totidemq; si .c. tminus assumatur. Sunt ġ figure sc̄de sexdecim sillogismi. Totidem ū .b. aut .c. tmino non ita ut oportet assumptis complexiones fiunt quib; nichil admodum colligitur. Nunc igitᵘ de tertia figura dicendum ē in qua quidem totidem complexiones & totidem sillogismi fiunt. Sed ita ut non equimode ꝓpositiones ponanᵗᵘʳ. Quod si equimode fuerint nullus omnino ut in sc̄da figura dictum est fiet sillogismus.

Exponamus ġ omīs tertie figure inequimodas ꝓpositiones.

Si est. b. est.a. Si. est. c. non est.a.
Si est. b. est.a. Si. n̄ē. c. non est. a.
Si est. b. est.a. Si. est. c. non est. a.
Si est. b. est.a. Si. n̄ē. c. non est. a.

Et nunc quidem .a. cum .b. ēē. cum .c. ū non ēē ꝓpositum est. Rursus ū .a. quidem cū̄ .b. n̄ ēē cum .c. uero ēē proponatur.

Si est .b. non est .a. Si est .c. est. a
Si est .b. non est .a. Si n̄ē. c. est. a.
Si est. b. non est. a. Si est .c. est. a.
Si n̄ē. b. non est. a. Si n̄ē. c. est. a.

Tertie igitur figure primus modus huiusmodi. Si est. b. est. a. si est. c. non est. a. Qui quidem diuersus est a sc̄de figure primo modo. Illic enim si a. eet. uel non eet .b. & .c. ēē. dicebamus. Nunc ū si .b. uel .c. fuerit .a. uel. ēē .a. uel non ēē ꝓponitur. Equimode ꝓpositiones non sunt que in alia parte ēē in alia non ēē constituunt. Vel insumptionib; comprehensa. Nam si est .b. ē .a. si n̄ aūt est .c. non est .a. Quib; ita positis. Dico quia si est .b. non ēē .c. necesse est. Si enim ē .b. ē .a. Quod si est .a. non ē .c. Si igᵗ ē .b. non ē .c. Quod si .b. terminus abnuatur nullus est sillogismus. Si enim .b. non sit. non necesse erit ēē. uel non ēē a. igitur ne .c. necesse erit ēē uel non ēē. Vel in hoc exēplo. Vt si sit .b. animal .a. animatum .c. mortuum. Et ꝓponatur. Si est animal ē. animatum si ē. mortuum non ē animatum. At qui n̄ est animal. non necesse est ēē animatum. uel n̄ ēē. Que enim non sunt animalia possunt ēē animata ut arbores. possunt ēē inanimata ut lapides. Quo circa si animal non fuerit ne mortuum quidem esse uel non ēē necesse ē.

Plura enim non sunt animalia que mortua n̄ sunt. ut lapides. Ea enim mortua dicuntur que aliquando uixerunt. Ab assumptione ū .c. tmini affirmatio facit sillogismum. Nam si ē .c. non erit. b. si enim ē .c. non ē .a. At si non ē .a. non ē .b. Si igᵗ ē .c. non erit .b. Negatio uero nichil explicat necessitatis. Nam si non ē .c. non necesse ē ēē uel non ēē .a. Quo fit. ut ne .b. quidem. Nam si non sit mortuum non necēē ē. ēē. animatum uel non ēē. Quedam enim non sunt mortua que animata sunt ut arbores quedam ū cum mortua non sint non sunt animata ut lapides. Quo fit ut nec animal quidem ēē uel non ēē necesse sit si mortuum destruatur.

Ex sc̄da ꝓpositione hic modus est colligendus. Si ē .b. est .a. si non ē .c. non ē .a. Dico quia si ē .b. erit. c. Nam si ē .b. ē .a. Quod si est a. est .c. Ita enim conuertitur talis ꝓpositio. Si igitur est .b. est .c. Quod si .b. tminus negetur nulla ē necessitas sillogismi. Nam si non est .b. non necēē ē. ēē. uel n̄ ēē .a. Quo circa ne ad .c. quidem necessitas ulla perueniet. Vt in tminis patet. Nam si sit .b. animal .a. animatū c. corporeum. Et ꝓponatur. Si ē animal est animatum. si non est corporeum non est animatum. & assumatur. At qui non ē animal non necēē ē ēē. uel non ēē corporeum .c. terminus si negetur erit necessitas sillogismi. Nā si non .ē .c. non .ē .a. Quod si non est. a. non ē. b. Ita enim conuerti potest. Si igitur non ē .c. non erit .b. Si affirmetur nulla ē necessitas. Nam si est. corporeum non necēē est animatum ēē. uel non ēē. Quo circa ne animal quidem uel ēē uel non ēē. necesse ē.

Tertia ꝓpositio talem recipit conclusionem. Si non ē .b. ē .a. si ē .c. non ē .a. Dico quia si non ē .b. non erit .c. Si enim non sit. b. ē .a. Quod si sit .a. non erit. Ita enim potat conuerti ea ꝓpositionis pars que si eet .c. terminus .a. terminum non ēē dicebat. Fit igitᵘ ut si non sit .b. non sit. c. Quod si affirmetur ēē .b. terminum nulla est. necessitas conclusionis. Nam si sit .b. necesse est quidem non ēē. a. sed non necesse ē ēē .c. Vt in his tminis. si sit. b. animatum .a. inanimatum .c. animal. Si quis ġ sic ꝓponat. Si non ē animatum. ē inanimatum. si ē. animal non ē inanima-

tum. Si ḡ ponamus ēē animatū sequitur quidem ut non sit inanimatum. Sed non neccē ē. ut sit animal. c. ū. t̄minus si affirmetur fit necessaria conclusio hoc modo. Nam si non ē. c. non ē. a. si ñ est. a. ē. b. Idem sequitur eam ꝑpositionem que. si non eēt. b. t̄minus. a. t̄minum ēē dicebat. Si ḡ sit. c. ē. b. Quod si idem. c. t̄minus abnuatur nullus est sillogismus. Nam si non sit. c. ñ necesse ēē. uel non ēē. a. Quo fit ut ne. b. quidem. Nam si non est animal non neccē ē ēē. ut ñ ēē inanimatum. Quo circa ne inanimatum quidem.

Ex quarta ꝑpositione talis ē. sillogismus. Si non ē. b. est. a. si non ē. c. non ē. a. Dico quia si non ē. b. est. c. Nam si non ē. b. ē. a. Si ū. a. fuerit non necesse ē. ēē. c. Id enim consequitur eam ꝑpositionis partem que ait. si non ē. c. non ē. a. Si ḡ non sit. b. ē. c. At si. b. terminus affirmaretur nullus est sillogismus. Sequitur nam ut non sit. a. sed non sequitur ut sit uel non sit. c. Velut in his terminis. Nam si sit. b. quod ē insensibile. a. animal. c. animatū. et ꝑponatur. Si non est insensibile ē. animal. si ñ est animatum non est animal. si sit insensibile non ē animal. sed non ē necesse ēē uel non ēē animatum. c. ū terminus si negetur fiet ꝑfectus sillogismus. Nam si non est. c. non est. a. si non est. a. erit. b. Id enim consequitur eam ꝑpositionis partem. Si igitur non sit. c. erit. b. Quod si sit. c. non est necesse ēē uel non ēē. a. Quo fit ut nec. b. quidem. Nam si est animatum non necesse ē ēē. animal uel non ēē. Quo fit ut ne insensibile quidem ēē. uel non ēē necesse sit. Et hactenus quidem quattuor modos ita disposuimus. Ut ad. b. terminum quoquomodo se haberet. a. terminus ēē poneretur. ad. c. ū non esse. Nunc cum ita statuamus. ut. a. terminus ad. b. terminum non ēē dicatur. ad. c. ū ēē ordine scilicet immutato. Omnis ū ēē non equimodas ꝑpositiones illud ostendit quod. a. quidem affirmatiue ad. b. ad. c. negatiue ponitur. aut si negatiue ad b. affirmatiuam. ad. c. retinet enuntiationē.

Quinta igitur ꝑpositio talem facit sillogismum cum talis ē ꝑpositio. Si ē. b. ñ est. a si est. c. est. a. Dico quod si est. b. non ē. c. Nā si ē. b. non est. a. si uero non est. a. non ē. c. Id enim talem ꝑpositionem sequebatur. que si ēēt. c. terminus. a. quoque ēē dicebat. Si igitur non est. b. non est. c. At si negetur. b. nullus est sillogismus. Si enim non sit. b. non necesse ē. ēē. a. Quo fit ut nec ad. c. quidem necessitas ulla ꝑueniat. Et in t̄minis idem patet. Nam si sit. b. quidem mortuum. a. animatū c. animal. et sit ita ꝑpositio. Si ē mortuum non est animatum. Si est animal est animatum. Et si assumamus non ēē mortuum ñ necesse est ēē. uel non ēē animatum. Nam et que adhuc animata sunt et que numquam fuerunt non sunt mortua. Quo circa non sequitur ut sit uel non sit animal. Quod enim mortuum non est potest ēē animal ut canis uiuens et non ēē ut lapis. At si c. terminus affirmetur. erit ꝑfecta conclusio non ēē. b. Nam si sit. c. est. a. Si ū non sit. a. non erit. b. Id enim sequitur superius positi ꝑpositionis modum. Si igitur sit. c. non erit b. At si negetur. c. neque ad. a. neque ad. b. necessitas ulla ꝑducitur. Velut in his t̄minis. Nā si non est animal. neque animatum neque mortuum. uel ēē uel non ēē necesse est.

Sexte ꝑpositionis hec conclusio est. Si est. b. non est. a. si non ē. c. est. a. Dico quia si ē. b. erit. c. nam si est. b. non est. a. si non est. a. erit. c. Talis enim in hac parte ꝑpositionis ē consequentia. Si ḡ sit. b. erit c. Quod si b. terminus abnuatur nichil necessarium fiet. Nam si non sit. b. nec. a. nec c. terminos uel ad ēē uel ad non ēē sequitur ulla necessitas ut in t̄minis patet. Nam si sit b. mortuum. a. animatum. c. inanimatū et ꝑponatur si est mortuum non ē animatum. si non est inanimatum ē animatum. Si non sit mortuum non neccē est ēē uel non ēē animatum. Quo circa ne inanimatum quidem. At si. c. t̄minus assumatur siquidem in negatione sit positus fiet rata conclusio non ēē. b. terminum. Nā quin non ē. c. est. a. At si sit. a. non est. b. Si ḡ non sit. c. non erit. b. Quod si affirmetur. c. terminus nichil est necessarium Neque enim si sit. c. quamuis. a. non esse necesse sit ad. b. terminum necessitas ulla ꝑueniet ut etiam in terminis patet. Nā si sit inanimatum necesse est non esse ani

matum. si non necesse est ēē mortuum

Septime propositionis talis ē sillogismus. Enuntietur enim. Si non ē. b. non est a. si ē. c. ē. a. Dico quia si non est. b. non ē. c. Si enim non sit. b. non erit. a. Quod si a. non fuerit non erit. c. Id enim sequebatur eam propositionem que dicebatur. si eēt c. terminus. a. quoq; consequi uit eēt. Si igitur non sit. b. non erit. c. Quod si affirmetur. b. nichil est necessarium. Neq; enim si sit. b. uel. a. uel. c. ēē. necesse sit uel non esse. Ut in terminis patet. Nam si sit. b. animatum. a. animal. c. sensibile. Et sit propositio. Si non est animatum non ē. animal. si est sensibile ē. animal. Si assumatur non ēē animatum neq; animal necesse est ēē neq; sensibile. At si per. c. terminum fiat assumptio. siquidem affirmabitur erit firma conclusio si negetur nullus est sillogismus. Nam si est. c. est. a. si sit. a. erit. b. Id enim consequitur eam propositionem que ait. Si non sit. b. non ē. a. si igitur sit. c. erit. b. At si idem. c. terminus abnuatur nichil ē necessarium. Nam si non sit. c. neq; a. neq; b. terminum necessitas ulla constringit. Vel si non sit sensibile non sit forsitan animal. sed non necesse ē ēē. animatum. Reperiuntur uero termini in quibus ne. a. quidē non ēē necesse sit.

Octavus modus est in quo ita proponitur. Si non ē. b. non. ē. a. si non est c. est. a. Dico quia si non est. b. ē. c. Si enim non sit. b. non erit. a. Quod si non sit. a. erit c. Id enim consequebatur eam partem propositionis que dicebat si non est. c. ē. a. si igitur non sit. b. erit. c. Quod si. b. terminus affirmetur nichil ē necessarium. Nam si sit. b. neq; ēē. neq; non ēē necesse ē. a. terminum. Quo fit ne. c. quidem. Id uero tali liquet exemplo. si sit. b. animatum. a. animal. c. insensibile. Et proponatur. Si non sit animatum non est animal. si non sit insensibile est animal. si igitur affirmemus in assumptione. b. terminum ac dicamus. At quid ē animatum non necēē est ēē. ut non ēē. animal uel insensibile. Quo circa nullus est sillogismus. At si. c. terminus abnuatur fiet propriis sillogismus. Nam si non est. c. est. a. si uero ē. a. erit. b. si igitur non sit. c. erit. b. Quod si. c. terminus affirmetur nichil ē necessarium. Nam et si. a. terminum non ēē necēē est quantum ad. b. terminum nichil necessarium cadit. Id uero tali demonstratur exemplo. Si sit insensibile non ē. animal. Quod si non est animal non necesse ēē uel non ēē animatum. In non equimodis igitur propositionibus siue. b. siue. c. terminus assumatur octo necesse est ex utraq; parte fieri sillogismos. Relique uero ex utraq; parte octo complexiones necessitate priuate sunt. At si sint equimode nullus omnino ē sillogismus. Equimode uero dicuntur quociens a. terminus ad utrosq; uel ēē uel non ēē proponitur. Omnes autem equimode propositiones sunt huiusmodi

Si est. b. est. a.	Si est. c. est. a.
Si est. b. est. a.	Si non ē. c. est. a.
Si non ē. b. est. a.	Si est. c. est. a.
Si non ē. b. est. a.	Si non ē. c. est. a.
Si est. b. non ē. a.	Si est. c. non ē. a.
Si est. b. non ē. a.	Si non ē. c. non ē. a.
Si non ē. b. non ē. a.	Si est. c. non ē. a.
Si non ē. b. non ē. a.	Si non ē. c. non ē. a.

In quibus et per consequentiam propositionum superius designatam et per exempla currentes possumus lucide et constanter agnoscere nullam omnino in sillogismis necessitatem fieri. Quo circa cum tribus terminis tercia propositio. Et ex prima quidem figura fiunt sillogismi sexdecim. et ex secunda sillogismi sexdecim et ex tercia etiam totidem colliguntur omnes ex tribus terminis sillogismi quadraginta octo.

Restat nunc de sillogismis dicamus qui duabus hypoteticis continentur. quorum quidem similis consequentie modus ē. Ut in his propositionibus que ex duabus kathegoricis ac simplicibus efficiebantur. In omnibus enim siquidem uelimus astruere primam totius propositionis assumamus partem. Si uero in conclusione aliquid destruendum ē secunda negabitur. Siue autem prima denegetur. siue posterior affirmetur nulla sit omnino necessitas nisi in quinta septima

quartadecima . quintadecima ꝓpositione In quib; non complexionis natura . sed terminorum ꝓprietas consequentiam facit . sicut in his sillogismis fieri docuimus qui in his ꝓpositionib; constant quę duab; simplicib; continentur. Horum autem omnium q̄ ex duab; hypotheticis constant ꝓpositiones apposui quarum differentias cum lector agnouerit . ad earum exempla necesse ē . reuertatur quę ex simplicib; & cathegoricis iunctę sunt. Sunt autem om̄s ꝓpositionum differentię quę ex duab; hypoteticis copulantur huiusmodi

Si cum est . a . est . b . cum sit . c . est . d .
Si cum est . a . est . b . cum sit . c . ñé . d .
Si cum est . a . est . b . cū ñ sit . c . est . d .
Si cum est . a . est . b . cū ñ sit . c . ñé . d .
Si cum sit . a . ñé . b . cum sit . c . est . d .
Si cum est . a . ñé . b . cum sit . c . ñé . d .
Si cum est . a . ñé . b . cūñ sit . c . est . d .
Si cum sit . a . ñé . b . cūñ sit . c . ñé . d .
Si cūñ ē . a . est . b . cum sit . c . est . d .
Si cūñ ē . a . est . b . cum sit . c . ñé . d .
Si cūñ ē . a . est . b . cūñ sit . c . est . d .
Si cūñ ē . a . est . b . cūñ sit . c . ñé . d .
Si cūñ ē . a . ñé . b . cum sit . c . est . d .
Si cūñ ē . a . ñé . b cum sit . c . ñé . d .
Si cūñ ē . a ñé . b . cūñ sit . c . est . d .
Si cūñ ē . a . ñé . b . cūñ sit . c . ñé . d .

In his quoq; ꝓpositionib; illud inspiciendū quod cum sexdecim sint octo quidem ita uariantur ut tantum in omnib; . a . terminus eē ponatur . octo ū ita . ut idem . a . terminus non eē dicatur. Hon ū quoquo modo positę fuerint habebunt uim conditionalium ꝓpositionum ex duabus hypoteticis constantium . Nam si quis sic dicat Si cum est homo . est animal . cum sit animatum est corpus . non fecerit eam propositionem . quę ex duabus conditionalib; constet . Neq; enim quod animatum ē corpus ē . quia qui homo est animal est nec conditio sequitur conditionem . Sed si eas separes ꝑseq; ꝓnunties utraq; habent in terminorum consequentia necessitatem. Nam & qui homo est . animal ē . & quod animatum est corpus est . Et ꝑse iste ue-
tę sunt nec conditione iunguntur. Ut igitur singularis natura clarescat nunc de una quaq; ē differendum.

Prima ḡ ꝓpositio talis debet eē ut si sit . a . positum . b . t̄minus non continuo subsequatur. Item si . c . ponatur non necesse sit . d . terminum sequi . Sed posito quidem a . termino . c . terminum posito ū . b . termino . d . eē necesse sit. Tunc enim ueniet . ut si posito . a . fuerit . b . necesse sit . c . posito subsequi . d . Ut si sint t̄mini . a . homo . b . medicus . c . animatum . d . artifex . Posito enim homine non necesse ē ut medicus sit . Et cum animatum sit non necesse est ut sit artifex . At si homo sit necc̄e ē . ut sit animatum . Et si sit medicus necesse ē ut sit artifex . Hoc itaq; posito eueniet ut sit cum sit homo est medicus cum sit animatū sit artifex.

Secunda ꝓpositio ita eē debet . ut . a . atq; b . Itemq; . c . atq; . d . preter se eē possint sed . a . preter . c . eē . non possit . b . autem atq; . d . simul eē non possunt . Tunc enim ueniet . Ut si posito . a . termino . b . fuerit consecutum posito . c . non eē necesse sit . d . Ut si sit . a . homo . b . niger . c . animatum . d . albus . Homo enim preter nigrum et animatum . preter album eē uel non eē potest homo ū preter animatum nigrū autem cum albo eē . non potest . Eueniet q; . Ut si cum homo sit niger sit cum sit animatus non sit albus.

Tertiam ꝺcię ꝓpositionis tales terminos eē oportebit . Ut . a . preter . b . eē possit . c . ū . uel cum . a . uel cum . d . simul eē non possit . Quo circa eueniet ut si . a . posito fuerit . b . negato . c . termino . d . eē necc̄e sit . Ut si sit . a . quidem animatum . b . medicus . c . inanimatum . d . artifex . Animatum enim prec̄ medicum eē potest . Inanimatum autem neq; cum animato neq; cum artifice iungi potest . Itaq; si cum sit animatum est medicus . cum non sit inanimatum est artifex.

Quarta ꝓpositio his terminis contexenda est . Ut . a . quidem cum . b . t̄mino . c . autem cum . d . uel eē uel non

esse possit. Neq; uͦ. a. cum. c. neq; .b. cum d. ullo
modo possibile sit ēē. Tunc enim eueniet. ut si. a.
posito. b. sequatur. negato. c. negetur etiam
d. Vt si sit. a. homo. b. niger. c. inanimatum
d. album. Homo quidem preter nigrum. ina-
nimatum uͦ preter album ēē & non ēē potest
neq; tamen homo cum inanimato. neq; nigrū
cum albo. possibile est. Si tamen cum sit homo
ē niger. sequitur ut cum non sit inanimatū
non sit album

[Q]uinte ꝓpositionis hec sunt membra. ut
a. preter. b. & .c. preter. d. ēē uel non
esse possit. sed. a. preter. c. ēē non possit. b. at-
q; .d. simul ēē non possunt. ita ut si alterū ñ
sit. alterum ēē necesse sit. Tunc enim eueni-
et ut si. a. posito negetur. b. posito. c. sequa-
tur. d. ut si sit. a. quidem homo. b. eger. c.
animatus. d. sanus. Homo quidem preter
egritudinem. animatus uͦ preter sanitatē
& ēē & non ēē potest. sed si homo sit anima-
tus ēē necesse est. Itaq; fiet ut si cum homo
sit non sit eger cum sit animatus sit sanus.

[S]exta ꝓpositio hos terminos habere desi-
derat. ut. a. preter. b. & .c. preter. d. ēē
& non ēē possint. Idem uero. a. preter. c. &
d. preter. b. ēē non possunt. Tunc enim eue-
niet ut si. a. posito non ē. b. posito. c. non sit
d. Vt si sit. a. homo. b. artifex. c. animatus
d. medicus. Homo enim preter artificium
animatū uͦ preter medicinam & ēē & non
ēē potest. Neq; ṽ homo preter animatum
neq; medicus preter artificium ēē potest.
Quo fit ut sicut homo est artifex non est
cum sit animatus non est medicus.

[S]eptime ꝓpositionis hi termini sunt
Vt. a. quidem preter. b. ēē & non ēē
possit. c. uͦ neq; cum. d. neq; cum. a. ēē possit
b. etiam cum. c. simul ēē non possit. Ita nā-
q; eueniet ut si. a. posito. b. ēē. negetur nega-
to. c. termino. d. sequatur. Vt si. a. sit anima-
tum. b. sanum. c. inanimatum. d. egrum
Animatum quidem preter sanitatem et
ēē & non ēē potest. Inanimatum uͦ neq;
cum animato neq; cum egro conuenire pos-
sit. Quo fit ut si cū animatum est sanū
non est. cum non sit inanimatum est
egrum.

[I]tem octaua ꝓpositio his terminis copulan-
da est. ut. a. quidem preter. b. tminum et
ēē & non ēē possit. c. autem cum. d. non ēē
possit. sed. a. cum. c. & .d. preter. b. ēē. non
possit. Hoc enim pacto eueniet. Vt si. a. posi-
to. b. negetur. negato. c. termino. d. tminus
non sit. Vt si sit. a. animatum. b. artifex. c.
inanimatum. d. medicus. Animatum enī
preter artificium ēē & non ēē potest. Inani-
matum uͦ neq; cum animato neq; cum me-
dico conuenit. medicus ṽ preter artificium
ēē non potest. Vnde euenit ut sicut anima-
tum est non ē artifex cum non sit inanima-
tum non sit medicus.

[N]ona ꝓpositio fiet. si. a. quidem. atq; .b.
simul ēē non possunt. c. uͦ possit ēē. pter
d. cum. a. uͦ ēē non possit. Tunc enim eueniet
ut si. a. negato. b. ēē sequetur c. posito. d. se-
quatur. ut si sit. a. quidem inanimatum
b. medicus. c. animatum. d. artifex. Inani-
matum quippe medicus ēē non potest. anima-
tum uͦ potest non ēē artifex. Inanimatum
atq; animatum simul ēē non possunt. Quo
fit ut si cum non est inanimatum sit me-
dicus. cum sit animatum sit artifex

[D]ecimam ꝓpositionem tales tmini copula-
bunt. ut. a. quidem preter. b. at uͦ. c.
preter. d. ēē possit. Sed. a. cum. c. & .b. cum
d. ēē non possit. Ita enim eueniet ut si negato
a. ēē. b. consequatur. posito. c. tmino. d. ñ
ēē necesse sit. Vt si sit. a. inanimatum. b. ni-
grum. c. animatum. d. album. Inanimatū
quippe preter nigrum & animatum preter
album ēē et non ēē possunt. Sed inanima-
tum cum animato & nigrū cum albo simul
ēē non possunt. Si cum negatum fuerit
inanimatum consecutum fuerit nigrum
posito animato album ēē negabitur.

[I]tem undecima ꝓpositio ea sit. ut neq; .a.
cum. b. neq; .c. cū. d. simul ēē possint. a. uͦ
sine. c. & .b. sine. d. ēē non possint. Ita enim
sicut. a. sit negatum. b. sequitur cū. c. nega-
bitur. d. ēē necē est. Vt si sit. a. inanimatū
b. medicus. c. mutale. d. artifex. Inanimatū
quidem medicus ēē non potest. Quo circa
ne mutale quidem artifex. Sed quod est
inanimatum non potest non ēē mutale.

Itemq; qui medicus ē. non potest non ēē artifex Si igitur inanimatum negetur & medicum ēē consequatur cum negabitur mutale artifex consequetur.

uodecima ꝓpositio est quę talib; terminis constare oportebit. ut. a. quidem preter. b. at ū. c. preter. d. ēē. uel non ēē possit. a. ū sine. c. & b. cum. d. ēē. non possit. Ita enim cadet. ut si. a. negato. b. sequatur. c. negato. d. etiam negetur. ut si fuerit. a. inanimatum. b. album. c. mutale. d. nigrum. Inanimatum quidem preter album mutale autem preter nigrum ēē uel non ēē potest. Si tamen inanimatum non sit & sit album cum mutale non sit non erit nigrum.

ertia decima ꝓpositio his terminis contexenda est. Ut. a. quidem preter. b. at ū c. preter. d. ēē possit. a. ū. atq;. c. & b. atq;. d. ita simul ēē non possint ut si altēm eorum n̄ fuerit. altēm eorum ēē necesse sit. Ita namq; fiet sicut. a. negatū sit. b. negetur. cum. c. affirmatum fuerit. d. affirmetur. Ut si sit. a. irrationabile. b. egrum. c. rationabile. d. sanum. Irrationabile namq; preter egrum & rationabile preter sanitatem ēē potest. Irrationabile ū ac rationabile & egrum atq; sanum simul ēē non possunt. Si tamen alterum eorū non fuerit altēm ēē necesse est. Itaq; fit ut si irrationabili negato egrum negetur rationabili posito. sanum ponatur.

uartadecima ꝓpositio his terminis texenda ē. ut a. quidem preter. b. & c. preter. d. ēē. possit. Sed. a. atq;. c. simul ēē n̄ possunt. ita ut cum altēm non fuerit. altēm ēē necesse sit. b. ū. preter. d. ēē. non possit. fit igitur ut si cum sit. a. negatum. b. negetur cum sit. c. non sit. d. Ut si sit. a. inanimatum b. artifex. c. animatum. d. medicus. Inanimatum quidem preter artificem. animatū uero preter medicum ēē potest. Inanimatum ū cū animato non conuenit. & medicus ab artifice nullo modo sepatr̄. fit ergo ut si cum non est inanimatum non sit artifex cum sit animatum non est medicus.

uinta decima ꝓpositio his texenda est membris. Ut. a. quidem si non sit. c. non ēē necesse sit. b. ū. atq; d. talia sint. ut altero eorum negato. altēm ēē necesse sit. Ita namq; fiet ut cum sit. a. negatum. b. negetur cum negabitur. c. affirmetur. d. Ut si sit. a. quidem irrationabile. b. sanum. c. inanimatum. d. egrum. Irrationabile quidem si non sit non ē. inanimatum. Sanum autem atq; egrum simul ēē non possunt. Et qui sanū negauerit egrum necesse est affirmet. Itemq; e diuerso. Est ergo ut si negato irrationabili negetur sanum. negato inanimato egrum ponatur.

exta decima ꝓpositio est quę his t̄minis constat. Ut. a. quidem preter. c. at ū b. preter. d. ēē non possit. a. ū. cū. b. & c. cū d. ēē nullo modo queat. Euenit igitur. ut si. a. quidem negato. b. negatur negato. c. t̄minus. d. abnuatur. Ut si sit. a. inanimatum. b. artifex. c. mutale. d. medicus. Inanimatum ergo preter mutale & preter artificem medicum ēē non potest. Inanimatum ū cū artifice & mutale cum medico ēē non poterit. Si igitur negato inanimato negetur artifex. negato mutali negatur medicus. Atq; hec ratio ꝓpositionum quam supius exemplis descripsimus. iccirco intelligatur assumpta. ut earum natura clarescat. non quo aliter inter se t̄mini ēē non possint. Nam ut supius dictum ē non sufficit quolibet modo iungere t̄minos ut fiant hypotetice ꝓpositiones ex duab; conditionalibus coniugate. Neq; enim siquis dicat. Si cum homo est. animal est. cum dies est lucet talem fecerit ꝓpositionem quę ex duab; conditionalib; constet iccirco quia prior conditio non sedę causa conditionis. Hoc igitur supi positarum ꝓpositionum ratio demonstrat quemadmodum fit ut conditionem conditio consequatur. Quę cum ita sint de earum dicendum ē sillogismis.

it ergo ex prima ꝓpositione sillogismus hoc modo. Si cum est. a. est. b. cum sit. c. ē. d. At qui cum sit. a. est. b. cum ergo sit. c. erit. d. Uel ita. At qui cum sit. c. non est. d. Cum ergo sit. a. non ē. b. Posse ū hanc ēē assumptionē supius descripta ꝓpositionum natura demonstrat.

tem ex secda ꝓpositione. Si cū ē. a. est. b. cū

sit .c. non est .d. Atqui cum est .a. est .b. Cum igitur sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. non est .b. Ex tertia. Si cum sit .a. est .b. cum non sit .c. est .d. Atqui cum sit .a. est .b. Cum igitur non sit .c. erit .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. non est .d. Cum igitur sit .a. non est .b.

tem ex quarta. Si cum sit .a. est .b. Cum non sit .c. non est .d. Sed cum sit .a. est .b. Cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. non est .b.

x quinta propositione fiunt quattuor collectiones. Ita namque termini proponuntur ut utrobique fiat rata conclusio hoc modo. Si cum sit .a. non est .b. cum sit .c. est .d. Atqui cum sit .a. non est .b. cum igitur sit .c. est .d. Vel ita. Atqui cum sit .a. est .b. Cum igitur sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. non est .d. Cum igitur sit .a. est .b. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. non est .b. x sexta. Si cum est .a. non est .b. cum sit .c. non est .d. Atqui cum sit .a. non est .b. Cum igitur sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. est .b.

x septima fiunt quattuor sillogismi hoc modo. Si cum sit .a. non est .b. cum sit .c. est .d. Atqui cum sit .a. non est .b. Cum igitur non sit .c. est .d. Vel ita. Atqui cum sit .a. est .b. Cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. non est .d. Cum igitur sit .a. est .b. Vel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. non est .b.

x octaua propositione. Si cum est .a. non est .b. cum non sit .c. non est .d. Atqui cum sit .a. non est .b. cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. Cum igitur sit .a. est .b.

actenus quidem ex his propositionibus que .a. esse proponebant. atque ita ceteros terminos affirmando negandoque uariabant ostendimus qui fierent sillogismi. Nunc ex his propositionibus quinam sillogismi fiant que ita ceteros terminos uariant. ut .a. non esse proponant

x nona enim propositione ita fit sillogismus. Si cum non est .a. est .b. cum sit .c. est .d. Atqui cum non est .a. est .b. cum igitur sit .c. est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. non est .d. cum igitur sit .a. non est .b.

tem ex decima. Si cum non sit .a. est .b. cum sit .c. non est .d. Atqui cum non est .a. est .b. cum igitur sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. Cum igitur non sit .a. non est .b.

x undecima. Si cum non est .a. est .b. cum non sit .c. est .d. Atqui cum non sit .a. est .b. cum igitur non sit .c. est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. non est .d. cum igitur non sit .a. non est .b.

x duodecima. Si cum non est .a. est .b. cum non sit .c. non est .d. Atqui cum non sit .a. est .b. Cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. Cum igitur non sit .a. non est .b.

tem ex tertia decima que quattuor colligit sillogismos hoc modo. Si cum non est .a. non est .b. cum sit .c. est .d. Atqui cum non sit .a. non est .b. cum igitur sit .c. est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .a. est .b. Cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. non est .d. cum igitur non sit .a. est .b. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. cum igitur non sit .a. non est .b.

tem ex quarta decima. Si cum non est .a. non est .b. cum sit .c. non est .d. Atqui cum non est .a. non est .b. Cum igitur sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum sit .c. est .d. cum igitur non sit .a. est .b.

uinta decima propositio rursus quattuor colligit sillogismos hoc modo. Si cum non est .a. non est .b. cum non sit .c. est .d. Atqui cum non sit .a. non est .b. cum igitur non sit .c. est .d. Vel ita. Atqui non est .a. est .b. cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. non est .d. Cum igitur non sit .a. est .b. uel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. cum igitur non sit .a. non est .b.

x sexta decima propositione. Si cum non est .a. non est .b. Cum non sit .c. non est .d. Atqui cum non est .a. non est .b. cum igitur non sit .c. non est .d. Vel ita. Atqui cum non sit .c. est .d. Cum igitur non sit .a. est .b.

x quibus omnibus quadraginta conclusiones omnes fiunt sexdecim quidem assumpta prima conditione ita ut in prima propositione est posita. Sexdecim uero assumpta secunda conditione contrario modo atque in propositione est collocata. Octo uero ex quinta septima quarta decima et quinta decima. fiunt assumptis primis quidem conditionalibus contrario modo atque in propositione prefer-

bantur. Sed his ū condicionib; eodem modo assumptis ut in ppositione fuerant colloca te. Ut igitur omnium ppositionum conclusio numq; ratio clarescat omis huiusmodi enun tiationes cum ppriis apposuimus exemplis

1 cū sit. a. hō. ē. b. medic͠. cū sit. c. aīāl ē. d. artifex.
1 cū sit. a. hō. ē. b. niger. cū sit. c. animal. n̄ ē. d. albū.
1 cū ē. a. aīāl. ē. b. medic͠. cū n̄ sit. c. aīāl. ē. d. artifex.
1 cū ē. a. homo. ē. b. niger. cū n̄ sit. c. aīāl. n̄ ē. d. albū.
1 cū ē. a. homo. ē. b. eger. cū sit. c. aīāl. ē. d. sanus.
1 cū ē. a. homo. ē. b. artifex. cū sit c. aīāl. n̄ ē. d. medic͠.
1 cū ē. a. aīāl. ē. b. sanū. cū n̄ sit. c. aīāl. ē. d. eger.
1 cū ē. a. aīāl. ē. b. artifex. cū n̄ sit. c. aīāl. n̄ ē. medic͠.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. medic͠. cū sit. c. aīāl. ē. d. artifex.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. niger. cū sit. c. aīāl. n̄ ē. d. albus.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. medic͠. cū n̄ sit. c. anim̄al. ē. d. artifex.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. albū. cū n̄ sit. c. anim̄al. n̄ ē. d. niger.
1 cū n̄ ē. a. irronāl. ē. b. egrū. cū sit. c. rationāl. ē. d. sanū.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. artifex. cū sit. c. aīātū. n̄ ē. d. medic͠.
1 cū n̄ ē. a. irronāl. ē. b. sanū. cū n̄ sit. c. aīātū. ē. d. eger.
1 cū n̄ ē. a. aīāl. ē. b. artifex. cū n̄ sit. c. anim̄al. n̄ ē. d. medic͠.

[H]ec de his quidem qui p coniunctionem fiunt hy[potheticis] dicta sunt. Hi ū qui in disiunctione sunt positi. illis uidentur adiuncti. eorumq; modos formasq; suscipiunt quos supius in conexi one positos ex his ppositionib; fieri diximus que duab; simplicib; iungerentur. Si igitur in disiunctione ppositarum ppositionum ad eas similitudines demonstrauero que in conexione posite in simplicib; copulate sunt. Quot modi qualesq; conclusiones sunt in una quaq; illarum que p conexionem fiunt ppositionum. Tot etiam in his ēē necesse est. que p disiunctionem pnunciate eandem ui in conexis habere. monstrantur. Quattuor ḡ modis supius differentias p conexionem enuntiatarum ppositionum ēē diximus si ex simplicib; copularentur hoc modo

Si est. a. est. b. | Per disiun ctionem quoq; p positione | Aut ē. a. aut ē. b.
Si n̄ ē. a. n̄ ē. b. | | Aut n̄ ē. a. aut n̄ ē. b.
Si n̄ ē. a. est. b. | | Aut est. a. aut n̄ ē. b.
Si est. a. n̄ ē. b. | | Aut n̄ ē. a. aut est. b.

quattuor differentias teneret hoc modo

[Q]uarum quidem ea que ē prima & ppo nit. Aut ēē. a. aut. b. In his tantum di ci potest in quib; alterum eorum ēē necesse ē. Velut in contrariis medietate carentibus similisq; est ei ppositioni que dicit. Si non ē. a. ē. b. Que enim ppōnit. Aut est. a. aut est. b. id intellegit neq; simul utraq; ēē posse. Et si unum non fuerit consequi ut sit alterum utraq;. Si non sit. a. erit. b. Sed hec una ē earū ppositionum quas in his p conexionem que fiunt supius numerauimus. Quiēq; igitur sillogismi in ea ppositione fiunt. que ē. Si non est. a. est. b. hii etiam in ea faciendi sunt que p disiunctionem ppōnitur cum dicim̄. Aut est. a. aut. ē. b. fiunt in supiore quattuor modi. Quamlibet enim partem ppositionis assumpseris siue precedentem. siue etiam con sequentem. siue negato modo siue affirma to faciet sillogismum. Nam si hec ppositio sit. Si non est. a. ē. b. Siue si non sit. a. erit b. Siue sit. a. non erit. b. Siue non sit. b. erit. a. siue sit. b. non erit. a. In ppositione quoq; disiunctiua idem ē. Nam cum dicit̄ aut ē. a. aut ē. b. Si quidem. a. fuerit. b. non erit. Quod si. a. non fuerit. b. erit. & si. b. non erit. a. Id quoq; tali declaratur exemplo. Nam si sit ppositio. Aut ē eger. aut ē. san̄. Quicquid horum in assumptione assump tum fuerit uel negatum altera pars uel affirmabitur uel negabitur hoc modo. Nam si sanus ē non ē eger. Si non ē sanus. est. eger. Si non est eger est sanus. Si est. eger non est sanus. Item ea ppositio disiuncta que ppōnit. aut non ē. a. aut non est. b. fit quidem de his que quolibet modo simul ēē non possunt etiam si non alterum eorum ēē necēē sit. Similisq; ē ei ppositioni conexe. p quam ita ppōnitur. Si ē. a. non est. b. Que enim sic enuntiat. Aut non ē. a. aut non ē. b. id nimirum sentiet quod si. a. sit. b. ēē n̄ possit. Id ita pbabitur. Cum enim ppōnitur hoc modo. aut non ē. a. aut non ē. b. Tunc si assumatur ēē. a. non erit. b. Quo circa ei ppositioni conexe similis ē que ita enun tiat. Si sit. a. non ēē. b. In hac ū ppositione due tantum complexiones sillogismos effici bant. Nam si ēēt. a. non erit. b. & si ēēt. b. n̄ erat. a. Siue enim non ēēt. a. non necesse erat ēē uel non ēē. b. Siue non ēēt. b. non necesse erat ēē uel non ēē. a. Quo circa in dis-

iunctione totidem sillogismos esse necesse est. totidem collectibiles complexiones. Nam cum ita proponitur. Aut non est .a. aut non est .b. ita dicetur Si sit .a. non erit .b. et si sit .b. non erit .a. Siue autem non sit .a. non necesse erit esse uel non esse .b. Siue non sit .b. non necesse erit esse uel non esse .a. Velut in his apparet exemplis. Si enim dicat quis. Aut non est album. aut non est nigrum. Si assumat. Atqui est albus non erit niger. uel rursus. Atqui est niger non erit albus. Siue autem album non esse assumpserit non necesse erit esse uel non esse nigrum. Siue nigrum non esse assumpserit. ut sit uel non sit albus nullam faciet necessitatem.

Item ea propositio per quam ita proponitur. Aut est .a. aut non est .b. dicitur quidem de sibimet adherentibus proponiturque in his propositionibus que a maioribus ad minora tendunt. Similisque est ei propositioni connexe que enuntiat. Si non est .a. non est .b. Nam qui dicit aut est .a. aut non est .b. Si assumat. Atqui non est .a. modis omnibus non erit .b. Si igitur non sit .a. erit .b. Id enim hec disiunctio promittebat. In hac uero siquidem .a. negetur uel confirmaretur .b. fiebat aliquis sillogismus. Siue autem .a. affirmaretur siue .b. negaretur. nulla erit in conclusione necessitas. Idem prouenit in disiunctis. Nam cum proponitur. Aut est .a. aut non est .b. Si quidem non sit .a. non erit .b. Si uero sit .b. erit .a. Quod si sit .a. uel non sit .b. nichil est necessarium. Id uero in his terminis approbatur. Si quis ita proponat. Aut est animal. aut non est homo. Si non sit animal non erit homo. Si homo sit animal est. Siue autem sit animal non necesse est esse hominem. Siue homo non sit non necesse est animal interire. Ea uero propositio que dicit. Aut non est .a. aut est .b. in his que sibi adherent proponi potest et a minoribus ad maiora contendit. Sed est similis ei propositioni connexe que dicit Si est .a. est .b. Nam cum quis ita enuntiat Siquidem assumat esse .a. statim consequitur ut sit .b. Sed in hac propositione siquidem affirmaretur esse .a. sequitur ut esset .b. Quod si negaretur .b. sequebatur ut non esset .a. Siue autem negaretur .a. siue affirmaretur .b. nichil necessarium uidebatur accidere. Et in ea propositione disiuncta que dicit. Aut non est. aut est .b.

siquidem fuerit .a. erit .b. si non fuerit .b. non erit .a. Siue autem non sit .a. siue sit .b. nulla necessitas sillogismi. Ut in hoc declaratur exemplo. Aut non est homo. aut est animal. Si igitur assumamus. Atqui est homo erit animal. Si negemus esse animal non erit homo. Si autem hominem negemus uel animal affirmemus nichil necessarium cadit. Quo circa ex his que superius dicta sunt declaratur quod disiunctarum propositionum sillogismi sunt ex quibus ab his que connexe sunt differentiis segregentur. Que enim connexe sunt quandam in eo quod est esse uel non esse consequentiam monstrant. Que uero secundum disiunctionem proponuntur ita sunt ut sibimet consentire non possint. Inueniatur uero per conexionem propositiones que id intelligi uolunt. Ut a se nequeant separari. Ut cum ita proponimus. Si est .a. est .b. Id nimirum hec propositio intelligit quod si esse poterit .a. statim consequatur ut sit etiam .b. Nulla uero earum que in disiunctione sunt ita proponitur. ut simul esse uideantur. Cum enim dicimus. Aut est .a. aut est .b. easdem propositiones quolibet alio modo uariamus. Id aut. coniunctio que disiunctiua ponitur sentit simul eas esse non posse. Ut cum late earum pateat differentia. idcirco de eis pauca subiunximus quoniam sillogismos totidem fieri dicebamus in his propositionibus que per disiunctionem fierent quot etiam fuerant in conexis. Et quoniam de omnibus quod quo quomodo possent fieri hypoteticis sillogismis sufficienter dictum est hic operis longitudinem terminemus.

AIORES NOS
RESCRIBERE
INGRESSOS
GAI TREBATI.
et his libris
quos breui
tempore mul
tos edidimus
satis digniores: e cursu ipso reuocauit uolun
tas tua; Cum enim mecum in tusculano esses,
et in bibliotheca separatim uterq; nrm ad su
um studium libellos quos uellet euolueret:
incidisti in aristotelis topica quedam. que
sunt ab illo pluribus libris explicata. Qua
inscriptione commotus: continuo a me
librorum eorum sententiam requisisti.
Quam cum tibi exposuissem. disciplinam
inueniendorum argumentorum ut sine
ullo errore ad eam rationem uia perueni
remus ab aristotile inuenta. illis libris
contineri: uerecunde tu quidem omnia.
sed tamen facile ut cernerem te ardere
studio mecum ut tibi illa traderem
egisti. Cum autem ego te non tam fuga
uitandi laboris mei. quam quia tua id
interesse arbitrarer: uel ut eos pte ipse
legeres. uel ut totam rationem a doctissi
mo quodam rethore acciperes. hortatus
essem: utrumq; ut ex te audiebam es ex
pertus. Sed a libris: obscuritas te reiecit.
Rethor autem ille magnus ut opinor
aristotilia: se ignorare respondit. Quod
quidem minime sum ammiratus. eum
phylosophum rethori non esse cognitum:
qui ab ipsis phylosophis preter admodum
paucos ignoretur. Quibus eo minus ignos
cendum est. quod non modo rebus his que
ab illo dicte et inuente sunt allici debu
erunt: sed dicendi quoq; incredibili
quadam cum copia. tum etiam suauita
te. Non potui igitur tibi sepius hoc ro
ganti. et tamen uerenti ne michi grauis
esses. facile enim id cernebam debere diu
tius. ne ipsi iuris interpreti fieri uideretur
iniuria. Etenim cum tu michi meisq;
multa sepe scripsisses: ueritus sum nisi ego
grauarer. aut ingratum id. aut superbum
uideretur. Sed dum fuimus una. tu opti
mus testis es quam fuerim occupatus. Vt
autem a te discessi in greciam proficiscens: cum
opera mea nec res publica. nec amici ute
rentur. nec honeste inter arma uersari pos
sem nisi tuto quidem id michi liceret: ut
ueni. uel iam te atq; tuos uidi ammonitus
huius eris alieni: nolui deesse ne tacite qui
dem flagitationi tue. Itaq; hec cum mecum
libros non haberem. memoria repetita in
ipsa nauigatione conscripsi. tibiq; ex itine
re misi: ut mea diligentia mandatorum
tuorum. te quoq; et si ammonitore non
eges. ad memoriam nostrarum rerum exci
tarem. Sed iam tempus est: ad id quod
instituimus accedere.

um omnis diligens ratio
differendi duas habet par
tes. unam inueniendi. al
teram iudicandi: utriusq;
princeps ut michi uidetur quidem aristo
tiles fuit. Stoyci autem: in altera elabo
rauerunt. Iudicandi enim uias: diligenter
persecuti sunt. Eam scientiam quam dialecti
cam appellant. Inueniendi artem que tho
pice dicitur que ad usum potior erat. et
ordine nature certe prior: totam reli
querunt. Nos autem qin in utraq; summa
utilitas est. et utramq; si erit ocium persequi co
gitamus: ab ea que prima est ordiemur. Vt
igitur earum rerum que abscondite sunt.
demonstrato. et notato loco facilis inuen
tio est: sic cum peruestigare argumentum
uolumus. locos nosse debemus. Sic enim
appellate ab aristotile sunt hee. quasi sedes.
e quibus argumenta promuntur. Itaq; licet
diffinire: locum esse argumenti sedem. Argu
mentum autem rationem: que rei dubie
faciat fidem. Sed ex his locis in quibus ar
gumenta inclusa sunt: alii in eo ipso de quo
agitur herent. Alii assumuntur extrinse
cus. In ipso: tum ex toto. tum ex partibus eius

tum ex nota. tum ex his reb; quę quodam
modo affectę sunt ad id de quo queritur.
Extrinsecus autem ea dicuntur: quę ab-
sunt. longeq; disiuncta sunt. Sed ad id
totum de quo disseritur adhibetur: quo
quasi inuolutum euoluitur id de quo quę-
ritur. Eius argumenti: talis est formula.
Ius ciuile est aequitas constituta his qui eius-
dem ciuitatis sunt. ad res suas obtinendas.
Eius autem aequitatis: utilis cognitio ē. Uti-
lis ergo est: iuris ciuilis scientia. Tum partiū
enumeratio: quę tractatur hoc modo. Si neq;
censu. neq; uindicta. neq; testamento liber fact⁹
est: non est liber. Neq; ulla ē: earum rerum.
Non est igitur liber. Tum notatio: cum ex
ui uerbi argumentum aliquod elicitur
hoc modo. Cum lex helia sanctia. assiduo
uindicem assiduum ēē iubeat: locupletem
iubet locupleti. Locuples ē assiduus ut ait
helius. appellando ab aere dando. Du-
cuntur etiam argumenta ex his rebus quę
quodam modo affectę sunt ad id de quo quę-
ritur. Sed hoc genus: in plures partes distri-
butum est. Nam alia coniugata appellam⁹
alia ex genere. alia ex forma. alia ex similitu-
dine. alia ex differentia. alia ex contrario.
alia ex coniunctis. alia ex antecedentib;. alia
ex consequentib;. alia ex repugnantib;. alia
ex causis. alia ex effectis. alia ex comparatio-
ne maiorum. aut parium aut minorum.
Coniugata dicuntur: quę sunt ex uerbis
generis eiusdem. Eiusdem autem generis
uerba sunt: quę orta ab uno uarie commu-
tantur. ut sapiens. sapienter sapientia.
Hec uerborum coniugatio: cynzyrya dicit͞.
Ex qua: huiusmodi est argumentum. Si
compascuus ager est: ius est compascere.
A genere: sic ducitur. Qm̄ argentum om̄e
mulieri legatum est: non potest ea pecunia
quę numerata domi relicta ē: non esse lega-
ta. forma enim a genere quod ad suum nom̄
retinet: nunquam seiungitur. Numerata
autem pecunia: nomen argenti retinet
Legata igitur uidetur. A forma generis
quam interdum quo planius accipiatur
partem licet nominare: hoc modo. Sed
ita fabię pecunia legata est a uiro: si ei
uiro mater familias ēēt. Si ea in manum non
conuenerat: nichil debetur. Genus enim est
uxor. Eius: duę formę. Una matrum familias:
hę sunt quę in manum conuenerunt. Altera
earum: quę tantummodo uxores habent͞.
Qua in parte cum fuerit fabia: legatum ei
non uidetur. A similitudine: hoc modo. Si
aedes eę corruerunt uitium ue faciunt:
quarum usus fructus legatus est: heres res-
tituere non debet. nec reficere. non magis
quam seruum restituere. si is cuius usus fruc-
tus legatus ēēt. deperisset. A differentia.
Non si uxori uir legauit argentum omne
quod suum ēēt. idcirco quę in nominibus
fuerunt legata sunt. Multum enim dif-
fert. marcha ne positum sit argentum. an
in tabulis debeatur. Ex contrario autem:
sic. Non debet ea mulier. cui uir bonorum
suorum usum fructum legauit. cellis uina-
riis & olearis plenis relictis putare. id ad se
p̄tinere. Usus enim non abusus: legatus est.
Ea sunt inter se contraria. Ab adiunctis.
Si ea mulier testamentum fecit quę se ca-
pite nunquam diminuit: non uidetur
ex edicto popl̄i romani. secd̄m eas tabulas
possessio dari. Adiungitur enim ut secd̄m
seruorum. secd̄m exulum. secd̄m puerulorū
tabulas: possessio uideatur ex edicto dari.
Ab antecedentib; autem & consequentib;
& repugnantib;: hoc modo. Ab antecedenti-
bus. Si uiri culpa factum sit diuortium.
& si mulier nuntium remisit: tamen pro
liberis manere nichil oportet. A consequen-
tib;. Si mulier cum fuisset nupta cum eo.
qui cum conubium non ēēt nuntium re-
misit. qm̄ qui nati sunt patrem non sequun-
tur: pro liberis manere nichil oportet. A re-
pugnantib;. Si pater familias uxori ancillarū
usum fructum legauit a filio. neq; a secundo
herede legauit: mortuo filio. mulier usum
fructum non amittet. Quod enim semel testa-
mento alicui datum ē id ab eo inuito cui
datum est. auferri non potest. Pugnat eni͞
recte accipe: & inuitum reddere. Ab effici-
entib; reb; hoc modo. Omnib; est ius parietē
directum ad parietem communem adiun-
gere: uel solidum uel fornicatum. At si q̄s

in pariete communi demoliendo dampni
infecti promiserit: non debebit prestare
quod fornix uitii fecerit. quia non demoli
entis uitio parietis qui demolitus ē damp
num factum ē. sed eius operis uitio quod ita
edificatum ē ut suspendi non posset. ¶ Ab
effectis reb; hoc modo. Cum mulier uirom
manum conuenit: omnia que mulieris fue
runt uiri fiunt dotis nomine. ¶ Ex compa
ratione autem omnia ualent que sunt hui
modi. Quod in re maiore ualet: ualeat
in minore. Ut si in urbe fines non regant
nec aqua in urbe arceatur. Item econtra.
Quod in minore ualet. ualeat in maiore.
Licet idem exemplum conuertere. Item
quod in re pari ualet: ualeat in hac que
par est. Ut quoniam usus auctoritas fundi bi
ennium est: sit etiam edium. At in lege
edes non appellantur. & sunt ceterarū
omnium quarum annuus est usus. Va
leat equitas que paribus in causis paria
iura desiderat. ¶ Que assumuntur extri
secus: ea maxime ex auctoritate ducun
tur. Itaq; greci tales argumentationes
ΑΤΕΧΝΟΕ uocant id ē. artis expertes. ¶ Ut
si ita respondeas. quoniam publius scevola
id solum ēē. ambitus edium dixerit quod
parietis communis tegendi causa tecti
proiceretur. ex quo in tectum eius edis qui
protexisset aqua defluerent: id tibi ius ui
deri. ¶ His igitur locis qui sunt expositi
ad omne argumentum tanquam elementis
quibusdam significatio. & demonstratio
ad reperiendum datur. Utrum igitur sa
tis est: tibi quidem tam acuto et tam
occupato puto. Sed quoniam auidum homi
nem ad has discendi epulas recepi: sic ac
cipiam ut reliquiarum sit potius aliquid
quam te hinc patiar non satiatum dis
cedere. ¶ Quando ergo unusquisq; eorū
locorum quos exposui sua quedam ha
bet membra ea quam subtilissime perse
quamur. Et primum de ipsa diffinitione
dicatur.

[D]iffinitio est oratio que id quod
diffinitur explicat quid sit. ¶ Dif
finitionum autem duo genera

prima sunt. unum earum rerum que sunt
alterum earum que intelliguntur. Esse ea
dico: que cerni tangiq; possunt. Ut fundum
edes parietem stillicidium. mancipium. pecu
dem. supellectilem. penus & cetera. Quo ex
genere: quedam interdum uobis diffinien
da sunt. Earum autem rerum que non
sunt. non ēē rursus ea dico: que tangi de
monstrari ue non possunt. cerni tamen ani
mo atq; intelligi possunt. Ut si usus capio
nem si tutelam. si gentem diffinias. Qua
rum rerum nullum subest quasi corpus
Est tamen quedam conformatio insignita:
& impressa intelligentia quam notionē
uoco. Ea sepe in argumentando diffiniti
one explicanda est. ¶ Atq; etiam diffiniti
ones alie sunt particionum: alie diuisio
num. Particionum: cum res ea que propo
sita ē quasi in membra discerpitur. Ut si quis
ius ciuile dicat id ēē quod in legib; senatus
consultis. rebus iudicatis iuris peritorū aucto
ritate edictis magistratuum. more equi
tate. consistat. Diuisionum autem diffini
tio: formas omnes complectitur. que sub eo
genere sunt. quod diffinitur hoc modo.
Abalienatio est eius rei que mancipi est:
aut tradicio alteri nexu aut in iure cessio
inter quos ea iure ciuili fieri possunt. ¶ Sunt
etiam alia genera diffinitionum sed ad
huius libri institutum illa nichil pertinent
Tantum est dicendum: quid sit diffinitionis
modus. ¶ Sic igitur ueteres precipiunt. cum sum
pseris ea. que sunt ei rei quam diffinire uelis
cum aliis communia: usq; eo persequi dum
proprium efficiatur quod nullam in aliam rem
transferri possit. Ut hec. Hereditas est pecu
nia. Commune adhuc. Multa enim gene
ra pecunie. Adde quod sequitur. Que mor
te alicuius ad quempiam peruenit. Nondum ē
diffinitio. Multis enim modis sine heredita
te teneri pecunie mortuorum possunt.
Unum adde uerbum: iure. Iam a commu
nione res disiuncta uidebitur. Ut sit expli
cata diffinitio sic. Hereditas ē pecunia
que morte alicuius ad quempiam peruenit
iure. Nondum est satis. Adde nec ea. aut
legata testamento: aut possessione reten

-ta. Confectum ē. Itemq; ut illud. Gentiles st̄
inter se. qui eodem nomine sunt. Non est sa-
tis. Qui ab ingenuis oriundi sunt. Ne id qui
dem satis est. Quorum maiorum nemo seru
tute seruiuit. Abest etiam nunc. Qui capite
non sunt diminuti. hoc fortasse satis est. Ni
chil enim uideo sceuolam pontificem ad hanc
diffinitionem addidisse. Atq; hec ratio utro-
bique generis diffinitionum ualet. Siue
id quod ē. siue id quod intelligitur diffinien
dum ē. Particionum autem et diuisionū
genus quale ēēt ostendimus. sed quid inter
se differat plenius dicendum ē. In particio-
one quasi membra sunt ut corporis. caput
humeri. manus. latera. crura. pedes. et cetera.
In diuisione. forme quas greci ydeac uocant
Nri si qui hec forte tractant. species appellant
Non pessime id quidem. sed inutiliter ad mu-
tandos casus in dicendo. Nolim enim nisi
latine quidem dici possit specierum et spe-
ciebus dicere. Et sepe tribus casibus utendum ē.
At formis et formarum uelim. cum utroq;
uerbo idem significetur. commoditatē in
dicendo non arbitror neglegendam. Genū
et formam diffiniunt hoc modo. Genus
ē notio. ad plures differentias pertinens. for-
ma ē. notio. cuius differentia ad caput ge
neris et quasi fontem referri potest. Notio
nem appello. quod greci ennoyan. tum p-
lempsin. dicunt. Ea est insita et ante pre
cepta cuiusq; forme cognitio. enodationis
indigens. forme igitur sunt hee. in quas
genus sine ullius pretermissione diuidit̄.
Ut si quis ius. in legem morem equitatem.
diuidat. formas qui putat idem ēē. quod
partes. confundit artem. Et similitudine
quadam conturbatus. non satis acute que
sunt secernenda distinguit. Sepe etiam
diffiniunt et oratores et poete per translati-
onem uerbi ex similitudine. cum aliqua
suauitate. Sed ego a tuis exemplis. nisi ne-
cessario. non recedam. Solebat igitur aqui-
lius collega et familiaris meus cum de lit-
toribus ageretur. quin omnia publica ēē uul-
tis querenti. quia ad id pertinebat. quid
ēēt litus. ita diffinire qua fluctus eluderet.
hoc ē quasi qui adolescentiam florem etatis

senectutem occasum uite. uelit diffinire.
Translatione enim utens. discedebat a uerbis
propriis rerum rerum ac suis. Quod ad diffini
tiones attinet. hactenus. Reliqua uideamus
Particione sic utendum ē. nullam ut partē
relinquas. Ut si partiri uelis tutelas. inscien
ter facias. si ullam pretermittas. At si stipula-
tionum. aut iudiciorum formulas partiare.
non est uitiosum inre infinita pretermitte-
re aliquid. Quod in diuisione. idem uitiosū
ē. formarum enim certus est numerus. que
cuiq; generi subiciuntur. Partium distri-
butio. sepe est infinitior. tanquam riuorū
a fonte deductio. Itaq; in oratoriis artibus
questionis genere proposito quot eius forme
sint subiungitur absolute. At cum de orna
mentis uerborum sententiarum ue pre-
cipitur que uocantur scemata. non fit idē.
Res est enim infinitior. Ut ex hoc quoq; in
telligatur. quod uelimus inter partitionem
et diuisionem interesse. Quamquam enī
uocabula idem ualere prope uideantur. ta-
men quia res differebant. nomina rerum
distare uoluerunt. Multa etiam ex notati-
one sumuntur. Ea ē autem cum ex ui no-
minis argumentum elicitur quam greci
ethimologiā uocant. id ē. uerbum ex uerbo
ueriloquium. Nos autem nouitatem uerbi
non satis apti fugientes. genus hoc notati
onem appellamus. quia uerba sunt rerū
note. Itaq; hoc idem aristoteles symbolon
appellat quod latine ē nota. Sed cum intelli
gitur quid significetur. minus laborandū
ē de nomine. Multa igitur in disputando
notatione eliciuntur ex uerbo. ut cum queri-
tur post liminium quid sit. non dico que
sint post liminii. Nam id caderet in diuisio-
nem. que talis est. Post liminio redeunt hec.
homo. nauis. mulus. clitellarius. equus. equa
que frena recipere solet. Sed cum ipsius postlimi-
nii uis queritur. et uerbum ipsum notatur
in quo seruius nr̄. ut opinor nichil putat ēē
notandum nisi post et liminium illud pro-
ductionem ēē uerbi uult. ut in finitimo legi-
timo editimo non plus inēē timum. quam
in meditullio tullium. Sceuola autem pu
blii filius iunctum ēē. putat uerbum. ut

sit meo. et post liminium. ut que a nobis alie
nata cum ad hostem peruenerint et suo tamquam
limine exierint. hinc cum redierint post ad
idem limen: postliminio uideantur redisse.
Quo genere etiam mancini causa defendi po
test: postliminio redisse. deditum non esse
quoniam non sit acceptus. Nam neque deditionem
neque dationem neque donationem: sine acceptione
intelligi posse. Sequitur is locus qui constat
ex his rebus que quodammodo affecte sunt ad id
de quo ambigitur. Quem modo dixi: in plu
res partes distributum. Cuius primus locus
est ex coniugatione. quam sinzygiam uo
cant. finitimus notationi de qua modo dic
tum est. Ut si aquam pluuiam eam modo
intelligeremus quam imbri collectam uide
remus. ueniret mucius qui quia iugata
uerba essent pluuia et pluendo diceret om
nem aquam oportere arceri que pluen
do creuisset. Cum autem a genere du
citur argumentum non erit necesse id
usque a capite arcessere. Sepe etiam citra
licet dummodo supra sit quod sumitur.
quam id ad quod sumitur. Ut aqua plu
uia ultimo genere ea est: que de celo uени
ens crescit imbri. Sed propiore loco. in quo
quasi ius arcendi continetur: genus est
aqua pluuia nocens. Eius generis forme:
loci uitio et manu nocens. Quorum alterum
iubetur ab arbitro coherceri alterum non
iubetur. Commode etiam tractatur hec
argumentatio que ex genere sumitur. cum
ex toto partes persequare hoc modo. Si dolus
est cum aliud agitur. aliud simulatur:
enumerare licet quibus id modis fiat. Dein
de in eorum aliquem id quod arguas dolo
malo factum includere. Quod genus argu
menti: in primis firmum uideri solet. Simi
litudo sequitur que late patet: sed orato
ribus et phylosophis magis quam uobis. Et
si enim omnes loci sunt omnium disputatio
num ad argumenta suppeditanda: tamen
aliis disputationibus habundantius occur
runt. aliis angustius. Itaque genera tibi
nota sint. Ubi autem his utare: questio
nes ipse te ammonebunt. Sunt enim simi
litudines que ex pluribus collocationibus

perueniunt quo uolunt: hoc modo. Si tutor
fidem prestare debet. si socius. si cui manda
ueris. si qui fiduciam acceperit: debet etiam
procurator. Hec ex pluribus collationibus perue
niens quo uult: appellatur inductio. quam
greci paragogen nominant qua plurima
est usus in sermonibus socrates. Alterum simi
litudinis genus collatione sumitur. cum
una res uni. par pari. comparatur hoc mo
do. Quemadmodum fines. qui magis agrorum
uidentur esse quam urbis. Si in urbe de fini
bus controuersia est: a finibus regendis adige
re arbitrum non possis. Ex eodem similitudi
nis loco sic: Si aqua pluuia in urbe nocet
quoniam res tota magis agrorum est: aque plu
uie arcende adigere arbitrum non possis
Ex eodem similitudinis loco etiam exempla
sumuntur: ut crassus in causa curiana exem
plis plurimis usus est. Qui testamento sic here
dem instituisset. ut si filius natus esset in de
cem mensibus. isque moreretur priusquam in
suam tutelam uenisset: hereditatem obti
nuisset. Que commemoratio ualuit exem
plorum. eaque uos in respondendo uti multum
soletis. Ficta etiam exempla similitudinis
habent uim: sed ea oratoria magis sunt
quam uestra. Quamquam uti etiam uos so
letis: sed hoc modo. Finge mancipio aliquem
dedisse: id quod mancipio dari non potest.
Num idcirco id eius factum est qui accepit. aut
num is qui mancipio dedit ob eam rem se ul
la re obligauit: In hoc genere oratoribus et phy
losophis concessum est. ut multa etiam loquan
tur. mortui ut ab inferis excitentur. ut aliquid
quod fieri nullo modo possit. augende rei gratia
dicatur. aut minuende que yperbole dicitur
et multa mirabilia alia. Sed latior est campus
illorum. Eisdem tamen ex locis ut antea dixi
et maximis et minimis questionibus argumen
ta ducuntur. Sequitur similitudinem diffe
rentia. rei maxime contraria superiori. Sed est
eiusdem dissimile et simile inuenire. Eius ge
neris sunt hec. Non quemadmodum quod mu
lieri debeas recte ipsi mulieri sine tutore auc
tore soluas: ita quod pupillo aut pupille de
beas recte possis eodem modo soluere. Dein
ceps locus est: qui a contrario ducitur. Contra

riorum autem genera plura. Unum eorum
que non in eodem genere plurimum differunt
ut sapientia stulticie. Eodem autem genere
dicuntur: quibus propositis: occurrunt tanquam
e regione quedam contraria. ut celeritati tar-
ditas. non debilitas. Ex quibus contrariis: ar-
gumenta talia existunt. Si stulticiam fugi-
mus: sapientiam sequamur. Et bonitatem
si maliciam. Hec que ex eodem genere con-
traria sunt: appellantur diversa. Sunt enim
alia contraria que privantia licet appelle-
mus latine: greci appellant stereтica. Pre-
positio enim. in. privat verbum ea vi
quam haberet. si. in. prepositum non fuis-
set. dignitas. indignitas. humanitas inhu-
manitas. et cetera generis eiusdem. quorum
tractatio est eadem. que superiorum que diver-
sa dixi. Nam alia quoque sunt contrario-
rum genera. vel ea que cum aliquo confe-
runtur: ut duplum simplum. multa pau-
ca. longum breve. maius. minus. Sunt
etiam illa valde contraria. que appellan-
tur negantia. ea apophatica greci con-
traria aientibus. Si hoc est illud non est.
Quid enim opus exemplo est: Tantum
intelligatur: in argumento querendo. con-
trariis omnibus contraria convenire. Ab ad-
iunctis autem posui equidem exemplum
paulo ante. multa adiungi que suscipienda
essent: si statuissemus ex edicto secundum eas ta-
bulas. possessionem dari. quas is instituisset
cui testamenti factio nulla esset. Sed locus
hic magis ad coniecturales causas que ver-
santur in iudiciis valet: cum queritur quid
aut sit. aut evenerit. aut futurum sit.
aut quid omnino fieri possit. Ac loci qui-
dem ipsius: forma talis est. Ammonet autem
hic locus: ut queratur quid ante rem. quid
cum re. quid post rem evenerit. Nichil
hoc ad ius. ad ciceronem inquibat gallus
noster si quid ad eum quis tale retulerit. ut
de facto quereretur. Tu tamen patere nul-
lum a me artis institute locum preterm-
ne si nichil nisi quod ad te pertineat scriben-
dum putabis. nimium te amare videare
Est igitur magna ex parte locus hic oratorum
non modo non iuris consultorum. sed ne

phylosophorum quidem. Ante rem enim que-
runtur: que talia sunt. Apparatus. colloquia
locus. constitutum convivium. Cum re autem:
pedum strepitus. strepitus hominum. corpo-
rum umbre. si quid eiusmodi. At post rem: ru-
bor pallor. titubatio. si qua alia signa contur-
bationis. et conscientie. Preterea restinctus
ignis. gladius cruentus ceteraque que suspici-
onem facti possunt movere. Deinceps est
locus dialecticorum proprius. ex consequentibus
et antecedentibus. et repugnantibus. Nam con-
iuncta de quibus paulo ante dictum est: non
semper eveniunt. Consequentia autem: semper.
Ea enim dico consequentia: que rem necessa-
rio consequuntur. Itemque et antecedentia:
et repugnantia. Quicquid enim sequitur
quamque rem: id coheret ei rei necessario. et quicquid
repugnat. id eius modi est ut coherere num-
quam possit. Cum tripertito igitur distri-
buatur locus hic in consecutionem. antece-
sionem. repugnantiam: reperiendi argumen-
ti locus est simplex tractandi triplex. Nam
quid interest. cum hoc sumpseris pecuniam
numeratam mulieri deberi. cum sit argen-
tum omne legatum: utrum hoc modo con-
cludas argumentum. Si pecunia signata
argentum est: legata est mulieri. Est autem
pecunia signata argentum. Legata igitur
est. An illo modo. Si numerata pecunia non est
legata: non est numerata pecunia argen-
tum. Est autem numerata pecunia: ar-
gentum. Legata igitur est. An illo modo. Non et
legatum argentum est: et non est legata nume-
rata pecunia. Legatum argentum est. Lega-
ta igitur: numerata pecunia est. Appellant
autem dialectici eam conclusionem argumen-
ti. in qua cum primum assumpseris. conse-
quitur id quod annexum est: primum
conclusionis modum. Cum id quod annexum
est negaris. ut id quoque cui fuerit adnexum
negandum sit: secundus is appellatur modus con-
cludendi. Cum autem aliqua coniuncta
negaris. et ex his unum. aut plura sumpse-
ris. ut quod relinquitur tollendum sit:
is tertius appellatur conclusionis modus
Ex hoc illa rethorum ex contrariis conclusa.
que ipsi enthymemata appellant. non quod

non omnis inuentio proprio nomine emptime-
ma dicatur. sed ut homerus propter excellentiam
commune poetarum nomen efficit apud gre-
cos suum: sic cum omnis sententia emptime-
ma dicatur: quia uidetur ea que ex contrariis
conficiatur acutissima: sola proprie nomen com-
mune possedit. Eius generis hec sunt. Hunc
metuere: alterum in metu non ponere? Eam
quam nichil accusas. dampnas? Bene quam
meritam esse estimas male mereri? Id quod
scis prodest. nichil id quod nescis obest? Hoc dis-
serendi genus attingit omnino uestras quoque
in respondendo disputationes. Sed phyloso-
phorum magis quibus est cum oratoribus illa
ex repugnantibus sententiis communis conclu-
sio. que a dialecticis tercius modus a rethoribus
emptimema nuncupatur. Reliqui dialec-
ticorum modi plures sunt: qui ex disiuncti-
onibus constant. Aut hoc aut illud. Hoc
autem: non igitur illud. Itemque aut hoc:
aut illud. Non autem hoc: illud igitur.
Que conclusiones iccirco rate sunt: quod
in disiunctione plus uno uerum esse non po-
test. Atque ex his conclusionibus quas supra
scripsi: prior quartus. posterior quintus
a dialecticis modus appellatur. Deinde ad-
dunt coniunctionum negationem: sic. Non
et hoc et illud. Hoc autem: non illud igitur.
Hic modus est sextus. Septimus autem
non et hoc et illud. Non autem hoc: illud
igitur. Ex his modis conclusiones innume-
rabiles nascuntur. In quo est fere tota dia-
lectica. Sed ne hee quidem quas exposui: ad
hanc institutionem necessarie. Proximus
est locus rerum efficientium que cause
appellantur. Deinde rerum effectarum
ab efficientibus causis. Harum exempla ut
reliquorum locorum pauloante posui: et
quidem ex iure ciuili. Sed hec patent latius.
Causarum enim genera duo sunt. Unum
quod ui sua id quod sub eam uim subiectum
est: certe efficit. Ut ignis accendit. Alterum
quod naturam efficiendi habet. et sine quo
effici non possit. Ut siquis es causam statue
uelit dicere: quod sine eo non possit effici.
Huius generis causarum sine quo non effi-
citur: alia sunt quieta nichil agentia sto-

lida quodam modo. ut locus tempus. ma-
teria. ferramentum. et cetera generis eius-
dem. Alia autem precursionem quandam
adhibent ad efficiendum: et quedam affe-
runt per se adiuuantia et si non necessaria ut
amori congressio causam attulerit: amor fla-
gitio. Ex hoc genere causarum ex hac eternitate
pendentium: fatum a stoicis nectitur. Atque
ut earum causarum sine quibus effici non
potest genera diuisi: sic etiam efficientium di-
uidi possunt. Sunt enim alie cause que pla-
ne efficiant. nulla re adiuuante. Alie que
adiuuari uelint: ut sapientia efficit sapien-
tes sola per se. beatos efficiat necne sola per se:
questio est. Quare cum in disputationem in-
ciderit causa efficiens aliquid necessario. sine
dubitatione licebit quod efficitur ab ea
causa concludere. Cum autem erit talis cau-
sa ut in ea non sit efficiendi necessitas: neces-
saria conclusio non sequitur. Atque illud qui-
dem genus causarum quod habet uim effici-
endi necessariam: errorem afferre non fere
solet. Hoc autem sine quo non efficitur sepe
conturbat. Non autem si sine parentibus filii
esse non possunt: propterea causa fuit in parenti-
bus gignendi necessaria. Hoc igitur sine quo
non fit: ab eo in quo certe fit diligenter est
separandum. Illud enim est tanquam in
nemore pelio. Nisi enim cecidissent abiegne
ad terram trabes: argo illa facta non esset. Nec
tamen fuit in his trabibus efficiendi uis ne-
cessaria. At cum in aiacis nauim crispi ful-
cans igneum fulmen iniectum fuisset: inflam-
matur nauis necessario. Atque etiam est cau-
sarum dissimilitudo. quod alie sunt. ut si-
ne ulla appeticione animi. sine uoluntate
sine opinione. suum quasi opus efficiant:
uelut omne intereat quod ortum sit. Alie
autem. aut uoluntate efficiuntur. aut pertur-
batione animi. aut habitu. aut natura
aut arte. aut casu. Uoluntate: ut tu cum
hunc libellum legis. Perturbatione: ut
siquis euentum horum temporum timeat.
Habitu: ut qui facile et cito irascitur. Na-
tura: ut uicium in dies crescat. Arte ut
bene pingat. Casu: ut prospere nauiget.
Nichil horum sine causa. nec quicquam

omnino. sed huiusmodi cause non necessarie.
¶ Omnium autem causarum in aliis inest constan-
tantia: in aliis non inest. In natura et in arte:
constantia est. In ceteris nulla. Sed tamen
earum causarum que non sunt constantes:
alie sunt perspicue alie latent. Perspicue sunt
que appetitionem animi iudiciumque tan-
gunt. Latent: que subiecte sunt fortune.
Cum enim nihil sine causa fiat: hoc ipsum
est fortune eventus obscura causa. et laten-
ter efficitur etiam ut ea que fiunt partim
sint ignorata partim voluntaria. Ignora-
ta: que necessitate effecta sunt. Volunta-
ria: que consilio. Que autem fortuna:
vel ignorata vel voluntaria. Nam iacere
telum: voluntatis est. ferire quem nolue-
ris: fortune. Ex quo aries ille subicitur in
vestris actionibus. Si telum manu fugit: ma-
gisque iecit. Cadunt enim in ignorationem
atque imprudentiam. Perturbationes animi
quamquam sint voluntarie: obiurgatio-
ne et admonitione enim deiciuntur: tam
habent tantos motus ut ea que volunta-
ria sunt. aut necessaria interdum aut cer-
te ignorata esse videantur. ¶ Toto igitur lo-
co causarum explicato: et earum differen-
tia in magnis quidem causis vel oratorum
vel phylosophorum magna argumentorum
suppetit copia. In vestris autem si non ube-
rior: aut fortasse subtilior. Privata enim
iudicia maximarum quidem rerum: in
iuris consultorum michi videntur esse pru-
dentia. Nam et adsunt multum et adhi-
bentur in consilia. Et patronis diligentibus
ad eorum prudentiam confugientibus: ha-
stas ministrant. In omnibus his iudiciis igitur
in quibus ex fide bona est additum primus
causarum usus est. ut inter bonos bene agier
oportet. In primisque in arbitrio rei uxorie
in quo est quod melius equius: parati esse de-
bent. Illi dolum malum. Illi bonam fidem.
Illi equum bonum. Illi: quid socius socio.
quid eum qui negocia aliena curasset. ei
cuius ea negocia fuissent. Quid eum qui
mandasset. eum cui mandatum esset. alterum al-
teri prestare oporteret. Quid virum uxori
Quid uxorem viro: tradiderunt. Licebit

igitur diligenter cognitis argumentorum locis
non modo oratoribus et phylosophis: sed vestris
etiam peritis copiose de consultationibus suis
disputare. ¶ Coniunctus huic causarum
loco ille locus est qui efficitur a causis. Ut
enim causa effectum indicat. sic quod effec-
tum est. que fuerit causa demonstrat. hic
locus suppeditare solet oratoribus et poetis
sepe etiam phylosophis. sed his qui ornate et
copiose loqui possunt: mirabilem copiam
dicendi. cum denuntiant. quid ex quaque re sit
futurum. Causarum enim cognitio: cogni-
tionem eventorum facit. ¶ Reliquus est com-
parationis locus. cuius genus et exemplum
supra positum est. ut ceterorum. Nunc expli-
canda tractatio est. Comparantur igitur
nomina ea que aut maiora. aut minora
aut paria dicuntur. In quibus: expectantur
hec. Numerus. Species. Vis. Quedam etiam
ad res aliquas vel attentio vel affectio. Nu-
mero: sic comparabuntur. Plura bona: pau-
cioribus bonis anteponuntur. Pauciora ma-
la: malis pluribus. Diuturniora bona: bre-
vioribus. Longe et late pervagata: angustis.
Ex quibus plura bona propagentur: queque plu-
res imitentur. et faciant. Specie autem com-
parantur. ut anteponantur. que propter se expe-
tenda sunt: his que propter aliud. Et ut innata atque
insita: assumptis et advenientibus. Integra: conta-
minatis. Iocunda: minus iocundis. Honesta: ipsis
etiam utilibus. Proclivia: laboriosis. Necessaria:
non necessariis. Sua: alienis. Rara: vulgaribus.
Desiderabilia: his quibus facile carere possis.
Perfecta: inchoatis. Tota: partibus. Ratione
utentia: rationis expertibus. Voluntaria:
necessariis. Animata: inanimatis. Natura-
lia: non naturalibus. Artificiosa: non arti-
ficiosis. Vis autem in comparatione: sic cernitur.
Efficiens causa: gravior quam non efficiens.
Que se ipsis contenta sunt: meliora quam
que egent aliis. Que nostra: quam que in
aliorum potestate sunt. Stabilia: incertis.
Que eripi non possunt: his que possunt. Affec-
tio autem ad res aliquas est: huiusmodi. Prin-
cipum commoda: maiora quam reliquorum.
Itemque que iocundiora. que pluribus probata:
que ab optimo quoque laudata. Atque ut hec

in comparatione meliora: sic deteriora que his
sunt contraria. Parium autem comparatio:
nec elationem habet: nec summissa est. Est
enim equalis. Multa autem sunt que equali
tate ipsa comparantur. Que ita fere conclu
duntur. Si consilio iuuare ciues & auxilio.
equa in laude ponendum est: pari gloria
debent ēē. duo qui consulunt. & duo qui de
fendunt. & ita fit ei quod primum est.
par id quod sequitur. Igitur pfecta est
omnium argumentorum inueniendorum
preceptio. ut cum pfectus sis á diffinitione.
á partitione. á notatione. á coniugatis.
á genere. á formis. á similitudine. á dif
ferentia. á contrariis. ab adiunctis. á
consequentibus. ab antecedentibus á re
pugnantib;. á causis. ab effectis. á compa
ratione minorum. maiorum. parium.
nulla preter ea sedes argumenti queren
da sit. Sed qm ita a principio diuisimus.
ut eos locos diceremus in eo ipso de quo am
bigeretur herere: de quib; satis est dictū.
Alios extrinsecus assumi: de his pauca
dicamus. Et si ea nichil omnino ad uras dispu
tationes ptinent: sed tamen totam rem ut
efficiamus quandoquidem cepimus. Neq;
enim tu is es quem nichil nisi ius ciuile
delectet: qm hec ita ad te scribuntur. ut
etiam in aliorum manus sint uentura.
detur opera. ut quam plurimum his quos
recta studia delectant, pdesse possimus.
Hec ergo argumentatio que dicitur artis
expers: in testimonio posita ē. Testimoniū
autem nunc dicimus omne quod ab aliq
re externa sumitur: ad faciendam fidē.
Psona autem non qualiscumq; ē: testimo
nii pondus habet. Ad faciendam enim
fidem auctoritas queritur. Sed auctori
tatem: aut natura. aut tempus affert.
Nature: auctoritas in uirtute inest maxi
ma. Ex tempore autem multa sunt: que
afferant auctoritatem. Ingenium opes. etas.
fortuna. ars. usus. necessitas. concursio etiā
nonnunquam fortuitarum rerum. Nam
& ingeniosos & opulentos. & etatis spatio
pbatos dignos quib; credatur putant. Non
recte fortasse. Sed uulgi opinio: mutari

uix potest. ad eamq; omnia dirigent. &
qui iudicant & qui existimant. Qui enim
rebus his quas dixi excellunt: ipsa uirtute
uidentur excellere. Sed reliquis quoq; rebus
quas modo enumeraui. quamquam in his
nulla species uirtutis est: tamen interdum
confirmatur fides. si aut ars quedam adhibe
tur. Magna enim uis est ad psuadendum scien
tie: aut usus. Plerumq; enim creditur his qui
experti sunt. Facit etiam necessitas fidem. Que cum
a corporibus: tum ab animis nascitur. Nam &
uerberib;. tormentis. igni. fatigati que dicunt:
ea uidetur ueritas ipsa dicere. Et que perturbati
onib; animi. dolore. cupiditate. iracundia metu
quia necessitatis uim habent: afferunt auctori
tatem ad fidem. Cuius generis etiam illa sunt.
ex quibus nonnunquam uerum inuenitur
pueritia. somnus. imprudentia. uinolentia.
insania. Nam et parui sepe indicauerunt
aliquid quo pertineret ignari. & p somnū multū
insaniam. multa sepe facta sunt. Multi etiā
in res odiosas imprudenter inciderunt. ut
Staieno nup accidit. qui ea locutus est
bonis uiris sub auscultantib; pariete in
terposito quibus patefactis. in iudiciumq; pro
latis. ille rei capitalis iure dampnatus est.
Huic simile quiddam de lacedemonio
pausania accepimus. Concursio etiam
fortuitorum talis est. ut si interuentum est
casu. Cum aut ageretur aliquid quod pfe
rendum non ēēt. aut diceretur. In hoc ge
nere etiam illa est in palamedem coniecta
suspicionum pditionis multitudo. Id
genus refutare interdum ueritas uix po
test. Huius etiam est generis fama uulgi
quoddam multitudinis testimonium
ue autem uirtute fidem faciunt ea
bipertita sunt ex quib; alterum ualet
natura. alterum industria. Deorum enim
uirtus natura excellet. hominum autem
industria. Diuina fere hec sunt testimo
nia. primum orationis. Oracula enim ex
eo ipso appellata sunt quod inest his deorum
oratio. Dein rerum in quibus insunt
quasi quedam opa diuina. Primum ipse
mundus eiusq; omnis ordo. & ornatus. De
inceps aerii uolatus auium atq; cantus.

Deinde eiusdem aeris sonitus & ardores mul
tarumq; rerum incerta portenta atq; etiam p
cta inuenta ꝑsensio. A dormientibus quoq;
multa significata uisis quibus ex locis sumi in-
terdum solent ad fidem faciendam testimonia
deorum. In hominis uirtute opinio ualet
plurimum. Opinio est autem non modo eos
uirtutem habere qui habeant. sed eos etiam
qui habere uideantur. Ita quoq; quos inge-
nio quos studio. quos doctrina preditos ui-
dent quorumq; uitam constantem & pro-
batam. Vt catonis. Lelii. Scipionis. aliorū
q; plurium uidentur eis ēē quales se ipsi ue
lint. Nec solum eos censent ēē tales qui in ho
norib; populi req; publica. uersantur. Sed &
oratores & phylosophos. poetas & historicos. Ex
quorum et dictis & scriptis sepe auctoritas pe
titur ad faciendam fidem. Expositis omnib;
argumentandi locis illud primum intelligen
dum est. nec ullam ēē disputationem in quā
non aliquis locus incurrat. nec fere omnes
locos incidere in omnem questionem & quib;
dam questionib; alios quibusdam alios ēē
aptiores locos. Questionum duo sunt genera
Alterum infinitum. alterum definitum. De
finitum ē quod ypothesim greci. nos causam
Infinitum quod thesim illi. nos ppositum
possumus nominare. Causa. certis psonis. lo
cis. temporib;. actionibus negociis cernitur.
aut in omnibus. aut in pleriso; eorum. Pposi
tum autem in aliquo eorum. aut pluribus nec
tamen in ingenuis. Itaq; ppositum pars est
cause. sed omnis questio earum aliqua de
re est quibus cause continentur. aut una
aut pluribus. aut nonnunquam omnib;
Questionum autem quacumq; de re sint duo
sunt genera. Vnum cognitionis. alterum
actionis. Cognitionis sunt hee quarum est
finis scientia. ut si queratur natura ne ius
pfectum sit? An ab aliqua quasi conditione
hominum & pactione. Actionis autem huiꝰ
modi exempla sunt. Sit ne sapientis ad rē
publicam accedere. Cognitionis questiones
tripartite sunt. cum an sit. aut quid sit. aut
quale sit queritur. Horum prima coniectu
ra. Scda diffinitione. tercia iuris et iniu-
rie distinctione explicatur. Coniecture ra-

tio in quatuor partes distributa ē. Quarum
una est cum queritur. Sit ne aliquid. altera
unde ortum sit. Tercia. que id causa effice
rit. Quarta in qua de inmutatione rei queritur
sit. nec ne sit. & quidnam sit honestum &
quid equum. Re uera an hec tantum in o-
pinione sint. Vnde autem sit ortum. Vt si
queratur. Natura an doctrina possit effi
ci uirtus. Causa autem efficiens sic. ut cum
queritur quibus rebus eloquentia efficiatur.
De commutatione sic. Possit ne eloquentia
commutatione aliqua conuerti in infantiā.
Cum autem quid sit queritur. noticia expli
canda est & pprietas. & diuisio. & particio. hec
enim sunt diffinitioni attributa. Additur
etiam descriptio quam ΚΑΡΑΘΗΡΑ greci
uocant. Notio sic queritur. Sit ne id equū
quod ei qui plus potest utile est. Pprietas
sic. In hominem ne solum cadat an etiam in
beluas egritudo. Diuisio & eodem pacto par-
ticio sic. Tria ne genera bonorum sint. Descri-
ptio qualis sit auarus. qualis assentator.
ceteraq; eiusdem generis in quibus natura
et uita describitur. Cum autem queritur
quale quid sit. aut simpliciter queritur
aut comparate. Simpliciter. expetenda
ne sit gl'a. Comparate. preponenda sit
diuitiis gloria. Simplicium tria genera
sunt. De expetendo. fugiendoq;. De equo
& iniquo. De honesto. et turpi. Comparatio-
num autem duo. Vnum de eodem & altero
Alterum de maiore & minore. De expetendo
et fugiendo huiusmodi. Si expetende diui-
tie fugienda paupertas. De equo & iniquo.
Equum ne sit ulcisci a quocumq; iniuriam
acceperis. De honesto & turpi. honestum ne
sit ppatria mori. Ex altero autem genere
quod erat bipartitum. Vnum de eodem et alio
ut si queratur quid inter sit. inter amicum
& assentatorem. regemq; et tirannum. Alterū
de maiore et minore. ut si queratur. eloquen
tia ne pluris sit. an iuris ciuilis scientia. De
cognitionis questionib; hactenus. Actionis
reliqua sunt quarum duo genera sunt
Vnum ad officium. alterum ad motum ani-
mi uel gignendum uel sedandum plane
ue tollendum. Ad officiū sic. Si cū queritur

susscipiendi ne sint liberi. Admonendos ani-
mos. Cohortationes ad efferendam rem publicam
ad gloriam. ad laudem. Quo ex genere sunt. que-
rele. incitationes. miserationesque flebiles. Rur-
susque oratio. Tum iracundiam restinguens. tum
metum eripiens tum exultantem leticiam
comprimens. Tum egritudinem abstergens.
Hec cum in propositis questionibus genera sint
eadem in causas transferuntur. Loci autem
qui ad quascumque questiones accommodati
sunt. deinceps est uidendum. Omnes illi quidem
quos supra diximus ad plerasque sunt sed alii
ad alias ut dixi aptiores. Ad coniecturam igitur
maxime apta que ex causis. que ex effectis
que ex coniunctis sumi possunt. Ad diffini-
tionem autem pertinet. ratio et scientia dif-
finiendi. atque huic generi finitimum est
illud quod appellari de eodem et altero di-
ximus quid genus forma quedam diffiniti-
onis est. Si enim queratur idem ne sit perti-
nacia et perseuerantia diffinitionibus iudicandum
est. Loci autem conuenient in eius generis
questionem consequentes antecedentes. Re-
pugnantes. adiuncti etiam duobus qui su-
muntur ex causis et effectis. Nam si hanc rem
illa sequitur. hanc autem non sequitur. aut
si huic res illa antecedit. huic non antecedit
aut si huic repugnat. illi non repugnat.
Aut si huic rei hec. illius alia causa est. Aut
si ex alio hoc ex alio illud effectum est. Ex quo
uis id de quo queritur idem ne an illud sit
inueniri potest. Ad tercium genus questionis
in quo quale sit queritur. In comparationem
ea cadunt que paulo ante in comparationis
loco enumerata sunt. In illud autem genus
in quo de expetendo fugiendoque queritur
adhibentur ea que sunt. aut animi aut corpo-
ris. aut externa uel commoda uel incommo-
da. Itemque cum de honesto turpique queritur
ad animi bona. aut bona. omnis ratio dirigen-
da est. Cum autem de equo et iniquo disseritur
equitatis loci colliguntur hi cernuntur bi-
pertito et natura et instituto. Natura partes
habet duas. tuitionem sui et ulciscendi ius.
Institutio autem equitatis tripertita est. Vna
pars legitima est. altera conueniens. Tercia
moris uetustate formata. Atque etiam rursus
equitas tripertita dicitur esse. Una ad superos
deos. altera ad manes. Tercia ad homines perti-
ne. Prima pietas. Secunda. sanctitas. Tercia
Iusticia atque equitas nominatur. De proposi-
to satis multa. Deinceps de causa pauciora
dicenda sunt. Pleraque enim sunt ei cum
proposito communia. Tria igitur sunt genera
causarum. Iudicii. deliberationis. Lauda-
tionis. quarum fines ipsi declarant quibus
utendum locis sit. Nam iudicii finis est.
ius. ex quo etiam nomen. Iuris autem par-
tes tum exposite tum equitatis deliberan-
di finis utilitas. cuius hee partes que modo ex-
posite rerum expetendarum. Laudationis
finis honestas. de qua item est ante dictum.
Sed diffinite questiones a suis quoque locis quasi
propriis instituuntur. Que in accusationem de-
fensionemque partite in quibus exstitit. hec
genera ut accusator personam arguat facti.
Defensor aliquid opponat. aut non esse factum
aut si sit factum. Aliud eius facti nomen esse
aut iure esse factum. Itaque aut inficialis. aut
coniecturalis prima appellatur. diffinitiua
altera. Tercia quamuis molestum nomen
hoc sit. iuridicialis uocatur. Harum cau-
sarum propria argumenta ex his sumpta locis
quos exposuimus in preceptis oratoriis ex-
plicata sunt. Refutatio autem accusatio-
nis in qua est depulsio criminis quoniam grece
stasis dicitur. appelletur latine status.
In quo primum consistit quasi ad repugnan-
dum congressa defensio. atque in deliberatio-
nibus et laudationibus idem existunt status.
Nam et negantur sepe ea futura que ab ali-
quo in sententia dicta sunt fore. Aut si
omnino fieri non possint. Aut sine sum-
ma difficultate fieri non possint. In qua
argumentatione status coniecturalis exi-
stit. aut cum aliquid de utilitate. ho-
nestate. equitate disseritur. Deque his rebus que his
sunt contrarie incurrunt status aut iuris aut
nominis. Quod idem contingit in laudationibus
Nam aut negari potest id factum esse quod lau-
detur. aut non eo nomine afficiendum quod lau-
dator affecerit. Aut omnino non esse laudabile
quod non recte non iure factum sit. Quibus omni-
bus generibus nimis imprudenter usus est ce-

sar contra catonem meum. Sed que ex statu contentio efficitur. eam greci ΚΡΙΝΟΜΕΝΟΝ uocant. michi placet id q̄m quidem ad te scribo qua de re agitur uocari. Quib; autem hec qua de re agitur continetur. continentia ēē uocentur quasi firmamenta defensionis. Quibus sublatis defensio nulla sit. Sed q̄m lege firmi⁹ in controuersiis disceptandis ēē nichil debet danda ē opa ut legem adiutricem & testem adhibeamus. In qua re alii quasi status existūt noui. qui appellantur legitime disceptationes. Tum enim defenditur non id lege dicere quod aduersarius uelit sed aliud. Id autē contingit cum scriptum ambiguum est. aut due sententie differentes accipi possunt. Tum opponitur scripto uoluntas scriptoris. ut queratur uerba ne plus an sententia ualere debeant. Tum legi lex contraria affertur. Ita tria sunt genera que controuersiam in omni scripto facere possunt. Ambiguum scriptum. discrepantia scripti. & uoluntatis scripta contraria. Jam hoc pspicuum est non magis in legib; quam in testamentis in stipulationib; in reliquis rebus que ex scripto aguntur posse controuersias easdē existere. Harum tractationes in libris aliis explicantur. nec solum pperue actiones sed etiam partes orationis. hisdem locis adiuuantur partim ppriis partim communib;. Ut in principiis quib; ut beniuoli. ut dociles. ut qui audiant intenti sint efficiendum est ppriis locis. Itemq; narrationes ut ad suos fines spectent id est ut plane sint. ut breues. ut euidentes. ut credibiles. ut moderate. ut cum dignitate. Que quāq̄m in tota oratione ēē debent magis tamen sunt ppria narrandi. Que autē sequitur narrationem fides ea psuadendo quomodo efficitur qui ad psuadendum loci maxime ualeant. Dictum ē in quibus de omni ratione dicendi. Peroratonē autē & alia quedam habet et maxime amplificationem Cui⁹ effectus hic debet ēē. Ut aut perturbentur animi. aut tranquillentur. & si ita iam affecta sunt ante. ut augeat eorum motus aut sedet oratio. Huic generi in quo & misericordia & iracundia & odium. et inuidia. et cetere affectiones animi perturbantur.

Precepta suppeditantur aliis libris quos poteris mecum legere cum uoles. Ad id autem qd̄ te uelle senseram cumulate satis factum esse debet uoluntati tue. Nam ne preterirem aliquid quod arguerit in omni ratione repiendum pertineret. plura quam ate desiderata erant sum complexus. Feciq; quod sepe liberales uenditores solent. Ut cum edes. fundum ue uendiderint. rutis cesis. receptis concedant tamen aliquid de pretoriq; qui ordinandi causis. apte & loco positum ēē uideantur. Sic tibi nos ad id quod quasi mancipio dare debuimus ornamenta quedam uoluimus non debita accedere.

INCIPIT ISIS RATIO:
DISSERENDI:
QUAM LOYCEN
PHYPÆTICI
VETERES AP
PELLAVERUNT
in duas distribuitur partes unam inueniendi alteram iudicandi. Et ea quidem pars que iudicium purgat atq; instruit ab illis analetice uocata est. a nobis potest resolutoria nuncupari. Ea uº que inueniendi facultatem ministrat. a grecis thopice. a nobis localis dicitur. Ac de illa quidem parte iudicandi que magistra est alias disputabitur. Hunc uº aperire consiliū

est qui sint loci que horum differentie qui
etiam quib; apti sint sillogismis. Hec id simpli
citer atq; uniformiter uideatur ee faciendum
Verum dupplex est tradenda particio. Vna
quidem ex grecis uoluminib; eruta. altera ů
ex marci tullii thopicis sumpta. Atq; in his
illud ad pfectionem speculationis est astruen
dum. ut quib; utraq; diuisio differat quibusq;
conueniat explicetur. quo quomodo altera
alteram uicissim possit includere. Et nunc
quidem non in singulis immorabimur: sed de
tota diuisione communiter disseremus. Locoꝝ
tantum ex quibus argumenta nascuntur: diffi
nitiones. exempla. differentiasq; colligentes
Singula ů diligentius pqualitate opis. vel oc
to his uoluminib; expedita sunt quibus aristo
tilis thopica in latinam uertimus orationem
Vel his septem quibus in marci tullii thopi
cis lucem plenarie expositionis infundimus.
Hic igitur cuncta sunt ppis atq; enodatis
partib; expedita. hic ů alias p membra parte
facta sunt commum speculatione tractant.
Nec dialecticos solum locos sed rethoricos eti
am. quid ue hi inter se differant atq; adi
alecticis cura est ex sequendi. Vt omnib; un
diq; locis plena consideratione ppositis eoꝝ
q; differentiis interse & communitatibus
pnotatis & argumetorum copia comparet
& clara locorum possit ee distinctio. Vt igit
cuncta pspicuis rationibus consisteret pau
lo altius ordiendum est

Propositio est
oratio uerum falsumq; significans
Vt siquis dicat celum uolubile esse.

hec enuntiatio & ploquium nuncupatur.
Questio ů est indubitationem ambiguitate
q adducta ppositio. Vt siquis querat. An sit ce
lum uolubile. Conclusio est argumentis ap
probata ppositio. Vt siquis ex aliis reb; pro
bet celum ee uolubile. Enuntiatio quippe siue
sint tantum causa dicatur: siue ad aliud affera
tur pbandum ppositio est. Si de ipsa queritur
questio est. Si ipsa est appbata: conclusio.
Idem igitur est ppositio. questio. & conclusio. Sed
differunt modo. Argumentum est ratio rei
dubie faciens fidem. Non ů idem est argum
tatio quod argumentum. Nam uis senten

tie ratioq; ea que clauditur oratione cum
aliquid pbatur ambiguum argumentum
uocatur. Ipsa ů argumenti eloquutio argum
tatio dicitur. Quo fit ut argumentum quidē
uirtus uel mens argumentationis sit atq; sen
tentia. Argumentatio ů argumenti potatio
nem explicatio. Locus ů argumenti sedes ul
unde ad ppositam questionem conueniens
trahitur argumentum. Que cum ita sunt sin
gulorum diligentius natura tractanda est
eorumq; species. ac membra figurasq; facien
da est diuisio. Primum de ppositione est
disserendum. Hanc ee diximus orationem ue
ritatem uel mendacium continentem. Huius
due sunt species. Affirmatio una. altera ne
gatio. Affirmatio est siquis sic efferat. Celū
uolubile est. Negatio est siquis ita pnunti
et. Celum uolubile non est. Harum ů alie
sunt uniuersales. alie particulares. alie in
definite. alie singulares. Vniuersales qui
dem. Vt siquis ita pponat. Omnis homo iu
stus est. Nullus homo iustus est. Particula
res ů siquis hoc modo. Quidam homo iustus
est. Quidam homo iustus non est. Indefinite
sic: Homo iustus est. homo iniustus non est
Singulares sunt que indiuiduum aliquod
singulareq; pponunt. Vt cato iustus est. ca
to iustus non est. Etenim cato indiuiduum
est ac singularis. Harum ů alias predicati
uas. alias condicionales uocamus. Predicati
ue sunt que simpliciter pponuntur: id est qui
bus nulla uis condicionis adiungitur. Vt
siquis simpliciter dicat celum ee uolubile.
At si huic condicio copuletur fit ex duabus
ppositionib; una condicionalis hoc modo. Ce
lum si rotundum est. uolubile est. Id enim con
dicio hic efficit. Vt ita demum celum uolu
bile ee intelligatur si sit rotundum. Quoniam igitur
alie propositiones sunt predicatiue alie con
dicionales predicatiuarum partes t̃minos
appellamus. id est predicatus atq; subiectus
Terminos autem uoco. Verba et nomina
quib; ppositio nectitur. ut in ea ppositione
qua dicimus homo iustus est. hec duo nomi
na. id est homo & iustus ppositionis partes
uocantur. Eosdem terminos etiam dicimus
quorum quidem alter subiectus ē. alter uero

predicatus. Subiectus est terminus qui minor est: predicatus uero qui maior est. Ut in ea propositione qua dicitur. homo iustus est. homo quidem minus est quam iustus. Non enim in solo homine iusticia esse potest uerum etiam in incorporeis diuinisque substantiis. Atque ideo maior terminus est iustus. homo uero minor. Quo fit ut homo quidem subiectus sit terminus iustus uero predicatus. Quoniam uero huiusmodi simplices propositiones alterum habent predicatum terminum. alterum uero subiectum. a maioris priuilegio partis. propositio predicatiua uocata est. Sepe autem euenit ut hi termini sibimet inueniantur equales hoc modo. homo risibilis est. homo namque et risibilis uterque sibi equus est terminus. Nam neque risibile ultra hominem. nec ultra risibile homo porrigitur. Sed in his euenire hoc necesse est. Ut si quidem inequales termini sunt maior semper de subiecto predicetur. Si equales uterque de se conuersa predicatione dicantur. Ut uero minor de maiore predicetur in nulla propositione contingit. Fieri autem potest ut propositionum partes quos terminos dicimus non solum in nominibus uerum etiam in orationibus inueniamus. Nam sepe oratio de oratione predicatur hoc modo. Socrates cum platone et discipulis de ratione phylosophye pertractat. Hec quippe oratio que est socrates cum platone et discipulis subiecta est. Illud uero quod est de phylosophye ratione pertractat predicatur.

Rursus aliquando nomen subiectum est oratio predicatur hoc modo. Socrates de phylosophye ratione pertractat. Hic enim socrates solus subiectus est. oratio uero qua dicimus de phylosophye ratione pertractat predicatur. Euenit etiam ut supponatur oratio et simplex uocabulum predicetur hoc modo. Similitudo cum supernis diuinisque substantiis iusticia est. Hic enim oratio postquam profertur Similitudo cum supernis diuinisque substantiis subicitur. iusticia uero predicatur. Sed de huiusmodi propositionibus in his commentariis quando in perihermenias aristotelis librum conscripsimus diligentius disseruimus. Conditionalium uero propositionum quas greci hypotheticas uocant partes sunt simplices propositiones. Quarum quidem ea pars que prius dicitur antecedens. que posterius consequens appellatur. ut in hac propositione cum dicit. Si rotundum est uolubile est. Rotundum esse antecedit. Volubile esse. consequitur. Harum quoque alie simplices conditionales. alie uero coniuncte sunt. Simplices sunt que predicatiuas habent propositiones in partibus. ut ea quam supra diximus. Si rotundum est uolubile est. Rotundum est enim et uolubile est utraque diuise ac singulatim intellecte predicatiue sunt. Coniunctarum uero multiplex differentia est de quibus in his uoluminibus diligentissime perspeximus que de hypotheticis composuimus sillogismis. Simplicium uero hypotheticarum propositionum quattuor differentie sunt. Aut enim ex affirmatiuis kategoricis constant. Ut si rotundum est. uolubile est. utraque enim affirmatiua est. Aut ex duabus negatiuis. Ut si celum rotundum non est. uolubile non est. Nam rotundum non esse etiam uolubile non esse utraque sunt negationes. Aut ex affirmatiua et negatiua. Ut si quadratum est. uolubile non est. Quadratum enim esse affirmatio est. Volubile non esse negatio. Aut ex negatiua et affirmatiua. Ut si rotundum non est. stabile est. Rotundum enim non esse negatio est. stabile uero esse affirmatio. Propositionum quoque alie sunt per se note. et quarum probatio non potest inueniri. alie uero quas tamen si animus audientis probet eisque consentiat tamen possunt aliis superioribus approbari. Et ille quidem quarum nulla est probatio maxime ac principales uocantur quod his illas necesse est approbari. que ut demonstrari ualeant non recusant. Est autem maxima propositio ut hec. Si de equalibus equalia demas: que relinquuntur equalia sunt. Ita enim hoc per se notum est. ut aliud notius quo probari ualeat esse non possit. Que propositiones cum fidem sui natura propriam gerant non solum alieno ad fidem non egent adiumento uerum ceteris quoque probationis solent esse principium. Igitur per se note propositiones quibus nichil est notius indemonstrabiles et maxime

ac principales uocantur. Que si quamuis auditoris iudicio comprobentur: habent tamen aliquid notius naturaliter ex quo si de eis fiat questio: uelut ex alieno fidem capiant. hec demonstrabiles ac minores posterioresque dicuntur. Et de propositionibus quidem ista sufficiant.

Questio est dubitabilis propositio. In qua necesse est eadem omnia considerari. que dudum in propositione predximus. Alie namque sunt simplices. alie uero composite. Simplices ut hec que ex simplici propositione descendunt hoc modo. Ut si queratur. An sit celum uolubile. Hec enim ab ea propositione uenit que dicit. Celum esse uolubile. At si ex conditionalibus composita principium sumat. ipsa erit conditionalis hoc modo atque composita. An si celum rotundum est. uolubile sit. hec namque a conditionali propositione sumpsit exordium que est. Si celum rotundum est. uolubile est. Et questio ergo alias quidem predicatiua est. alias quidem conditionalis. Quo fit ut eedem quoque sint partes questionis que dudum esse dicte sunt propositionis. Predicatiue ergo questiones habent terminum predicatum atque subiectum. ut in ea in qua dubitatur an celum sit uolubile. Nam uolubile predicatur. celum uero subiectus est. Maior enim est terminus uolubile quam celum. Neque enim solum celum uolubile dici potest. Que uero coniuncta est questio habet partes quod antecedit et quod sequitur. Ut in ea que est an si celum rotundum est. uolubile est. Antecedit quidem rotundum esse. sequitur uero uolubile esse. Que cum ita sint. in predicatiua questione solum dubitatur: an subiecto terminno predicatus inhereat. In hypoteticis uero questionibus id tantum queritur. an illam rem que precedit comitetur id quod consequens esse proponitur. Omnia uero que de predicatiuis propositionibus dicta sunt id est. quod alie uniuersales. alie particulares. alie indefinite. alie singulares sint. Eadem dici etiam in predicatiua questione conuenit. hoc enim tantum questio a propositione diuersa est. quod propositio quidem uel enuntiata simpliciter uel aliud probans oratio est uerum falsumque significans. Questio uero cum sit ipsa quoque oratio. tamen est dubitabilis propositio. Addita ergo dubitatione que in propositione considerantur eadem etiam in questione tractari conuenit. Questionis autem due sunt species. Una que dicitur a dialecticis thesis. hec huiusmodi in omni est qua de re ceteris circumstantiis nuda querat ac disserat quales a dialecticis maxime ad disputationem sumuntur. Ut uoluptas ne summum bonum sit. Ducenda ne uxor. hec a nobis propositio. uel propositum dicitur. Altera uero est que uocatur a grecis hypotesis. a nobis dicitur causa. Hec questio est personis temporibus factis ceterisque circumstantiis implicita. Ea est huiusmodi. Iure ne Cicero in exilium dubio .R. P. tempore detrudatur quia iniussu populi ciues romanos necauerit. Huius autem duplicis questionis. subdiuisiones alias esse necesse est. Et thesis quidem phylosophys. ypotesis uero oratoribus attribute sunt. Sed eius quidem questionis que est hypothesis posterius diuisiones dabo. Nunc uero de thesis diuisione pertractabo que in quattuor diuiditur species. In omni ergo dialectica questione predicatiua dubitatur an ei quod subiectum est id quod predicatur inhereat. Cum uero alicui aliquid inesse proponitur id aut maius erit eo de quo predicatur et quod substantialiter inesse contenditur. Aut maius quidem eo erit sed non de eius substantia predicabitur. Aut erit ei equale et in substantia predicabitur. Aut ei erit equale. sed minime eius substantiam continebit. Nam ut id quod minus est de eo quod maius est predicemus fieri non potest. Sed si tale est. quod in questione proponitur. Ut subiecto sit maius et de subiecti substantia predicetur erit genus. Omne enim genus maius est eo de quo predicatur. et de substantia eius dicitur. Ut animal hominis. At si maius quidem fuerit sed minime de substantia eius predicetur erit accidens. Ut album homini. Quod si equale quidem sit sed substantiale subiecti erit diffinitio. Ut animal rationale mortale homini. Hec namque conuertitur et subiecti id est hominis substantiam monstrat. Quod si equale quidem sit.

sed a ratione substantie seiunctum est ut proprium
ut risibile hominis. Itaque dialectice simplices
questiones. aut de genere. aut de accidenti.
aut de diffinitione. aut de proprio fiunt. Pos-
sunt uero fieri etiam de differentia ut cum queritur.
Celestia corpora an rationabilia sint necne.
Vel cum dubitatur. ea ne sit tyranni ac prin-
cipis differentia quod hic legibus sumpsit im-
perium. ille uiolenta dominatione popu-
lum premit. Sed tantundem est de diffe-
rentia querere quantum si de genere dubi-
tetur. Aut enim constitutiua erit differen-
tia. aut diuisibilis. Sed si constitutiua fuerit
quasi generis optinet locum. Ut rationalitas
hominis. uel si ratione degunt celestibus quoque
corporibus. At si diuisibilis uelut speciei consi-
deratur. omnis enim species cum diuisibili
differentia est. Quod si differentia nunc qui-
dem generis nunc uero speciei loco est. ambigi
non potest cum de ea queritur de genere du-
bitari. sicut palam est cum de specie eiusue ea
sit queritur de genere fieri questionem.
Accidere tamen potest ut aliquid in certam
comparationemque ducatur. uelut cum ambi-
gitur. an sit melior fortitudo iusticia. Sed
hec questio necesse est in accidentis dubita-
tione ponatur. Namque ad comparationem
nichil nisi accidens uenit. Hoc enim solum
recipit magis et minus. Rursus potest de eo
quod unum eidem est fieri certamen. Ut
an idem sit utile quod honestum. Sed hec questio
diffinitioni est aggreganda. Quarum enim rerum
eadem diffinitio est. ipse quoque eedem sunt. Qua-
rum uero diuersa substantie ratio est. ipse etiam
sunt diuerse. Igitur simplicis dialectice questi-
onis recte quattuor species esse dicuntur de quibus
sufficienter dictum est. Nunc uero de condiciona-
libus questionibus tractandum est. Quarum
quidem alie constant ex duabus affirmatiuis
alie ex duabus negatiuis. Alie ex affirmatiua
et negatiua. Si igitur ex duabus affirmationibus con-
dicionalis propositio constat. id queritur an af-
firmatio affirmationem consequatur. Quod
si ex duabus negationibus propositio iuncta sit
idem in disceptatione est. an negatio negati-
onem comitetur. Quod si ex affirmatione et
negatione uel ex negatione et affirmatione

copulatur. id ambigitur an negationem affir-
matio. an affirmationem negatio consequatur.
Ac prius quidem eius questionis diuisio facienda
est in qua disceptatione an affirmationem affir-
matio consequatur. que predicatiuarum propo-
sitionum non effugiunt diuisionem. Nam ut
precedat aliquid aut aliud consequatur. in
his fere rebus euenire quas paulo superius comme-
moraui. Speciem quippe sequitur uel genus
uel differentia uel diffinitio. uel proprium. uel
inseparabile accidens. Item proprium. ac diffiniti-
onem sequitur species. Proprium quoque sequitur
differentia et diffinitio. Et diffinitionem sequi-
tur proprium uel differentia hoc modo. Nam si
homo est animal est. Si homo est rationale est.
Si homo est. animal rationale mortale est. Si
homo est risibile est. Si ethiops est niger est.
Si risibile est. homo est. Si animal rationale
mortale est. homo est. Si risibilis est rationalis
est. Si risibilis est animal rationale mortale
est. Si animal rationale mortale est risibile
uel bipes est. Sunt hec autem alias quidem
effectus causam. alias effectum causa consequitur.
Effectus causam ita. Si sol presto est lucet.
Rursus effectum causa hoc modo. Si quid
exustum est ignis affuit. Item totum par-
tes sequuntur. Ut si integra domus est. et tec-
tum et parietes et fundamenta consistunt.
Modus autem nomen sequitur principale.
Ut si iusticia bona est. et quod iustum est
bene est. Nomen etiam principale sequitur
modum. Ut si quod iuste est. bene est et iusticia
bona est. Accidentia quoque comitantur id quod
subiectum est. Ut si album est corpus est. Que
cum ita sint condicionales quoque simplicis
ex duabus affirmationibus copulate illa fere
diuisio est questionis quod in ea uel de gene-
re. uel de proprio. uel de diffinitione uel de ac-
cidenti. uel de causa. Atque effectu. uel de to-
to. ac partibus. uel de modo. ac de principa-
li nomine dubitatur. Atque hec de ea questi-
one intelligenda sunt que cum hypotetica
simplex sit ex duabus tamen iungitur af-
firmatiuis. In eisdem tamen differentiis il-
las quoque necesse est. consistere. questiones
que ab his ueniunt propositionibus que ex
utraque negatione consistunt. Nam si generi

non est: species non est. Item si differentia
non est uel diffinitio uel pprium. species
non est. Et de ceteris quidem que supius
dicta sunt eodem modo considerandum ē
Quicquid enim antecedit. ut aliud conse
quatur. si id quod consequitur non fuerit
nec illud quidem est quod antecedit. Ce
terum uero questionum que ex affirmatione
& negatione consistunt. ea fere diuisio est qd
uel indiuersis generib; uel indiuersis generib;
uel indiuersis speciebus; uel incontrariis uel in
priuatione atq; habitu continentur. Vt enī
affirmationem negatio consequatur. Aut
diuersum ponitur genus. ut quod abeo diui
sum est abnuatur hoc modo. Si substantia est
qualitas non est. Vel si sub eodem genere diuer
se species pponantur hoc modo. Si homo est
equus non est. Vel si contraria. si albus est
niger non est. Vel si priuationes. Si cecus ē
non uidet. Et postremo in omnib; quecumq;
eadem non sunt euenit. si unum est altm
non esse. Itaq; ut ppositam affirmationē
negatio comitetur. Aut diuersa erunt ge
nera. Aut diuerse species. Aut contraria. aut
priuantia. aut quolibet alio modo sibimet
inconuenientia. Vt autem negationem af
firmatio consequatur que erat quarta con
ditionalis ppositionis differentia fieri non
potest. nisi in his contrariis que medio carent
& quorum alterum semp ee necesse est hoc
modo. Si dies non est. nox ē. si tenebre non
sunt lux est. Facta g predicatiuarum & con
ditionalium questionum diuisione illud in
sup uidetur addendum quod omīs questio
uel ex ratione differendi uel ex naturali uel
ex morali trahitur speculatione. Ex ratione
differendi hoc modo. An affirmatio & nega
tio sunt species enuntiationis. Ex natura
li ita. An celum rotundum sit. Ex morali
sic. An uirtus ad beatitudinem sola sufficiat
Preterea omnis questio uel simplex est uel
composita. Simplex est quociens affirmati
one & negatione diuiditur ita. Vt totam
alteri affirmare alteri negare necesse sit
hoc modo. Sit celum rotundum necne.
Hic enim una pars questionis affirmatio
nem tenet. altera negationem. Nam cum

alter defendit ee. affirmat. Negat u alt
cum non ee contendit. Composita u questio
est. que in plures distrahitur affirmationes
hoc modo. Vtrum celum rotundum sit.
an quadratum. an longum. an cuiuslibet
alterius forme. Hic enim plurimas affir
mationes uel negationes pbare necesse est
qui diuersa defendunt. Et de questione
quidem quantum adpresens negocium p
tinebat. sufficienter dictum est. Conclusio est
argumentis appbata ppositio. De qua fere eadē
dici possunt que de ppositione. Que qm di
ligenter supius expedita sunt de argu
mento deinceps tractandum uidetur

Argumentum est ratio rei dubie fa
ciens fidem. Hanc semp notiorem
questionem ee necesse est. Nam si ignota
notis pbantur. argumentum rem dubiā
pbat. necesse est ut quod ad fidem questio
nis affertur sit ipsa notior questione. Ar
gumentorum uero omnium alia pbabi
lia sunt & necessaria. alia u probabilia
quidem sed non necessaria. alia u neces
saria sed non pbabilia. alia nec pbabilia
nec necessaria. Probabile u est quod uidet
uel omnib; uel plurib; uel sapientib; Et his
uel omnib; uel plurib; uel maxime notis.
atq; precipuis uel quod unicuiq; artifici
sedm ppam facultatem. ut de medicina
medico. gubernatori de nauibus guber
nandis. Et preterea quod ei uidetur cum
quo sermo conseritur uel ipsi qui iudicat
in quo nichil attinet uerum falsum ue sit
argumentum si tantum ueri similitudinē
tenet. Necessarium uero est quod ut dicit
ita est & aliter ee non potest. & pbabile qui
dem ac necessarium est. ut hoc. Si quid cui
libet rei additum sit. totum magis efficit.
Neq; enim quisquam ab hac ppositione dis
sentiet. Et ita sese habere necesse est. Proba
bilia u & non necessaria sunt quib; facile
quidem animus adquiescit. sed ueritatis
non tenetur firmitatem. Vt hoc si mater
est diligit. Necessaria u sunt & non pba
bilia que ita quidem sese ut dicuntur
habere necesse est. sed his facile non consen-

tit auditor. Ut hoc. obiectu lunaris cor
poris solis euenire defectum. Neq; necessaria
uero neq; pbabilia sunt queq; inopinione
hominum neq; inueritate consistunt.
ut hoc habere que non pdiderit cornua
diogenem quoniam habeat id quisque
quod non pdiderit. Que quidem nec ar-
gumenta dici possunt. Argumenta eni
rei dubie fidem faciunt. Ex his autem
nulla fides est que neq; inopinione neq;
inueritate sunt constituta. Dici tamen
potest ne illa quidem ee argumenta que
cum sint necessaria minime tamen audi
entib; appbantur. Nam si rei dubie sit
fides cogendus est animus auditoris p ea
quib; ipse adquiescit. Ut conclusioni quoq;
quam nondum pbat possit accedere. quod
si que tantum necessaria. ac non pbabilia
sunt. non pbat ille qui iudicat necesse e
ut ne illud quidem pbet quod ex huius-
modi ratione conficitur. Itaq; euenit ex
huiusmodi ratiocinatione que tantum
necessaria sunt & non pbabilia non ee ar-
gumenta. Sed non est ita. Atq; hec int
pretatio non recte probabilitatis intelli-
gentiam tenet. Ea enim sunt pbabilia
quibus sponte atq; ultro consensum ad-
iungitur scilicet ut mox audita appben-
tur. Que u necessaria sunt ac non pbabi-
lia aliis pbabilib; ac necessariis argumen-
tis antea demonstrantur. Cognitaq; & cre-
dita ad alterius rei de qua dubitatur fide
trahuntur. Ut sunt speculationes omnes
id est theoremata que in geometria con-
siderantur. Nam que illic pponuntur.
non sunt talia. ut his sponte animus dis-
centis accedat. Sed qm demonstrantur aliis
argumentis illa quoq; scita & cognita ad
aliorum speculationem argumenta ducun-
tur. Itaq; pbabilia non sunt. sed sunt neces-
saria his quidem auditorib; quib; nondu
demonstrata sunt ad aliud aliquid quod
appbandum argumenta ee non possunt
hii autem qui priorib; rationib; eorum
quib; non acquiescebant fidem ceperunt
possint ea si quid ambigitur argumenta
uocare. Sed quia quatuor facultatibus
differendi omne artificium continetur
dicendum est. que quib; ut nouerit argu
mentis. ut cui potissimum discipline lo-
corum argumentorumq; pateatur uber-
tas. euidenter appareat. Quatuor igit
facultatib; earuq; uelut opificib; differen-
di omis ratio subiecta est id est dialectico
oratori. phylosopho. sophiste. Quorum
quidem dialecticus atq; oratorum in com-
muni materia argumentorum uersantur
Uterq; enim siue sint necessaria. siue mi-
nime pbabilia tamen sequitur argumta
his igitur ille due species argumenti fa
mulantur que sunt pbabile ac necessariu
pbabile ac non necessarium. Philosophus
u ac demonstrator de sola tantum ueritate
ptractat. atq; ideo siue sint pbabilia siue
non. nichil refert modo dum sint necessa-
ria. hic quoq; his duob; speciеb; utitur ar-
gumenti. que sunt pbabile ac necessariu
necessarium ac non pbabile. Patet igitur
in quo phylosophus ab oratore ac dialectico
in ppria consideratione dissideat. in eo scili
cet quod illis pbabilitatem huic ueritatem
constat ee ppositam. Quarta u species argu-
menti quam nec argumentum quidem rec-
te dici supra monstrauimus sophystis scili
cet est attributa. Thopicorum u inventio est
uerisimilium argumentorum copiam demon
strare. Designatis enim locis e quib; pbabilia
argumenta ducuntur habundans & copiosa
necesse est fiat materies differendi. Sed qm
ut supradictum est pbabilium argumento-
rum. alia sunt necessaria. alia non necessaria
cum loci pbabilium argumentorum dicunt
euenit ut necessariorum quoq; doceantur.
Quo fit. ut oratorib; quidem ac dialecticis
hec principaliter facultas pareatur secdo u
loco phylosophis. Nam in quo pbabilia qui-
dem omnia conquiruntur dialectici atq;
oratores iuuantur. In quib; u pbabilia ac ne-
cessaria docentur phylosophice demonstra-
tioni. ministratur ubertas. Non modo igit
dialecticus atq; orator uerum etiam demon-
strator. ac uere argumentationis effector
habet quod expositis locis sibi possit assume
re. cum inter argumentorum pbabilium lo-

61

cos necessariorum quoq; principia tradicio
mixta contineat. Illa u° argumenta que ne-
cessaria quidem sunt sed non probabilia atq;
illud ultimum genus nec necessarium a pro-
positi operis consideratione seiunctum est. nisi
quod interdum quidam sophistici loci exer-
cendi gratia lectoris adhibentur. Quo cir-
ca thopicorum pariter utilitas intentioq;
patefacta est. His enim et dicendi facultas
et inuestigatio ueritatis augetur. Nam
quod dialecticos atq; oratores iuuat locorum
agnitio orationi per inuentionem copiam
prestat. quod uero necessariorum doctrinam
locorum phylosophus tradit. uiam quodam
modo ueritatis illustrat. Quo magis peruesti-
ganda est rimandaq; ulterius disciplina
eaque cum cognitione percepta sit. usu atq;
exercitatione firmanda. Magnum enim
aliquid locorum consideratio pollicetur
scilicet inueniendi uias. quod quidem hii
qui sunt huius rationis expertes soli prius in-
genio deputant neq; intelligunt quantum
hac consideratione queratur. que in arte
redigit uim potestatemq; nature. Sed de
his hactenus. nunc de reliquis explicemus.

Omnia quidem que de superiorisse-
rie uoluminis expedita sunt. Im-
nus quibusdam forsitan eruditis
supuacanea quodammodo et quasi depen-
dentia uideantur. Nam cum de thopicis dif-
ferentiis libri titulum legerint omissis doc-
trine gradibus statim ad finem operis ten-
dunt. Michi autem uel necessarium uidetur
quod nisi precognitum sit ad ulteriora ani-
mus discentis peruenire non possit. Hii etiam
qui nunc quoq; omnem primi uoluminis
disputationem superfluam putant. si cunc-
ta perlegant contextionemq; operis mentis ac-
tatione collustrent. desinent profecto iudi-
care superfluum quod necessario uiderint
in parte operis collocatum. Atq; hec hactenus.
Sed quoniam de his que antea proposuimus
id est de propositione. questione. conclusione.
argumento sufficienter dictum est. nunc
de argumentatione tractemus.

Argumentatio est per orationem argumen-
ti explicatio. Huius autem species due
sunt. Una quidem que sillogismus.
altera que uocatur inductio. Sillogismus
est oratio in qua positis quibusdam et conces-
sis. aliud quiddam per ea ipsa que concessa sunt
euenire necesse est. quam sint ipsa que con-
cessa sunt. Huius diffinitionis rationem
secundus quidem liber eorum quibus institutio-
nem in cathegoricis scripsimus sillogismis ple-
ne continet. Sed propter intellectus facilita-
tem idem breuiter aperiemus exemplo. Sit
enim sillogismus hic. Omnis homo animal est
Omne animal substantia est. Omnis igitur homo
substantia est. Totum igitur hoc oratio est
in qua positis quibusdam et concessis id est dua-
bus propositionibus que sunt. Omnis homo ani-
mal est. Et omne animal substantia est. atq;
ex his efficitur aliud quam sint ea que con-
cessa sunt. Concluditur enim. Omnis igitur
homo substantia est. Propositiones enim que
concesse sunt consequentia necessario conclu-
sionis infertur. Sunt autem propositiones
Omnis homo animal est. Et omne animal
substantia est. atq; ex his efficitur aliud
quiddam quam sint ea que concessa sunt.
Concluditur enim. Omnis igitur homo substan-
tia est. Quam longe diuersum est. et ab ea propo-
sitione que dicit. Omnis homo animal est.
Et ab ea que proponit omne animal esse sub-
stantiam. Sillogismorum u° alii sunt pre-
dicatiui qui cathegorici uocantur. alii con-
ditionales quos hypotheticos dicimus. Et
predicatiui quidem sunt qui ex omnibus
predicatiuis propositionibus conectuntur. ut
his quem exempli gratia superius annotaui.
Omnibus enim predicatiuis propositionibus gerit-
tur. Hypothetici uero sunt quorum proposi-
tiones conditione conectuntur. ut hic si dies
est. lux est. Est autem dies. Lux igitur est. Proposi-
tio enim prima conditionem tenet hanc
quoniam ita demum lux est si dies est. atq; ideo
sillogismus hic hypotheticus id est. conditio-
nalis uocatur. Inductio u° est oratio per quam
fit a particularibus ad uniuersalia hoc mo-
do progressio. Si in regendis nauibus non sorte
sed arte eligitur gubernator. Si in regendis

equis auriga non sortis eventu sed commendatione artis assumitur. Si in administranda re publica non sors principem facit. sed peritia moderandi. Similiaque in pluribus conquirunt quibus infertur. Et in omni quoque re quam quisque regi atque administrari gnaviter volet non sorte accommodat sed arte rectorem. Videsne igitur quemadmodum per singulas res currat oratio ut ad universale perveniat? Nam cum non sorte regi. navium. curruum. rem publicam collegisset sed arte. quasi in ceteris quoque ita sese habeat quod erat universale conclusit hoc modo. In omnibus quoque rebus non sorte ductum. sed arte peritum debere preponi. Sepe autem multorum collecta particularitas aliud quiddam particulare demonstrat. Ut si quis sic dicat. Si neque navibus neque curribus neque agris sorte preponuntur. nec rebus quidem publicis rectores sorte ducendi sunt. Quod argumentationis genus maxime solet esse probabile et si non eam quam sillogismo habeat firmitatem. Sillogismus namque ab universalibus ad particularia discurrit. estque in eo si veris propositionibus contexatur firma atque incommutabilis veritas. At inductio habet quidem maximam probabilitatem. sed interdum veritate deficit. Ut in hac. Qui scit canere cantor est. et qui luctari luctator. et qui edificare edificator. Quibus multis similiter ratione collectis inferri potest. Qui scit igitur malum malus est quod non procedit. Mali quippe noticia deesse non potest bono. Virtus enim sese diligit aspernaturque contraria. nec vitare vitium nisi cognitum queat. His igitur duobus velut principiis et generibus argumentandi duo quidem alii deprehenduntur modi. Unus quidem sillogismo. alter vero inductioni suppositus est. In quibus quidem promptum sit considerare quod ille quidem a sillogismo. ille vero ab inductione ducat exordium non tamen aut hic sillogismum. aut ille impleat inductionem. Hec autem sunt entymema atque exemplum. Entymema quippe est imperfectus syllogismus id est oratio in qua non omnibus antea propositionibus constitutis. infertur festinata conclusio. Ut si quis sic dicat homo animal est. Substantia igitur est. Pretermisit enim alteram propositionem qua proponitur. Omne animal esse substantiam. Ergo quoniam entymema ab universalibus ad particularia probanda contendit quasi simile sillogismo est. Quod vero non omnibus que conveniunt sillogismo propositionibus utitur a sillogismi ratione et copulatur et ab ea discedet. Est enim exemplum quod particulariter propositum particulare quiddam contendit ostendere hoc modo. Oportet a tullio consule necari catilinam cum a scipione gracus fuerit interemptus. Approbatum est enim catilinam a cicerone debere puniri. quod a scipione gracus fuerit interemptus. Que utraque particularia esse. ac non universalia singularium interpositio personarum designat. Quoniam igitur pars ex parte approbatur quasi inductionis similitudinem tenet id quod exemplum vocamus. Quoniam vero non plures quibus id efficiat colligit partes ab inductione dissidet. Ita igitur due quidem sunt argumentandi species principales. Una que dicitur sillogismus altera que vocatur inductio. Sub his autem sunt velut ex his manantia entimema. atque exemplum. Que quidem omnia ex sillogismo ducuntur et ex syllogismo vires accipiunt. Sive enim sit entimema. sive inductio. sive etiam exemplum ex sillogismo quam maxime fidem capit. Qui in prioribus resolutoriis quos ab aristotile transtulimus monstratum est. Quo circa satis est de sillogismo disserere quasi principali et ceteras argumentandi species continente. Restat nunc quid sit locus aperire. locus est. ut marco tullio placet argumenti sedes. Cuius diffinitionis que sit vis paucis ostendam. Argumenti enim sedes partim maxima propositio intelligi potest. partim propositionis maxime differentia. Nam cum sint alie propositiones que cum per se note sint tum nichil ulterius habeant quo demonstrentur atque he maxime et principales vocentur. sintque alie quarum fidem prime ac maxime suppleant propositiones necesse est. ut omnium que dubitantur ille antiquissimam teneant probationem que ita aliis fidem facere possunt ut nichil ipsis queat notius inveniri. Nam si argumentum est quod rei

dubiis faciat fidem, idque notius et probabilius esse oportet quam illud est quod probatur. Necesse est ut argumentis omnibus illam maximam fidem tribuat, que ita per se nota sunt ut aliena probatione non egeant. Sed huiusmodi propositio aliquociens quidem intra ambitum argumenti continetur, aliquociens vero extra posita argumento vires supplet ac perficit. Exemplum quidem eius argumenti quod maximam retinet propositionem huiusmodi est. Sit enim questio an sit regnum melior consulatus. Ita igitur dicemus. Regnum diuturnius est quam consulatus cum utrumque sit bonum. At vero quod diuturnius est bonum eo quod parvi temporis est melius est. Regnum igitur melius est quam consulatus. Huic igitur argumentationi maxima propositio id est locus insertus est ille scilicet: quia diuturniora que sunt bona meliora sunt iudicari quam ea que parvi sunt temporis. Hoc enim ita notum est ut extrinsecus probatione non egeat, et ipsum aliis possit esse probatio. Atque ideo hec propositio totam continet probationem. Et cum inde nascatur argumentum, recte locus id est argumenti sedes vocatur. Ut vero extra posita maxima propositio vires afferat argumento tale sit exemplum. Sit enim propositum demonstrare quoniam invidus sapiens non est. Qui enim invidus est alienis bonis affligitur. Sapiens autem bonis non affligitur alienis. Sapiens igitur invidus non est. In hac igitur argumentatione propositio quidem maxima non videtur inclusa, sed argumentationis vires ipsa maxime subministrat. Est enim huic sillogismo fides ex ea propositione per quam cognoscimus quorum diversa est diffinitio ipsa quoque esse diversa. Est autem in diffinitione quidem invidi alienis tabescere bonis. Quod quoniam non convenit in sapientem, iccirco invidus a sapiente seiungitur. Est igitur uno quidem modo locus ut dictum est maxima et universalis et principalis atque indemonstrabilis ac per se nota propositio que in argumentationibus vel inter ipsas propositiones vel extrinsecus proposita, vim tamen argumentis et conclusionibus subministrat. Ideo autem universales et maxime propositiones loci dicte sunt, quoniam ipse sunt que continent ceteras propositiones et per eas fit consequens et rata conclusio. At sicut locus continet in se corporis quantitatem, ita hee propositiones que sunt maxime intra se omnem vim posteriorum atque ipsius conclusionis consequentiam tenent. Et uno quidem modo locus id est argumenti sedes dicitur maxima principalisque propositio fidem ceteris subministrans. Alio vero modo loci vocantur maximarum differentie propositionum que scilicet ab his ducuntur terminis qui in questione sunt positi. De quibus deinceps disserendum est.

Cum enim sint plurime propositiones que maxime vocantur, hee que inter se dissimiles quibus inter se differentiis discrepant eas omnes locos vocamus. Nam si ipse omnes propositiones maxime argumentorum loci sunt et differentias eorum argumentorum locos esse necesse est. Nam uniuscuiusque substantiam ex propriis differentiis constat. Ut hominis ex rationalitate que est eius differentia. Et hi loci qui sunt differentie propositionum maximarum ipsis propositionibus universaliores existunt, velut universalior est rationalitas homine. Atque ideo pauciores hi loci esse deprehenduntur qui in differentiis positi sunt quam propositiones ipse quarum sunt differentie. Omnia enim que sunt universaliora pauciora semper esse contingit. Et ideo facile sub scientiam cadere possunt quorum tam multus numerus non est. Ut cito a memoria discentis elabantur. Que vero sint hee differentie melius divisione perducuntur. In predicativis quidem questionibus unus quidem terminus subiectus dicitur, alius predicativus. Nichil quippe in predicativis questionibus aliud queritur nisi an subiecto predicatus inhereat. Quod si inesse constiterit queritur utrum ne sit ut genus, an ut accidens, an ut proprium, an ut diffinitio. Nam si ostendatur non inesse nichil de questione relinquitur. Nam quod omnino non inest, nec ut accidens, nec ut genus, nec ut diffinitio, nec ut proprium inesse potest. Quod si inesse constiterit restat questio quinam modus sit inherendi de quatuor. Solum vero inesse ad accidens maxime pertinet. Nam cum neque ut genus, neque ut diffinitio

neq; ut ꝓprium inest. sed tamen inest. Ut
accidens inesse necesse est. Que cum ita sint
eorum locorum quos ut maximarum ꝓpo-
sitionum differentia constituimus facien-
da diuisio est. Per singula igitur queq; cur-
rentibus manifestius apparebit exemplo
quid maxime ꝓpositiones a suis differentiis
distent & etiam questiones. argumenta ꝓ-
positiones maximas. ac principales. earum
q; locos id est differentias. per unum quodq;
dabimus exemplum. Omnis igitur loci id est
maximarum differentie ꝓpositionum. aut
ab his necesse est ducantur terminis que
in questione sunt positi. predicato scilicet
atq; subiecto. Aut extrinsecus assumantur.
Aut horum queq; medii inter utrosq; uer-
santur. Eorum uero locorum que ab his ducan-
tur terminis de quib; in questione dubitatur
duplex modus est. Unus quidem ab eorum
substantia. alter uero ab his que eorum substan-
tia consequantur. Hi uero qui a substantia sunt
in sola diffinitione consistunt. Diffinitio
autem substantiam demonstrat. & substan-
tie integra demonstratio diffinitio est. Sed
id quod dicimus patefaciamus exemplis
ut omnis uel questionum uel argumenta-
tionum. uel locorum ratio colliquescat. Age
enim. Queratur an arbores animalia sint.
fiatq; huiusmodi sillogismus. Animal est sub-
stantia animata sensibilis. Arbor uero substantia
animata sensibilis non est. Arbor igitur ani-
mal non est. Questio de genere est hec. Utrum
enim arbores sub animalium genere ponende
sint queritur. Locus qui in uniuersali ꝓposi-
tione consistit hic est. Cui generis diffinitio
non conuenit. id eius cuius ea diffinitio est.
species non est. Loci superior differentia est
Qui locus nichilominus nuncupatur a diffi-
nitione. Uides igitur ut tota dubitatio
questionis sillogismi argumentatione trac-
tata sit per conuenientes & congruas ꝓpositi-
ones que uim suam ex prima maximaq; ꝓ-
positione custodiunt. Ex ea scilicet que ne-
gat esse speciem cui non conuenit generis diffi-
nitio. atq; ipsa uniuersalis ꝓpositio a substan-
tia tractata est. unius terminorum qui in
questione locati sunt. Ut animal id est

ab eius diffinitione que est substantia anima-
ta sensibilis. Itaq; ergo in ceteris questionib; strictim
ac breuiter locorum differentiis commemoratis
oportet uniuscuiusq; ꝓprietatem uigilantis animi
alacritate percipere. Huius autem loci qui a substan-
tia ducitur duplex modus est. Partim namq; a dif-
finitione. partim a descriptione argumenta du-
cuntur. Differt autem descriptio a diffinitione
quod diffinitio genus ac differentias sumit.
Descriptio uero subiecti intelligentiam clau-
dit quibusdam uel accidentib; & unam effi-
cientib; ꝓprietatem uel substantialib; preter
genus conuenienter aggregatis. Sed hee diffi-
nitiones que ab accidentib; fiunt tamen & si ui-
deantur nullo modo substantiam demonstrare
tamen quoniam sepe uere diffinitionis uice ponuntur
que substantiam monstrant. Ille etiam ꝓbatio-
nes que a descriptione sumuntur a substantie
ratione uidentur assumi. Huius tale sit
exemplum. Queratur an albedo substan-
tia sit. Hic queritur an albedo substantie
uelut generi supponatur. Dicimus enim.
Substantia est quod omnib; accidentib; possit
esse subiectum. Albedo autem nullis acciden-
tib; subiecta est. Albedo igitur substantia non
est. Locus id est maxima ꝓpositio eadem que
supius. Cuius enim diffinitio ei quod dicitur
species esse non conuenit id eius quod esse species
perhibetur genus non est. Diffinitio uero substan-
tie albedini non conuenit. albedo ergo substan-
tia non est. Loci superior differentia a descripti-
one quam dudum locauimus in ratione sub-
stantie. Sunt etiam diffinitiones que non
a rei substantia. sed a nominis significatione
ducuntur. Atq; ita rei de qua queritur
applicantur ut si sit questio. Utrum phylo-
sophie studendum sit. Erit argumentatio
talis. Phylosophya est amor sapientie. Huic
studendum nemo dubitat. Studendum
igitur phylosophye est. Hic enim non diffini-
tio rei sed nominis interpretatio argumen-
tum dedit. Quo etiam tullius in ortensio
in eiusdem phylosophye ꝑsus est. defensione
& uocatur grece ονοματωδικος λογος. latine
autem nominis diffinitio. Ac de his quidem
argumentis que ex substantia terminorum
in questione positorum sumuntur claris ut

arbitror patefecimus exemplis. Hinc dicen-
dum est de his qui in eorum substantiam con
sequantur. Horum autem multipharia divisio
est. Plura enim sunt que singulis substantiis
adherescunt. Ab his ergo que cuilibet substantiam
comitantur argumenta duci solent. Aut ex to
to. aut ex partibus. aut ex causis vel efficientibus
vel materia. vel forma naturali vel fine. Et
est efficiens causa quidem que movet atque
operatur ut aliquid expliceatur. Materia vero
qua fit aliquid vel in qua fit. Finis propter
quod fit. Sunt etiam inter eos locos qui ex his
sumuntur que substantiam consequantur. Aut
ab affectibus. aut a corruptionibus. aut ab usibus.
aut preter hos omnes ex communiter accidenti-
bus. Que cum ita sint. eum prius locum qui a
toto sumitur inspiciamus. Totum duobus
modis dici solet. Aut ut genus. aut ut id
quod ex pluribus partibus integrum constat. Et
illud quidem quod ut genus totum est. hoc
modo sepe questionibus argumenta suppeditat
Ut si sit questio. an iusticia utilis sit: sic sillo-
gismus. Omnis virtus utilis est. Iusticia autem
virtus est. Iusticia igitur utilis est. Hic questio de
accidenti. id est an accidat iusticie utilitas.
Locus is qui in maxima propositione consistit
Que generi adsunt: adsunt et speciei. Huius
superior locus a toto. id est a genere virtute
scilicet que iusticie genus est. Rursus sit
questio. an humane res providencia regantur
dicemus. Si mundus providencia regitur. ho-
mines autem pars mundi sunt. Humane igitur
res providencia reguntur. Questio de acciden-
ti. Locus id est maxima propositio. Quod toti
evenit id congruit et parti. Superius locus
a toto. id est ab integro quod partibus constat
id vero est mundus qui hominum totum est.
A partibus etiam duobus modis argumenta nas-
cuntur. Aut enim a generis partibus que sunt
species. Aut ab integri id est totius que par-
tes tantum proprio vocabulo nuncupantur
et de his quidem partibus que species sunt hoc
modo. Sit questio. An virtus mentis bene
constitute sit habitus. Questio de diffiniti-
one. id est an habitus bene constitute mentis
virtutis sit diffinitio. Faciemus itaque a specie-
bus argumentationem sic. Si iusticia. forti-
tudo. Moderatio. atque prudentia habitus men-
tis bene constitute sunt. Hec autem quatuor uni
virtuti velut generi subiciuntur. Virtus igitur
bene constitute mentis est habitus. Maxima
propositio. Quod singulis partibus inest. toti
inesse necesse est. Argumentum vero a partibus
id est a generis partibus que species nuncupantur.
Iusticia enim fortitudo. modestia et prudentia
virtutis species sunt. Item ab his partibus que
integri partes esse dicuntur. Sit questio. An sit
utilis medicina. Hec in accidentis dubitatione
constituta est. Dicemus igitur. Si depelli morbos
salutemque servari mederique vulneribus morta-
libus utile est. Utilis igitur est medicina. At
depelli morbos salutemque servari mederique
vulneribus utile est. Utilis igitur est medicina
Sepe autem et una quelibet pars valet ut
argumentationis firmitas constet hoc modo.
Ut si de aliquo dubitetur an sit liber si eum
vel censu. vel testamento vel vindicta manu-
missum esse monstremus liber ostensus est. Atque
hec partes erant dande libertatis. Vel si rur-
sus dubitetur. An sit domus quod eminus
prospicitur: dicemus quoniam non est. Nam tectum
vel parietes. vel fundamenta desunt ei. ab
una parte rursus factum est argumentum
Licet autem non solum in substantiis verum
etiam in modo. temporibus. quantitatibus
et loco. totum partesque respicere. Id enim
quod dicimus semper. in tempore. Totum est id
quod dicimus. Aliquando in tempore pars est
Rursus si simpliciter aliquid proponamus in
modo totum est si cum adiectione aliqua:
pars fit in modo. Item si omnia dicamus in quan-
titate. Totum diximus. Si aliquid quantita-
tis excerpimus quantitatis ponimus partem
Eodem modo in loco. Quod ubique est pro toto est
Quod alicubi pars. Horum autem omnium
consequenter dentur exempla. A toto ad par-
tem secundum tempus. Si semper deus est: et nunc
est. A parte ad totum secundum modum. Si ani-
ma aliquo modo movetur et simpliciter mo-
vetur. Movetur autem cum irascitur. Simili-
ter igitur et simpliciter movetur. Rursus
a toto ad partes in quantitate. Si verus est
in omnibus appollo vates verum erit pyrrum
superare romanos. Rursus a toto ad partem

inlocum. Si d̄s ubiq; & hic est. Sequitur loc̄
qui nuncupatur a causis. Sunt uero plures cau
se id est que uel principium motus prestant
atq; efficiunt. Vel specierum formas subiecte
suscipiunt. Vel ꝓpter eas aliquid fit. Vel que
cuiuslibet forma est. Argumentum igitur ab
efficiente causa. Vt siquis iusticiam naturalē
nitit ostendere dicat. Congregatio hominum
naturalis est. Justiciam uͦ congregatio hominū
fecit. Justicia igitur naturalis est. Questio de
accidenti. Maxima ꝓpositio. Quorum effici
entes cause naturales sunt. ipsa quoq; sunt
naturalia. Locus ab efficientib;. Quod enim
unicuiq; causa est id efficit eam rem cuius
causa est. Rursus si quis mauros arma non
habere contendat. dicet iccirco eos mini-
me armis uti quia his ferrum desit. Maxi-
ma ꝓpositio. Vbi materia deest. & quod ex ma
teria efficitur desit. Locus a materia. Vtrūq;
uͦ ab efficientib; atq; materia uno nomine
causa dicitur. Eque enim id quod efficit
atq; id quod operantis actum suscipit eius rei
que efficitur cause sunt. Rursus a fine sit
ꝓpositum sic: an iusticia bona sit. fiet argu-
mentatio talis. Si beatum ēē bonum est
& iusticia bona est. Hic enim est iusticie fi-
nis ut qui sc̄dm iusticiam ad beatitudinē
ꝑducatur. Maxima ꝓpositio. Cuius finis bo-
nus ē. ipsum quoq; bonum est. Locus a fine.
A beo uero que cuius libet forma ē. ita. non po-
tuisse uolare dedalum q̄m nullas naturali
formas pennas habuisset. Maxima ꝓpositio
Tantum quemq; posse quantum forma ꝑmi
serit. Locus a forma. Ab effectibus uero & cor
ruptionibus & usibus hoc modo. Nam si bo-
na est domus. constructio bona est domus
bona est domus & constructio domus bona
est. Rursus si mala est destructio domus bo-
na est domus. Et si bona est domus. mala est
destructio domus. Et si bonum est equitare
bonus est equus. Et si bonus est equus. bonū
est equitare. Est autem a generationib; pri-
mum quidem exemplum. quod idem ab effec-
tibus uocari potest. Sc̄dm a corruptionib;.
Tercium ab usibus. Omnium autem maxi-
me ꝓpositiones. Cuius effectio bona ē. ipsum
quoq; bonum est. Et e conuerso. Et cuius
corruptio mala est ipsum bonum est. Et econ-
uerso. Et cuius usus bonus est ipsum quoq; bonū
est. & e conuerso. A communiter autem accidenti
b; argumenta fiunt quociens ea sumuntur acci
dentia que relinquere subiectum uel non possīt
uel non solent. Vt siquis hoc modo dicat. Sapi-
ens non penitebit. Penitentia enim malum factū
comitatur. Quod quia insapiente non conuenit
nec penitentia quidem. Questio de accidenti.
Maxima ꝓpositio. Cui non inest aliquid ei nec
illud quidem quod est eius consequens ineē po-
test. Locus a communiter accidentib;. Expe-
ditis igitur his que ab ipsis terminis in ꝓpositi-
one positas assumentur nunc de his dicendum
est. qui licet extrinsecus positi argumenta ta-
men questionib; subministrant. hi uero sunt
uel ex rei iudicio. uel ex similib;. uel a maiore.
uel a minore. uel a ꝓpositione. uel ex oppositis
uel ex transumptione. Et ille locus qui rei iudi-
cium tenet huiusmodi est. Vt id dicamus
ēē quod uel omnes iudicant uel plures. et
hii uel sapientes. uel sc̄dm unam quamque
artem penitus eruditi. Cuius exemplum est
celum ēē uolubile. quod ita sapientes atq;
astrologi doctissimi iudicauerunt. Questio
de accidenti. Maxima ꝓpositio. Quod omīb;
uel plurib; uel doctis uidetur hominib; ei con
tradici non oportere. Locus a rei iudicio. A si-
milib; hoc modo. Si dubitetur an hominis
sit ꝓprium ēē bipedem. dicemus. similiter
inesse equo quadrupes ut homini bipes. Non
est autem equi ꝓprium quadrupes. Non est
igitur hominis ꝓprium bipes. Questio de ꝓ-
prio. Maxima ꝓpositio. Si quod similiter
inest non est ꝓprium nec id quidem de quo
queritur ēē ꝓprium potest. Locus a simili.
Hic enim in gemina diuiditur. hec enim simi-
litudo. Aut in qualitate. aut in quantitate
consistit. Sed in quantitate paritas nuncupatur
id est equalitas. Rursus a beo quod est maius
Si queratur. an sit animalis diffinitio quod
ex se moueri possit. Dicemus sic. Magis opor-
tet animalis diffinitionem ēē quod natura-
liter uiuat. quam quod ex se moueri possit.
Non est autem hec diffinitio animalis quod
naturaliter uiuat. Nec ea quidem que minus
uidetur ēē diffinitio quod ex se moueri possit

animalis diffinitio esse putanda est. Questio de diffinitione. Maxima propositio. Si id quod magis uidetur inesse non inest, ne id quidem quod minus inesse uidebitur inerit. Locus ab eo quod est maius. A minoribus uero conuerso modo. Nam si est hominis diffinitio animal gressibile bipes, cumque id minus uideatur esse diffinitio hominis quam animal rationale mortale, sitque diffinitio ea hominis que dicit animal gressibile bipes, erit diffinitio hominis animal rationale mortale. Questio de diffinitione. Maxima propositio. Si id quod minus uidetur inesse inest, et id quod magis uidetur inesse inerit. Multe autem diuersitates locorum sunt ab eo quod est maius et minus argumenta ministrantium. Quod in expositione topicorum Aristotilis diligentius persecuti sumus. Item ex proportione: ut si queratur an sorte sint eligendi in ciuitatibus magistratus. Dicamus minime, quia nec in nauibus quidem gubernator sorte preficitur. Est enim proportio. Nam ut sese gubernator habet ad nauem, ita magistratus ad ciuitatem. Hic autem locus distat ab eo qui ex similibus ducitur. Ibi enim una res cuilibet alteri comparatur per similitudinem. In proportione uero non est similitudo rerum, sed quedam habitudinis comparatio. Questio de accidenti. Maxima propositio. Quod in unaquaque re euenit, id in eius proportionali euenire. Locus a proportione. Ex oppositis uero multiplex locus est. Quattuor enim opponuntur modis. Aut enim ut contraria aduerso sese loco constituta respiciunt. Aut ut priuatio et habitus. Aut ut relatio. Aut ut affirmatio et negatio. Quorum discrepationes in libro qui de decem predicamentis scriptus est commemorate sunt. Ab his argumenta nascuntur hoc modo. A contrariis: si queratur an sit uirtutis proprium laudari. Dicam minime, quoniam nec uitii quidem uituperari. Questio de proprio. Maxima propositio. Contraria contrariis conueniunt. Locus ab oppositis, id est ex contrario. Rursus sit in questione positum an sit proprium oculos habentium uidere. Dicam minime. Eos namque qui uiderent alias etiam cecos esse contingit. Nam in quibus est habitus in eisdem poterit esse priuatio. Et quod est proprium non potest a subiecto discedere. Et quoniam ueniente cecitate uisus discedit, non proprium esse oculos habentium uidere conuincitur. Questio de proprio. Maxima propositio. Quod ubi priuatio adesse poterit, habitus proprium non est. Locus ab oppositis secundum habitum ac priuationem. Rursus sit in questione propositum an patris sit proprium procreatorem esse. Dicam recte uideri, quia filii est procreatum esse proprium. Ut enim se habet pater ad filium, ita procreator ad procreatum. Questio de proprio. Maxima propositio. Ad se relatiuorum propria et ipsa ad se referuntur. Locus a relatiuis oppositis. Item sit in questione positum an sit animalis proprium moueri. Negetur, quia nec inanimati quidem est proprium non moueri. Questio de proprio. Maxima propositio. Oppositorum opposita oportet esse propria. Locus ab oppositis secundum affirmationem et negationem. Moueri enim et non moueri secundum affirmationem et negationem sibimet opponuntur. Ex transumptione uero hoc modo fit. Cum ex his terminis in quibus questio constituta est ad aliud quiddam notius dubitatio transfertur, et ex eius probatione ea que in questione sunt posita confirmantur. Ut Socrates cum quid posset in unoquoque iusticia quereret, omnem tractatum ad rei publice transtulit magnitudinem, atque ex eo quod illic efficeret in singulis etiam ualere curauit. Qui locus a toto forsitan esse uidetur. Sed quoniam non heret in his de quibus proponitur terminis, sed extra posita res hoc tantum quia notior uidetur assumitur, idcirco ex transumptione locus hic conuenienti uocabulo nuncupatus est. Fit uero hec transumptio et in nomine, quotiens ab obscuro uocabulo ad notius argumentatio transfertur hoc modo. Ut si queratur an phylosophus inuideat. Sitque ignotum quod phylosophus significet nomen. Dicemus ad uocabulum notius transferentes non inuidere qui sapiens sit. Notius enim est sapientis uocabulum quam phylosophi. Ac de his quidem locis qui extrinsecus assumuntur idonee dictum est. Nunc de mediis disputabitur. Medii autem loci

sumuntur. Vel ex casu. Vel ex coniugatis. uel
ex diuisione nascentes. Casus est alicuius nomi
nis principalis inflexio in aduerbium. Ut a iu
sticia inflectitur iuste. Casus est igitur a iusti
cia id quod dicimus iuste. Coniugata uero dicun
tur que ab eodem diuerso modo deducta flyxe
runt. Ut a iusticia. iustum iustus. Hec igitur
inter se et cum ipsa iusticia coniugata dicuntur.
Ex quibus omnibus in promptu sunt argumen
ta. Nam si quod iustum est bonum est et quod
iuste est bene est. Et si qui iustus est bonus est
et iusticia bona est. hec igitur secundum proprium nominis
similitudinem consequatur. Medii uero loci ap
pellantur quoniam si de iusticia queritur et a casu
uel a coniugatis argumenta ducuntur neque
ab ipsa proprie atque coniuncte nec ab his que sunt
extrinsecus posita uidentur trahi. sed ex ipsorum
casibus id est quadam ab ipsis leui mutatione
deductis. Iure igitur hi loci medii inter illos
qui ab ipsis et eos qui sunt extrinsecus collo
cantur. Restat locus a diuisione qui tracta
tur hoc modo. Omnis diuisio uel negatione
fit uel particione. Negatione fit ut si quis
ita pronuntiet. Omne animal aut habet pe
des aut non habet. Particione uero uelut si quis
dicat. Omnis homo aut sanus est. aut eger.
Fit autem uniuersa diuisio uel generis in spe
cies. uel tocius in partes. uel uocis in proprias
significationes. uel accidentis in accidentia.
Quorum omnium rationem in eo libro dili
gentius explicaui quem de diuisione compo
sui. atque iccirco inde ad horum cognitionem
congrua petantur exempla. Fiunt autem
argumentationes per diuisionem tum ea se
gregatione que per negationem fit. tum ea
que per particionem. Sed qui his diuisionibus
utuntur aut directa ratiocinatione conten
dunt. aut in aliquid impossibile atque incon
ueniens ducunt. Atque ita id quod relique
rant rursus assumunt. que facilius quisque
cognoscet si prioribus analeticis operam dede
rit. horum tamen in presens talia monstra
bunt exempla noticiam. Sit in questione
propositum. an ulla sit origo temporis. Quod
qui negare uolet id inititum ratiocinati
one firmabit nullo modo esse ortum. Idque
directa ratiocinatione monstrabit hoc
modo. Tempus aut habet originem. aut non.
Sed quoniam mundus eternus est. id enim
paulisper argumenti gratia concedatur.
mundus uero sine tempore esse non potuit.
tempus quoque eternum est. Sed quod eternum
est caret origine. Tempus igitur originem non
habet. Ac si per impossibilitatem idem desideretur
ostendi dicetur hoc modo. Tempus aut originem
habet aut non. Sed si originem tempus habet
non fuit semper tempus. Habet autem originem
fuit igitur quando non fuit tempus. Sed fuis
se temporis significatio est. Fuit igitur tem
pus quando non fuit tempus quod fieri non
potest. Non est igitur ullum principium tem
poris. Posito namque ut ab ullo principio ceperit
inconueniens quoddam atque impossibile
contingit fuisse tempus quando non fuit
tempus. Reditur itaque ad alteram partem
quod originem careat. Sed hec que ex negati
one diuisio est cum per ea quelibet argumen
ta sumuntur nequit fieri ut utrumque sit
quod affirmatione et negatione diuiditur
Itaque sublato uno alterum ponitur. Positoque
altero alterum tollitur. Vocaturque hic a
diuisione locus medius inter eos qui ab ipso
duci solent atque eos qui extrinsecus assumun
tur. Cum enim queritur an ulla temporis
sit origo sumitur quidem esse originem et ex
eo per propriam consequentiam ad ea ipsa que
queritur fit impossibilitatis et mendacii
sillogismus. Quo concluso reditur ad pri
us quod uerum esse necesse est. siquidem
id quod ei positum est ad impossibile aliquid
inconueniensque perducitur. Itaque quoniam ex ipsa
re de qua queritur fieri sillogismus solet.
quasi ab ipsis locus est ductus. Quoniam uero non in
eo permanet sed ad oppositum redit quasi ex
trinsecus sumitur. Idcirco hic a diuisione
locus inter utrumque medius collocatur.
At uero hi qui ex particione sumuntur du
plici fiunt modo. Aliquociens enim que di
uiduntur simul esse possunt. ut si uocem in
significationes diuidamus omnes simul esse
possunt. uelut cum dicimus. Amplector.
aut actionem significat. aut passionem
simul utrumque significare potest. Aliquoti
ens uelut negationis modo que diuiduntur

simul ēē non possunt. Vt aut sanus est aut
eger. Fit autem ratiocinatio in priori quidem
modo diuisionis. tum quia omnib; adest
quod queritur uel non adest. tum ũ idcirco
alicui adesse quod alii adsit aut minime.
Hec in his explicandis diutius laboramus si pri-
ores resolutoriũ uel topica diligentis ingenii
lectoris instruxerint. Nam si queratur utrũ
canis substantia sit. atq; hanc diuisionem fa-
ciat collocutor. canis uel latrabilis anima-
lis est. uel marine belue. uel celestis sideris
nomen. demonstretq; p singula. & canem
latrabilem substantiam ēē. marinamquoq;
beluam & sydus substantie posse supponi
monstrauit canem ēē substantiam. Atq; hic
quidem ex ipsis in questione positis uidebitur
argumenta traxisse. At in talib; sillogismis.
Aut sanus est aut eger. Sed sanus est. non est
igitur eger. Sed sanus non est. eger igitur n̄
est. Vel ita. Sed eger est. Sanus igitur non
est. Vel ita. Sed eger non est. Sanus igitur ē.
Ab his que sunt extrinsecus sumptus est sillo-
gismus id est ab oppositis. Idcirco igitur to-
tus hic a diuisione locus inter utrosq; medius
ēē phibetur. quia si in negatione sit constitu-
tus aliquomodo quidem ex ipsis sumitur
aliquomodo ũ ab exterioribus uenit. Si ũ a par-
ticione ducantur argumenta. nunc quidē
ab ipsis. nunc uero ab exterioribus copiam pres-
tant. Et greci quidem themistii diligentissi-
mi scriptoris ac lucidi & omnia ad facilitatē
intelligentie reuocantis talis locorum uide-
tur ēē particio. Que cum ita sint breuiter
michi locorum diuisio commemoranda est
ut nichil preterea relictum ēē monstretur
quod non intra eam phetur inclusum. De
quo enim in qualibet questione dubitatur
id ita firmabitur argumentis. ut ea uel ex ipsis
sumantur que in questione sunt constituta.
Vel extrinsecus ducantur. Vel quasi in confi-
nio horum posita uestigentur. Ac preter hanc
quidem diuisionem nichil extra inueniri po-
test. Sed si ab ipsis sumitur argumentum. Aut
ab ipsorum necesse est substantia sumatur.
Aut ab his que ea consequantur. Aut ab his
que inseparabiliter accidunt uel eis adhe-
rent & ab eorum substantia separari seiungi-

q; uel non possunt uel non solent. Que uero
ab eorum substantia ducuntur. ea aut in des-
criptione. aut in diffinitione sunt & preter
hec a nominis interpretatione. Que uero ea
uelut substantias continentia consequatur
talia sunt ut uel generi. uel differentie. ul
integri. uel specierum uel partium loco cir-
ca ea que inquiruntur assistant. Item cause
uel efficientes. uel materia. uel forma. uel finis
uel effectus. uel corruptiones. uel usus uel q̄n-
titas. uel tempus. uel modus. uel locus. Quod
ũ pprie inseparabile uel adherens accidens
nuncupatur. id in communiter accidentib;
numerabitur. & preter hec quod aliud cuiq;
inesse possit n̄ potest inueniri. Quib; ita posi-
tis inspiciamus eos locos nunc quos dudum
extrinsecus pnuntiauimus assumi. Ea eni
que extrinsecus assumuntur non sunt ita
separata atq; disiuncta ut non aliquomo-
do quasi e regione quadam ea que queruntur
aspiciant. Nam et similitudines & oppo-
sita ad ea sine dubio referuntur quib; similia
uel opposita sunt. licet iure atq; ordine uide-
antur extrinsecus collocata. Sunt autem hec
Similitudo. oppositio. maius minus. Rei
iudicium. In similitudine enim. cum rei
similitudo. cum pportionis ratio continetur
Omnia enim similitudinem tenent. oppo-
sita ũ in contrariis. in priuationibus. in relati-
onib;. in negationib; constant. Comparatio
uero maioris ad minus quedam quasi simili-
um dissimilitudo est. Rerum enim pse simili-
um in quantitate discretio maius facit ac
minus. Quod enim qualitate omni. omniq;
ratione disiunctum est id nullo modo pote-
rit comparari. Ex rei uero iudicio que sunt
argumenta quasi testimonium prebent.
Et sunt inartificiales loci atq; omnino disiun-
cti. nec rem potius qm opinionem iudiciũ
q; sectantes. Transsumptionis ũ locus nunc
quidem in equalitate. nunc ũ in maioris
minoris ue compatione consistit. Aut eni
ad id quod est simile. aut ad id quod est
maius ac minus fit argumentorum ratio-
numq; transsumptio. Hii ũ loci quos mix-
tos esse predix̄imus. Aut ex casib;. aut ex
coniugatis. aut ex diuisione nascuntur

Inquibus omnib; consequentia et repug-
nantia custoditur. Sed ea quidem que ex
diffinitione. uel genere. uel differentia. uel
causis argumenta ducuntur demonstratiuis
maxime sillogismis uires atq; ordinem submi-
nistrant. Reliqua ů uerisimilib; ac dialecticis
atq; hi loci qui maxime in eorum substantia
sunt de quibus in questione dubitatur ad
predicatiuos ac simplices. Reliqui ů ad hy-
potheticos & condicionales respiciunt sillo-
gismos. Expeditis g̊ locis & diligenter tam
diffinitione quam exemplorum luce patefac-
tis dicendum uidetur quomodo hi loci maxi-
marum sint differentie ꝓpositionum. idq;
breui. Neq; enim longa disputatione res eget.
Omnes enim maxime ꝓpositiones. uel diffi-
nitionem continent. uel descriptionem. uel
nominis interpretationem. uel totum uel
genus uel partes uel species. uel cetera quib;
differunt inter se maxime ꝓpositiones. Nā
in eo quod sunt maxime non differunt. Sed
in eo quod hec quidem a diffinitione. illa ů
a genere. alie ů ueniunt ab aliis locis. & his
iure differre hiq; earum differentie ēē dicun-
tur. Sed quoniam themistii diuisio patefac-
ta est. nunc ad m. tullii transeamus.

Quod locorum differentias
uarie multipliciterq; tractamus
nichil mirum diligentibus ingeniis uideri
debet. cum manifestum sit unāquamq; rē
multis sepe differentiis atq; in uarias diui-
sionis figuras posse partiri. Nam quia res
singulas non una sed sepe plures differen-
tie comphendunt. necesse est ut sedm diffe-
rentiarum uarietatem fiat etiam diuersitas
diuisionum. Ut numeri nunc eas colligunt
differentias quod alii pares alii ů impares
sunt. Nunc ů quod alii primi. atq; incom-
positi. alii sedi atq; compositi. Triangulorꝫ
etiam multis modis fieri partitionem geome-
trice discipline tenor ostendit. Id tamen in om-
nib; ꝓuidendum ē si nichil extra in qualibet
diuisionis forma relinquatur. nichil ultra
supfluum ac preterquam necesse est agere-
tur. Quare quid mirum uideri debet si-
cut antea sedm themistium locorum diffe-
rentias dederimus nunc diuersas sedm
marcum tullium depingamus. Cuius pro-
posita breuiter partitione atq; exemplis
conuenientibus expedita. Tum demum quo
differat uel quo congruat supius digeste di-
uisioni quomodo etiam altera claudat alte-
ram commemorabo. Nam cum marcus tul-
lius omnem logicam facultatem quam rati-
onem diligentem disserendi dixit duas ha-
bere partes ꝓposuit. Unam inueniendi alte-
ram iudicandi. cumq; locos diffinierit ar-
gumenti sedes de quibus sedm argumenta
ꝓmuntur. Argumentum etiam rationem
que rei dubie faciat fidem. diuisionem om-
nium locorum hoc modo facit. Ex his inquit
locis quibus argumenta inclusa sunt. Alii
in ipso herent de quo agitur. alii assumun-
tur extrinsecus. Duas igitur species locorꝫ
fecit. alios enim in ipsis questionib; termi-
nis herere ꝓposuit. Alios extrinsecus assumi.
Atq; eos quidem qui in ipsis herent de qui-
bus queritur tali diuisione partitur. In ip-
so inquit. Tum ex toto. Tum ex partibus eius
tum ex nota. tum ex his reb; que quodam
modo affecte sunt ad id de quo queritur.
Extrinsecus autem ea dicuntur assumi que
absunt longeq; disiuncta sunt. Post hec eū
locum qui ab effectis ducitur in conuenientia
membra partitus est hoc modo. Alia enim
sunt coniugata alia ex genere. alia ex forma.
alia ex similitudine. alia ex differentia. alia
ex contrario. alia ex coniunctis. alia ex antece-
dentib;. alia ex consequentib; alia ex repug-
nantib;. alia ex causis. alia ex effectis. alia ex
comparatione maiorum. aut minorum.
aut parium. Quorum quidem omnium et
natura breuiter attingenda est. & exem-
pla ponenda. Eorum igitur locorum qui in
ipso de quo agitur herent. primum dixit
ēē a toto. Totum autem in diffinitione uni-
uscuiusq; rei constituit. Omnis autem diffi-
nitio rei quam diffinit adequatur. Quod si
una queq; res totum est. Nichil enim inte-
grum ēē nisi totum potest. Diffinitionem
quoq; totum ēē necesse ē. id est que totam rei
quam diffinit substantiam claudit. Diffi-
nitio uero est oratio que uniuscuiusq; rei

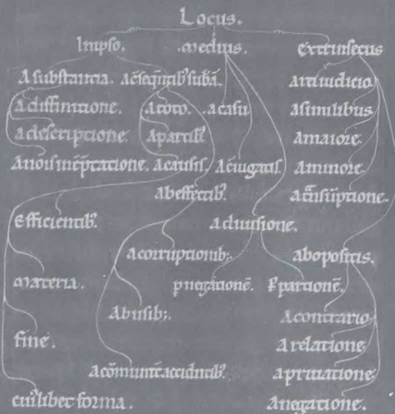
quidem esse designat. Abhac ita ducitur argumentum. ut si sit questio an arbores quoq; sint animalia. Dicam. animal est substantia animata sensibilis. At arbor non est substantia animata sensibilis. Non sunt igitur arbores animalia. Questio de genere. Maxima ꝓpositio. Unde diffinitio abest illud q̊q; abesse quod diffinitur. Locus a diffinitione. Partes ů sunt quorum conuentu efficitur totum. Partes etiam uocantur quę diuidunt totum. Hee autem species uel formę nuncupari solent. A quib; hoc modo sumitur argum̄tum. Abhis quidem partib; quarum coniunctione componitur totum hoc modo. Ut si sit dubitatio an anima corporea sit partiemur animam uelut his trib; partib; quod uel uegetabilem eum uel sensibilem uel intelligibilem prestet. At neq; ipsum uegetare neq; sentire neq; intelligere corporale est. Cumq; nulla sit pars animę corporalis omnino anima corporalis non ēē monstrata est. Questio de genere. id est an anima corpori subiciatur ut generi. Argumentum a partib;. Maxima ꝓpositio. a quibus partes absunt. totum quoq; abesse. Argumentum a partib; totum contingentib;. Item abhis partibus quę totum diuidunt hoc modo. Sit in questione. An anima secdm locum mouetur. Dicam. Motus secdm locum tres species sunt. Crementum. Diminutio. Et mutatio. Anima ů neq; crescit. neq; minuitur. neq; ab alio loco transit ad alium non igitur mouetur. Questio de accidenti. Maxima ꝓpositio eadem supius. Locus a partib; totum diuidentib;. A nota ů argumentum quociens ab interpretatione nominis rei dubię fides querítur hoc modo. Ut si dubitetur an phylosophia bonum sit. Dicemus. Phylosophya ē amor sapientię. At id bonum est. Phylosophya igitur bona est. Hic igitur non rem diffiniuimus sed nomen diffinitione ꝓdidimus. Et est questio de genere. Maxima ꝓpositio. Nominis interpretatione rem declaratis. Locus a notatione. Coniugata sunt quę ab eodem nomine flectuntur. ut a iusticia iustum iuste. Abhoc ita capitur argumentum. Ut si queratur an ridere sit gaudere. Dicemus. Si risus est gaudium. & ridere est gaudere. Questio de accidenti. Maxima ꝓpositio. Coniugatorū eandem ēē naturam. Locus a coniugatis. Genus est quod de pluribus specie differentib; in eo quod quid est pręadicatur. Abhoc ita ducitur argumentum. Ut si queratur. Utrum anima numerus sit seipsum mouens. ut Xenocrati placuit. Dicemus. Anima substantia est. Numerus ů substantia non est. Anima igitur numerus non est. Questio de diffinitione. Loc̄ a genere. Maxima ꝓpositio. Quorum diuersa sunt genera ipsa quoq; esse diuersa. Forma est quę de plurib; numero differentib; in eo quod quid sit predicatur. Abhac ita fit argumentum. ut si queratur. an color sit in subiecto. id approbamus eo quoniam album uel nigrum sunt in subiecto. a specie scilicet ad genus deducentes. Questio de genere. Nam in subiecto ēē uel non ēē accidens uel substantiam significat quę sunt p̄ma rerum genera. Maxima ꝓpositio. In formis spectari generū ꝓprietatem. Locus a forma. Similitudo ē eadem rerum differentium qualitas. Abhac ita fieri argumentum uidetur. ut si queratur an sorte electione rectores ciuitatib; dandi sint. Negatur q̄m ne naui quidem sorte sed electione peritus rector eligitur. Similis enī est nauis quidem ciuitati. gubernator autē magistratui. Questio de accidenti. Locus a simili. Maxima ꝓpositio. De similibus idem ēē iudicium. Item a differentia. ut si queratur an idem sit rex quod tyrannus. Dicemus minime. Nam in rege pietas. mansuetudo iusticia. In tyranno cuncta diuersa sunt. Questio de diffinitione. Locus a differentia. Maxima ꝓpositio. Differentium rerum idem ēē iudicium. Contraria ů quę Cicero appellat quattuor diuiduntur modis. Aut enim aduersa sunt. ut album nigrum. aut priuantia ut iusticia & iniusticia. Aut relatiua. ut dominus. seruus. aut negatiua ut uidere & non uidere. Abhis omnibus ita sumuntur argumenta. Ab aduersis. Si bona ē sanitas mala est egritudo. A priuantib;. Si iniusticiam fugimus iusticiam sequamur. A relatiuis quidem. Quisquis pater uult ēē habeat filium. A negantib;. Non me accusas fecisse quod me non fecisse defendis. Questiones de

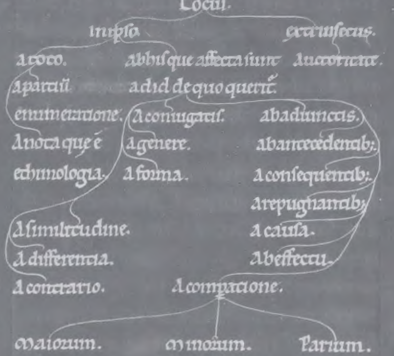
accidentibus. Maxima propositio. In aduersis
et priuantibus et negantibus contraria sibi con-
uenire non posse. In relatiuis absque se esse non pos-
se. Locus a contrariis que melius opposita uo-
carentur. Adiuncta sunt que finitimum locum
optinent. ita ut temporibus quidem tum an-
tecedant ut amorem congressio. tum rei cui
adiuncta sunt hereant. ut ambulationi pe-
dum strepitus. Tum consequantur ut atrox
facinus. mentis trepidatio. Neque hec necessa-
ria sunt. sed frequenter eueniunt. Nam neque
qui congressus est modis omnibus adamauit.
Et qui congressus non est uno est semel aspec-
tu in amorem incidit. Et cum ambulante
aliquo non esse strepitus pedum. Et non am-
bulante pedes strepere si uno eodemque loco
consistens pedes moueat. Et trepidare quis
cum nil atrox fecerit. Et non trepidare qui
fecerit. Ab his ducitur argumentum. Vel cum
amare aliquem suspicamur quia fuerit
ante congressus. uel ambulasse aliquem
in loco compedum strepitus fuerit auditus
Vel atrox facinus commisisse quem trepidare
uideamus. Atque in his. Questiones de acciden-
tibus. Locus ab adiunctis. Maxima propositio
Ex adiunctis adiuncta perpendi. Antecedentia
uero sunt quibus positis statim aliud necesse
est consequatur. Velut cum dicimus. Si homo
est animal est. Neque in his temporum ratio nec
rerum necessitas uaria est. sed statim ut dic-
tum fuerit quod antecedit connectitur id quod
consequens est. hic uero locus totus in conditio-
ne est constitutus. Posita enim conditione
si sit antecedens necesse est quod subsequitur
hoc modo. Si peperit cum uiro concubuit.
Antecedens est peperisse cum uiro concubuis-
se est consequens. Nam neque illud queritur
quod prius tempore sit quid ue posterius.
Et sepe ita uariantur ut id quod posterius
est tempore antecedens esse uideatur in propositio-
ne. ut peperisse posterius est quam concubuisse
Tamen si peperit modis omnibus cum uiro concu-
buit. Et hoc precedente. Et prius posito illud
necesse est intellegatur. Aliquotiens uero simul
sunt. ut si sol ortus est dies est. Aliquotiens
prius est quod precedit posterius quod conse-
quitur. Vt si arrogans est odiosus est. Ex arro-
gantia enim quisque fit odiosus. Ex antecedente
igitur sumitur argumentum. Si peperit cum
uiro concubuit. Sumo quod antecedit. At pe-
perit. Concludo quod consequitur. Cum uiro
igitur concubuit. A consequentibus ita. Sumo
quod consequitur. At non concubuit cum uiro.
Concludo quod antecedit. Non igitur peperit.
Questio de accidenti. Locus ab antecedentibus
et consequentibus. Maxime propositiones. Posi-
to antecedenti comitari quod subsequitur
Perempto consequenti perimitur quod ante-
cedit. Repugnantia uero sunt contrariorum
consequentia. Vt uigilare dormire contra-
ria sunt. stertere dormientibus adiunctum
est. Stertere igitur ac uigilare repugnantia sunt.
Ab his ita fit argumentum. Tune eum uigila-
re dicas qui stertit? Questio de accidenti. Ar-
gumentum a repugnantibus. Maxima propo-
sitio. Repugnantia sibi conuenire non posse.
Causa est efficiens que quamlibet rem pre-
cedens efficit non tempore sed proprietate na-
ture. Vt sol diem. Ab hac ita sumitur argu-
mentum. Cur esse diem dubites cum solem in
celo esse conspicias. Questio de accidenti. Nam diem
esse accidit aeri per solem esse lucidum. Argumentum
ab efficientibus causis. Maxima propositio. Vbi
causa est inde effectum deesse non posse. Effec-
tum est quod efficit causa. Ab hoc ita sumitur
argumentum. An tu dubitas amasse quam ra-
puit? Questio de accidenti. Argumentum
ab effectis. Maxima propositio. Vbi effectum
est. causam abesse non posse. Veluti non ab-
fuit amor qui fuit causa cum rapuerit quod
est effectum. Comparatio uero est maioris quo-
tiens id quod minus est maiori comparatur.
Ab hoc loco ita sumitur argumentum. Si his
qui patriam bello persecutus est. tandem ue-
niam meruit a ciuibus cur non his quoque me-
reatur qui obsidionem motam a ciuis est in
exilium. Questio de accidenti. Argumentum
a comparatione maioris. Maxima propositio.
Qui in re maiore ualet ualeat in minore
Minoris comparatio est quotiens maior res
confertur minori. Atque ex eo capitur argumen-
tum hoc modo. Si gaium gracchum medio-
criter labefactantem statum rei publice scipio
priuatus interfecit. cur non catilinam orbem

terre cede atq; incendio uastare cupientē consules persequentur. Questio de accidenti. Argumentum a comparatione minoris. Maxima propositio. Quod in re minori ualet ualeat in maiore. Paria sunt que eiusdem quantitatis sunt. & semper paritas similitudo est quantitatis. Ab hac ita fit argumentum Si demostenen quis laudare desideret cur uituperet tullium. Questio de accidenti. Argumentum a comparatione parium. Maxima propositio. Rerum parium idem ēē iudicium. Restat his locus quem extrinsecus dixit assumi. Hic iudicio nititur & auctoritate. & totus probabilis est: nichil continens necessarium. Probabile autem est quod uidetur uel omnib; uel pluribus uel doctis & sapientiorib; & inter hos famosis atq; prestantib; uel his qui secundum unamquamq; artem peritiam secuti sunt. Ut medico in medicina. Geometer in geometria. Ab hoc loco tale ē argumentū Veluti si dicam. Difficile ēē cum cartaginensibus bellum. quoniam id publius scipio cornelius affricanus dixit qui fuerat sepe expertus. hic uero locus extrinsecus dicitur constitutus quoniam non de his qui predicata uel subiecta sunt termini sumitur sed ab extrinsecus posito iudicio uenit. Hic etiam inartificialis et artis expers uocatur quoniam hic non sibi ipse conficit argumentum orator sed preparatis positisq; utitur testimoniis. Expeditis igitur marci tullii differentiis quib; ipse maximas propositiones quas locos ēē diximus semper autem pertractanda in breuiter uidetur superius digesta particio ut ea que similia uidentur a semet ipsis ratione congrua segregentur. Similis enim uidetur locus. A toto ei quod est. A nota. Utraq; enim in diffinitione est constitutus. Nam interpretatio nominis quedam nominis ipsius diffinitio est. Sed illa eorum maxima est differentia quia locus A toto rem diffinit. A nota uero rem non diffinit sed nomen interpretatur. Diuersa uero sunt res ac nomen. hoc enim significat illud significatur. Item locus a partium enumeratione consimilis uidetur ēē ei quod est a forma. Nam & forma pars est & qui genus diuidit enumerat neq; enim aliter fieri argumentum ex forma potest nisi diuidatur a genere. Summi enim forma omnino non potest nisi per diuisionem. Sed hic quoq; multa est differentia. Nam partium enumeratio totas diuidat necesse ē partes easq; uniuersas ad fidem argumentationis assumat siue ille partes siue ille sint species. Ut speciebus quidem genus totum sit partib; approbetur. In forma uero sufficit ad demonstrandum quod de genere dicitur una quelibet. Item locus a contrario & repugnantib; uidetur ēē consimilis. Sed habet differentiam quod contraria sibimet primis frontib; opponuntur. Repugnantia uero per contrariorum coniunctionem sibi approbantur aduersa hoc modo. Ut uigilare ac dormire statim sibi contraria sunt. Stertere uero repugnat uigilationi idcirco quia somno coniungitur. Adiuncta uero et antecedentia & consequentia quasi finitima sunt. Sed distant quoniam in adiunctis nulla necessitas est. In antecedentib; uero & consequentib; maxima. In adiunctis tempora nimium ualent. Nam quod adiunctum est uel precedere rem solet ut cum ea uno eodemq; tempore uel subsequi posterius. At in antecedentib; nichil horum est. sed non habita temporis ratione mox ut fuerit antecedens mox consequens ēē necesse est. Et si consequens non fuerit antecedens necesse est interire. Ac de marci tullii locis sufficienter dictum ē. Nunc ad themistii reuertamur quoq; modo sibi superius digeste particiones consentire possint breuiter explicemus. Ac primum quidem totius particionis communiter differentias colligamus.

Superior diuisio docuit alios locos ēē themistii qui in ipsis terminis de quibus queritur insunt. Alios qui extrinsecus assumuntur. alios qui inter utrosq; uersantur. Ut hec trina intelligatur diuisio. Ac marci tullii diuisio locos bipharium ostendit. Alios enim in eo ipso de quo agitur herere proponit. atq; alios extrinsecus assumi. Hic igitur omnes eos locos quos medios themistius proposuit his aplicuit atq; coniunxit qui sunt in ipsis de quibus agitur terminis constituti. Et communiter quidem talis diuisionum est differentia que clarius appare

bit si singula persequantur. Eos igitur locos qui positi sunt in terminis de quibus in questione dubitatur priore partitione themistius tum in substantia posuit. tum in substantie consequentia. Substantie uero consequentia sunt. Genus. Totum. Species. Pars. Causa. efficiens. materia. forma. Effectus. Corruptio. finis. Usus. Communiter accidentia. Eos uero qui extrinsecus preponuntur assumi. Tum in iudicio. Tum in similitudine. Tum in quantitatis comparatione. Tum in oppositione separauit. Quos uero inter utrosque posuit hos in casibus et coniugatis et diuisione constituit. Sed marcus tullius eos qui in ipso sunt de quo queritur. Tum ex toto. tum ex partibus eius. Tum ex nota. Tum ex his rebus que quodam modo affecte sunt ad id de quo queritur posuit. Ipsa uero que affecta sunt multipharia partitus est. Solum uero iudicium extrinsecus segregauit. plures que partes eorum que in prima diuisione themistii posita sunt substantie consequentia. Itemque locos medios inter affecta numerauit. Interea uero uaria particione necesse est ut utreque sibi non eadem parte conueniant. Id uero in coniunctis multipliciter diuisis fieri potest. Velut si quis diuidat. Triangulorum formas sic. Triangulorum alie sunt equilatere forme. Alie due tantum latera habentes equalia. Alie uero totis inequalibus lateribus iuncte. Rursus sit ista diuisio triangulorum. Ut alias dicat aliquis rectum habentes angulum que ortogonie nuncupantur. Alias tribus acutis angulis contineri que sunt exigonie. Alia uero in obtusum angulum tendi que sunt ampligonie. Necesse est igitur ut utreque diuisiones sibi diuersa partium ratione conueniant. Nam quod est ortogonium quidem id semper uel duobus lateribus equaliter continetur uel tribus inequalibus. Quod uero ambligonium id uel duobus lateribus equalibus continetur. uel tribus inequalibus. Sed quod est exigonium id uel tribus lateribus uel duobus equalibus continetur. Rursus id quod est equilaterum superest exigonium. Id uero quod duobus equalibus lateribus continetur. uel ortogonium uel ampligonium. uel exigonium esse potest. Quod uero tribus inequalibus lateribus continetur uel ortogonium uel ampligonium esse necesse est. Secundum hunc igitur modum cunctas marci tullii atque themistii diuisiones a principio pariter ordientes inuicem sibimet clausas esse monstremus. In quibus omnibus et exemplorum et intelligentie superius expedite presens debet esse memoria. Disponamus igitur omnem themistii diuisionem et post hanc subiciatur tulliana particio. Ut ea que dicenda sunt aptis oculis subiecta clarescant

uibus ita descriptis nunc quemadmodum marci tullii diuisio themistii particioni conueniat explicemus. Cum igitur locum quem cicero dixit. A toto. A substantia themistius esse proposuit. Utrumque enim in diffini-

tione consistit siue illa substantialis sit siue descriptio. A partium uero enumeratione locus ex ciceronis topicis positus id est qui in themistii diuisione inter medios. A diuisione est nominatus. Quotiens enim aliquod uel esse uel non esse monstrare contendimus si fidem a partium enumeratione capiamus id ex diuisione necessario faciendum est. Diuisio uero aut formarum aut partium processit quamquam locus quoque qui ex diuisione a themistio inter medios collocatus est. A cicerone in generis tractatione ponatur. Ait enim tullius cum de genere loqueretur hoc modo. Commode etiam tractatur hec argumentatio que ex genere sumitur cum ex toto partes persequare hoc modo. Si dolus malus est cum aliud agitur aliud simulatur. Enumerare licet quibus modis id fiat deinde in eorum aliquo modo id quod arguas dolo malo factum includere. Quod genus argumenti inprimis firmum uideri solet. A notatione tullii locus est is qui themistii. A nominis interpretatione. A coniugatis communis est locus quem themistius inter medios collocauit. A genere quem marcus tullius posuit. A toto themistius. A forma ciceronis. A parte id est a specie themistii. A similitudine communis. A differentia marci tullii. A toto in themistii diuisione uel a parte intelligi potest. A toto quidem si sit constitutiua differentia de qua sumitur argumentum. A parte uero si sit diuisibilis. A contrario idem locus est ciceronis qui a themistio ab oppositis dictus est. et extrinsecus constitutus. Ab adiunctis ille est qui in themistii particione. A communiter accidentibus dicitur inter consequentia substantie nominatus. Ab antecedentibus et consequentibus locus plurifariam spargitur. Nam et diffinitio et descriptio et antecedere rem et consequi possunt. Itemque nominis interpretatio. Item speciem antecedit genus. sequitur. Causa autem efficiens antecedit et sequitur effectus. Materia uero antecedit effectum. Communiter quoque accidentia si inseparabilia sint necesse est ut consequantur. Coniugata et sese uel antecedunt uel consequuntur. Itaque hic locus pluribus inmixtus est. non tamen in rebus ab omnibus quam in tractatione diuisus. Ipsa enim conditio consequentie locum aliu(m) facit cum ipsa conditio consequentie. Vel in diffinitione. uel descriptione. uel in forma uel in causa. Vel in ceteris posita sit. Repugnantia uero oppositis aggregantur. Efficientia causis efficientibus uel materie effecta illi sunt similia loco quem themistius posuit a fine. Nam causarum effectus finis est. A comparatione maioris uel minoris idem locus est qui apud themistium inter extrinsecus locos ponitur. A maiore uel minore a comparatione parium inter eos qui a simili dicuntur esse putandus est. Dictum est enim in quantitate similitudinem esse paritatem. Restat locus utrisque communis qui extrinsecus collocatus est quem cicero sicut themistius quoque a iudicio rei esse proposuit. Et marci tullii quidem diuisio superiori themistii particione tali modo includi. Quod licet in subiecta descriptione perspicere.

A toto.	A substantia.
A partibus.	A diuisione.
A nota.	A nominis interpretatione.
A coniugatis.	A coniugatis.
A genere.	A genere.
A forma.	A parte id est specie.
A similitudine.	A simili
A differentia.	A genere uel a parte id est specie.
A contrario.	Ab oppositis
Ab adiunctis.	A communiter accidentibus.
Ab antecedentibus.	
A consequentibus.	
A repugnantibus.	Ab oppositis.
A causis efficientibus.	A causis.
Ab effectis	A fine.
A comparatione.	
Maiorum.	A maiore.
Minorum.	A minore.
Parium.	A simili.
Ab auctoritate.	A rei iudicio.

(O)mnis quidem marci tullii particio locorum in themistii diuisione superioris descriptionis formula uidetur inclusa. Nunc themistii diuisio ad marci tullii reducenda est. Cuius quidem multa pars ciceronis conuenit etiam sicut posterior docet descriptio. Quod uero ex themistii su-

per est diuisione id si ad tulliane particionis ordinem referatur facili compendio quemadmodum ad se inuicem particiones reducantur ostenditur. Nam continue marci tullii diuisioni ex themistii locis in superiore descriptione conuenerunt. Ciceronis quidem a toto themistii. A substantia. A partium enumeratione ciceronis. A diuisione themistii. A nota ciceronis. A nominis interpretatione themistii. A coniugatis. Utrorumque communis. A genere ciceronis. A toto themistii. A forma ciceronis. A parte id est a specie themistii. A similitudine communis. A differentia ciceronis. Vel a parte uel a toto themistii. A contrario ciceronis idem apud themistium ab oppositis. Ab adiunctis ciceronis eundem a communiter accidentibus themistius posuit. Ab antecedentibus et consequentibus in ipsa cum pluribus. A repugnantibus ciceronis. A themistio ab oppositis dicitur. Ab efficientibus ciceronis. A causis themistii. Ab effectis tullii. A fine themistii. A comparatione maioris ac minoris marci tullii idem sunt a maiore et minore themistii. A comparatione parium ciceronis. A similibus themistii. Cum igitur ciceronis plena diuisio aliquibus membris themistiane diuisionis aptetur fieri non potest ut membra themistiane diuisionis statim ad tulliane conuenientia reducantur. Quo circa si quid reliquum est ex themistii et quod superiori formule non uidetur plene ascriptum marci tullii diuisione poterimus aptare. Inuicem enim sibi diuisiones alterna recepcione coniuncte sunt. Restant autem ex themistii locis hii. A usibus. Ab effectis et corruptionibus. A proportione et transsumptione quorum quidem ab usibus. Si usus alicuius rei effector est ei loco ciceronis adhibendus est. qui ab effectis nuncupatur. Ab effectis uero siquidem efficit aliquod effectus. Ab efficientibus causis est. Si uero ipse effectus aliquid plenum confectumque demonstrat is locus est quem ab effectis tullius dixit. A corruptionibus uero. Ab effectibus dici potest. Nam communis generatio efficiat aliquid id est substantiam formet. corruptio rursus ipsa quoque efficit quiddam id est substantiali forma soluit ac priuat. Velut mors facit corporis dissolutionem. A proportione quoque idem est quem tullius a similibus dixit. Nam multorum in multis similitudo est proportio. A transsumptione uero siquidem ad maiora fit. Locus a maiorum comparatione. Si uero ad minora locus est a minorum comparatione. Quod si ad paria locus est a parium. Atque in his omnibus reducendis tolerat is est discretionis exemplum

Ab usibus   Ab effectibus. A corruptionibus

Ab efficientibus   Ab effectis

A proportione   A transsumptione

A similibus. A comparatione maiorum. minorum. Parium.

Ac de dialecticis quidem locis quantum proposita operis ratio postulat expliculmus. Nunc uero de rethoricis dicendum est quid sint uel qui a dialecticis discrepare uideantur. Ad cuius plenam disputationem integri quarti uoluminis spatium reseruemus.

Si quis operis titulum diligens examinator inspiciat cum de topicis differentiis conscribamus non id a nobis tantum expectare decebit. Ut locorum inter se dialecticorum uel etiam rethoricorum differentias demum. Verum id multo magis ut dialecticos locos a rethoricis segregemus. Qui nos efficatius aggredi posse arbitramur si ab ipsa facultatum natura disputandi sumamus exordium. Ostensa enim dialectice ac rethorice similitudine ac dissimilitudine ab ipsarum facultatum necesse est formis etiam locorum qui eisdem facultatibus deseruiunt communitates discrepantiasque ducamus. Dialectica igitur facultas ΘΗCΥC considerat. Thesis uero est sine circumstantiis questio. Rethorica uero de hypothesibus id est questionibus circumstantiarum multitudine inclusis tractat et disserit. Circumstantie uero sunt. Quis quod. ubi. Quando. Cur. Quomodo. quibus amminiculis. Rursus dialectica quidem si quando circumstantias. ueluti personam. factum ue aliquid ad disputationem sumit non principaliter sed omnem eius uim ad thesim de qua

differt transfero. Rethorica vero si thesim assumpserit ad hypothesim trahit. Et utraque suam materiam tractat sed alterius assumit, ut propriore in sua facultate materia utatur. Rursus dialectica interrogatione ac responsione constricta est. Rethorica vero rem propositam perpetua oratione decurrit. Item dialectica perfectis utitur sillogismis. Rethorica entimematum brevitate contenta est. Illud etiam differentiam facit quod rethor habet aliquam preter adversarium iudicem qui inter utrosque disceptet. Dialectico vero ille fert sententiam qui adversarius sedet. Ab adversario enim responsio velut quedam sententia subtilitate interrogatione elicitur. Que cum ita sint omnis differentia vel in materia vel in usu vel in fine est constituta. In materia quod thesis atque hypothesis materia utrisque subiecta est. In usibus quod dialectica vel interrogatione, Rethorica perpetua oratione disceptat, vel quod hec in integris sillogismis, illa vero entimematibus gaudet. Fine vero quod hec persuadere iudici, illa quod vult adversario extorquere conatur. Quibus ita precognitis paulo posterius et questiones rethoricas que in constitutionibus posite sunt et proprii generis enumerabimus locos. Nunc paulisper in hec videtur de tota admodum breviter facultate tractandum. Magnum opus ac difficile est. Quanta enim sibimet rethorica ars cognatione iungatur non facile considerari potest. Vix est etiam ut auditu animadverti queat nedum sit facile repertu. De cuius quidem rei traditione nichil ab antiquis preceptoribus accepimus. De unoquoque enim precipiunt nichil de communi laborantes. Quam partem doctrine vacuam ut possumus aggrediemur. Dicemus igitur de genere artis et speciebus et materia et partibus. Instrumento instrumentique partibus. Opere etiam officio actoris et fine postea de questionibus et locis. Quo circa qui in communi speculandum est, hinc differendi sumamus exordium. Rethorice igitur genus est facultas. Species vero tres. Iudiciale. Demonstrativum. Deliberativum. Et genus quidem id esse quod diximus patet. Species vero ideirco sunt quas superius enumeravimus quoniam in his est tota rethorica. In iudiciali genere causarum integra. Item in demonstrativa vel deliberativa. Sed hec genera sunt causarum. Omnis enim cause vel speciales vel individue sub uno trium generum cadunt. Ut sub iudiciali quidem speciales ut maiestatis vel repetendarum. Individue vero ut Cornelii maiestatis vel Verris repetendarum. Sub deliberativum vero quecumque cause consultationem habent, ut specialiter accipias de bello vel de pace. Si vero individue, ut de bello Pirri vel pace. Eodemmodo etiam in demonstrativis quecumque veniunt in laudem et vituperationem. Specialiter quidem ut laus viri fortis. Individue vero ut laus Scipionis sub demonstratione ponuntur. Materia vero huius facultatis est. Omnis quidem res proposita addictione, fere autem civilis questio. In hanc species a rethorica venientes quasi quandam forme capiunt sibi materiam. Et triplici tenent informatam figuram quod posterius liquebit. Ut civilis questio que adhuc informis secundum species erat, fiat accepto fine unicuique specierum rethorice subiecta. Ut informis adhuc civilis questio cum acceperit ex iudiciali iusti finem fiat ipsa civilis questio in iudiciali genere constituta. Cum vero ex deliberativo sumpserit utile vel honestum tum fiet ipsa civilis questio in deliberativo causarum genere constituta. Si vero ex demonstratione sumpserit bonum, tum fiet ex demonstrativa civilis questio. Veniunt autem in materiam species ex rethorica idcirco quod aliter in materia sua quelibet facultas non potest operari quasi suas adhibeat partes. Absentibus enim cunctis partibus suis rethorica quoque et ipsa est absens. Sed quoniam de speciebus dictum est rethorice quoniam sint genera causarum, ita fuisse ut omnium negociorum que in civili questione constituta sunt informatorum a fine iusti, iudiciale sit genus. Omnium vero que constituta in civili questione honestum vel utile finem ceperunt, deliberativum sit genus. Omniumque que in civili posita questione finem honesti tantum homines sumpserunt, sit demonstrativum genus. Sed de his hactenus. Nunc de partibus rethorice providendum est. Partes enim rethorice sunt quinque. Inventio. Dispositio. Eloquutio.

memoria et pronuntiatio. Partes autem vocan-
tur iccirco quia si quid horum defuerit oratio
imperfecta facultatis est. Atque ideo quae universam
formant oratoriam facultatem ea partes fa-
cultatis eius dicere ius est. Sed haec partes
quoniam rethoricae facultatis sunt totamque retho-
ricam facultatem componunt. necesse est
ubi fuerit rethorica. ipse quoque subsequan-
tur. At est rethorica in propriis speciebus integra.
Omnis igitur rethoricae partes inerunt rethori-
cis speciebus. Quocirca etiam his civilibus negoci-
is tractandis adhibebuntur quae a supradictis
rethoricae speciebus informantur. Eaeque igitur
in iudiciali negocio et in deliberativo et in de-
monstrativo. Inventio. Dispositio. Eloqu-
tio. memoria. pronuntiatioque conveniunt.
Quoniam vero omnis fere facultas instru-
mento utitur ad faciendum quod potest. eti-
am rethoricae facultatis erit aliquod instru-
mentum. Hoc vero est oratio. Quae partim
in civili genere versatur partim minime.
De ea autem oratione nunc loquimur quae ha-
bet aliquam questionem. vel quae ad finem
expiandae questionis accomodatur. Ea vero
oratio quae in civili genere versatur conti-
nue decurrit. Ea vero quae non est in civilibus
causis. Interrogatione et responsione expli-
catur. Sed prior rethorica. Secunda dialectica
nuncupatur. Quae hoc superiore differt. Pri-
mum quod illa civilis ypothesis. illa the-
sis considerat. Dehinc quod illa continua
oratione incisa pagatur. Et quod rethorica
oratio habet praeter adversarium iudicem.
Dialectica vero eodem iudice quo adversario
utitur. Haec igitur rethorica oratio habet
sex partes. Primum quod exordium est
Narrationem. Particionem. Confirmatio-
nem. Reprehensionem. Perorationem. Quae
partes instrumenti rethoricae facultatis quoniam
rethorica in omnibus suis speciebus inest. in
eisdem inerunt. nec potius inerunt eisdem
quam ea quae pagunt amministrabunt.
Itaque et in iudiciali genere causarum neces-
sarius est ordo proemii et narrationis atque
ceterorum. Et in demonstrativo. Delibati-
voque necessaria sunt. Opus autem retho-
rice facultatis docere et movere quod nichil

enimvis hisdem fere sex instrumentis id est
orationibus partibus administratur. Par-
tes autem rethoricae quoniam partes sunt faculta-
tis ipse quoque sunt facultates. Quocirca ipse
quoque orationis partibus quasi instrumentis
in partem utentur. atque in his operantur eisdem
inerunt. Nam in exordiis nisi quinque sint su-
pradictae rethoricae partes. Ut inveniat. elo-
quatur. disponat. meminerit. pronuntiet.
Nichil agat orator. Eodemque modo et reli-
quae fere partes instrumenti nisi habeant
omnes rethoricae partes frustra sunt. Huius
autem facultatis effector orator est cuius
est officium dicere apposite ad persuasionem.
finis. Tum in ipso. Tum in altero. In ipso
quidem bene dixisse id est dixisse apposite
ad persuasionem. In altero vero persuasisse. Neque enim
si qua impediant oratorem quominus persuade-
at. facto officio finis non est consequutus. Sed
is quidem qui officio fuit contiguus et cogna-
tus consequitur facto officio. Is vero qui extra
est saepe non consequitur. Haec tamen rethori-
cam suo fine contemptam honore vacuavit.
Haec quidem ita sunt inserta ut rethorica in-
sit speciebus. Species vero insit causis. Causarum
vero partes status esse dicuntur. Quos etiam ali-
is nominibus constitutiones. Tum questiones
nominare licet qui quidem dividuntur
ita ut rerum quoque natura divisa est. Sed
a principio questionum differentias ordia-
mur. Quoniam rethoricae questiones circumstantiis
involutae sunt omnes. Aut in scripti alicuius
controversia versantur. Aut praeter scriptum
extra ipsa sumunt contentionis exordium.
Et illae quidem questiones quae in scripto sunt
quinque modis fieri possunt. Uno quidem cum
hic scriptoris verba defendit ille sententiam
Atque hic appellatur scriptum et voluntas.
Alio vero si inter se leges quadam contrarietate
dissentiant quas cum ex adversa parte defen-
derit faciunt controversiam. Atque hic vocatur
status legis contrariae. Tercio cum scriptum
de quo contenditur sententiam claudit
ambiguam. Haec suo nomine ambiguitas nun-
cupatur. Quarto vero ex eo quod scriptum est
aliud non scriptum intelligitur. Quod quia
per ratiocinationem et quandam sillogismi

consequentiam uestigatur ratiocinatiuus
uel sillogismus dicitur. Quinto cum sermo est
scriptus cuius non facile uis ac natura clares
cat si non diffinitione detecta sit. hic uocatur
finis in scripto. Quos omnes a se differre non est
nostri operis demonstrare uerum rethorici. hec
enim speculanda doctis non rudibus discenda
proponimus quamuis de eorum differentia
in topicorum comentis proanisticum disserue
rim. harum autem constitutionum que
preter scriptum in ipsarum rerum conten
tione sunt posite. ita differentie segregan
tur. ut rerum quoque ipsarum natura diui
sa est. In omni enim rethorica questione du
bitatur. An sit. quid sit. Quale sit. Et pre
ter hec an iure uel more possit exerceri iu
dicium. Sed si factum uel res que intenditur
ab aduersario negatur. Questio est. Utrum
sit ea que coniecturalis constitutio nomi
natur. Quod si factum quidem esse consti
terit. sed quidnam id sit quod factum est
ignoretur. quoniam uis eius diffinitione mon
stranda est. finitiua constitutio dicitur.
At si et esse constiterit. et de rei diffinitione
conuenerit. sed quale sit inquiratur tunc
quia cui generi subici debeat ambigitur.
generalis qualitas nuncupatur. In hac uero
questione et qualitas et quantitas et com
parationis ratio uersatur. Sed quoniam de gene
re questio est secundum generis formam in plu
ra necesse est. hanc constitutionem membra
distribui. Omnis enim questio generalis
id est de genere et qualitate et quantitate
queritur facti in duas distribuitur. Nam
aut preteritum queritur de qualitate pro
posita. Aut in presens. aut in futurum. Si
in preteritum iuridicialis constitutio non
cupatur. Si presentis uel futuri temporis te
neat questionem negocialis dicitur. Iuridi
cialis uero cuius inquisitio preteritum respi
cit duabus partibus segregatur. Aut enim in ip
so facto ius defensionis est et absoluta quali
tas nuncupatur. Aut extrinsecus assumitur
et assumptiua dicitur constitutio. Sed hec in
partes quattuor diuiditur uel diriuatur
Aut enim conceditur crimen. Aut remo
uetur. aut refertur. aut quod est ultimum

comparatur. Conceditur crimen cum nul
la introducitur facti defensio sed uenia
postulatur. Id fieri duobus modis potest. Si
depreceris. Aut purges. Deprecaris cum nichil
excusationis attuleris. Purgas. cum facti
culpa his ascribitur quibus obsisti obuiarique
non possit. neque tamen persone sunt. Id enim
in aliam constitutionem cadit. Sunt uero
hec Inprudentia. Casus atque necessitas. Re
mouetur uero crimen cum ab eo qui lacessitur
transfertur in alium. Sed remotio criminis
duobus fieri modis potest. si aut causa re
fertur aut causa factum refertur cum ali
ena potestate aliquod factum esse contenditur.
factum uero cum alius aut potuisse aut de
buisse facere demonstratur. Atque hec nobis
maxime ualent sicuti nominis in nos inten
datur actio quod non fecerimus id quod
non oportuit fieri. Refertur crimen cum
iuste mali quem facimus commissum esse
conceditur quoniam is in quem commissum sit in
iurias sepe fuerit. atque id quod intenditur
meruerit pati. Comparatio est cum propter
meliorem utilioremue factum quod aduer
sarius arguit commissum esse defenditur.
Horum uero omnium sunt proprie differentie.
atque ideo minutissime diuisiones quas retho
ricorum nobis docendis explicandisque con
scripti libri continent diligentius. Nos hec
a marco tullio sumpsisse sufficiat. Ad ali
ud enim tota operis festinat intentio. De qui
bus omnibus hoc dispiciendum est modo.
Marcus enim tullius causarum partes
constitutiones esse demonstrat eo loco quo
contra ermagoram nititur dicens. quod
si generis cause partes non possunt recte
putari multo minus recte partis cause
partes putabuntur. Partes cause constitu
tiones esse designans. De qua re multa questio
est. Quomodo enim partes putabuntur esse
cause. Si enim ita partes ut species quomodo
fieri potest. ut in una eademque causa plures
constitutiones sint. Nam species sibimet in
permixte sunt. Aduenunt in causam plu
rime constitutiones. Non igitur partes
causarum uelut species status. Illud quoque
nulla species aliam sibi oppositam speciem

ad substantiam mutat. Constitutio uero consti-
tutionem firmat ad fidem. Hec fieri potest
ut ita sint causarum quasi totius partes.
Nullum enim compositum ex una parte to-
tum atq; integrum ẽẽ potest. At in causa con-
stitutio una idonea est constituere causam
Quid igitur dicendum est? Patet una rati-
oni. Neq; enim cause eius pars ẽẽ dicitur
constitutio que in controuersiam uenit et
quam status constituit. cum p̃sertim quod
additur ad causam status una iam constituti-
one formatam non sit principalis sed accidens
Atq; in uno negocio tot ueniant controũsie
quot sunt constitutiones. sed quot sunt contro-
uersie tot cause. Et licet eas unum contineat
negocium cause tamen inp̃miscue sibi uari-
antur. Ut qui iuuenem de lupanari cũcubitũ
dicat adulterium non posse putari. Sed neq;
negantis pars est. eiusdem controũsie coniec-
turalis status. neq; diffiniendi diffinitio. To-
tam enim continet causam. Causam autem
uoco non generalit̃ sed controuersiam consti-
tutionem aliqua formatam. Sunt autem
constitutiones partes cause generał hoc mo-
do. Si enim omis coniecturalis causa ẽẽt nec alı͛
status inuenirentur. non ẽẽt status coniecturalis
cause pars. sed ipsa causa ẽẽt sine dubio con-
iectura. Sed qm̃ partim coniectura. partim
fine. partim qualitate. partim translatione
cause omis tenentur. Pars ẽ constitutio cause.
non eius quam tenendo informat sed eius quã
diuidit. generalis cui͛ scilicet quasi membrũ
aliquod abscidens suum facit unaquaq; con-
stitutio. Sunt igitur partes in species consti-
tutiones cause generalis non eius quam
unaqueq; tenens informauerit. Quare ẽ ge-
nus rethorice facultas. Rethorice uero species
tres. Iudiciale. Demonstratiuũ. Delibati-
uum. Materia autem ciuilis questio que
dicitur causa. Partes hui͛ materie constitu-
tiones. Rethorice partes. Inuentio. Disposi-
tio. Eloquutio. Memoria. Actio. oratio.
Instrumentũ. Instrumenti partes. Exor-
dium. Narratio. Particio. Confirmatio.
Reprehensio. Peroratio. Opa docere et moue-
re. Auctor. orator. officium. benedicere. Fi-
nis. Tum benedixisse. Tum p̃suadere. Est

uero rethorica tota in speciebus. Species uero ita to-
tam materiam informant. Ut tam̃ uicissim
totam sibi uindicent. Quod ex hoc intelligi
potest qm̃ omnis sibi materie partes singule
species tenent. Nam in iudiciali quattuor
constitutiones inuenies. et in deliberatiuo.
demonstratiuoq; easq; quattuor inuenire
queas. Unde ostenditur. Si omis partes cau-
se generalis que est ciuilis questio. singule
species habent. Omis uero cause causa ipsa est.
Causam id est ciuilem questionem a specie-
bus uicissim uindicari totam. Eo enim quo
uox uno tempore ad plurimorum aures
p̃uenit cum suis integra partib; id ẽ elem̃-
tis. Nam eodem tempore tota causa ad diuer-
sas species cum suis partib; transit. Sed cum
species in materiam uenerint id ẽ in ciuilẽ
questionem. et eam cum suis obtinuerit par-
tib; inferunt secum etiam ipsam rethoricã
facultatem. Quare etiam rethorice partes
in singulis constitutionib; inerunt. Sed il-
lata materia rethorica infert secum instru-
mentum suum. Infert igitur secum oratio-
nem. et hec p̃prias partes etiã; in constitu-
tionib; tractandis exordium et narratio et
cetera. Sed cum instrumentum uenerit
in ciuilem questionem operam quoq; suã
simul infert. Et docebit igitur ac p̃suade-
bit in omni constitutione. Sed hec p̃se ue-
nire non poterunt. nisi sit que hec moue-
at. uelut artifex atq; architectus. Hic au-
tem est orator qui cum ad causam accesserit
faciet officium suum. Bene ig̃ dicet in omni
genere causarum et in omni constitutione
orator etiam faciet finem. Tum ut benedixit
in omni constitutione. tum ut p̃suaserit
De singulis ig̃ nunc quidem in commune
tractauimus. De unoquoq; uero separatim post
fierit commodum differimus. Atq; hec
hactenus. Nunc de inuentione tractandũ
est. Eius enim prius dialecticos dedimus nũc
rethoricos p̃mimus locos quos ex attribu-
tis p̃sone ac negocio uenire necesse est. Pso-
na est que in iudicium uocatur. cui͛ dictũ
aliquod factum ue rep̃henditur. Negoci-
um. factum. Dictum ue p̃sone p̃p̃t quod
in iudicium uocatur. Itaq; in his duob;

omnis locorum ratio constituta est. Que enim habent reprehensionis occasionem eadem nisi omnino ad inexcusabilem partem vergunt defensionis copiam subministrant. Ex eisdem enim locis accusatio defensioque consistit. Si igitur persona in iudicium vocatur, neque factum, dictum ve ullum reprehenditur, causa esse non poterit. Nec vero factum dictum ve aliquod in iudicium proferri potest si persona non extat. Itaque in his duobus omnis iudiciorum ratio versatur: in persona scilicet atque negocio. Sed ut dictum est. Persona est que in iudicium vocatur. Negocium factum dictumque persone propter quod reus constituitur. Persona igitur et negocium suggerere argumenta non possunt. De his enim questio est. De quibus autem dubitatur ea dubitationi fidem facere nequeunt. Argumentum vero erat ratio rei dubie faciens fidem. Faciunt autem negocio fidem ea que sunt personis ac negociis attributa. Ac si quando persona negocio faciat fidem, velut si credatur contra rem publicam sensisse catilina quoniam persona est viciorum turpitudine denotata, tunc non in eo quod persona est et in iudicium vocatur fidem negocio facit, sed in eo quod ex attributis persone quandam suscipit qualitatem. Sed ut rerum ordo clarius colliquescat, de circumstantiis arbitror esse dicendum. Circumstantie sunt que convenientes substantiam questiones efficiunt. Nisi enim sit quod fecerit et qui fecerit causaque cur fecerit, locus tempusque quo fecerit, modus etiam facultas si desint causa non stabit. Has igitur circumstantias cicero ingemina partitur, ut eam que est quis circumstantiam in attributis ponat. Reliquas vero circumstantias in attributas negocio constituat. Et primam quidem ex omni circumstantiis eam que est quis quam persone attribuit secat in undecim partes: nomen ut verres, natura ut barbarus, victus ut amicus, nobilium fortuna ut dives, studium ut geometria, casus ut exul, affectio ut amans, habitus ut sapiens, consilium facta et orationes ea que extra illud factum dictumque sunt quod nunc in iudicium de-

vocatur. Reliquas vero circumstantias que sunt Quid. Cur. Quando. Ubi. Quomodo. Quibus auxiliis in attributas negocio ponit. Quid et cur dicens continentia cum ipso negocio. Cur in causa constituens. Ea enim causa est uniuscuiusque facti propter quam facta est. Quid vero secant in quatuor partes. In summam facti ut parentis incisio. Ex hac maxime sumitur locus amplificationis. Ante factum ut concitus rapuit gladium. Dum fit vehementer percussit. Post factum in abdito sepelivit. Que omnia cum sint facta tamen quoniam ad gestum negocium de quo queritur pertinent non sunt ea facta que ex attributis persone numerata sunt. Illa enim extra negocium de quo queritur posita personam informantia fidem ei negocio prestant de quo versatur intentio. Hec vero facta que continentia sunt cum ipso negocio ad ipsum negocium de quo queritur pertinent. Postrema vero quatuor circumstantias cicero ponit in gestione negocii que secunda pars attributorum negociis. Et eam quidem circumstantiam que est Quando dividit in tempus ut nocte fecit et in occasionem ut cunctis dormientibus. Eam vero circumstantiam que est Ubi locum dicit ut in cubiculo fecit. Quomodo vero ex circumstantiis modum ut clam fecit. Quibus auxiliis circumstantiam facultatem appellat ut cum multo exercitu. Quorum quidem locorum et si circumstantiarum ex natura discretio clara est, nos tamen benivolentius faciemus si uberius eius differentias adesse ostendamus. Nam cum ex circumstantiis marcus tullius proposuerit esse continentia cum ipso negocio, alia vero in gestione negocii atque in continentibus cum ipso negocio illum annumeravit locum quem appellavit dum fit ex ipso participationis significatione idem videtur esse locus hic dum fit ei qui est in gestione negocii. Sed non est ita quia dum fit illud est quod eo tempore amissum est dum facinus perpetratur ut percussit. In gestione vero negocii ea sunt que et post factum ante factum quod gestum est et dum fit continent. In omnibus enim tempus, locus, occasio, modus, facultas

inquiritur. Rursus dum fit factum quo mi
nistratum est negocium. Que ergo sunt in-
gestione negocii non sunt facta sed facto adhe-
rentia. Nullus enim tempus. occasionem.
locum. modum facultatem. facta ēē consen-
serit. sed ut dictum est que cuilibet facto ad
herentia sunt. atq; illud nullo modo derelin-
quant quia quadam relatione subiecta sē
ipsum quod gestum est negocio. Item ea que
sunt ingestione negocii sine his que sunt conti-
nentia cum ipso negocio ēē possunt. Potest
enim & locus et tempus. & occasio. & modus
& facultas facti cuiuslibet intelligi etiam
si nemo faciat quod illo loco uel tempore
uel occasione uel modo uel faculate fieri
posset. Itaq; ea que sunt ingestione negocii
sine his que sunt continentia. cum in ipso
negocio ēē possunt. illa uº sine his ēē non
possunt. Factum enim preter locum tem-
pus occasionem modum facultatemq; ēē
non poterit. Atq; hec que in attributis pso-
ne ac negocio constant. uelut in dialecticis
locis ea que in ipsis herent de quib; querit̃.
Reliqua uº que uel adiuncta sunt negocia
uel gestum negocium consequuntur talia
sunt qualia in dialecticis locis ea que sedm
themistium partim rei substantiam con-
sequuntur partim extrinsecus partim uer-
santur in mediis. Sedm uº ciceronem in-
ter affecta numerata sunt uel extrinsecus
posita. Sunt enim negocio adiuncta ipsi
etiam que fidem faciunt questioni affecta
quodammodo ad id de quo querit̃. et respi-
cientia negocium de quo agitur hoc modo.
Nam circumstantie septemq; in attributis
psone. uel negocio numerate sunt. Hec cū
ceperint comparari & quasi in relatione
uenire siquidem ad se continens referat̃
uel ad id quod continet. fit autem species
uel genus. At si ad id referatur quod ab eo
longissime distet contrarium. At si ad fi-
nem suum atq; exitum referatur euent̃
est. Eodem quoq; modo ad maiora et mino-
ra & paria comparantur. atq; omnino
tales loci in his que sunt ad aliquod consi
derantur. Nam maius aut minus aut
simile. aut eque magnum. Aut dispa-

ratum accidunt circumstantiis que in attri-
butis psone atq; negocio numerate sunt. Ut
dum ipse circumstantie aliis comparantur. fi
at ex his argumentum dicti facti ue quod in
iudicium trahitur. Distant autem a superiori-
bus quod superiores loci uel facta continebant
uel factis ita adherebant ut separari non possēt
ut locus tempus et cetera que gestum negociū
non relinquunt. Hec uº que sunt coniuncta
negocio non inherent ipsi negocio sed acci-
dunt circumstantiis & tum demum argu-
menta prestant cum ad compationē uene-
runt. Sumuntur uº argumenta non ex con-
trarietate sed ex contrario. & non ex simili-
tudine sed ex simili ut appareat non ex rela-
tione sumi argumenta ab adiunctis nego-
cio & ea ēē adiuncta que sint ad ipsum de
quo agitur negocium affecta. Consequu-
tio uº que pars quarta ē eorum que negociis
attributa sunt neq; ipsis inest reb; neq; ip-
sis inest reb; neq; rerum substantiam non
relinquit. neq; ex compatione reperitur sed
rem gestam uel antecedit uel etiam sub
sequitur. atq; hic totus locus extrinsecus ē.
Primum enim in eo querit̃ id quod factum
est quo nomine appellari conueniat in
quo non de re sed de uocabulo laboratur.
Qui deinde auctores eius facti et inuentio-
nis quod compbationes atq; emuli. Id to-
tum ex iudicio & quodam testimonio extrin
secus posito ad subsidium confluit argumē
ti. Deinde que eius rei sit lex. Consuetudo
Pactio. & Judicium. Sententiam. Artifici-
um. Deinde natura eius uenire soleat uul-
go. An insolenter & raro homines id sua
auctoritate pbare. An offendi in his consu-
euerint & cetera que factum aliquod simi
liter confestim. aut interuallo soleat con-
sequi. que necesse est extrinsecus posita ad
opinionem magis tendere quam ad ipsam
rerum naturam. Itaq; in hec quatuor licet
negociis attributa diuidere. ut sint par-
tim continentia cum ipso negocio que facta
supius dictum est ēē partim ingestione nego-
cii que non est facta sed factis adherentia
dudum monstrauimus partim adiuncta ne-
gocio hoc ut dictum est in relatione ponunt̃

partim gestum negocium consequantur. hoc
fides extrinsecus sumitur. Ac de rethoricis qui
dem locis satis dictum est. Nunc illud explicandum
est que sit hec similitudo cum dialecticis que uero
diuersitas. quod si idonee conuenientiaque mon
strauero: proposita operis explicabitur intentio
Primo adeo ut in dialecticis locis sicut themis
tio placet alii sunt qui in ipsis herent de quibus
queritur alii assumuntur extrinsecus alii uero
medii inter utrosque locati sunt. sicut in rethori
cis quoque locis alii in persona alii in negocio con
sistunt de quibus quoque ex aduersa parte certa
tur. Alii uero extrinsecus ut hii qui gestum nego
cium consequuntur alii uero medii quorum
quidem proximi negocio sunt. Hii qui circum
stantiis reliquis in gestione negocii con
siderantur. Illi uero qui in adiunctis negocio
collocantur ipsi quoque inter medios locos
positi sunt quoniam negotium de quo agitur
quadam affectione respiciunt. Vel si quis
ea quidem que personis sunt attributa
uel que continentia sunt. cum ipso nego
cio uel in gestione negocii considerantur
et his similia locis dicat quod ab ipsis in dia
lectica trahuntur de quibus in gestione dubi
tatur. Consequentia uero negotium ponat ex
trinsecus. Adiuncta uero inter utrumque consti
tuat. Ciceronis uero diuisioni hoc modo fit
similis. Nam ea que continentia sunt cum
ipso negocio uel ea que in gestione conside
rantur in ipsis herent de quibus queritur.
Ea uero que adiuncta sunt inter affecta po
nuntur. sed ea que gestum negocium conse
quuntur extrinsecus collocata sunt. Ut si
quis ea que quidem continentia sunt cum
ipso negocio in ipsis herere arbitretur. Affec
ta uero que sunt in gestione negocii esse ea
uel adiuncta negotio. Extrinsecus uero ea
que gestum negocium consequantur.
Que uero perspicue communitates sunt quod
quidam ipsi pene inuicemque facultatibus
uersantur loci ut genus ut pars ut simili
tudo ut contrarium ut maius aut minus
De communitatibus quidem satis dictum est
Differentie uero ille sunt quod dialectici etiam
thesibus apti sunt rethorici tantum ad ypo
thesis id est questiones informatas circum-
stantiis sumuntur. Nam sicut ipse facultates
a se met ipsis uniuersalitate et particularitate
distantes sunt ita eorum loci ambitu et contra
ctione discreta sunt. Nam dialecticorum loco
rum maior est ambitus. Et quoniam preter circum
stantias sunt que singulares causas faciunt
non modo ad thesis utiles sunt uerum etiam
ad argumenta que in ypothesibus posita sunt
eosque locos qui ex circumstantiis constant clau
dunt atque ambiunt. Itaque fit ut semper egeat
rethor dialecticis locis. Dialecticus uero suis pos
sit esse contentus. Rethor enim quoniam causas ex
circumstantiis tractat ex hisdem circumstan
tiis argumenta presumit. Que necesse est ab uni
uersalibus et simplicibus confirmari que sunt
dialectici. Dialecticus uero qui prior est posteri
ore non eget. nisi aliquando inciderit ques
tio persone. Ut cum sit incidens dialectico
ad probandam suam thesim causa circum
stantiis inclusa tunc demum rethoricis uta
tur locis. Itaque in dialecticis locis. si ita conti
git a genere argumenta sumuntur id est
ab ipsa generis natura. Sed in rethoricis ab
illo genere quod illic genus est de quo agitur
nec a natura generis sed a re ipsa scilicet.
que est genus. Et ut progrediatur ratio ex eo
pendet quod natura generis ante precognita
est. ut si dubitetur an fuerit aliquis ebriosus
dicetur si refellere uelimus non fuisse quoniam nul
la in eo luxuries antecessit. ideirco nimirum
quoniam cum luxuries ebrietatis quasi quoddam
genus sit cum luxuries nulla fuerit nec ebri
etas quidem sit. Sed hec pendet ex altero. Cum
enim luxuries non fuerit ebrietas esse non po
tuit. Ex natura generis demonstratur quod
dialectica ratio subministrat. Unde enim
genus abest uidetur species abesse necesse est.
Quoniam genus species non relinquit. Et de simi
libus quidem et de contrariis eodem modo.
In quibus maxima dissimilitudo est inter re
thoricos quidem atque dialecticos locos. Dia
lectica enim ex ipsis qualitatibus rethorica ex
qualitate suscipientibus rebus argumenta uesti
gat. Ut dialecticus ex genere id est ex ipsa
generis natura. rethor ex ea re que genus
est. Dialecticus ex similitudine. Rethor ex
simili id est ex ea re que similitudinem cepit.

Eodem modo ille ex contrarietate hic ex contrario. Omnib; igitur que supius posuimus expeditis illud arbitror adponendum quod marcus tullius topica que ad gaium trebatium ptum iuris edidit non eo modo quo de ipsis disputare possit disseruit. Sed qm admodum rethorice facultatis argumenta ducerentur. Quod in his commentariis diligentius expeditum quę a nobis in eiusdem ciceronis topica conscripta sunt. Quo autem modo de his dialecticis rationib; disputetur in his commentariis quos in aristotilis topica a nob translata conscripsimus expeditum est. explicit ...

UAM MAG-
NOS STUDIO-
SIS AFFERAT:
FRUCTUS: SCI-
ENTIA: DIVIDEN-
DI. QUAMQ;

apud phy'pathetīcam disciplinam semp hęc fuerit in honore noticia: docet et andronici diligentissimi senis de diuisione liber editus. & hic quidem a plotino grauissimo philosopho comp̄batus. & in platonis libri qui sophistes inscribitur commentariis a porfirio repetitus & ab eodem p hanc introductionis laudata in cathegorias utilitas. Dicit enim necessariam fore generis speciei differentię ppri accidentisq; periciam. Tum pter alia multa. tum pter utilitatem quę est maxima partiendi. Quare qm maximus usus est facillimaq; doctrina ego quoq; id sicut pleraq; omnia romanis aurib; tradens introductionis modo habitaq; in eadem re & competenti subtiliq; traditione et moderata breuitate pscripsi. ut neq; anxietas decise orationis & non pfecte sententię legentium mentib; ingeratur. Nec putet superuacuam loquacitatem harum rerum inexpiens rudis insolens noui audientium mentes habere equum ēē. Nec ullus liuor id quod & arduum est natura & ignotum nr̄is a nobis autem magno & labore et legentium utilitate digestum obliquis morsib; obstrectationis obfuscet. Deniq; potius iam studiis nunc ignoscendo nunc etiā comp̄bando quam frena bonis artib; stringant dum quicquid nouum est in prudenti obstinatione repudiant. Quis enim non uideat plurimum ad bonarum artiū ualere defectum si apud mentes hominū numquam sit disparatio displicendi. Sed hec hactenus.

unc diuisionis ipsius nomen diuidendum est & sedm unumquodq; uocabulum diuisionis uniuscuiq; pposita pprietates partesq; tradendę sunt. Diuisio nāq; multis dicitur modis. Est enim alia diuisio generis in species. Est rursus diuisio cum totum in ppias partes distribuitur. Est alia cū uox multa significans in significationes proprias recipit sectionem. Preter has autem tres est alia diuisio quę sedm accidens fieri dicit. hic triplex modus est. Unus cum subiectum in accidentia sepamus. Alter cum accidens in subiecta diuidimus. Tertius cum accidens in accedentia secamus. hoc ita fit ut si utraq; eidem subiecto inesse uideantur. Sed harū omnium exempla subdenda sunt quatinus totius hui ratio diuisionis eluceat. Genus diuidimus in species cum dicimus. Animal aliud rationale. aliud irrationale. Rursus rationabilium. alia sunt mortalia. alia inmortalia. Vel cum dicimus colorum. alia sunt alba. alia nigra. alia media. Oportet autem omnem generis in species diuisionem: aut in duas fieri partes aut in plures. Sed neq; infinitę species ēē possunt neq; minus duabus. hoc autem cur eueniat posterius liquebit

Totum uero in partes diuiditur quotiens in eis
ex quibus est compositum unum quodque resol
uimus. Vt cum dico domus. Aliud tectum. ali-
ud parietes. aliud fundamentum. Et hominem
coniungi anima et corpore. Cumque hominis dici-
mus partes esse catonem uirgilium ciceronem et
singulos qui cum particulares sint unum tamen
totius hominis iungunt atque componunt. Neque
enim homo genus. nec singuli homines speci
es. sed partes quibus totus homo coniungitur.
Vocis autem in significationes proprias sit diui-
sio. quotiens uox multa significans aptatur
et eius pluralitas significationis ostenditur.
Vt cum dico canis quidem nomen et hunc qua-
drupedem latrantemque designat. et celestem qui
ad orionis pedem morbidus micat. Est quoque
canis alius marinus qui inmoderata corpo-
ris magnitudine crescens ceruleus appellatur.
Sed huius diuisionis duplex modus est. Aut
enim multa unum nomen significent. Aut
oratio uerbis nominibusque composita. Et no-
men quidem multa significat. ut id quod
supra posui. Oratio uero multa designat. ut est
Aio te eacida romanos uincere posse. Et nomi-
nis quidem per significationes proprias diuisio equi-
uocationis particio nuncupatur. Orationis
in significationes proprias distributio ambigu-
itatis discretio est. quam greci amphybologi-
am dicunt. Ita ut nomen multa significans
equiuocum. oratio uero multa designans am-
phybologia atque ambiguitas predicetur.
Eorum que secundum accidens diuiduntur
subiecti in accidentia diuisio ut cum dicimus
omnium hominum alii sunt albi. alii nigri
alii medii coloris. Hec enim accidentia sunt
hominis non hominis species et homo his
subiectus non horum genus est. Accidentis uero
in subiecta sectio euenit ut est omnium que
expetuntur alia in anima. alia in corporibus
sita sunt anime namque et corpori id quod
expetitur accidens non genus est. Et bo-
ni quidem in anima atque corpore situm est.
non sunt hec species sed subiecta. Acciden-
tium in accidentia diuisio est. ut omnium
candidorum. Alia sunt dura ut marga-
rita. alia liquentia ut lac. Namque et albe-
do atque durities hec sunt accidentia. Sed

album indura. atque liquida separatum est.
Cum ergo sic dicimus accidens in alia ac-
cidentia separamus. Sed huiusmodi diuisio
uicissim semper in alterutra permutatur. Possu-
mus enim dicere. Eorum que sunt dura. Alia
sunt nigra. alia sunt alba. Et rursus eorum
que sunt liquida. alia sunt alba. alia sunt
nigra. Sed hec rursum conuersa diuidimus.
Eorum que sunt nigra. alia sunt dura alia
liquida uel liquentia. Et eorum que sunt
alba. alia sunt liquentia alia sunt dura.
Differt autem huiusmodi diuisio omnibus que
supradicte sunt. Nam neque significationem
possumus partiri in uoces cum uox in signifi-
cationes proprias discernatur. Nec partes in to-
tum diuiduntur quamuis totum separetur
in partes. nec species secatur in genera licet
genus diuidatur in species. Quod uero dictum
est superius hanc diuisionem ita fieri si utraque
eidem contigerit inesse subiecto si attentius
perspicitur liquet. Nam cum dicimus que
sunt dura alia esse alba alia nigra ut est
lapis atque hebenum. Manifestum est hebe-
no utraque inesse et duriciem scilicet et ni-
gredinem. In ceteris quoque id diligens lec-
tor inueniet. Quibus autem summa ope-
ratio ueritatis inquiritur. his prius in-
telligendum est que sit horum omnium
simul proprietas quibusque singillatim differen-
tiis segregentur. Omnis enim uocis et gene-
ris totiusque diuisio secundum se diuisio nuncu-
patur. Reliquie uero tres in accidentis distri-
butione ponuntur. Secundum se autem diuisi-
onis huiusmodi differentia est. Differt enim
diuisio generis a uocis diuisione quod uox
quidem in proprias semper significationes sepa-
ratur. Genus non in significationes sed quas-
dam a se quodammodo creationes disiun-
gitur. Et genus semper speciei totum est. et
uniuersalior natura. Equiuocatio uero uni-
uersalior quidem significare dicitur que
tantum uoce non etiam tota est in natura.
Illo quoque a uocis distributione diuiditur
quod non habent commune cum ceteris
preter solum nomen que sub uoce sunt.
Que uero sub genere collocantur et nomen
generis et diffinitionem suscipiunt. Am-

Amplius quoque. Non est eadem apud omnes vocis distributio. quod apud nos dicitur canis cum eius multe significationes in lingua romana sint simpliciter fortasse predicatur in barbara. cum ea que apud nos uno nomine nuncupantur. illi pluribus fortasse significent. Generis quidem apud omnes eadem divisio distributioque permanet. Unde fit ut vocis quidem divisio ad positionem consuetudinem que pertineat generis ad naturam. Nam quod apud omnes idem est natura est. Consuetudines vero quod apud aliquos permutatur. Et hec quidem sunt generis differentie distributionis et vocis. Generis quoque sectio totius distributio est seiungitur quod totius divisio secundum quantitatem fit. Partes enim totam substantiam coniungentes actu ac ratione animi separantur et cogitatione. Generis vero distributio qualitate perficitur. Nam cum hominem sub animali locavero tunc secundum qualitatem divisio facta est. Quale namque animal est homo. idcirco quoniam quadam qualitate formatur. Unde quale quale sit animal homo respondens aut rationale respondebit aut certe mortale. Amplius. Omne genus naturaliter est prius propriis speciebus. Totum autem propriis partibus posterius. Partes sunt que totum iungunt sed compositam sui perfectionem alias tantum natura alias ratione quoque temporis antecedunt. Unde ut genus in posteriora totum vero in priora solvamus. Hinc quoque illud vere dicitur. si genus interimatur statim species deperire: si species interempta sit non perimptum genus in natura consistere. Contra evenit in toto. Nam si pars totius perit: totum non erit cum pars sit una interempta. Si in totum pereat partes permanent distribute. Ut si de integra domo quis abstulerit tectum. totum quod ante fuerat intercipit. Sed pereunte toto. parietes et fundamenta constabunt. Amplius quoque genus speciebus materia est. Nam sicut es accepta forma transit in statuam ita genus accepta differentia transit in speciem. Totius vero partium multitudo materia est. forma vero earundem partium compositio. Nam sicut species ex genere constat et differentia ita totum constat ex partibus. Unde fit ut totum ab

una quaque parte partium ipsarum compositione differat. Species vero genere differentie coniunctione. Amplius quoque. Species est semper quod genus est. ut homo idem est quod animal. et virtus idem est quod habitus. Partes vero non semper idem quod totum. Neque enim manus idem est quod homo. Nec idem partes quod domus. Et in his quidem que dissimiles partes habent hoc clarum est. Sed non eodem modo in his que similes sunt ut meri singula cuius partes que sunt continue eiusdem sunt eris. Videntur idem esse partes quod totum est. sed falso fortasse enim idem sunt partes huiusmodi substantia non quantitate etiam. Restat autem vocis et totius distributionis differentias dare. Differt autem quod totum quidem partibus constat. Vox vero non constat ex his que significat. Et fit divisio totius in partes vocis autem non in partes sed in eas res quas vox ipsa significat. Unde fit ut sublata parte totum pereat. sublata una re quam vox multa designans significat. vox illa permaneat. Nunc ergo que secundum se divisionis differentie dicte sunt generis distributio pertractetur. Primum quidem genus sic diffiniendum est. Genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid sit. Species est quam sub genere collocamus. Differentia qua aliud ab alio distare proponimus. Et est quidem quod interroganti quid queque res sit convenit responderi. Differentia est que ad qualis percunctationem rectissime respondetur. Nam cum quis interrogatur quid est homo recte animal. Qualis est homo convenienter respondebimus rationalis. Dividitur autem genus alias in species alias in differentias si species quibus genus dividi oportet nominibus carent. Ut cum dico animalium. alia sunt rationabilia. alia irrationabilia. Rationale et irrationale differentie sunt. Sed quoniam speciei huius que est animal rationale nomen unum non est. idcirco pro specie differentiam ponimus eamque superiori generi copulamus. Omnis enim differentia in genus veniens facit speciem. Unde fit ut materia quedam genus sit forma differentia. Cum

autem proprius nominibus species appellantur non in
differentias generis fit recta divisio. Unum est
ut ex pluribus terminis diffinitio colligatur. Si enim
omnis species suis nominibus appellarentur ex duobus
solis terminis omnis fieret diffinitio. Ut cum di-
co quid est homo quid michi necesse esset dicere
animal rationale mortale. si animal rationale
mortale esse proprio nomine nuncupatum. Cumque
reliqua differentia id est mortale unctum dif-
finitio est hominis verissima ratione et integra
diffinitione perficeret. Nunc autem ad diffiniti-
ones integras specierum divisio necessaria est.
Et forte in eodem divisionis diffinitionisque ra-
tio versetur. Nam divisionibus iunctissima com-
ponitur differentia. Sed quoniam equivoca
sunt alia et alia univoca et que sunt univoca
ipsa in generum susceperunt sectiones. Que vero
sunt equivoca in his sola divisio significationis
est. Videndum prius est quid sit univocum
quid equivocum. Ne enim ista fefellerint equi-
vocum nomen ita in species quasi insignifica-
tivas voces resecemus. Unde fit ut rursus ad
divisionem necessaria sit diffinitio. Quid enim
sit equivocum quid univocum colligimus.
Sunt autem differentie alie per se. alie per acci-
dens. Et alie harum sunt consequentes statim
alie relinquentes huiusmodi dormire vel sede-
re. vel stare vel vigilare. Persequentes vero ut ca-
pilli crispi si non sint amissi et glauci oculi si
non sint quadam extrinsecus debilitate tur-
bati. Sed hec ad generis divisionem sumen-
da non sunt. Neque enim ad diffinitionem
sunt commoda. Omne enim quicquid ad divisi-
onem generis aptum est. idem ad diffinitio-
nem generis rectissime congregamus. Hec
enim informant perficiuntque substantiam
uniuscuiusque ut hominis rationalitas et mor-
talitas. Sed has quemadmodum probare pos-
simus utrum ex eo sint genere statim relin-
quentium an persequentium an in substan-
tia permanentium hoc modo michi viden-
dum est. Neque enim sufficit scire quas in di-
visione sumamus nisi quoque illud sit cogni-
tum quemadmodum easdem ipsas que su-
mende sunt et que reiciende sunt rectissime
cognoscamus. Videndum est ergo primum
utrum proposita differentia omni possit et

semper inesse subiecto. Quod si ipsa vel actu vel
ratione seiungitur. hec a divisione generis
separanda est. Si enim sepe et actu et ratio-
ne seiungitur ex eo sunt genere que statim
relinquerunt. ut sedere quod frequentius
separatur et actu ipso a subiecto dividitur.
Que vero sola ratione a subiecto dividuntur
ea sunt permanentium differentiarum ut
glaucos oculos esse a subiecto. Sola ratione se-
iungimus ut cum dico esse animal quidem
luminibus glaucis ut quilibet homo. Quod
sibi tunc non esset huiusmodi non eum res aliqua
esse hominem prohiberet. Aliud rursus est quod
ratione separari non possit. Quod si separa-
tum sit species interimatur. ut cum dicimus
inesse homini ut solus numerare possit vel
geometriam discere. Quod si hec possibilitas
ab homine seiungatur homo ipse non perma-
net. Sed hec non sunt earum que statim in
substantia sunt. Nam non idcirco homo
est quoniam id facere potest. sed quoniam
rationalis est aut mortalis. Hee igitur diffe-
rentie preter quas species non consistit ipse
et in diffinitione speciei ut hominis et in gene-
ris eius divisione quod continet speciem ut
ipsum hominem collocantur. Et universa-
liter dicendum est quecumque differentie
huiusmodi sunt ut non modo preter eas
species esse non possit. sed propter eas solas sit
hee vel in divisione generis vel in diffinitione
speciei sumende sunt. Quoniam vero que-
dam sunt que differunt que contra se in
divisionibus non possunt poni. ut in anima-
li ratione et bipes. Nullus enim dicit. Ani-
malium alia sunt rationabilia alia duos
pedes habentia. Idcirco quod rationale et bi-
pes licet differant nulla a se oppositione
disiunguntur. Et constat quecumque aliqua
oppositione differunt eas solas differentias
sub genere positas genus ipsum posse divide-
re. Sunt autem oppositiones quatuor.
Aut ut contraria ut bonum malo. aut ha-
bitus et privatio ut visus et cecitas quam
quam sint et quedam res in quibus discerne-
re difficultas sit. utrum in contrariis an
in privatione et habitu ea oporteat colloca-
ri. Ut sunt morbus qui est sanitas. egritudo

uigilatio somnus. Lux. tenebre. Sed hec alias. Nunc autem de reliquis oppositionib; dicendū est. Tercia oppositio est que est secdm affirmationem et negationem. Ut socrates uiuit socrates non uiuit. Quarta secdm relationem ut pat filius. dominus seruus. Secdm igitur quam harum quatuor oppositionum diuisio generis fit rectissima ratione monstrandum est. Manifestum est enim oppositiones ee quatuor & species & genera ꝓposita separari. Nunc ergo dicendum est secdm quam oppositionem harū quatuor. uel quemadmodum species a genere disiungi conueniat. Et pma quidem sit contradictionis oppositio. Uoco autem contradictionis opposionem que affirmatione & negatione ꝓponitur. In hac igitur negatio ꝑse nullam speciem facit. Nam cum dico homo uel equus uel aliquid huiusmodi sunt species. Quicquid autem quis in negatione ꝓtulerit speciem non declarat non enim ee hominem non species est. Omis enim species ee constituit. negatio uero quicquid ꝓponit ab eo quod est esse disiungit. Ut cum dico homo quasi sit quiddam locutus sum. Cum ū non homo substantiam hominis destruxi negatione. Sic igitur ꝑse caret diuisio generis in species negatione. Necesse est autē spēm sepe negatione componere. cum ea quam simplici nomine speciem uolumus assignare nullo uocabulo nuncupatur. Ut cum dico inparium numerorum. aliī sunt pmi ut tres. quinq; septem. alii non pmi ut nouē. Et rursus figurarum alie sunt rectilinee. alie non rectilinee. Et colorum. alii sunt albi. alii sunt nigri. alii nec albi nec nigri. Ergo quando nomen unum non ē positum speciebȝ eas negatione ꝓferre necesse ē. Hoc igitur cogit interdum necessitas non natura. Ideo quoq; quociens negatione facimus sectionem pus aut affirmatio aut simplex dicendum est nomen. Ut cum numerorum alii sunt pmi alii non pmi. Nam si prius negatio dicta sit tardior rei fit eius quā ꝓponimꝰ intellectus. Nam cum pmum dicis esse aliquos numeros primos cum quales sint primi exemplo uł diffinitione docueris quales non sint pmi mox auditor intelliget. Si ū e contrario

feceris. aut neutra subito aut tardius utraq; cognoscet. Diuisio ū que ꝓpter aptissimam generis naturam repta est debet potius ad intelligibiliora deducere. Amplius quoq; prior affirmatio est posterior negatio. Quod autem pmum est in diuisione quoq; pmus oportet ordinari. Necesse quoq; est semp finita infinitis ee pora ut equale inequali uirtutem uicii certum incerto stabile firmumq; instabili & mutabili. Sed omia que aut definita parte orationis aut affirmatione ꝓferuntur plus finita sunt qm aut nomen cum particula negatiua aut tota negatio. Quare finito potius quā infinito est facienda diuisio. est. Sed si cui quedam paratur anxietas plex. aut obscuriora sunt fortasse quā ipse desidat nichil ad me cognitionem facilem pollicentem. Neq; enim rudib; hoc tuis artis sed imbutis & ulteriore pene loco ꝓgressis legenda et dicenda ꝓponimus. Cui ū opis id est dialectici ordo sit. cum de ordine phypatetice discipline michi dicendum esset diligenter exposui. Hec quidem de oppositione quam affirmatio negatioq; constituit dicta sunt. Illa ū que secdm habitum priuationemq; fit ipsa quoq; superiori uidetur ee consimilis. Negat enim quodam modo priuatio habitum. sed differt quod semp quidem potest ee negatio. priuatio uero non semp sed tunc quando habitum habere possibile est hoc ū nos predicamenta docuerunt. Quare forma quedam intelligitur ee priuatio. Non enī priuat tantum sed etiam circa seipsam priuatum quemq; disponit. Neq; enī oculum solum cecitas ꝑuat lumine sed ipsa quoq; secdm se priuatum luce disponit. Cecus enim dicitꝰ ad priuationem quodam modo quasi dispositus & affectus. Hoc quoq; aristoteles testatꝰ in physicis. Unde fit ut priuationis differentia ad generum diuisionem frequenter utamꝰ. Sed hic quoq; eodem modo sicut in contradictione faciendum est. Prius enim ponendūs est habitus qui est affirmationi consimilis post ꝑuatio que negationi. Aliquotiens tamen cum ꝑuationes quedam uocabulo ꝓferuntur ut orbus cecus uiduus. Aliquociens cum particula priuationis ut cum dicimꝰ finitum et infinitum equale & inequale. Sed in his sequitur et finitum in diuisione pma

ponenda sunt priuationes sede. Ac de opposi-
tione quidem priuationis et habitus hec dicta suf-
ficiant. Contrariorum oppositio dubitatur
fortasse. An secundum priuationem et habitum esse
uideantur: ut album nigrum. An album
quidem priuatio nigri sit. nigrum uero albi. Sed
hec alias. Nunc ita tractandum est tanquam
sit aliud oppositionis genus uel modus. Sicut
in predicamentis dictum est ab ipso aristoti-
le. In contrariis autem generibus multa diui-
sio est. fere enim cunctas differentias in contra-
ria ducimus. Sed quoniam contraria sunt
alia medio carentia alia mediata. Ita quoque
diuisio facienda est. Ut colorum alia sunt ni-
gra. alia sunt alba alia neutra. Fieret autem
omnis diuisio omnisque diffinitio duobus termi-
nis nisi ut supra iam dictum est indigentia
que sepe exstitit semper in nomine prohiberet. Quo
autem modo utraque duobus terminis fierent
erit manifestum hoc modo. Cum enim dico
animalium alia sunt rationabilia. alia
irrationabilia. animal rationale ad homi-
nis diffinitionem contendit. Sed quoniam anima-
lis rationalis non est unum nomen ponamus
ei nomen. a. litteram. Rursus a. littere quod
est animal rationale alia sunt mortalia.
alia inmortalia. Volentes igitur reddere hominis
diffinitionem. dicemus homo est. a. mortale
Nam si hominis diffinitio est. animal rati-
onale mortale. Animal uero rationale per. a. lit-
teram significatur. idem fient. a. mortale
tamquam si diceretur animal rationale mor-
tale. A. enim ut dictum est animal rationale
significat. Sic ergo. a. littera et mortali duobus
terminis facta diffinitio est. Quod si repperimus
in omnibus quoque nomina duobus semper termi-
nis tota diffinitio constitueretur. diuisio uero
nominibus positis quoniam semper in duos terminos se-
catur manifestum est si quis generi et differen-
tie cum deest. ipsum nomen imponat. Ut cum
dicimus figurarum que sunt trilatere. alie
sunt equilatere. alie duo latera habentes
equa. alie tote inequales. Trina igitur ista di-
uisio. si sic proferretur fieret duplex. figura-
rum que sunt trilatere alie sunt equales.
alie inequales. Inequalium. alie sunt duo
latera tantum habentes equa alie tria

inequalia. id est omnia. Et cum dicimus re-
rum omnium. alia sunt bona alia mala
alia indifferentia que nec bona scilicet sunt
nec mala. si ita diceretur gemina diuisio per-
ueniret. Rerum omnium alia sunt differen-
tia. alia indifferentia. Differentium alia
sunt bona alia sunt mala. Ita ergo diuisio
omnis in gemina secaretur si speciebus et diffe-
rentiis uocabula non deessent. Quartam uero
oppositionem dicemus que est secundum ad aliquid
ut pater filius. dominus seruus duplex
dimidium. sensibile sensus. Hec igitur nullam
habent substantialem differentiam qua a se
discrepent immo potius habent huiusmodi
cognationem qua a se inuicem referuntur
ac sine se esse non possunt. Non igitur est generis
in relatiuas partes facienda diuisio. sed to-
ta huiusmodi sectio a genere non separanda
est. neque enim hominis species est. seruus aut
dominus nec numeri medium aut du-
plum. Cum igitur quattuor sint differentie af-
firmationis et negationis si non necesse est
semper tamen relationis reicienda est diuisio
priuationis et habitus et contrariorum
sumende. Maxime autem contrarietas
in differentiis ponenda est. nec non etiam
priuatio idcirco quoniam contra habitum quod-
dam contrarium uidetur apponere ut est
finitum et infinitum. Quamquam enim
sit priuatio infinitum tamen contrarii ima-
ginatione formatur. Est quedam namque ut
dictum est forma. Dignum uero inquisitu
est. utrum in species an in differentias recte
genera diuidantur. Diffinitio namque di-
uisionis est generis in species primas distribu-
tio. Oportet enim secundum naturam diuisionis
et secundum diffinitionem in species proprias semper
fieri generis disgregationem. Sed hec interdum
fieri nequit propter eandem causam quam supra
reddidimus. Multis enim speciebus non sunt
nomina. Atque ideo quoniam quedam sunt quedam
prima genera quedam ultima. quedam me-
dia. Primum quidem ut substantia. Ulti-
mum ut animal. Medium corpus. Corpus
namque animalis genus est. Substantia uero cor-
poris. sed neque supra substantiam quicquam
inueniri potest quod generis loco ualeat

collocari. neq; sub animali homo namq; species
non genus est. Quare antiquior uidetur spe-
ciei diuisio si non sit indigentia nominum.
Quod si his non habundamus prima genera
usq; ultima conuenit in differentias sepa-
rare. hoc autem fit hoc modo. Ut primum
genus in suas differentias disgregemus. non
in posteriores ex posterius. Rursus in suas sed
non in posteriores. Neq; enim heedem sunt
differentie corporis que animalis. Si quis
enim dicat. Substantie aliud e corporale.
aliud incorporale. recte diuisionem fecerit.
hee namq; differentie proprie substantie sunt. Si
quis u sic. Substantiarum. alia sunt anima-
ta. alia inanimata. hic recte substantie diffe-
rentias non disgregauit. Corporis namq; differen-
tie sunt non substantie id e secundi generis non
primi. Quare manifestum e secundum proprias diffe-
rentias non secundum posteriores generis. priorum
generum diuisionem generis faciendam
Quociens autem aut in differentias aut in
species soluitur post diuisionem factam mox
diffinitiones aut exempla subdenda sunt.
Sed si quis diffinitionibus non abundat sa-
tis est exempla subicere ut cum dicimus.
Corporum alia sunt animata. subiciamus
ut homines uel fere. alia sunt inanimata.
ut lapides. Oportet autem diuisionem quoq;
sicut terminum ee neq; diminutam ee neq; su-
perfluam. Nam neq; plures species quod sub eo-
dem genere sunt. oportet apponi neq; paucio-
res ut in se ipsam diuisit sicut terminus conuer-
tatur. Conuertitur enim terminus sic. Uirtus
est mentis habitus optimus. Sic etiam diuisio
Omne genus aliquid eorum erit que sunt spes
Rursus quelibet species e proprium genus. Fit aut
generis eiusdem multipliciter diuisio. ut omnium
corporum ex quecumq; alicuius sunt magnitudi-
nis. Sic enim circulum in semicirculos ex
in eos quos geometrici thomeas uocant nos
diuisiones possumus dicere. Distribuimus
tetragonum alia ducto per angulum dia-
metro in triangula alios in paralogramata
alios in tetragona separamus ita quoq; genus
cum dicimus. Numerorum alii sunt pa-
res. alii inpares ex rursus alii primi. alii
non primi. Et triangulorum alia sunt
rectiangula. alia acutos habentia tres angu-
los. alia obtusos. Sic generis eiusdem fit diui-
sio multiplex. Illud autem scire perutile e. quoniam
una quodam modo multarum specierum si-
militudo est. Que omnium earum substanti-
alem conuenientiam monstret. atq; ideo col-
lectiuum plurimarum specierum genus est.
Disiuncte u unius generis sunt species.
Que quoniam differentiis informantur
ut dictum est iccirco sub uno genere minus
duabus speciebus ee non possunt. Omnis enim
differentia in discrepantium pluralitate
consistit. Sed de diuisione generis et speciei
per plura dicta sunt. Hanc igitur insistentibus
uiam pro promptior per diuisionem generis ad spe-
ciei diffinitionem facultas aperitur. Oportet
enim non solum quas ad diffinitionem diffe-
rentias sumamus addiscere. sed ipsius quoq;
diffinitionis artem diligentissima cogitati-
one complecti. Et illud quidem a nulla
possit diffinitio demonstrari. ex quemad-
modum per demonstrationem ualeat inueni-
ri. ex quecumq; de ea subtilius in postremis
analeticis ab aristotile tractata sunt pret-
mittam. Solam tantum exequar regulam
diffiniendi. Rerum enim alie sunt supi-
ores. alie inferiores. alie medie. Supiores qui-
dem diffinitio nulla complectitur ideirco
quod earum supiora genera inueniri non
possunt. Porro autem inferiores ut sunt
indiuidua ipsa quoq; specificis differentiis
carent. Quo circa ipsa quoq; a diffinitione
seclusa sunt. Media igitur que et habent genera
et de aliis generibus uel speciebus predicantur
uel indiuiduis sub diffinitione cadere pos-
sunt. Data igitur huiusmodi specie que et ge-
nus habeat et de posteriori predicetur. pri-
mo eius summo genus et illius generis differen-
tias diuido ex adiungo differentiam generi
ex uideo num illa differentia iuncta cum
genere equalis esse possit. cum ea specie que
circumscribendam diffinitionem suscepi.
Quod si minor fuerit species illa differentia.
Rursus que dudum cum genere posueram
quasi genus ponimus eamq; in alias suas
differentias separamus. Et rursus has duas
differentias supiori generi coniungimus.

et si equat diffinitio speciem speciei esse dicitur uel uidetur. Si minus fuerit secundam differentiam rursus et in alias separamus quas omnes iungimus cum genere. Et rursus speculamur si omnes differentie cum genere illi equales sint speciei que diffinitur. Et postremo totiens differentias differentiis distribuimus usque dum omnes iuncte generis speciem equali diffinitione describant. Huius autem rei clariorem facient exempla noticiam hoc modo. Sit enim propositum nobis diffinire nomen. Vocabulum ergo nominis de pluribus nominibus predicatur et est quodammodo species sub se quodammodo indiuidua. Diffinitio ergo sic nomen. Sumo eius genus quod est uox et diuido. Vocum alie sunt significatiue alie uero minime. Vox autem nonsignificatiua nichil ad nomen. Nomen enim nomen significat. Sumo ergo differentiam que est significatiua et iungo cum genere id est cum uoce et facio. Vox est significatiua. Tunc respicio utrum genus hoc et differentia nomini sint equalia. Sed nondum equalia sunt. Potest enim et uox significatiua esse et nomen non esse. Sunt enim quedam uoces que et dolores designant aliasque animi passiones naturaliter que nomina non sunt ut interiectiones. Rursus ipsam uocis significantiam in alias differentias diuido. Vocum alie sunt secundum positionem alie naturaliter. Et uox quidem significans naturaliter nichil ad nomen. Vox uero significans secundum positionem hominum nomini congruit. Quo circa duas has differentias significatiua secundum positionem iungo cum uoce id est cum genere et dico. Nomen est significatiua uox secundum placitum. Sed rursus michi non equatur ad nomen. Sunt namque uerba uoces et significatiue et secundum positionem. Non igitur solius nominis diffinitio est. Distribuo iterum differentiam que est secundum positionem et dico. Secundum positionem uocum significatiuarum. alie sunt cum tempore alie sine tempore. Et differentia quidem cum tempore nomini non iungitur. idcirco quod uerborum est consignificare tempora nominum uero minime. Restat ergo ut congruat illa

differentia que est sine tempore. Iungo ergo has differentias in genere et dico. Nomen est uox significatiua secundum placitum sine tempore. Sed rursus michi non plena diffinitionis conclusio occurrit. Potest enim uox significatiua et secundum positionem et sine tempore esse et nomen non esse. unum sed nomina iuncta que est oratio ut socrates cum platone et discipulis. Sed quamquam hec imperfecta quidem sit hec oratio. tamen est oratio. Quo circa ultima differentia que est sine tempore aliis item differentiis diuidenda est. Et dicemus. Vocum significatiuarum secundum positionem sine tempore alie sunt quarum pars aliquid extra significat hoc pertinet ad orationem. Alie quarum pars extra nichil significat hoc pertinet ad nomen. Hominis enim pars nichil extra significat. fit igitur diffinitio sic. Nomen est significatiua secundum placitum sine tempore cuius nulla pars extra significatiua est separata. Videsne igitur quam recta diffinitio constituta sit. Nam quod dixi uocem a ceteris sonis nomen disiunxi. quod significatiua apposui nomen ante significatiuis uocibus separaui. Quod secundum placitum et sine tempore a naturaliter significantibus et a uerbis proprietas nominis distributa est. Quod eius partes extra significare apposui ab oratione distinxi. Cuius partes aliquid separate extra significant. Vnde fit ut quodcumque nomen fuerit illa diffinitione claudatur. et ubicumque hec ratio diffinitionis aptabitur. illud nomen esse non dubites. Illud quoque dicendum est quod genus in diuisione totum est. in diffinitione pars. Et sic diffinitio est quasi quedam partes totum coniungant. Et sic est diuisio quasi totum soluatur in partes. Et est similis diuisio generis. totius diuisioni. Diffinitio totius compositioni. Namque in diuisione generis animal totum est hominis. Intra se enim complectitur hominem. in diffinitione uero est pars. Speciem namque genus cum aliis differentiis iunctum componit. Vt cum dico animalium alia sunt rationalia alia irrationalia. Et rursus rationalium

alia sunt mortalia. alia inmortalia. animal rationale totum est. & rursus rationale mortale & hec tria hominis. Si uero in diffinitione hominis dicam homo est animal rationale mortale tria hec unum hominem iungunt. Quo circa pars ipsius & generis & differentia repperitur. Si igitur in diuisione genus est totum species pars. Eodem quoq; modo differentie totum partes in quas ille diuiduntur. In diffinitione uero & genus & differentie partes sunt. Diffinita uero species totum. Sed hec hactenus.

Nunc de ea diuisione dicemus que est totius in partes. Hec enim erat secunda diuisio post generis diuisionem. Quod enim dicimus totum multipliciter significamus. Totum namq; est quod continuum est. Ut corpus uel linee uel aliquid huiusmodi. Dicimus quoq; totum quod continuum non est ut totum gregem totum populum uel totum exercitum. Dicimus totum quod uniuersale est ut hominem uel equum. Hii enim toti sunt suarum partium id est hominum uel equorum. Unde & particularem unum quemq; dicimus. Dicitur quoq; totum quod ex quibusdam uirtutibus constat. ut anime potentia est alia sapiendi alia sentiendi. alia uegetandi. Tot igitur modis cum totum dicatur. facienda totius non diuisio est. Primo quidem si continuum fuerit in eas partes ex quibus ipsum totum constare perspicitur. Aliter enim diuisio non fit. Hominis enim corpus in partes suas ita diuideres in caput. in manus. toracem. pedes. & si quo alio modo secundum proprias partes fit recta diuisio. Quorum autem multiplex compositio est multiplex etiam diuisio. Ut animal quidem separatur in partes eas que sibi similes habent partes in carnes in ossa. Rursus in eas que similes non habent partes in manus in pedes. Eodem quoq; modo & nauis et domus. Librum quoq; in uersus atq; hos in sermones hos etiam in sillabas. syllabas in litteras. soluimus. Itaq; fit ut sillabe & littere & nomina et uersus partes quedam totius libri esse uideantur. Alio tamen modo accepte non partes totius sed partium sunt. Oportet autem non omnia speculari quasi actu diuidantur. sed quasi animo et ratione. Ut uinum aque mixtum diuidimus in uina atq; mixta hoc actu. Diuidimus etiam & uinum & aquam ex quibus mixtum est hoc ratione. Hec enim iam mixta separari non possunt. Fit autem diuisio totius in materiam atq; formam. Aliter enim constat statua ex partibus suis. aliter ex materia & forma id est ex aere & specie. Similiter autem etiam tota illa diuidenda sunt que continua non sunt. Eodem quoq; modo & uniuersalia. Ut hominum alii sunt in europa. alii in affrica. alii in asia. Eius quoq; totius quod ex uirtutibus constat hoc modo facienda est diuisio. Anime alia pars est in uegetabilis alia in animalibus. Et rursus que est in animalibus alia rationalis alia sensibilis. Et rursus hec aliis sub diuisionibus dissipantur. Sed non est anima horum genus sed totum. Partes enim hee anime sunt. sed non ut in quantitate sed ut in aliqua potestate & uirtute. Ex his enim potentiis substantia anime iungitur. Unde fit ut quiddam simile habeat huius modi diuisio et generis et totius diuisioni. Nam si quod quelibet eius pars fuerit anime predicatio eam sequitur ad generis diuisionem refertur. cui ubicumq; fuerit species ipsum mox consequitur genus. Quod autem non omnis anima omnibus partibus iungitur. sed alia aliis. hoc ad naturam totius referri necesse est. Restat nunc ut de uocis insignificantias diuisione tractemus. Fit autem uocis diuisio tribus modis. Diuiditur enim in significationes ut equiuoca uel ambigua. Plures enim res unum nomen significant. Ut canis. Plures rursus una oratio ut cum dico grecos uicisse troianos. Alio autem modo secundum modum. hec enim non plura significat sed multis modis. Ut cum dicimus infinitum unam rem quidem significat cuius terminus inueniri non possit. Sed hoc dicimus secundum mensuram. aut secundum multitudinem. aut secundum speciem. Secundum mensuram. ut est infinitum est mundum. Magnitudine enim dicimus

infinitum. Secdm multitudinem ut est in
finitam esse corporum diuisionem. Infinitã
namq; diuisionum multitudinem significa
mus. Rursus secdm speciem ut infinitas dici
mus figuras. Infinite enim sunt species figu
rarum. Dicimus etiam infinitum aliquod
secdm tempus. Ut infinitum dicimus mun
dum. cuius terminus secdm tempus diffini
ri non possit. Igitur hec uox non plura sig
nificat secdm se. sed multimode de singulis
predicatur unum tantum ipsa significans
Alter u° modus secdm determinationem. Quo
ciens enim sine determinatione dicitur uox
ulla. facit in intellectu dubitationem. Ut
est homo. Hec enim uox multa significat.
Nulla enim diffinitione conclusa audientis
intelligentia multis rapitur fluctibus
erroribusq; traducitur. Quid enim quisq;
auditor intelligat ubi id quod dicens lo
quitur nulla determinatione concludit
Nisi enim quisq; diffiniat dicens ita. Om
nis homo ambulat. aut certe quidam ho
mo ambulat. et hunc nomine si ita contin
git designet intellectus audientis quod
rationabiliter intelligat non habet. Sunt
etiam alie determinationes ut siquis di
cat da michi. quid dare debeat nullus in
telligit nisi intellectus et certa ratio detr̃
minationis addatur. Vel siquis dicat.
Ad me ueni quo ueniat uel quando ni
si determinatione non cognoscitur. Est
autem quidem omne ambiguum dubita
bile non tamen omne dubitabile ambigu
um. Hec enim que dicta sunt dubitabilia
quidem non tamen ambigua sunt. In am
biguis enim utraq; auditor rationaliter
se ipsum intellexisse arbitratur. Ut cum
quis dicit. Audio grecos uicisse troianos
unus potest intelligere quod greci troia
nos uicerunt. alius quod troiani grecos.
et uterq; hoc ipsius dicentis sermonibus
rationabiliter intelligit. Cum autem di
co da michi quid dare debeat nullus ex his
sermonib; rationabilr̃ auditor intelligit.
Quod enim ego non dixi ille potius suspi
cabitur quod aliqua ratione id quod ante
placitum est pspicaciter uideat. Tot igit̃

modis cum uocis diuisio fiat aut p significantias. aut p modum significationum
aut p determinationem. In his que secdm significantias diuiduntur non solum diuidende
sunt significationes sed etiam diuisas res ẽẽ que
significantur diffinitione monstrandum est
Aristoteles enim in topicis diligenter pcepit
ut in his que dicuntur bona. Alia sunt
bona ut ea que boni retinent qualitatẽ.
Alia que ipsa quidem qualitate nulla
dicuntur. sed que bonam rem faciunt ideir
co bona dicuntur. Oportet autem maxime
exercere hanc partem ut ipse aristoteles ait
contra sophisticas importunitates. Si enim
sit nulla subiecta res quam significat uox
significatiua ẽẽ non dicitur. Sin u° una sit
res quam significat uox dicitur simplex.
Quod si plures multiplex et multa signi
ficans. Diuidenda ergo hec sunt ne in aliq°
sillogismo capiamur. Si u° amphibola id
est ambigua est oratio. euenit ut aliquo
ciens utroq; modo possibilia que significan
tur ut id quod supius dixi. Potuit enim
fieri ut greci uincerent troianos. et troia
ni grecos. Sunt u° alia que impossibilia
sunt. Ut cum dicit hominem comedere
panem. significat quidem quod homo pa
nem comedat rursus quod panis hominem
sed impossibile ẽ. Ergo quociens ad conten
tionem uenitur. diuidenda et possibilia
et impossibilia sunt. Quociens aduersita
tem possibilia sola dicenda impossibilia
relinquenda sunt. Quoniam ergo plures
species plura significantium uocum sunt
dicendum est quod alie in particula mul
tiplicitatis significationem habent. Alia in
tota oratione. Et eorum que in particula
habent pars ipsa equiuoca dicitur. Tota u°
ipsa oratio secdm equiuocationem multi
plex. Illa u° que in oratione tota signifi
cationis multiplicitatis retinet ut sup̃
dictum est ambigua nuncupatur. Diui
duntur autem significationes equiuocor̃
uel equiuocatum orationum diffinitiõe
ut cum dico homo uiuit. Intelligitur et
pictus et uerus. Diuiditur autem hoc mo
do. Animal rationale mortale uiuit quod

uerum est. animalis rationalis mortalis
assimilatio uiuit quod falsum est. Diuidi-
tur autem adiectione qualibet que terminet
uel generis uel casus uel alicuius articuli. ut
cum dico romanorum canna sanguine for-
dinit et fluuium demonstrat et calamum
Sed diuidimus sic. Articulo quidem ut di-
camus hic canna sanguine romanorum
sordinit. uel genere ut canna romanorum
sanguine plenus fit. Vel casu uel nume-
ro. In illo enim tantum singularis. in illo
pluralis. Et de aliis quidem eodem modo.
Sunt autem alia sedm accentum. alia
sedm orthographiam. Et sedm accentum
quidem ut pone et pone Sedm ortographiam
diuiduntur ut queror et queror ab inqui-
sitione et querela. Et rursus hec uel sedm
ipsam ortographiam uel sedm actionem uel
passionem quod queror ab inquisitione pas-
siuum est queror a querela agentis est. Am-
biguarum uero orationum facienda e diuisio
aut p adiectionem ut audio troianos uel
grecos uicisse. aut p diminutionem ut audio
grecos uicisse. aut p diuisionem ut greci
uicerunt troiani uicti sunt. Aut p aliquam
transmutationem ut cum dicitur audio
troianos uicisse grecos ita dicamus. Audio
quod greci uicerunt troianos. Hec igitur am-
biguitas quolibet eorum modo soluitur. Non
tamen ita diuidenda e. omnis uocum signifi-
catio tamquam generis significatio. In genere
enim omnes species enumerantur. In ambi-
guitate u tantum sufficiunt quantum ad eum
sermonem possunt ee utiles que alterutra
nectit oratio. Ac de uocis quidem significa-
tione sufficient dictum est. Est et de generis
totiusque diuisione ppositum atque expeditum.
Quare de omni sedm se particione diligentissi-
me pertractatum e. Nunc autem de his diuisionibus
dicemus que p accidens fiunt. Harum autem
commune preceptum est quicquid ipsorum
diuiditur p opposita separari. ut si subiec-
tum in accidentia diuidimus non dicamus
corporum alba alia dulcia. que opposita
non sunt. Sed corporum alia sunt alba.
alia nigra. Alia neutra. Eodem quoque mo-
do in aliis sedm accidens diuisionibus di-

uidendum e. et illud maxime pspiciendum
ne quod ultra dicatur aut minus sicut fit
in generis diuisione. Non enim oportet relin-
qui aliquod accidens ex eadem oppositione
quod subiecto insit illi. quod non in diuisi-
one dicatur. neque u addi aliquid quod subiec-
to inesse non possit. Posterior quidem pipate-
tice secta prudentie differentias diuisionum
diligentissima ratione pspexit. et p diuisionem
ab ea que est sedm accidens ipsas inter se distin-
xit atque distribuit. Antiquiores enim indiffe-
renter et accidenti p genere et accidentibus p speci-
ebus utebantur. Unde nob p oportuna utilitas
uisa e. et communiones harum diuisionum p-
dere et eas p propriis differentiis disgregare. Et de
diuisione quidem omni quantum introduc-
tionis breuitas patiebatur diligenter expres-
simus.

ICCHOLAC DIS
PUTANDI PRIMA
SEMPER ORATIO
est etiam dialec
ticis auctoribus
et ipso tullio sepi
amonente que
dicitur diffinitio. Quippe cum incer

tamen contentionemque nichil possit quod tamen indictione consistit aliquando deduci nisi id de quo futura pugna est prius fuerit ita diffinitione destrictum ut possit inter utrumque qui inituri sunt eam lucem esse manifestum quid sit illud de quo instituta questione tractabitur. Unde non solum commoditatis genere perspicienda est virtus diffiniendi. quia per hanc resolutione semper evoluitur et quid illa sit que de quo queritur explicat. verum etiam quod principalis semper adhibita maximum lumen et manifestum parit. reique in contrarium deducte habeat questionem. Etenim si verba aut nota omnibus extitissent aut unam significantiam sui semper tenerent. et non ambiguo vel obscuro dicto. et audientes fallerent. et loquentes sub diversa interpretatione deciperent. omnino diffinitio necessaria minime crederetur. At cum nomina rebus imposita vocesque singule pro estimationem eius qui ita res appellandas censuit ita sint constitute et ita arte composite ut nota quadam interum significatione non apta declaratione ducerent audientes necessarium admodum arbitror nosse quid sit diffinitio quibusque speciebus ac partibus compleatur ut facillime et eam rem quam declarant possit ostendere. et tollat tamen cognitis modis indicendo sua varietate fastidium. Ac prius eiusdem ipsius ut ordinem per precepta servare videamur. diffinitionis est adhibenda est diffinitio.

Diffinitio ut tullius in topycis refert est oratio que id quod diffinit explicat quid sit. hoc ita patet et ita intelligendum necesse est. ut in quo genere sit diffinitio declarandum esse videatur et quid comprehendat. et quemadmodum perfecte eadem diffinitio diffinita sit nomina vel voces interdum res significant. interdum facta. interdum singula dicta interdum orationes. Et quamquam in his omnibus factis ac dictis et orationibus genus esse videatur quod dicimus res tamen proprio nomine et tota significatione aliud videatur esse quam factum quam dictum singulare atque unicum aliud quam oratio. Ergo diffinitio non est facti vox non est rei alicuius aut corporalis aut incorporalis sed orationis. Etenim dictio que exprimit id de quo queritur quid sit sine dubio appellatur oratio. Ut oratio est exordium et narratio et cetera que partes orationis esse dicimus. Ita ergo et diffinitio oratio est. Sed quoniam hoc generale nomen est quod utique dicimus conveniat etiam expositioni. invocationi ceterisque singulis que utique orationes dicentur esse ut id quod generaliter est appositum possit ad id deduci de que queritur adiecta est species. Querebamus enim quid sit diffinitio ad quam rem declarandam tullius adiecit que id quod diffinit explicat quid sit. Talis oratio non est nisi diffinitio. Nam narratio quidem que non explicat quid diffinit sed gestum sit. Et item alie singule orationes in suis officiis actionibusque constitute aliud sunt quam est ista oratio que id quod diffinit explicat quid sit. ita adiecta est species ut cum genus supra sit oratio species sit que id quod diffinit. Postremo tamen adiunctum sit. que certius id et magis proprium declarat quod dictum est explicat quid sit. Sunt enim alie orationes que explicant magis quale quid sit aut quantum sit. At vero nichil horum sed tamen quid sit explicant. Diversa enim in ista partitione cognitio. Quippe cum aliud sit scire quale sit explicare aliud quid sit. hoc enim in percipienda rei substantia continetur illud in qualitate noscenda. Et hec quidem ciceronis adhibita sit diffinitio. Nos tamen aptius id ipsum quid sit diffinitio nostra. explicatione faciamus. Omne quod demonstratur oratione. Aut

an sit demonstratur. aut quid sit. aut quale sit demonstratur. Ita cum adhibeatur omnia ad declarationem rei alicuius. an sit non diffinitio est. Item cum quale sit aliquid oratione monstratur pari modo diffinitio non erit. Cum quid sit ostenditur quod medium est. inter an sit et quale sit. ita medium ut an sit nulla dubitatio iam sit. Item quale sit in scientia collocatum. sed eius qui diffinit non eius qui requirit medium inquam orationis hoc genus quod ostendat id ipsum. de quo queritur quid sit diffinitio nuncupatur. Omnis diffinitio in questione rem habet certam. Omnis enim res si certa est diffinitione non eget. Si incerta est neque res est et queritur diffinitione monstrari. Omnis enim res si modo iam res est. quemadmodum diximus certa est. Cum si certa est et qualitates suas habet quibus cum facile comprehenditur facile quid sit agnoscitur. Nunquam enim quid sit intelligi potest nisi quale sit fuerit comprehensum. Omnis diffinitio aut probande rei causa sumitur. aut augende. Si res in questione versatur. sive apud adversarium vel apud auditorem quemlibet iam nota res est nichilominus tamen diffinitio ut eadem que nota est certa et firma teneatur adhibetur. Omnis diffinitio aut rethorica est oratio aut dialectica. Si rethorica est originem ex contentione suscipiens pre inde qua dicitur partes sed dividit. nec in unius tractatu a suis rebus tota consistit ut cum unicuique rei plena et certa perfectio nota sit cunctis per partes eandem distribuant dicta certantium. Sepulture violatione rem esse certam plenam perfectamque tenemus cum in eruto sepulchro est etiam animus et factum violantis ut studio eruendi et profanandi manes hoc quispiam videatur aggressus. Ergo ita diximus violatio sepulture constat et animo et facto plenaque ipsa res violati sepulcri ex his duobus. aperuit sepulcrum quidam ut auferret ornamenta. Idem sepulcri violati reum in iudicium devocatur. Sine dubio diffinitivam contentionem et orationem exprimentem quid sit violatio sepulture necessario causa desiderat. Sed singulis partibus totius facti et pleni utuntur oratores ut sepulture violationem ponat quod apertum sit sepulcrum contra alius sepulture violationem dicat in animo contineri. Ita existit diffinitive orationis iste tractatus ut cum totumque agnoscitur in sepulture violationem per partes suas fuerit distributum easque partes oratores singuli tenuerunt. contendendo genere diffinitionis fruí videantur cum non sit certa non plena non integra diffinitio nisi cum totum quicquid ipsius rei est de qua queritur exprimens quid sit oratio declaraverit. Verum hec captiosa falsa non certa rethorum diffinitio. Est etiam alia que rethoribus accommodata cognoscitur que longe a virtute diffiniendi plenissime separatur. que per collectionem non quid sit ostendit. sed hoc esse a simili cum aliud sit oratione concludit. Ut cum queritur quid sit accipere utique res propria certa vera nichil aliud est nisi propria manu aliqua ab aliquo oblata sumere. Per collectionem diffinit tullius pecunias accepisse verrem cum comites socii ministrique pecunias acceperint. Comites illi tui manus erant tue. Item in illo exemplo cum queritur inimicicie quid sint. dicimus inimicum esse qui aliquid molitus sit mali. Hac cicero collectione utens dicit inimicum qui facit contra omnium rem voluntatem honorem dignitatem. Ex quibus colligimus huiusmodi diffinitiones contentioni oratorum maxime convenire longe tamen a virtute diffinitionis esse disceretas. Sed hee diffinitiones que oratoribus apte sunt et poetis et sine explicationem certum ordinem continent. De quare in rethoricis sunt a tullio constituta precepta ita ut omnis diffinitio hoc est oratio que explicat id de quo queritur quid sit his membris partibusque teneatur. Primum ita breviter id de quo queritur quid sit oratio una contineat et hoc appellatur diffinitio. Deinde eius diffinitionis supponatur approbatio qua illud ostendimus ut ipsum quod breviter in dispositione posuimus ita esse argumentorum rationibus approbemus. Deinde tertio loco inducimus deductione eiusdem diffinitionis in eam speciem de qua questio

est. de qua iudicium est constitutum. ut cum
generaliter rem diffinierimus. et ita esse de qua
queritur dixerimus postea. iterum esse quod diffi
niuimus approbatione constituerimus. tertio loco
ostendamus hoc esse quod gestum est uel id
esse de quo queritur. Que orationis pars
appellatur deductio generis ad speciem.
Quarto loco in oratione nostra ponemus destruc
tionem diffinitionis aduerse partis hoc est ut
quemadmodum aduersarii diffinierint idip
sum de quo supra diffinitione constituimus
proponamus eamque aduersariorum diffinitionem ui
tiosam esse doceamus. Que quemadmodum uiti
osa sit postea declarabimus. Habet enim par
tes suas certas integras de quibus nunc dicere sup
sedemus. Est diffinitio inimiciciarum apud
tullium breuis ita collocata. an tu maiores
inimicitias putas esse quam contrarias homi
num uoluntates et dissimilia studia. Hec ut
dixi et diffinitio est rethorica et breuiter oratio
conclusa quid sint inimicicie. Postquam dif
finitionem adhibetur approbatio fidem ac
religionem sanctissimam iniuria qui putat
potest ei non inimicus esse qui fana spolia
uit omnia. Deinceps reliqua que sequuntur
In quo quidem animaduertere illud licet pos
se coniungi et approbationem diffinitionis et
deductione diffinitionis in species. Namque
hic tullius inimicicias esse contraria studia et
dissimiles uoluntates approbatur ita ut speciem
ipsam de qua querebatur factam uerbis inclu
dat. Potuit enim approbatio fieri illas esse ini
micitias que contrarias continent uolun
tates. et iniura et in omnibus subponendis talis
dictio componi. cum fidem alius seruet in
fidelis alius sit. nulla dubitatio est qui in
tali animo inter se affecti inimici esse credantur.
Item religioso uiro irreligiosus inimicus est.
Alia ergo si ex diuersis studiis ac uoluntatibus
supposita dicerentur sola esset approbatio. non
etiam deductio generis in speciem. At cum
nunc ita conectitur dictio fidem sanctissimam
iniuria qui putat religionem qui colendam
esse existimat is sine dubio inimicus est eius
qui fana spoliauit omnia. templa uiolauit
delubra polluit. Hic etiam animaduertis
idem factum de quo specialiter queritur ita

continetur et includitur. Ut simul cum appro
batione et deductione diffinitionis in speciem
teneatur. Post adiungitur diffinitio diffinitio
nis aduerse partis. sed per concessionem id est sil
logismum. An si contra rem meam fecisset aliquis
iniuria iure ei me inimicum esse profiteret. Pona
mus igitur aduerse partis diffinitionem talem.
Inimicicie sunt contra rem meam aliquis aut
facit aut dicit iniuria. Hanc diffinitionem
sic destruit tullius ut concesso eo qui ita est
diffinitum nichilominus et alio modo inimicetur
cum aliquis facit contra omnium rem honorem
dignitatem. Talis igitur semper circa rethoricam
diffinitionem per membra quarta nectetur
oratio ut sit diffinitio approbatio diffinitionis
deductio diffinitionum ad speciem. Deinde
postrema destructio diffinitionis aduerse
partis. Sed hec apta rethoribus non etiam
phylosophis uidetur. Illa que phylosophorum
propria est etiam oratoribus conuenit. eamque sibi
et ad materiam suam et ad ornamentum pro
dictionis adiungit orator. Omnia enim que
phylosophorum in dicendo sunt oratoribus rec
te exprimit. Nam et uero utitur argumento
quod proprium est phylosophys utitur etiam ne
cessario. At contra phylosophys in disputa
tionibus proprius rethorum cuncta condem
pnat. Neque enim adiungit aliquando
significat. neque quod credibile dicitur. et
omne probabile penitus auctoritate sui sermonis
excludit. Ergo diffinitio phylosophorum
que est in rebus exprimendis que explicat quid
sit quale sit. quemadmodum membris suis
constare debeat exponimus. Diffinitiones
esse principia disputandi et supra diximus.
et marcus tullius probat. cum in dialogis om
nibus tum etiam in eo libro qui topica inscribi
tur. in quo docet primum argumentorum locum
esse diffinitionem hoc est a toto. Cui loco qui
appellatur a toto necessario adhibenda est
diffinitio. ita ut argumenti locus a toto sit
diffinitio. Porro ut supra diximus explicatio
argumenti quod a toto est dicitur oratio.
Ergo preceptis dialecticorum et phylosophorum
omnium tenere debemus non esse diffinitionem
nisi sola qua declaret mea re quam diffinitam
uolumus esse. Primum quod eius rei intelli

-gimus non esse substantiam. Hoc ut apertius fiat sic docebimus nullam esse diffinitionem certam integram approbandam. nisi eam quam dicunt phylosophi substantialem greci usiades appellant. Quid autem substantia sit alibi explicandum est. Ad cognitionem interim illud accedat quotiens de aliquo queritur quid sit. tunc posse esse orationem ac substantialem quotiens eius rei de qua queritur ut dixi genus ponimus et sic cetera per differentias in oratione subiungimus. Non alienum uidetur exempla proponere ac sic ad reliqua que sunt obscura transire. Queritur homo quid sit. Huic utique genus est animal. Cum igitur in diffinitione qua explicabo quid sit homo dixero animal. Ac deinde reliqua conectam erit substantialis diffinitio. substantiam enim hominis declaraui cum dixi animal. Item cum queror quid sit album ac nigrum si dixero album est color quia color genus est ad hoc de quo queritur album uel nigrum iam substantialis ei erit diffinitio. Incipit enim a genere et si cetera conectit substantialis esse dicitur et hec propria uel integra a phylosophis hec appellata ita ut alio modo facta diffinitionum quam dicatur esse. Verum a quibusdam hoc nomen etiam ad alia que alio modo diffiniuntur sepe transfertur. Ergo hec substantialis diffinitio a tullio sic explicatur. Oportere nos posito genere eius rei de quo queritur subiungere species. ut alia que uicina esse possunt. discretis communionibus sepamus et tam diu interponamus differentias quam diu ad proprium de quo queritur signata eius expositione ueniamus. Ipse in topicis exempla subiecit. Nos uero ne fiat in exemplis lectori ex iure conclusio. hoc proponamus exemplum. homo est animal rationale mortale terrenum bipes risus capax. Animal cum dictum est. substantia hominis declarata est. Est enim ut supradictum est. ad hominem genus animal. Omne autem genus speciei sue substantialis est declaratio. Sed hoc animal quia late patebat adiecta species est terrenum Iam exclusum est. id quod aut aereum est. aut humidum. bipes uero propter animalia positum est que pluribus pedibus innituntur Item rationale propter alia que ratione egeant Mortale autem propter id quod deus est. Quibus omnibus animalibus que conuenire poterant ad superiora in oratione posita discretis atque disclusis adiectum est proprium in parte postrema. Est enim solum hominis quod ridet. Sic perfecta est omni ex parte diffinitio ad hominem declarandum composito genere exclusis omnibus que poterant conuenire ad proprietatem eiusdem de quo querebatur peruenit oratio. Atque hoc preceptum tullianum est. eo usque eum qui diffiniat uoces interponere et adicere differentias quo usque ad proprietatem que iam communis esse non possit. sermo perueniat. Verum aristoteles diffinitionem plenam ac perfectam ait consistere ex genere et differentiis. Ex genere etiam et differentiis nos supra diximus hoc idem quod supra docuimus cum interposita species differentia sua alia que possent esse consimilia separaret. Quidam tamen cautiores plenioresque in docendo diffinitionis ipsius quasi quedam membra constituunt. dicuntque ei debere consistere perfectam diffinitionem istam quam appello substantialem ex quinque partibus id est ex genere. specie differentia. accidenti proprio. Et recte quidem ac uere ista commemorant. nec aliena uel a principe harum artium aristotile aut a tullio qui de istis precepta tradiderunt iudicanda sunt. Constat enim quinque partibus ueluti membris suis integra diffinitio. Verum et aristoteles in libris quos topyca appellauit. docuit quid sit genus quid species et cetera. Et plurimi postea philosophi libris suis complexi harum iam rerum et potentiam declarauerunt. Nos quoque in uno libro de his quinque rebus planissime disputauimus. Itaque ne res cetera interposita obscuritatem pariat aut dicta repetamus lectorem ad librum qui iam scriptus est si adest ei diligentia ire uolumus. tunc non esse impedimento quod hic pretermissum est animaduertit. Id etiam illis omnibus cognitis ex preceptorum necessitate retinebit quod in oratione ista substantiali tam diu interponere

debemus species et differentias quam diu se
clusis omnib; que hic idem ee possunt ad id p
ueniatur. ut ꝓprietas certa teneatur. Tullius
in topicis uoluit ius ciuile diffinire. et ut opor
tuit cepit a genere. Dixit enim in principio. Jus
ciuile ē equitas. Hoc iuris genus ē. Sed qm̄
eadem equitas nunc constitutiua ē. nunc
naturalis est. ius autem ciuile equitas est
ab omnib; instituta. ideo adiectum ē. ius ci
uile ē equitas constitutiua. Posito genere
adiecta species speciem aliam separauit. scili
cet naturalem. Sed qm̄ ius gentium equi
tas constituta ē et non ē tam ciuile. adiec
tum quod separare potuisset ius gentium
his inquit qui eiusdem ciuitatis sunt. Qua
specie interposita ius ciuile descripsit. Esset
nunc qui cum altero possit ee commune
hoc ipsum quod supradictum est uniuersū.
Et enim religionum iura et sacrorum omniū
conuenit. Namq; ius religionum et equitas
est. et constitutiua equitas. et his omib; qui
eiusdem sunt ciuitatis. Sed illud ius non ap
pellamus ee ciuilem quod ē pontificum. Hic
igitur ut possit excludere et ius ciuile usq;
ad ꝓprium diffinire. adiecit ad res suas
optinendas. Demus aliud exemplum in
orationib; positum quo facilius et mani
festius res explicet̄. Diffinit tullius quid
sit glā his ut opinor uerbis. Gloria ē inqt
inlustris et puagata magnorum cum in suos
ciues. tum in rem publicam uel in omne ge
nus hominum fama meritorum. Gloria igit̄
substantialiter diffinita ē cum dictum est
fama. Est enim glorie genus fama. Que qa
nunc rerum malarum est. nunc bonarum
idcirco genus est cui speciei addita ē. illus
trisq; laus est. fama enim que bonarum ē
laus est et illustris. Hac igitur re exclusa ē
fama deterior et qm̄ hec fama laudat tr
nunc ꝓ merito. nunc ultra meritum ee po
test. frequenter enim aliter quam res gesta ē
oratio de quo aliquod emanauit. idcirco
inquit fama meritorum. Ea enim sunt
merita que cum ꝑstamus mereri nos gloria
faciunt. Ergo cicero qui uolebat cum glā
cesari dare cum rei publice ꝓfuisset. idcir
co ista facta uel merita generalit̄ posita
diuisit in species et adiunxit tum in suos
ciues. tum in rem publicam uel in omne
genus hominum que scilicet species recte
factorum subiecte usq; ad ꝓprietatem glē
continetur habet nunc ueram et certam
ꝓprietatem in partib; gloria. Nam omē
quod prestamus. aut quasi debitum dam̄.
aut quasi non debitum cum recte facimus
si facta sola sint que quasi debita sunt dici
tur illustris fama factorum. Cum autem
ultra quam debitum est facimus ꝑstan
di beniuolentia et benignitate tribuendi
hec merita nuncupantur. Conclusit igit̄
utrorumq; genus prestandi cum dixit illu
stris et puagata fama factorum et post
magnorum cum in re publica. tum in om
nes ciues fama meritorum. Ex his omnib;
aptum ee arbitror istam diffinitionem
que substancialis debet ee sic esse dicen
dam. ut preposito eius rei de qua querit̄
genere et adiunctiuis speciēb; cum diffe
rentia usq; ad eius ꝓprium disclusa omi
no communione ueniamus. Ac si uelim̄
iudicium ueri phylosophis auctoribus
sequi. nulla dicetur alia diffinitio. Et enī
relique intellectum potius retribuunt
non plenissime quid sit ea res adhibita
oratione declarant. Uerumptamen qm̄
nomine translato et cetere orationes hoc
idem imaginaria adictione retinentes
pari nomine nuncupantur ut diffiniti
ones ee dicantur. ponendas reliquas spe
cies arbitror. Quo facilius et quid ceteri dicant
nosse possimus. Et diffinitionis posito multi
plici modo facile uti supradictum ē diffinien
di uarietas seruetur. Tullius in topicis de p
mis tribus locis tractans. A toto. A partibus.
A nota. Dicit cum a toto argumentum est
ut supra docui diffinitionē adhibendam.
Hic enim ponitur genus quo quid res ipsa
sit de qua queritur explicatur. At a parti
bus cum argumentum est etiam ipsa qui
dem dicitur diffinitio uerum translato
nomine cum enumeratis omib; totī par
tib; sit quod totum est recognoscitur. hac
pene re nichil inter est utrum diffinitione
a toto cunctas partes totius ex diffinitione

noscamus. an collectis omnib; partibus quod
totum est ex partium enumeratione capiam̃.
Cicero talem diffinitionem partium enume-
rationem appellat. sed eam diffinitioni tri
buens q̃m enumeratio partium id ipsum
de quo queritur quid sit ostendit. & hoc
idem agit supraposita diffinitio. cum ora-
tio que quid sit ostendit dicitur diffinitio
Unde nulli dubium ē. quin etiam ista diffi-
nitio ēē dicatur. Posuit ḡ explicans quid
liber sit. uel in contrario quid sit non li
ber. Q̃m libertas censu datur. datur uin
dicta datur testamento & hee partes sῑt
dande libertatis. Si neq; inquit censu
neq; uindicta nec testamento liber est. ñ
est ḡ. hic positis partib; quib; liber efficit̃
sequitur negatio libertatis. si nulla harũ
partium in danda libertate p̃cessit. Nec
nos moueat quod quid non sit in diffinitio-
ne ē constitutum non quid sit. Par enim
ratio est & eadem diffiniendi uis. & cum
quid non sit ostenditur & cum quid sit
adhibita diffinitione nudatur. Quam-
quã tullius aliter in eodem libro topicorũ
ait ēē duo genera diffinitionum. Primum
cum id quod est diffinitur. secũm cum id
quod non est. Et hoc particionis genus
in his que supra dixi clausit & extenuauit
Sed alia ēē uoluit que ēē dicebat alia que
non esse. Esse enim ea dicit quorũ subēēt cor-
pus. Ut cum diffinimus quid sit aqua
quid ignis. Non autem ēē illa intelligi
uoluit quibus nulla corpora uel uidere-
tur ēē substantia. ut pietas uirtus. Sed nos
om̃ia ista uel que sunt corpore. uel que sῑt
incorpore si in eo quidem accipiuntur
ut aut p̃se esse aut in se aliquo ēē uide-
antur in uno genere numeranda dicimus
ut ista om̃ia ēē intelligantur quib; om̃ib;
sua potest ēē substantia siue ille corpales siue
ut certissimum est & recto nomine appellari
possunt qualitates. Verum preter hec ac-
cipienda diffinitio est. cum aliquid quod
non sit ostenditur. Diffinitione enim op⁹
est ut possimus docere quid non sit. Ergo
si particione monstrabimus. fiet ḡ etiam
a partib; diffinitio. Ut si dicam si nec
mas est nec femina homo non est. Item si
nec seruus est nec liber homo non ē. Sane
hic ammonendum puto partes sepe ab ipso
de quo queritur toto accipi ad eius diffini-
tionem sepe non ab eodem ipso. sed ab eo qd̃
ipsi accidit ut accidentis enumeratio par-
tium possit diffinire quod totum ē. Nam cũ
sit homo totum de quo totum queritur q̃d
sit. non eius partes sunt seruus et liber. sed
accidentia homini quorum enumeratio
cum fuerit constituta homo quid sit osten-
ditur. Sane etiam illud aponendum hic
arbitror cum a partib; sit diffinitio posse
contingere nec modo totum ab omnib; par-
tib; colligatur ut hoc quod supradiximus
modo ita partes enumerantur in diffinitio-
ne ut in singulis totum sit. Sic illud in con-
trouersiis est decernere mittendo ꝓficisci. ue-
nire etiam si non pugnaueris hostes nec dimi-
cent terrere. Sic tullius multis in locis.
Et ipsa ꝑ cornelio ubi queritur quid sit
maiestatem minuere tractatur. quod
malam legem tulit. quod legere codicē
intercessionem substulit quod seditio-
nem fecit. In quib; omnib; diffinitur lesa
maiestas. sed ita singula sunt. ut in ipsis
singulis totum idem est lesa maiestas pos-
sit ostendi. hoc etiam ꝑ tullio tenet ubi
enumerationem modorum ꝑ quo fit
dolus malus. ita ut in singulis specieb;
dolus malus possit agnosci. Locum apte
positum intelligamus cum illud quoq;
manifestum est notionem quadam in
ista diffinitione non plenissimam rē
contineri. & longe illam prestare diffi-
nitionem quam supraposuimus cum gene-
re collocato ad declarationem rei que diffi-
nitur substantia eius indicans affertur
oratio. Sane adiciendum arbitror non esse
quandam necessitatem in ista partium enu-
meratione ubi ē quodam modo diffinitio
Si infinite partes fuerint uel plurime
species quarum particione facienda enu-
meratio est nunquam arbitror in ista enu-
meratione uniuersa que infinita sunt
nos debere concludere. Sufficit enim uel
plurimarum effici enumerationem cum

ininfinitis non sit aliquid preterire uiciosum.
Hoc cicero intopicis collocauit posse nos ius ciui
le enumeratione diffinire quod ex legib; more
equitate non totum ius enumeratum est. Quip
pe cum sit & in senatus consultis & plebiscitis
& edictis & principum iussis. sed fortasse adhuc
& in aliis. Et cum enumeratis ex infinitis aliqb;
partib; notio data iuris. quod ius ciuile sit
in similibus existimabimus. Ergo uel diuisi
one uel particione efficietur ista de qua loq
mur diffinitio. Sic enim etiam ipsa diuisio
ne eademq; particione cum enumeratis uel
omnib; si pauce sunt uel multis si infinite sit
aut specieb; aut partib; ad cognitionem rei
de qua queritur notionemq; deducimur. Sci
amus autem diuisionem a genere cum species
enumerantur ee. particionem cum partes
Quapropter animal si diffiniamus huic cum
sint species numero infinite. Ut homo bos
equus piscis leo & cetera paucis enumera
tis specieb; possimus quid sit animal decla
rare. At si illas species tetigero que differen
cie magis sunt que ipse tres ee possunt. humi
dum terrenum. celeste enumeratione harum
omnium rerum animal diffinitum sit. Hoc
idem in partium enumeratione seruabimus
Ut si dicamus. Mundus e mare terra celum.
Enumeratione partium sed tamen omnium
quid mundus sit explicatum est. At si hoc
idem partes alias infinite uoluerimus adhi
bita enumeratione quid mundus sit diffi
nire. Quoniam ut tullius ait. enumeratio
partium sepe est infinitior preceptum nob
est ne aliquod uitium in enumeratione cre
damus. cum aliquid preterimus ea dum
taxat in re ubi partes sunt infinite. Ergo
poterimus dicere. mundus est sol luna astra
aer & cuncta que in eo sunt. ut terra et cetera
que si non enumeratis omnib; partib; enu
merata proferimus. ex dictis partium simi
litudine comphensa quid mundus sit os
tendimus. hoc igitur modo diffinitio etiam
partium enumeratione tractabitur.
Partes pro speciebus poni rationalis licentia
est. & totum p genere. numquam tam
genus pro toto aut pro parte species nomina
tur. Omne cuiuscumq; quod genus est ad

species suas quasi totum est. Unde totum
p genere iure dicimus. Eodemquoq; modo
partes p speciebus nominabimus. Nam si ad
id quod genus est uocabulum quod dicitur
totum iure sociatur. Par ratio est pro specie
bus partes quasi totius enumerare appellati
one. Quid tamen proprie ammonitum uolo
cum duo genera rerum sint corporalia et
incorporalia in utroq; et genus & totum
accipi. Ac pari modo partes et species no
minari sed separata rationis proprie secti
one. Ut cum genus qualitatis modo fuerit
nominatum. & species suppositas intellige
re debeamus. Cum uero totum non quo quali
tas eius animaduertitur significetur semp
in genere. sed quasi quoddam substanti
ale corpus. ut id sectum & in partes suas
distributum. quasi cuiusdam quantita
tis recepit sectionem siue illud sit corpus.
siue ut diximus incorporale animaduersi
one utriusq; cognitionis. que aut in qua
litate aut in quantitate est. Si qualita
tis rem appellatum uelimus genus ee di
camus. & huic species suppositas. Sin quan
titate quantitatem quandam in eo quod
totum est comprehendimus merito ac
iure partes in sectione ee diximus. Conces
so illo ad usum & licentia accepto ut species
partium nomine nuncupemus. genusq;
ipsum quod circa qualitatem diximus
totius appellationem sine uitio proferamus
numquam tamen quod quantitatis e ubi
totum dicendum e. genus proferamus. nec
sub totum aliquando species sed semp po
nimus partes. Tercia diffinitio e que
a nota dicitur: cum uerbi uel nominis que
in compositione sita est rem suam facta
quandam separatione designat. fides est in
quit tullius cum fit quod dicitur. Hic
ita pspici licet uelut simplex nomen sit
fictum atq; compositum. ut intres suas
obscura licet compositione resonet. Pene
enim eisdem sillabis rem suam dicentibus
uerbum compositum ad id quod significat
ex discretione cognoscimus. Sed sepe ubi
simplex purum. nulla compositione cone
xum. in diffinitione a nota ducitur. ubi

est ras eius quam greci appellant ethimolo-
giam. Ut cicero ait: ueriloquium non potest
ex discretione que nulla e compositionis osten-
di. et adhibita declinatione ac denominatione
quodammodo quid sit id de quo queritur
explicari. ut a bonitate bonus. et a malicia
malus. Item cum in alio res cognita e facile
hoc quod ab eo e diriuatum ad cognitione
ducit. ut quid sit ostendat. In pisone cicero
consulem a consulendo ait dictum maxime
q; inquit quod uis nominis ipsa pscribit
rei publice consulendo. Et hoc diffinitionis
genus ee dicendum e. Quoniam quam tul-
lius in topicis argumenti locum fecerit
quem nominant coniugatum qui e. finitimus
loco illi qui e a nota. Hos tamen neq; alte
neq; contra. sed cum pari preceptione diffini-
tione iure diximus seruantes preceptum ut
compositum nomen diuisione uires suas qua
sonat acceptum. quid significet intelligamus
sit diffinitio a nota. Cum autem simplex uer-
bum tuum unum sit denominatum acci-
pere cepimus. Argumentum quidem
a coniugato accipiamus ut tullius posuit
diffinitionem ee dicamus. quia quid sit osten-
dit quod pprium est diffinitionis. Hec sunt
tres nunc ante posite pncipalit diffinitiones
substantiales que a toto sunt. A partium
enumeratione. A nota. ita ut illa que prior
e. sola uere diffinitio nuncupatur. Iste aute
due honore nominis et honestate. quia id
de quo queritur quid sit ostendunt non ue-
re sed tamen tantum diffinitiones ee dicant.
Nunc ad illa que a toto e diffinitione reuerta-
mur quia ipsa in se recipe formas potest plu-
rimas. Sed ex his eas quas colligere potuimus
partiemur. Sunt etenim et alia fortasse de-
inde rationes ac differentias et exempla di-
cemus. Est g pma que gce usiades dicitur
latine substantialis. Scda e ennomatice
que sola notionem subicit. Tercia poiodes
que a qualitate nom accepit. Quarta
hypogtaraphice. que a tullio descriptio nun-
cupatur. Quinta kata antihytchesin. lati-
ne aduerbium possimus dicere. Sexta ka-
ta dyaphoran. latine de eodem et de altero
nominant que p differentiam dici potest

Septima est katametaphoram idest ptransla-
tionem. Octaua pprriuantiam contrarii ei. Nona
kata ydotyposyn pquandam imaginationem.
Decima est ostyroc latine ueluti. Undecima est
pindigentiam pleni ex eodem genere. Duodecima
e. plaudem. Tercia decima e. iuxta rationem
que pportione dicitur. Quarta decima est
pid quod est ad aliquid. Quinta decima e cau-
sam tribuens. De prima diffinitione plenius in
supiorib; sermo confectus est cum substanti-
alis que sit diffinitio quib; partibus compleat
ostendimus. Scda est que notionem commu-
ni non pprio nomine possimus dicere. In omnib;
enim diffinitionib; notio rei profertur. non sub-
stantialis declaratur explicatio. Uerum hec
que scda est hoc modo semp efficit cum ppo-
sito eo quod diffiniendum est neq; dicto eius
genere in rei sensum ducentib; audiente quid
illud sit de quo queritur explicatur. Estq; huic
pene familiare res ppositas psubiecta nomina
diffinire. Ut si dicam homo est quod rationali
conceptione et exercitio preest animalib; cun-
ctis. hic non quidem quid ipsum sit dixi. sed
dicendo quid agat quasi quodam signo in no-
ticiam deuocaui. Alia sunt in rethoricis apud
tullium multa ut honestum cause genus est cui
statim sine oratione nra fauet auditoris animus.
Sic et reliqua cum in scdo libro adhibet diffinitio-
nes uirtutib; declarandis. primum cum dicit
quid sit ipsa uirtus ponitq; eius diffinitionem
habitus nature modo atq; rationi consentaneus.
hec qm genus posuit ut habitum diceret substan-
tialis est diffinitio. At cum dicit memoria est
pquam agimus repetit illa que fuerunt. Et
item intelligentia pquam illa pspicit que sunt
ac pari modo puidentia pquam futurum ali-
quid uidetur. Satis clarum est non substantiale
ee istam diffinitionem. sed quemadmodum di-
ximus eam que ennomatice grece dicitur
cum rei notio non substanciali ratione percep-
ta sed actu res cognita pferatur. Tercia diffi-
nitionis species est que poyodes dicitur. hoc
dicendo quid quale sit ostendit idem quod
supra nrm ponemus exemplum ut facile appa-
reat de eodem uno diffinitiones confici posse
hominem primum substantialit diffinimus
deinde scde diffinitionis modo notionem

eius expressimus. Hunc p(er) t(er)ciam diffinitionē
quid homo sit explicabimus. Homo est ubi pie
tas. ubi iusticia. ubi equitas. ubi rursus mali
cia. ceteraq; uicia uersantur. qui ingenio ua
let artib; pollet & cognitione rerum aut qui
dem agere quid debeat digit animaduersione
quid inutile sit contempnit. Hic qualitati
bus expressus est homo. Non enim ullum ali
ud animal his motib; mentis qualitatem de
signantib; exigit uitam. Sed solum hoc ani
mal quod homo est qualitatib; inmente posi
tis & constitutis quasi quidam uel natural
uel artificialis uite gubernator impletur.
Hec quidem tercia & scd(a) illa possunt uide
ri quibusdam ēē communes. Nam sepe
sufficit inqualibet harum addiffinitio
nem eius rei de qua queritur solum eius
p(ro)prium nominari. Ut si dicam homo est
quod ridet. Hoc enim p(ro)prium hominis
neq; ullius alterius animalis est. Quo dic
to tacitisq; omnib; aliis quib; homo possit
ostendi solo tantum suo p(ro)p(ri)o declaratus ē.
Et hoc cicero de p(ro)p(ri)etate dixit genus ēē dif
finitionis quod notioni applicari potest
ut quibusdam uidetur. Potest enim huic
diffinitioni que qualitatis sortita est nom(en).
Unde quidam has duas nullo fine discre
tas inter se unam ēē potius censent. cum
satis appareat illam nullis positis quali
tatib; notionem ut supradiximus posse
compleri hanc positis qualitatib; tacito etiā
p(ro)p(ri)o que illa res sit ostendere. Quartam
nos diffinitionem ypographyē ēē diximus
non numerum quasi p(ro)p(ri)um collocan
tes sed instituto ordine ad cognitionem
faciliorem uocabulum exhibite nunc
tationi sociantes. Non enim quarta que
est ypographyōem que a nobis dicta est
quarta dicenda ē. Sed quia ordo p(ro)posi
tionis exigerat ideo nomen numeri
collocauimus hoc loco. Namq; qui q(ua)r
tus cicero de eodem & de altero diffinitio
ne posuit & sic quantum ypographyōen
constituit. Sed nos p(re)missa numeralitate
quid ypographyōen sit que a tullio des
criptio nominatur p(ro)posita ratione do
cebimus & p(er) exemplum que oratio non

quid sit potius dicit sed adhibita circui
tione dictorum factorumq; quid res quoq;
sit descriptione declarat. descriptiua ista di
citur ēē diffinitio ut cum queritur quid
auarus sit quid crudelis. quid luxuriosus
& uniuersa auari uel luxuriosi natura des
cribitur. Que diffinitionis species dicitur
exortationis genere descriptio ut luxurio
sus est uictus non necessarii sed sumptu
osi & onerosi appetens in deliciis afflu
ens in libidine p(ro)mptus. Hec & alia diffi
nitione definiunt luxuriosum. Hec dif
finitio apta semp(er) oratori est. Huic enim
laus dicendi p(er) circuitum tribuitur
p(ro)pt(er) honestatem non aptior ille et de
terminatus sermo qui ueluti familia
ris est diffinitioni quam supra substan
tialem ēē precepimus. Idcirco multis
in locis tullius cum diffiniendum ali
quid dicit non substantialit(er) dicit
diffiniendum ēē. sed potius describen
dum et hoc nomine utitur ut cum
queritur inquit quid sit fur. quid
sacrilegus. sua descriptione est mons
trandum id est diffinitione. Quin
ta species diffinitionis est κατὰ ἀντιλ-
ησιν. quam latine ad uerbum possu
mus dicere. Hec uocem illam de qua que
ritur alio sermone designat uno ac sin
gulari et quodammodo quid sit uno
uerbo positum uno uerbo alit(er) decla
rat ut conticescere est tacere. haurit
petit. Item cum terminum dicim(us)
finem aut populatas interpretamur
uastatas. & omnino cum unius uerbi
rem uerbo manifestiore alit(er) declaram(us)
hec erit quinta de qua loquimur dif
finitio. Tullius hac usus est in topicis
cum locum argumenti diffiniens
dixit ēē sedem. Ita locum nomine
uno cui(us) rem querebat alia appellati
one ad uerbum posita p(er) diffinitionem
quid ēēt ostendit sedem dicendo. Sexta
κατὰ διαφορὰν species diffinitionis
est. hanc p(er) differentiam dicimus.
Scriptores u(er)o artium de eodem et de
altero nominant ut cum queritur

quid inter regem sit et tyrannum. ad-
iecta differentia quid utrq; sit diffinitur
Et omnis quidem diffinitio sicuti do-
cuimus supra non nisi appositis differen-
tiis comphensoq; suo ppo quid sit de
quo queritur exprimit. Non tamen
hoc idem uidebitur ee modus iste de quo
nunc loquimur. siquidem sola diffe-
rentia composita fuerit inter duo de
quib; queritur quid sit utrumq; cog-
noscitur. Etenim in superiorib; sola quo-
q; diffiniuntur hec duo quasi cogni-
ta. sed quadam int se communione
confusa adiecta differentia secernunt
pquam quid sit utrumq; cognoscitur
ut rex est. modestus temperans. Tirann
u crudelis. Ex hoc illud e terentii pudore
ac liberalitate liberos retinere satis esse
credo quam metu hoc pater ac dns in-
ter est. Item tullius pfectio atq; inter
hanc uitam ppolitam humanitatem
& illam immanem nichil tam inter-
est quam uis atq; ius. Septima e. kata
metaphoram id est ptranslationem ut
cicero in topicis. Litus est qua fluctus
eludit. item adolescentia est flos etatis
hoc uarie tractari potest. modo enim
ut moneat. modo ut designet. in ut uitu-
peret. aut laudet aut moneat. Nobili-
tas e. uirtus maiorum apud maiores sar-
cina. ut designet caput arx corporis
ut uituperet. Diuitie sunt uite breuis
longum uiaticum. Ut laudet adoles-
centia flos etatis. His atq; aliis modis
proferri potest ista diffinitio. In quo ge-
nere tamen illud cauendum est ne
aut longe sit petita translatio aut
turpis. longe inturbata res. P. est cha-
os legum. Qd tullius pfectio roscio tem-
pauit. qui quasi sempiterna nox eet inqt.
In quo etiam si sit quasi ut psimilitu-
dinem sit. tamen diffinitio accipi po-
test temperamentum accipiens ex parti-
cula similitudinis. Turpis fit duobus
modis cum honestatem turpibus dif-
finimus. aut turpia honestis. Ut si
quis dolorem diffiniens. lacrimas

ueneris fatigate quem sudorem melius
nominaret aut contra aliq s dicat lacri-
me sunt doloris patratio. hu... itio nec
superior particula temperamentum ... hu-
et. Ergo magnopere istud uitare debe...
Octaua species diffinitionis est ppuan-
tiam contrarii eius quod diffinitur. ut
bonum est quod malum non e. hoc gene-
re diffinitionis uti debemus cum con-
trarium notum est. Nam cum hec
duo ita intelliguntur ut alterum sine
altero ee non possit alteri cognitio quan-
do fiet nisi fuerit utrumq; comphensum
Cum igitur altm eorum quid sit quera-
tur. utrq; hac diffinitione comprehendi
non potest cum utrumq; nescitur. quod
se ita naturalit ligat ut necessariam
cognitionem sibi unius comprehensio-
ne conectat. Periclitatur ergo diffinitio
talis. Unde an contrarium eius notum
sit scire debemus ut hoc sublato fiat ei
diffinitio quod diffinitur. Quare me-
lius sepe fit si querentes aliquid quod
diffiniendum sit contrarium eiusdem
diffiniamus quo sublato illud quod
queritur declaram. ut si bonum est qd
pdest cum honestate id quod tale n est
malum est. Cicero in rethoricis. necessarie
demonstrantur ea que aliter ac dicuntur
nec fieri nec pbari possunt. Ponamus eni
necessarium & non necessarium contra-
ria. ut omnia contraria hic nos ponere
intelligas quorum sublatione idem qd
queritur diffiniatur. Ergo quod non
est necessarium ita diffiniri potest hoc
cum tollo necessarii diffinitionem consti-
tuo. Ergo recte fieri potest huiusmodi diffi-
nitio. sed hoc quemadmodum docui. Et
hoc est quod tullius in particionib; pre-
cepit sepe ex contrariis etiam diffiniendu
Sub hac diffinitione cadunt etiam cum
accidentia tolluntur & cum omnia alia
que diuersa sunt & contraria accidentis
uel consequens accidentia tollunt. Ut
si quis id ee substantiam dicat quod neq;
quantitas nec qualitas neq; reliqua ac-
cidentia sint. cum omnia alia que

diuersa sunt tollatur talis est diffinitio
ut si quis hominem diffiniens tollat omnia
alia animalia uel generaliter uel specia-
liter. Quo genere diffinitionis deus diffini-
potest. Etenim cum quid sit deus nul-
lomodo scire possimus sublatione omnium
existentium que greci ON EA uocant cogni-
tionem dei nobis circumcisa et ablata nota-
rum rerum cognitionem supponit. Deus
est quod neque corpus nec ullum elemen-
tum. neque animal nec mens. nec sensus
neque intellectus nec aliquid quod exhisca-
pi potest. his et talibus sublatis quid deus sit
poterit diffiniri. magis si addas quod eti-
am diffiniri non potest id dicendum esse. Contra-
rium accidentis uel consequens cum tolli-
tur talis est diffinitio. Vigilare uti
sensibus. dormire est. non uti sensibus na-
turaliter. Possunt uideri huiusmodi
diffinitiones conuenire huic diffiniti-
oni quam supra ennomatice diximus
Verum illa ex accidentibus eius rei quam dif-
finiuimus constat uel consequentibus hec
ex contrariis. Itaque illa que ennomaticen
est ex accidentibus docet tullius pisonem
non fuisse consulem. An uero reliquo tempore
consulem te quisquam duxerit. quisquam
tibi uenienti incitatim assurrexerit.
quisquam respondendum consulenti
putauit. Atque huius loci superior oratio et con-
sequens in hac diffinitione consistit quam
uarius modo explicat non fuisse consulem
docens etiam per ea que repugnant consu-
li adiectis factis cognitis. a consequentibus
sic diffinit. consulem animo esse oportet
consilio. fide. grauitate. uigilantia. cura.
toto denique munere consulatus. Vnde
ennomatice hec erit diffinitio; hoc apti-
us fiat et aliud exemplum in eadem.
Quid est illud furere? Non cognoscere
homines non leges. non senatum. non
ciuitatem cruentare corpus suum.
Ergo consequentia accidentia colligere
re diffinitionis est ennomatice. Eiusdem
quod differentias ex contrario hec tol-
lere. hec est illa quam octauam supra
diximus diffinitionem. Nona species

diffinitionis est per quandam imagina-
tionem. ut eneas est ueneris et anchi-
se filius. Hec semper in indiuiduis uersa-
tur et athoma uocatur. Desideratur
autem diffinitio circa nomina que
omonima sunt indiuidua dumtaxat
ut aiax et oileus et thelamonius. Item
subuenit in eodem genere diffinitionis
ubi aliquem pudor aut metus est nomi-
nare. Me uidelicet inquit tullius sicani
illi describebant de domo sua sic. at pro-
fundanio ita descripsisti ne eius neces-
sarium nomen istum ipsum. cuius in con-
studio et gratia tota accusatio ista
munita est. in metu fuerat nomina-
re. ideo descriptus est. Item pro corne-
lio maiestatis replicate ipsa sunt. le-
gite ut legebatis. hinc intelligetis nul-
la tenuissima suspitione describi aut
significari cornelium. hec de propriis
tantum nominibus

que hypographice diximus
superior diffinitio. Ergo a genere patria
corpore factis dictis ue casibus atque ab ani-
mo unde illum quem uolumus diffini-
tionis genere declaramus. Decima spe-
cies est ostypos hanc talem esse diximus
ut si queratur quid sit animal responde-
tur homo. Sic aristotiles

Rem enim
quesitam subiectum declarat exemplum
Et hoc est proprium diffinitionis quid sit
illud quod queritur declarare. Vndecima
species diffinitionis est

id est per indigentiam
pleni ex eodem genere ut si queratur quid
sit triens respondeatur cui dodrans de-
est ut sit assis. Duodecima species diffini-
tionis est. Kata epainon. id est per
laudem ut tullius pro cluentio. Lex est
mens et animo et consilium et sententia
ciuitatis. Et nos ut diffinitionem osten-
deremus ita posuimus exemplum. Nam
hoc idem tullius dicens non adhibita
oratione diffinitionis res simpliciter

collocauit. Mens inquit et animus ciuitatis et consilium et sententia . posita est in legib; & ut nos semp̄ docuimus diffinitione nichil aliud quam orationem esse. Ergo diuerso modo tullius ꝓtulit. quod a nobis conuersum in oratione sua formam diffinitionis accepit. & hoc longe ab illo modo distat quid sit ꝑ metaforā Non enim translatio est cum lex mens dicitur ciuitatis. nec qm̄ genus est ut substantialiter habeatur ośyades. Consequens enim est ut hec ꝑ participationem sed sine translatione ponatur. sic uideri potest a tullio diffinitum . Seruitꝰ est postremum malorum omnium non modo bello sed etiam morte repellendum quāquam enim ita sit exorsus. pax est tranquilla libertas. Sed int̄ pacem et seruitium plurimum interest ut ꝑ differentiam diffinitio esse uideatur. tamen qa articulum illum breuiū quo distare contendit. sed unam quamq; rem suā genere diffiniuit collationem magis quam distarent ostendit non genere diffinitionis. Erit ḡ prior pacis diffinitio ennomatice a consequentib; eius rei quam diffiniebat. pax est tranquilla libertas. hec sc̄da magis ꝑ participationem. Non enim aut consequens eī est. aut aliquid horum que ennomatice diffinitioni dedimus sed sola participatio est qua seruitutem malorum omnium dicit ēē postremum Hec accipiatur rursus malum quasi ad seruitutem. Nam malum qualitas est seruitus est ad aliquid. Vnde cum diuerse sint res malum genus ēē non potest ad seruitutem. Iure igitur ꝑ participationem dicitur facta seruitutis supposita diffinitio ∫ Tertia decima species diffinitionis est kata analogiam id est iuxta rationem que portio dicitur. cum aliquid quod disputari licet cum altero id ēē dicitur quod illud est aliēn ꝓpter rationalem similitudinem. sed hoc contingit cum maioris rei nomine res diffinitur inferior. & ex hoc additur quid sit inferior. Greci sic diffiniunt antropos michrocosmos. id est homo minor mundus. Cicero hac sic usus est. Quam plurimum tribuunt edicto. R. P. edictum legem annuam dicunt ēē. ∫ Quarta decima species diffinitionis est kata compsitind ad aliquid ut pater est cuius est filius. Cicero in trethoricis sic. Genꝰ est quod plures partes amplectitur id est pars est quod subest generi. ∫ Quinta decima species diffinitionis est. katamologiam quam latini sc̄dm rei rationem uocant. Vt dies est sol supra terras. nox sol sub terris. Vt enim aut dies aut nox sit causa ē. ut supra terras sol aut sub terris sit. Sunt et alie species diffinitionis fortasse. uerum si quis inuenerit adiciat numerum m̄ illud diligenter intendat. ne forte harū alicui specierum illud quod inuenerit possit adiungi. Nec nos rursus frustra aliquis existimet tot species separasse quod possint sibi alique conuenire. consideratione enim plenius commodata omīs int̄ se magno cernetet discrimine separatas teneat modo quod supra sepe precepi solā uere illam appellari diffinitione. que a genere exordium sumens ad ꝓpium rei que diffinitur ꝑ sepando ꝑ differentias. que communia potestate ēē descendit. Nunc autē de uitiis diffinitionis est ut ꝓmissum est explicemus. Diffinitio substantialis quam ꝓmam docuimus quam solam ēē diffinitionem diximus. Duo uitia recipit ꝓncipalia. si ea oratio que diffinit. aut ampliꝰ amplexa fuerit. aut minus quam res plena sit declararit. Oportet enim ut oratio diffinitiua ita componatur ad nomen cuiꝰ rem diffinit. ut parem potestatiam exprim̄ de rei atq; ipsum uocabulum prestet conuersimq; nomen et diffinitio semuicem collata declarent ut si queratur quid ē homo recte respondeas animal terrenum rationale mortale bipes mentis capax. hoc rursus si conuertas. salua est declaratio. At si ita diffinias homo est substantia animata sensibilis. Est quidem declaratus homo Nam hec omīa homo est. Verum si conuertas rei salus integra non manebit. Non enī substantia animata atq; sensibilis tantū

est homo. Peccat igitur diffinitio per habun-
dantiam quia amplius amplectitur quam
quod querebatur et omnino peccat que
genus ponit quod ultra est. Vicinius enim
quod supra est genus magis declarat. Item
peccat minus continens quam necessitas
ut cupiditas est alieni appetendi desiderium.
Quod similiter conuisum non manet quia
minus comprehensum est diffinitione
quam res nominus postulabat. Late enim
cupiditas patet nec sola auaricia est. Ergo
uitiosa est diffinitio minus complexa quam
querebatur. ac si diceret. cupiditas est ut
auaricia. Quasi exemplum dederat et au-
ditorem transmiserat in totum quod
cupiditas est similitudinis per positione
ceteque illa diffiniendi species quam decimam
collocauimus ostypos. Hunc non ad totum
transmisit per exemplum sed quasi totum
continens multa in toto pretereundo pec-
cauit. Vnde non poterat fieri ad nomen
ex diffinitione conuersio. Hec duo uitia
si uitentur integra diffinitio est. nec hec
sola que substantialis est. sed etiam reli-
que species. Hunc de uitiis. Cicero uero in re-
thoricis tria esse uitia docuit. Mala inquit
diffinitio cum aut communia describit hoc
modo. Seditiosus est qui malus atque inutilis
ciuis est. Nam hec non magis seditiosi quam
ambitiosi quam calumpniatoris quam alicuius
improbi hominis uim describit. hanc diffi-
nitionem diximus habundantia esse ui-
tiosam. Aliud uitium adiungit ita aut
falsum dicit hoc pacto. Sapientia est pe-
cunie querende intelligentia. Hoc uitium
cicero adiecit preter duo illa que dixi. Ter-
tium uero ipse apposuit quod a nobis secundum
est constitutum. Ita enim ait quod aliquid
non graue nec magnum continens sit.
Stulticia est immense glorie cupiditas.
hec ideo peccat quia minus comprehendit
quod sic melius exprimit tullius. Est
quidem hec stulticia sed ex parte quadam
non ex omni genere diffinita. Preter hec
idem tullius in secundo rethoricorum adicit duo
uitia. si aut turpis aut inutilis diffini-
tio. Id autem ut ipse ait ex honestatis et

utilitatis partibus approbatur. Ac de turpi
diffinitione nos in superioribus diximus cum
diffinitionem per translationem tractauimus.
Sed illud uitium in uerbo est. fieri autem
potest ut omnis oratio in honesta contine-
at uel inutilia comprehendat. In phylip-
picis tullius oratione prima docebat ab anto-
nio cesaris acta subuerti et id denegabat
antonius. Attulit utrique diffinitionem ut
ostenderet quid sit actum eius qui toga-
tus cum potestate in ciuitate uersetur. Do-
cuit in superioribus asserende diffinitionis par-
tes esse quattuor primam ipsam diffiniti-
onem. secundam approbationem. Terciam de-
ductionem. Quartam destructionem dif-
finitionis aduerse partis. Cicero actum eius
qui sit in re publica diffinit leges esse. an-
tonius cyrographa. Ergo sua oratione
cicero et diffiniet et approbabit et deducet
ad speciem et destruet diffinitionem aduer-
se partis diffinitio hec et quid est quod
tam proprie dici possit. actum eius qui toga-
tus in re publica. cum potestate uersatus
sit. Que lex. Deinde subiungit approba-
tionem. Quare acta grachi leges sem-
per proferuntur. Que res ille scilicet acta
cornelie quidem. pompeii tercius consula-
tus in quibus actis consistit? Nempe in
legibus. Deinde adiungitur deductio dif-
finitionis ad speciem. Ergo a cesare ipso si
quereret quidnam egisset in urbe et in to-
ga. leges multas responderet se et preclaras
tulisse. Sequitur reprehensio aduerse par-
tis. Ea sit bipertito aut enim ex illis omnibus
uitiis aliquid in ea concluditur. Aut con-
cesso quod aduersarii dicunt per compa-
rationem magis hoc esse quod nos dicimus
approbamus. Hic utrumque tullius facit
Nam et de uitiis illa ponit ut falsam diffi-
nitionem doceat et turpem et inutilem.
Ac deinde concedens magis sua confirmat
diffinitionem dicitque potiorem. falsam
sic probat excutiendo quod consequens sit.
His enim probatur falsa diffinitio si suum
proprium non habeat. si magis contrarium
habeat. si consequens suum non teneat
si aliter dicta sit atque est in uulgi opini-

-one. Hic ergo quoniam querit quid
sit actum togati. cuius in re publica
cum potestate degentis dictum est ni-
chil aliud ēē quam leges ad euerten-
dum quod antonius dixit cyrographa-
cem. Consequentia diligenter aduertens
falsam docet diffinitionem. Is qui cum
potestate est in re publica cum egerit
aliquod actum mutari non potest. hoc
competit legi ut cum lata sit nunquā
alatore mutetur. At ū cyrographa q̄a
domesticus actus est hanc consequenti-
am habent. ut & mutentur & sepe non
pferantur. Ergo tullius ita repreben-
dit cyrographa actum non ēē. quia
consequentes non habent actus. Cyro-
grapha uero aut mutaret aut non
daret. aut si dedisset non istas res in
actus suis duceret. Sequitur pconcessi-
onem reprehensio. Sed ea ipsa concedo
quibusdam etiam inreb;. Contineo in
maximis ū reb; id est in legib; acta
cesaris dissolui ferendum non puto.
Adiungit post hec reprehensionem si-
militer duplicem. Nisi forte si quid me-
morię causa retulerit inlibellum id
numerabitur in actis. quamuis iniquū
et inutile defenditur. Equitas uirtus
est. Virtus enim honestum. Ergo ini-
quitas turpe est. quia turpitudo con-
traria est honestati. Sic igitur et tur-
pem & inutilem ipsis uerbis reprehendit
diffinitionem. Deinde adiecit postre-
mum illud pconcessionem. Qui ad po-
pulum centuriatis comitiis tulit. id in
actis cesaris non habebit hec actio et om-
nia et satis esse duxi.